

Magyarország 2022

Magyarország, 2022

***Magyarország,
2022***

© Központi Statisztikai Hivatal, 2023

ISSN: 1416-2768

Nyilvántartási szám: Y/3996

FELELŐS KIADÓ:

Dr. Vukovich Gabriella elnök

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítófotó: Adobe Stock

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt. – Eurotronik Zrt. – 2023.016

*

INTERNETES MELLÉKLET

Elérhető: www.ksh.hu/polc

Ehhez szükséges az egyszeri ingyenes regisztráció, illetve az alábbi kötetazonosító aktiválása, aminek eredményeként a melléklet felkerül az Ön felhasználói polcára, ahonnan bármikor elérheti azt.

<<Kötetazonosító>>

TARTALOM

Elnöki köszöntő	9
Összefoglaló	10
1. Makrogazdasági környezet	13
<i>VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK</i>	16
<i>A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE</i>	19
<i>AZ ÁRAK ALAKULÁSA</i>	32
<i>KÜLKERESKEDELEM</i>	41
<i>A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA</i>	54
<i>TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA</i>	63
<i>KORMÁNYZATI SZEKTOR</i>	71
2. Munkaerőpiaci helyzet	73
3. Ágazati körkép	89
<i>IPAR</i>	93
<i>SZÁLLÍTÁS, KÖZLEKEDÉS</i>	100
<i>INGATLANPIAC</i>	105
<i>KISKERESKEDELEM</i>	110
<i>TURIZMUS, VENDÉGLÁTÁS</i>	117
<i>INFOKOMMUNIKÁCIÓ</i>	127
<i>ÉPÍTŐIPAR</i>	130
<i>MEZŐGAZDASÁG</i>	133

4. Digitális világ	141
<i>INTERNETHÁLÓZAT</i>	143
<i>DIGITÁLIS GAZDASÁG</i>	144
<i>DIGITÁLIS TÁRSADALOM</i>	149
5. Demográfiai helyzetkép	155
6. Életkörülmények	171
<i>A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME</i>	174
<i>KERESETEK</i>	188
<i>SZOCIÁLIS ELLÁTÁS</i>	197
<i>EGÉSZSÉGÜGY</i>	201
<i>KÖZÚTI BALESETEK</i>	209
<i>KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS</i>	212
<i>KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ</i>	223
<i>SZUBJEKTÍV JÓLLÉT</i>	229
7. Környezet és energiagazdálkodás	235
<i>KÖRNYEZET</i>	237
<i>ENERGIAGAZDÁLKODÁS</i>	245
Ábrák jegyzéke	253
Táblák jegyzéke	261

Jelmagyarázat

- = A jelenség nem fordul elő.
- .. = Az adat nem ismeretes.
- x = A mutató nem értelmezhető.
- +
- = Előzetes adat.
- üres hely = Az üresen hagyott blokkba eső mutatókat nem értelmezzük.

Megjegyzés

A kiadványban szereplő adatok elsődleges forrása a Központi Statisztikai Hivatal, a nemzetközi adatok pedig elsősorban az Eurostat adatbázisából és kiadványaiból származnak. Minden egyéb forrást a felmerülés helyén jelöltünk.

Az Európai Unióra közölt adatok a 27 tagú integrációra vonatkoznak.

A módszertani információk a KSH honlapján (www.ksh.hu) találhatóak.

A kézirat lezárásának időpontja: 2023. április 27.

Az ábrák számanyaga, a kiadvány PDF-állománya, valamint a *Magyar statisztikai zsebkönyv, 2022* című kiadványunk az online mellékletről (www.ksh.hu/polc) érhető el, amihez először aktiválni kell a kiadványunk 4. oldalán található egyedi kódot.

Köszöntöm az Olvasót!

A Központi Statisztikai Hivatal 29 éve adja közre *Magyarország* című kötetét, amelyben részletgazdag tartalommal, statisztikai adatokkal és elemzésekkel alátámasztva ad áttekintést hazánk társadalmi és gazdasági helyzetéről, valamint a környezet főbb jellemzőiről. Kiadványsorozatunk jelen kötete elsősorban a 2022. év hazai folyamataira összpontosít, ugyanakkor a főbb folyamatokról nemzetközi kitekintést is nyújt, emellett a jelenségek közelmúltbeli változásait is szemlélteti.

A Covid19-járvány embert próbáló időszakát követően 2022-ben is számos kihívással kellett szembenéznünk. A gazdaságot már az év elején nyomás alatt tartották a megrögző világgpiaci árak és az elsősorban ezek nyomán erősödő infláció, amelyet részben még a pandémia gazdasági anomáliái, részben már az orosz–ukrán konfliktus okozott. A katonai offenzíva megindulását követően előálló körülmények személyes biztonságérzetünkre is hatással vannak, és a gazdaság újraindulásának kedvező folyamatait is visszavetették.

Dr. Vukovich Gabriella
elnök

A piaci mechanizmusokat felülíró politikai és geostratégiai döntések következtében a 2022. évi gazdasági folyamatok középpontjába a lakosság fizikai és anyagi biztonságának megőrzése mellett egyre inkább a meredeken emelkedő energiaárak, illetve az energiaellátás körüli bizonytalanságok kerültek. Az év egészét jellemző, negyedszázados inflációs csúcs háttérében azonban emellett számos más, jelen kiadványunkban is bemutatott tényező is állt. A kihívások dacára – különösen egy kis, nyitott gazdasághoz képest – jelentős eredmény, hogy ugyan negyedévről negyedévre lassuló ütemben, de tovább nőtt hazánk gazdasági teljesítménye.

A Központi Statisztikai Hivatal 2022 őszén hajtotta végre Magyarország történetének tizenhatodik népszámlálását, amely először valósult meg teljesen elektronikus formában. Az adatszolgáltatás online szakaszának kiemelkedő eredménye és a teljes végrehajtás digitális adatrögzítése elősegíti az adatok gyors feldolgozását, közzétételét. A 2023. februárban megjelent előzetes adatok szerint hazánk népességszáma 2022. október 1-jén 9 millió 604 ezer fő, a lakások száma 4,6 millió volt.

A hazai helyzet feltérképezése mellett ez alkalommal is kitekintünk a nemzetközi környezetre, vizsgáljuk kapcsolatainkat az Európai Unió gazdaságával és helyünket az uniós tagországok között.

Bízom benne, hogy *Magyarország, 2022* című összefoglaló kötetünket – más kiadványokhoz hasonlóan – haszonnal és érdeklődéssel forgatják olvasóink.

Összefoglaló

2022-ben a világ számos más pontjához hasonlóan Magyarországon is a nemzetközi geopolitikai feszültségek, az energiaellátással kapcsolatos bizonytalanságok, a megugró energiaárak, a – részben ezek miatt – gyorsuló infláció és a kormányzati szektor járvány alatt megemelkedett hiánya jelentették a legnagyobb gazdasági kihívásokat. A kedvezőtlen külső körülmények ellenére a bruttó hazai termék (GDP) volumene negyedévről negyedévre lassuló ütemben ugyan, de összességében az uniós átlagot meghaladó mértékben (4,6%-kal) bővült. Ezzel folytatódott hazánk konvergenciája, gazdasági teljesítményünk tovább közeledett az Európai Unió centrumtérsegeihez. 2022-ben az egy lakosra jutó GDP vásárlóerő-paritáson számított értéke hazánkban 78%-a volt az uniós átlagnak, felzárkózásunk 2018 óta a korábbiaknál jóval gyorsabb ütemben zajlott.

A magyar gazdaság 2022. évi növekedéséhez az aszály sújtotta mezőgazdaság kivételével mindegyik gazdasági ág hozzájárult. Az ipari termelésnek jelentős lökést adott, hogy a globális chiphiány enyhülésével a járműgyártás élénkült, miközben az akkumulátorgyártás kiemelkedő bővülése folytatódott. A Covid19-járvány alatt leginkább visszaeső szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás teljesítménye is meghaladta a pandémia előtti szintjét, jórészt annak köszönhetően, hogy a korlátozások feloldásával több külföldi turista érkezett.

A kiskereskedelmi forgalom növekedését a kedvező munkaerőpiaci folyamatok, a rekordmagas foglalkoztatás és az emelkedő keresetek alapozták meg. Ezenkívül az év elején kifizetett többletforrások is szerepet

játszottak a háztartások fogyasztásának bővülésében, azonban ezek felhasználását követően, illetve az év közben felpörgő inflációval összefüggésben a kereslet visszaesett, és a IV. negyedévben már csökkent a kiskereskedelmi forgalom volumene.

2022-ben a fogyasztói árak átlagosan 14,5%-kal magasabbak voltak, mint 2021-ben, ami az elmúlt 25 év legmagasabb inflációjának számít. Ezt részben a megugró energiaárak okozták: az energiahordozók importja az előző évi 2,6-szeresére drágult, ami jelentősen rontotta a külkereskedelmi egyenleget, és beépült számos termék és szolgáltatás árába. Az energiaár-robbanás mellett a forint gyengülésének, a mezőgazdaságot ért veszteségeknek és az év első felét jellemző élénk belső keresletnek is árfelhajtó hatása volt.

A beruházások volumene kismértékben meghaladta a 2021. évit. A vállalkozások és a háztartások fejlesztési aktivitása fokozódott, a költségvetési szerveké viszont csökkent, miután több állami beruházást elhalasztottak, átütemeztek. A fiskális politika mozgásterét főleg a megugró energiaköltségek, a növekvő kamatkiadások és az unióval való pénzügyi megállapodás elhúzódása szűkítette. A kormányzati szektor hiánya az előző két évhez hasonlóan 2022-ben is viszonylag magas volt, az államadósság GDP-hez viszonyított aránya azonban mérséklődött.

A nemzetgazdaság energiafelhasználása 6,8%-kal csökkent, amiben az egy évvel korábbinál enyhébb őszi és decemberi időjárás, a hatósági árszabályozás módosítása és a közintézményeket érintő energiatakarékossági rendelkezések is szerepet játszottak.

2022-ben a járvány miatt rendkívül magas 2021. évi bázisnál kevesebben haltak meg. A születések száma is csökkent az előző évhez képest. Folytatódott a szülőképes korú nők számának csökkenése, és – 2012 óta

először – ezúttal a gyermekvállalási kedvet jelző teljes termékenységi arányszám is kisebb lett, noha továbbra is 1,5 fölé maradt. A nemzetközi vándorlási többlet továbbra is fékezte a népességfogyás ütemét.

Összefoglaló adatok

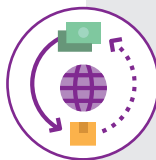
Megnevezés	2015	2019	2020	2021	2022
Makrogazdasági környezet					
Bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe, 2015 = 100,0	100,0	117,7	112,4	120,5	126,0 ⁺
Egy főre jutó GDP, az EU27_2020 átlaga = 100,0 ^{a)}	70,1	73,0	74,5	75,1	77,7 ⁺
Beruházás volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{b)}	100,0	144,8	140,9	149,4	151,0
Külkereskedelmi termékgazdaság egyenlege, milliárd euró	8,6	4,3	5,6	1,6	-8,6 ⁺
A kormányzati szektor egyenlege a GDP százalékában	-2,0	-2,0	-7,5	-7,1 ⁺	-6,2 ⁺
A kvv-szektor részesedése a vállalkozások hozzáadott értékéből, %	43,2	47,2	46,1	46,8	..
K+F-ráfordítások a GDP százalékában	1,34	1,47	1,59	1,65	..
Fogyasztóiár-index, 2015 = 100,0	100,0	109,3	112,9	118,6	135,8
Munkaerőpiaci helyzet					
Foglalkoztatottak aránya, % ^{c)}	65,9	72,2	71,9	73,1	74,4
Munkanélküliségi ráta, % ^{c)}	6,7	3,3	4,2	4,1	3,7
Üres álláshelyek aránya, %	1,5	2,5	2,0	2,3	2,7
Ágazati körkép					
Ipari termelés volumenindexe, 2015 = 100,0	100,0	115,4	108,4	118,9	125,7 ⁺
Áruszállítási teljesítmény indexe, 2015 = 100,0 ^{d)}	100,0	105,7	94,8	99,8	98,2 ⁺
Kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{e)}	100,0	125,7	125,4	130,0	136,8 ⁺
Vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{f)}	100,0	136,9	93,5	108,0	130,7 ⁺
Építőipari termelés volumenindexe, 2015 = 100,0	100,0	153,9	138,9	155,3	160,3 ⁺
Mezőgazdasági kibocsátás volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{g)}	100,0	107,5	105,0	104,2	85,3 ⁺
Digitális világ					
Helyhez kötött internet-előfizetések száma, 2015 = 100,0	100,0	119,1	122,6	126,1	131,9
E-kereskedelem részesedése a vállalkozások árbevételéből, % ^{h)}	19	24	23	21	20
Internetkapcsolattal rendelkező háztartások aránya, %	76	86	88	91	91
Demográfiai helyzetkép					
Élveszületések száma, ezer fő	91,7	89,2	92,3	93,0	88,4 ⁺
Halálozások száma, ezer fő	131,7	129,6	141,0	155,6	135,7 ⁺
Teljes termékenységi arányszám	1,44	1,49	1,56	1,59	1,52 ⁺
Életkörülmények					
Reálkereset-változás indexe, 2015 = 100,0 ⁱ⁾	..	107,6	106,3	103,6	102,5
Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatainak kitettek aránya, %	28,6	19,4	19,4	19,3	..
Születéskor várható átlagos élettartam, év	75,44	76,16	75,52	74,10	..
Felsőfokú oktatásban részt vevő hallgatók száma, ezer fő	295,3	285,1	287,5	293,6	290,0
Környezet és energiagazdálkodás					
Keletkezett települési hulladék, ezer tonna	3 712	3 780	3 931	4 041	..
Nemzetgazdaság teljes energiafelhasználása, PJ	1 049	1 100	1 095	1 133	1 056

^{a)} Vásárlóerő-paritáson számolva. – ^{b)} A 2022-re vonatkozó adat a negyedéves, a korábbi évekre vonatkozóak az éves adatgyűjtés alapján számítottak. – ^{c)} A 15–64 éves népességben belül. – ^{d)} Árutonna-kilométer alapján. – ^{e)} Naptárhatással kiigazított volumenindex. – ^{f)} Szezonális és naptárhatással kiigazított volumenindex. – ^{g)} Alapáron. – ^{h)} A legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások körében a pénzügyi szervezetek nélkül. – ⁱ⁾ Nettó keresetből számolva. A munkáltatók teljes körére vonatkozó adatok 2019-től állnak rendelkezésre.

1

Makrogazdasági környezet

Világgazdasági folyamatok

→ 2022-ben a geopolitikai feszültségek határozták meg leginkább a világgazdasági folyamatokat. A Covid19-járvány utáni gazdasági növekedés folytatódott, azonban Oroszország Ukrajna ellen indított katonai offenzívája következtében felerősödtek a globális kockázatok. Az energiaellátással kapcsolatos fokozódó bizonytalanságok nyomán meredeken emelkedtek az energiaárak, a globális infláció pedig 25 éves csúcra gyorsult. A legtöbb országban feloldották a Covid19-járvány miatt hozott korlátozásokat, azonban a Kínában kitört újabb járványhullámok és az ezeket kísérő lezárások fékeztek a világgazdaság bővülését.

A magyar gazdaság teljesítménye

→ Magyarországon a Covid19-járványt megelőzően dinamikusan nőtt a gazdaság teljesítménye, a 2020. évi visszaesést pedig viszonylag gyors kilábalás követte 2021-ben. Az egyre kedvezőtlenebb világgazdasági folyamatok ellenére 2022-ben folytatódott a növekedés, a GDP volumene – negyedévről negyedévre csökkenő ütemben ugyan, de összességében az uniós átlagnál nagyobb mértékben – 4,6%-kal emelkedett. Hazánk felzárkózása a fejlettebb tagállamokhoz jelentősen gyorsult az elmúlt években. A 2022. évi konjunktúrát a rendkívüli aszály sújtotta mezőgazdaság kivételével lényegében mindegyik nemzetgazdasági ág elősegítette. A felhasználási oldalon leginkább a háztartások fogyasztása járult hozzá a gazdasági növekedéshez, ugyanakkor – az inflációs környezetre reagálva – az év végére a lakosság jelentősen visszafogta a vásárlásait. A beruházási aktivitás mérsékelt növekedésében a vállalkozások játszották a főszerepet.

Az árak alakulása

→ A gazdaság újraindulásával együtt járó keresletnövekedés és az orosz-ukrán háború miatt dráguló alapanyagok, energiahordozók, érc és nyersanyagok az ártermelő ágazatok kibocsátási árainak jelentős emelkedését okozták. Az árak több évtizede nem tapasztalt mértékű növekedésében környezeti és pénzügyi hatások is szerepet játszottak. 2022-ben a mezőgazdasági termelők árak átlagosan 49,7, az ipariak 33,7%-kal nagyobbak voltak az egy évvel korábnál. A drágulás begyűrűzött a fogyasztói árakba, az infláció a 2021. évi 5,1%-ról 14,5%-ra gyorsult.

Külkereskedelem

→ 2022-ben a külkereskedelmi termékforgalomban az export volumene 5,9, az importé 6,4%-kal bővült a 2021. évihez képest. A forgalom – az értékadathoz hasonlóan – korábban nem tapasztalt szintet ért el. Túlnyomórészt az energiaár-robbanás hatására az év során 8,6 milliárd eurós deficit keletkezett, ami

az egyenleg 10,2 milliárd eurós romlását jelenti 2021-hez viszonyítva. Ekkora összegű hiányra és mérlegromlásra 1999 – az euróban közölt adatokat tartalmazó időszak kezdete – óta még nem volt példa. A szolgáltatásexport euróban számított értéke 28, az -importé 20%-kal bővült 2021-hez képest, az aktívum 3,1 milliárd euróval, 9,0 milliárd euróra nőtt. 2022-ben a szolgáltatás-külkereskedelmünk mindegyik fő mutatója rekordot döntött, az export és az import értéke, a növekedésük üteme, az aktívum összege és az egyenleg javulásának mértéke egyaránt korábban nem tapasztalt nagyságú volt.

A vállalkozások világa

- 2022-ben az önálló vállalkozók számának csökkenése miatt megtört a regisztrált vállalkozások számának 2016 óta tartó növekedése, miközben a társas vállalkozásoké kissé emelkedett. Kevesebb önálló, illetve társas vállalkozást alapítottak, és jogszabályi változások következtében rekordszámú vállalkozás szűnt meg. 2021-ben a vállalkozások túlélési esélye kissé romlott, de az egy évvel korábbinál több lett a gyorsan növekvő cég. A kis- és középvállalkozások a vállalkozások hozzáadott értékének 47%-át állították elő. Termelékenységük az egy foglalkoztatottra jutó hozzáadott értéket tekintve javult.

Tudomány és technológia

- A nemzetgazdasági szintű kutatás-fejlesztési ráfordítások folyó áron számított összege 2017 óta növekszik, 2021-ben 907 milliárd forint volt, 18%-kal több az előző évinél. A ráfordítások GDP-hez mért aránya az ezredforduló óta több mint duplájára emelkedett, 2021-ben 1,65% volt. A kutatás-fejlesztésben részt vevők száma mérsékelten tovább nőtt.

Kormányzati szektor

- A kormányzati szektor hiánya 2022-ben 4159 milliárd forint volt, ez a GDP 6,2%-ának felelt meg. A deficit a 2021. évihez képest 209 milliárd forinttal nőtt, GDP-arányosan számítva ugyanakkor 0,9 százalékponttal csökkent. 2022 végén a kormányzati szektor adóssága – a Magyar Nemzeti Bank adatai szerint – a GDP 73,3%-át tette ki, ami az egy évvel korábbinál 3,3 százalékponttal alacsonyabb.

VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK

A bizonytalanság, a fokozódó kockázatok ellenére gazdasági növekedés jellemezte a globális folyamatokat

2022-ben a világgazdasági és különösen az európai gazdasági folyamatok alakulására rányomta a bélyegét az Ukrajnában dúló háború. A Covid19-járvány után újraéledő ellátási láncokat újabb sokk érte, és ezúttal olyan létfontosságú területeken is zavarok keletkeztek, mint az élelmiszer- és az energiaellátás. Az élelmiszer-szállításokkal kapcsolatos bizonytalanságok – amelyekben a szélsőséges időjárás miatti termés kiesés is szerepet játszott – elsősorban Afrikában, az energiaellátási kockázatok főleg Európában jelentkeztek. 2022-ben a **piaci mechanizmusokat sok esetben felülírták a politikai, geostratégiai döntések**, amelyek hosszabb távon befolyásolhatják a gazdaságot.

A katonai konfliktus kirobbanása felerősítette az inflációs nyomást: az energia-hordozók és egyes nyersanyagok, illetve mezőgazdasági termékek ára már 2021-ben jelentősen emelkedett, a drágulás 2022-ben folytatódott, a növekvő energia- és input-költségek pedig beépültek számos termék és szolgáltatás árába. Globálisan a fogyasztói árak átlagosan 8,8%-kal emelkedtek 2022-ben, ennél nagyobb inflációra legutóbb 1996-ban volt példa.¹⁾ Az infláció megfékezése érdekében a globálisan meghatározó és a régiókhöz tartozó jegybankok monetáris politikája egyaránt szigorodott. Az MNB is felgyorsította (a 2021 júniusában elkezdett) kamatemelési ciklusát, a hazai jegybanki alapkamat mértéke a 2022. eleji 2,4%-ról – több lépésben – 13%-ra nőtt az év során.

¹⁾ Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

²⁾ Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

A változások a költségvetési politikákra is hatással voltak. A Covid19-járvány és az azt követő gazdasági kilábalás több országban jelentős hitelfelvétellel járt, 2020-ban 20%-kal ugrott meg a globális államadósság.²⁾ 2021-ben még a gazdasági növekedés – inflációt is fokozó – ösztönzése állt a fiskális döntések fókuszában, 2022-ben azonban a megváltozott ár- és kamatkörnyezetben szűkült az állami költségvetések mozgásteret, különösen azokban az országokban, amelyek jelentős energiaimportra szorulnak.

1.1. ábra **A világgazdaság teljesítményének változása** (az előző évhez képest)

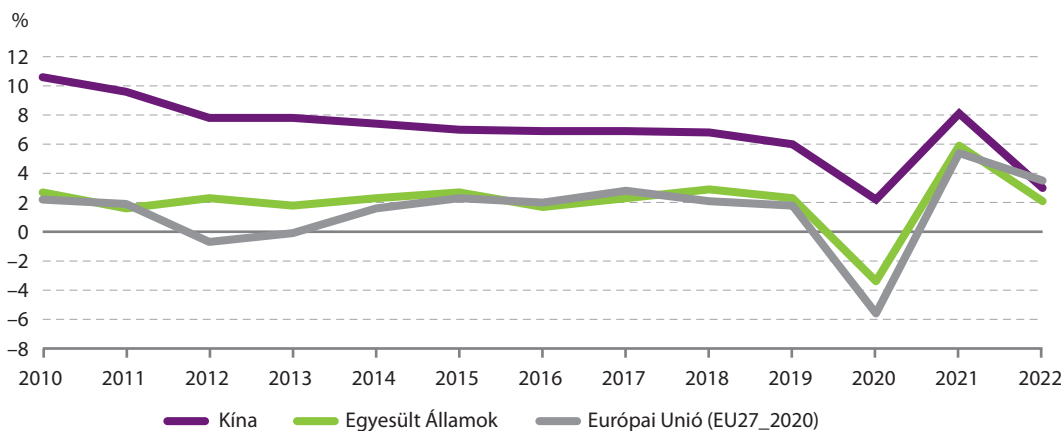
^{a)} A 2022. évi adat előzetes, részben becsült.
Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

A háború kitörésével felerősödő kockázatok ellenére a **világgazdaság teljesítménye** (a Nemzetközi Valutaalap előzetes, részben becsült adata szerint) **3,4%-kal nőtt 2022-ben.** Ez az év elején vártnál kisebb növekedés, a GDP volumenbővülése az Egyesült Államokban, Kínában és az Európai Unióban is elmaradt a Nemzetközi Valutaalap 2022. januári prognózisától.³⁾ Az **Egyesült Államok** gazdasági teljesítménye 2,1%-kal nőtt, amihez a legtöbb szol-

gáltató ágazat hozzájárult, ugyanakkor az ártermelő ágak többsége (elsősorban az építőipar) mérsékelte a növekedés ütemét.⁴⁾

Kínában 2022-ben 3,0%-kal emelkedett a GDP volumene, ami – a 2020. évi követően – az elmúlt évtizedek második legkisebb bővülésének számít. A növekedés jelentős lelassulásában az ázsiai országot sújtó újabb járványhullámok, az ezeket kísérő szigorú korlátozások, valamint az ingatlanpiaci válság játszotta a legnagyobb szerepet.⁵⁾

1.2. ábra A GDP volumenváltozása (az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat, az Egyesült Államok Statisztikai Ügynöksége, Kína Statisztikai Hivatala.

A szűkebb gazdasági környezetünket jelentő **Európai Unió** 2022. évi gazdasági teljesítménye az Egyesült Államokénál és Kínáénál is dinamikusabban, 3,5%-kal bővült, ebben az alacsony bázis is szerepet játszott. Az unióban ugyanis tovább tartott, és összességében nagyobb mértékű volt a világválság okozta visszaesés, a GDP volumene 2021-ben még nem érte el a 2019. évi szintet, 2022-ben viszont már 3,0%-kal meghaladta azt. Észtország kivételével mindegyik tagál-

lam gazdasági teljesítménye nőtt 2022-ben. Az EU legnagyobb nemzetgazdaságának és egyben hazánk legjelentősebb külgazdasági partnerének számító Németországban ezúttal is az uniós átlagnál kisebb mértékben, 1,8%-kal emelkedett a GDP volumene. A tagállamok közül egyedül Spanyolországban nem érte még el a GDP volumene a pandémia előtti szintjét, 2020-ban ott történt a legnagyobb gazdasági visszaesés. A visegrádi országok közül Lengyelország-

³⁾ Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

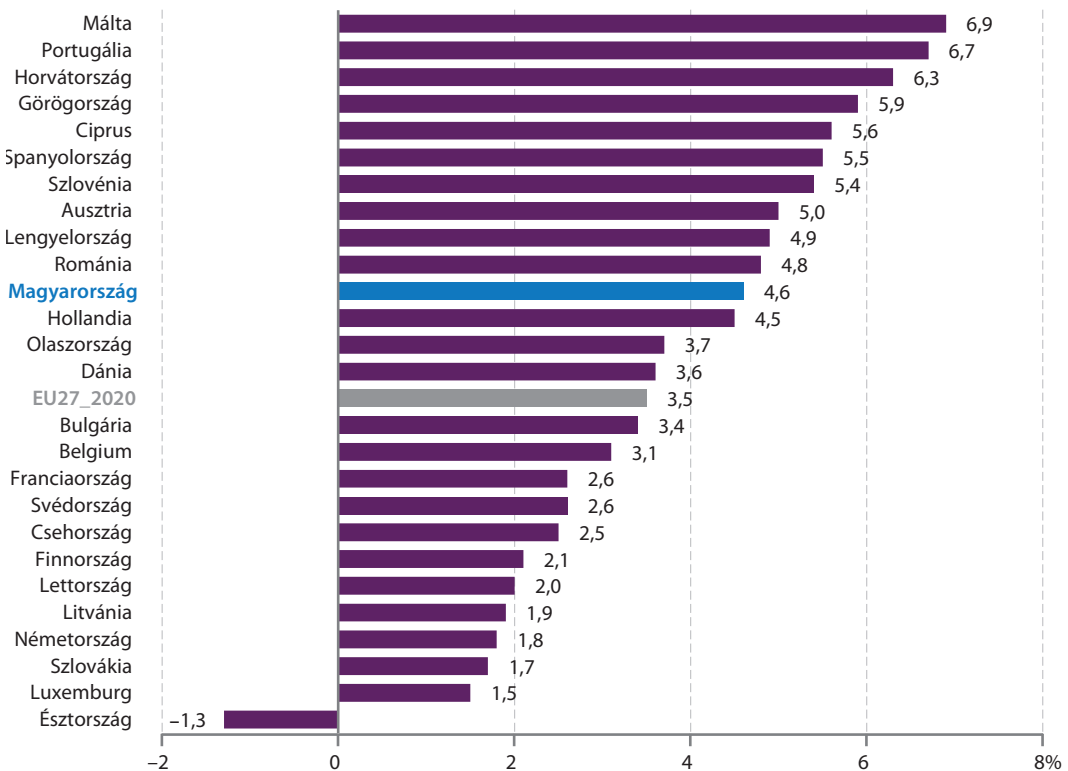
⁴⁾ Forrás: az Egyesült Államok Statisztikai Ügynöksége (BEA).

⁵⁾ Forrás: Kína Statisztikai Hivatala.

ban és hazánkban 2021-hez hasonlóan ezúttal is az uniós átlagnál nagyobb, Csehországban és Szlovákiában továbbra is kisebb mértékben nőtt a gazdaság teljesítménye. Az unióban jellemző tendencia volt, hogy a

növekedés negyedévről negyedévre fokozatosan lassult, néhány tagállamban pedig a IV. negyedévben már csökkent a GDP volume az előző év azonos időszakához képest.

1.3. ábra A GDP volumenváltozása az uniós tagországokban,* 2022 (az előző évhez képest)

* Az ábrán nem szerepel Írország, ahol 2022-ben is kiugróan, 12,0%-kal nőtt a GDP volumene, elsősorban az oda bejelentett multinacionális nagyvállalatok többnyire más országokban végzett tevékenységéből adódóan.

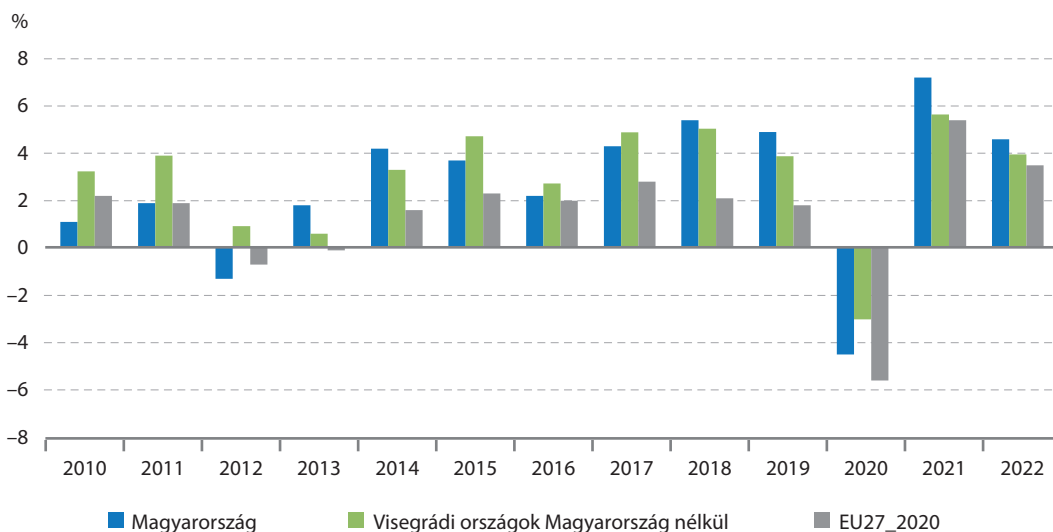
A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE

A kihívások ellenére ismét az uniós átlagot meghaladó mértékben nőtt a gazdaság teljesítménye

A Covid19-járványt megelőző, 2013-tól 2019-ig tartó konjunktúra időszakában a magyar gazdaság évente átlagosan 3,8, összességében 30%-kal emelkedett. Ez több mint kétszerese volt az uniós átlagnak, és a 27 tagállam közül az ötödik legnagyobb növekedési ütemnek számított. 2020-ban a többi uniós országhoz hasonlóan hazánkban is visszaesett a GDP volumene (4,5%-kal). Ezt viszonylag gyors kilábalás követte, a 2021. évi gazdasági teljesítmény már a járvány előtti szintet is meghaladta. A növekedési pályára való visszatérést a laza költségvetési politika is támogatta, a kormányzati szektor GDP-arányos hiánya jóval magasabb volt, mint a pandémiát

megelőző konjunktúra alatt. **Az év közben felerősödő globális kockázatok ellenére a magyar gazdaság teljesítménye 2022-ben is jelentősen, 4,6%-kal bővült.** A növekedés ugyanakkor negyedévről negyedévre fokozatosan lassult, a IV. negyedévben már kisebb mértékű volt, mint az uniós átlag, ami 2013 óta (a járvány alatti dekonjunktúrát nem számítva) ezenkívül csak egyszer, 2016 I. negyedévében fordult elő. Az év egészét tekintve viszont ezúttal is a hazai GDP volumene emelkedett dinamikusabban, így folytatódott Magyarország konvergenciája, **az unió centrumtérsegeivel szembeni fejlettségbeli lemaradásunk tovább csökkent.**

1.4. ábra A GDP volumenváltozása (az előző évhez képest)

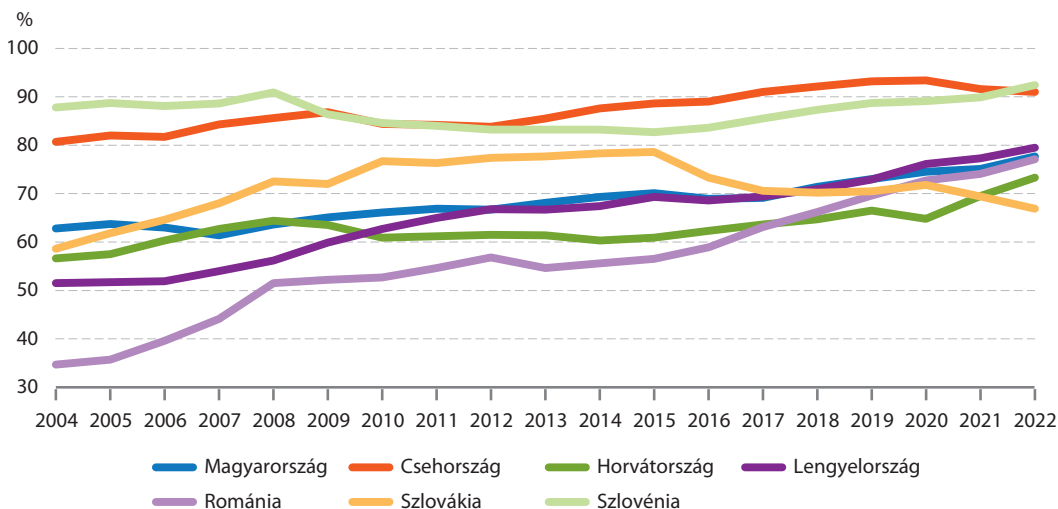

2022-ben az egy lakosra jutó GDP vásárlóerő-paritáson számított értéke hazánkban 78%-a volt az Európai Unió átlagának. A csatlakozásunk évében, 2004-ben 63, 2010-ben 66% volt ez az arány. Felzárkózásunk 2018-tól a korábbiaknál jóval gyorsabb ütemben zajlott. A 27 tagállam fejlettségi rangsorában 2022-ben a 20. helyen álltunk, ennél jobb helyezést (19.) csupán az uniós tagságunk első két évében értünk el, a legrosszabb (23.) pozícióban pedig 2012-ben voltunk. Az alapító, illetve a hazánknál korábban csatlakozott tagállamok többségében továbbra is magasabb az egy főre jutó GDP, mint Magyarországon, kivétel ez alól Görögország, amelyet 2015 óta megelőzünk, illetve Portugália, amellyel lényegében azonos fejlettségi szintre kerülünk. (A két tagállamot a 2010-es évek eleji

európai adósságválság erősen érintette.) Az ezredforduló után csatlakozott szomszédos és a visegrádi tagországok közül az uniós tagságunk óta 2022-ben volt a legkisebb a Csehországgal szembeni lemaradásunk, és Szlovénia előnye is csak egyszer (2015-ben) volt kisebb a 2022. évinél. Románia az elmúlt évek gyors felzárkózása révén utolérte hazánk fejlettségi szintjét, Lengyelországgé pedig az elmúlt három évben valamelyest meg is haladta azt. Horvátországgal szemben csökkent, az uniós átlagtól egyre inkább leszakadó Szlovákiával szemben viszont tovább nőtt az előnyünk 2022-ben. (Északi szomszédunkat 2018-ban előztük meg a rangsorban.) Összességében az unión belül a tagállamok közötti fejlettségbeli különbségek hosszú távon jelentősen csökkentek, és ez a tendencia 2022-ben is folytatódott.

1.5. ábra A szomszédos* és a visegrádi tagállamok gazdasági fejlettsége

(az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson számolt értéke alapján, EU27_2020 = 100%)

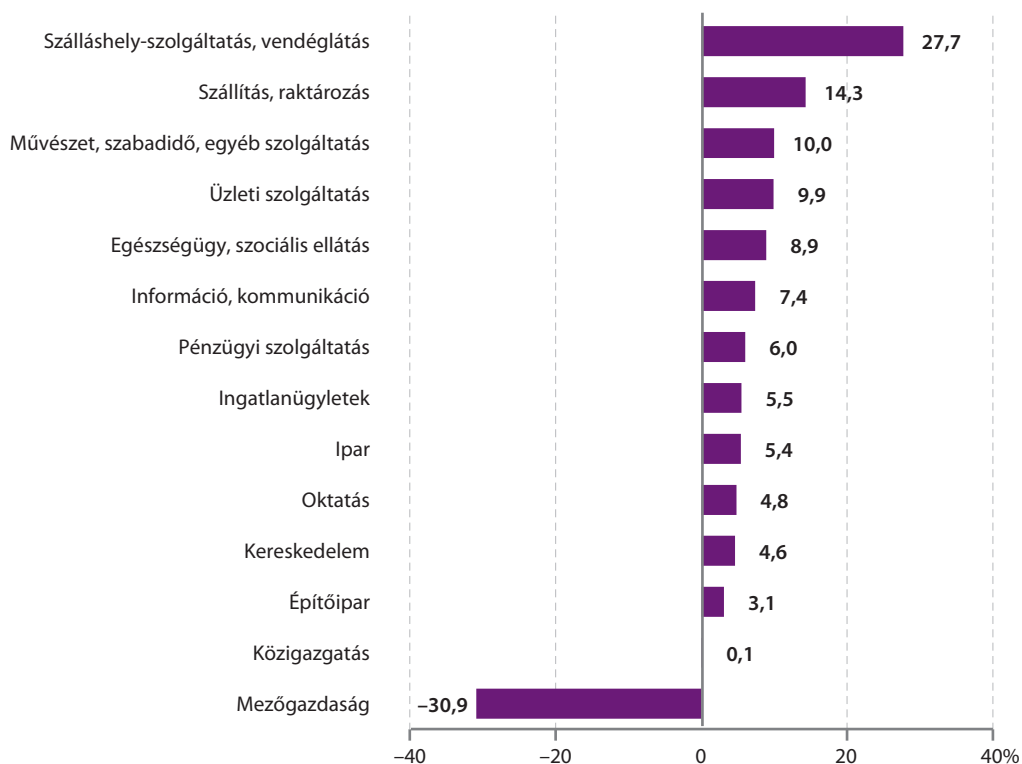
* Az Európai Unióhoz korábban csatlakozott Ausztria nélkül.

A gazdasági növekedéshez szinte mindegyik nemzetgazdasági ág hozzájárult

2022-ben a nemzetgazdaság főbb területei közül egyedül a **mezőgazdaság** teljesítménye maradt el az előző évitől. Az agrárium bruttó hozzáadott értékének a volumene 2021-ben – két év csökkenést követően – kismértékben emelkedett, 2022-ben viszont jelentősen, 31%-kal visszaesett. A rendkívül csapadékhiányos időjárás következtében a

növénytermesztés eredménye jóval elmaradt az egy évvel korábitól. A terméskiesés és az ellátási bizonytalanságok miatt a felvásárlási árak rekordszintre emelkedtek, az ezáltal dráguló takarmányozás, a növekvő energia- és a madárinfluenza okozta kényeszerológások pedig az állattartás teljesítményét is visszavetették.

1.6. ábra A bruttó hozzáadott érték volumenváltozása a nemzetgazdasági ágakban, ágcsoportokban, 2022 (az előző évhez képest)

A legjelentősebb ártermelő terület, az **ipar** viszonylag gyorsan talpra állt a Covid19-járvány okozta visszaesésből, 2021 után 2022-ben is a gazdasági növekedés egyik motorjának számított. 2022-ben

5,4%-kal nőtt a teljesítménye, amihez leginkább – a dinamikusan bővülő akkumulátorgyártást is magába foglaló – villamos berendezés gyártása és a két év csökkenés után élénkülő járműgyártás járult hozzá.

Ugyanakkor a feldolgozóipar több területén (elsősorban a vegyiparban és a fémfeldolgozás, kohászatban) kisebb lett a termelés, amiben jelentős szerepe volt az emelkedő energia- és alapanyagáraknak.

Az **építőipar** bruttó hozzáadott értékének a volumene 3,1%-kal meghaladta az előző évi, magas bázist. A növekedést az épületek építésének a volumenbővülése okozta, miközben az egyéb építményeken (például utakon, vasutakon) végzett munkák volumene csökkent, részben abból adódóan, hogy az állami beruházások egy részét elhalasztották, illetve átütemezték.

A nemzetgazdasági ágak közül a **szállás-hely-szolgáltatás**, vendéglátás teljesítménye nőtt a legnagyobb mértékben, az előző évi, alacsony bázishoz képest 28%-kal, ezzel a pandémia előtti szintjét is meghaladta. A turizmusnak az adta 2022-ben a legnagyobb lökést, hogy a járványügyi korlátozások csaknem teljes feloldásával a külföldi vendég-forgalom felélénkült.

A **művészet, szabadidő, egyéb szolgáltatások**⁶⁾ teljesítményét is hosszú ideig visszavetették a vilá járvánnyal kapcsolatos korlátozások, illetve a lakosság óvatossága. 2022-ben már megtarthatták a – megelőző két évben többnyire elmaradó – nagy tömegrendezvényeket (például zenei fesztiválokat), az év nagyobb részében a kulturális és sporteseményeket is szabadon lehetett látogatni. A fűtési szezon kezdetétől azonban az emelkedő fenntartási költségekkel összefüggésben több intézmény vezetett be korlátozásokat, vagy zárt be időlegesen. Az ágazatcsoport bruttó hozzáadott értékének a volumene 2022-ben 10%-kal emelkedett, és a 2019. évi szintjét is jócskán felülmúlta.

Szintén a járvánnyal összefüggő alacsony bázishoz képest nőtt számottevően, 14%-kal a **szállítás, raktározás** teljesítménye. Az áruszállítás teljesítménye mérséklődött, a személyszállításé jelentősen emelkedett 2022-ben.

A **kereskedelem** bruttó hozzáadott értékének a volumene 4,6%-kal nagyobb volt, mint 2021-ben. A növekedést az I–III. negyedévi dinamikus bővülés eredményezte, a IV. negyedévben a fogyasztói árak jelentős emelkedése már nagymértékben visszafogta a belső keresletet.

Az **információ és kommunikáció** hozzáadott értékének a volumene 7,4%-kal meghaladta a 2021. évit, azaz folytatódott a több évtizede tartó növekedés. A digitalizáció a társadalmi és a gazdasági élet egyre több területére terjed ki, szerepe egyes szektorokban a versenyképesség meghatározó tényezőjévé vált. Az infokommunikációs technológiák iránti igény a járvány alatt megváltozott körülmények révén még inkább fokozódott.

A **pénzügyi szolgáltatás** teljesítménye 6,0%-kal emelkedett az előző évihez képest, a 2015 óta tartó növekedés folytatódott. A nem pénzügyi vállalatok hitelállománya 14, a lakosságé 6,3%-kal bővült. Ugyanakkor az emelkedő kamatokkal, a hitelhez jutás feltételeinek szigorodásával, valamint az ingatlanpiac megtorpanásával párhuzamosan csökkent a hitelkibocsátás intenzitása, 2022 IV. negyedévében már mind a vállalati, mind a lakossági hitelfelvétel jóval elmaradt az egy évvel korábbitól.⁷⁾

Az **ingatlanügyletek** bruttó hozzáadott értékének volumene 5,5%-kal meghaladta a 2022. évit. A növekedést ezúttal az üzleti ingatlanokkal (irodákkal, üzlethelyiségek-

⁶⁾ Az egyéb szolgáltatásba tartozik többek között az érdekképviseletek tevékenysége, a szépségápolással kapcsolatos szolgáltatások, a számítógépek, illetve a háztartási cikkek javítása.

⁷⁾ A vállalati és a lakossági hitelezési folyamatokra vonatkozó adatok forrása a Magyar Nemzeti Bank hitelezési folyamatokról szóló, 2023. márciusi jelentése.

kel, raktárakkal) kapcsolatos tevékenységek okozták, miközben a kis súlyú lakáspiaci forgalom – részben a kedvezőtlené vált hitelkörnyezetben – számottevően lanyhult.

Az – alapvetően az általános gazdasági folyamatoktól függő – **üzleti szolgáltatások**

teljesítménye is jelentősen, 9,9%-kal bővült. Az ágazatcsoport egyes területeit (például az utazásszervezést és a gépjárműkölcsonzést) hosszú ideig érintették a járványügyi korlátozások, ezek feloldása jelentős élénkülést hozott 2022-ben.

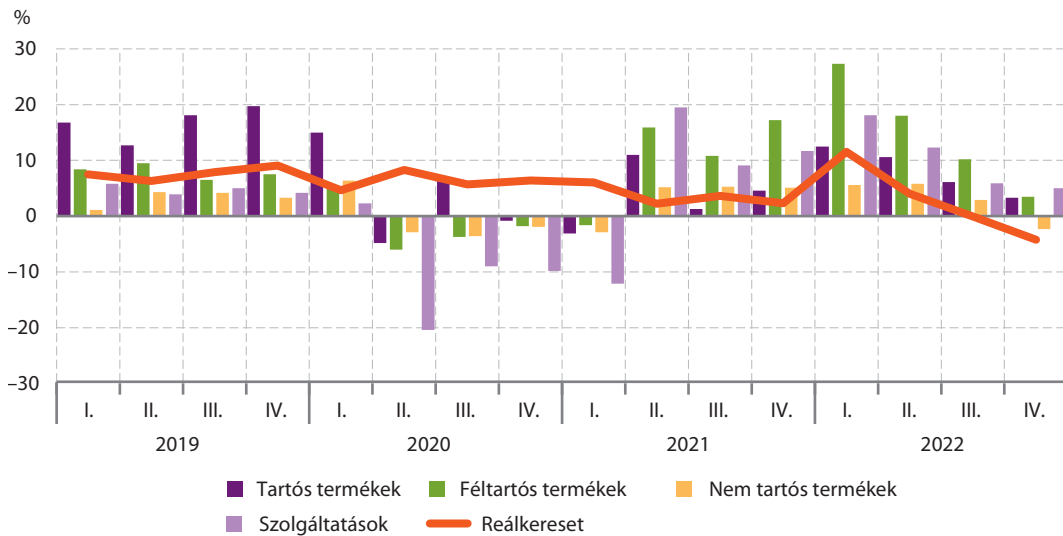
A háztartási fogyasztás lendülete az infláció felpörgésével jelentősen csökkent

A GDP felhasználási oldalán a háztartások fogyasztása 2014-től a Covid19-járvány kirobbanásáig évről évre nőtt, amit a jelentősen bővülő foglalkoztatás, a reálkeresetek emelkedése, a háztartások nettó pénzügyi vagyonának növekedése, az általánosan alacsony kamatszint és a piaci feltételeknél kedvezőbb kondíciókkal kínált hitelkonstrukciók (elsősorban a szabadfelhasználású babaváró hitel) megjelenése is támogatta. 2020-ban a világgjárvány keresleti és kínálati oldalról is visszafogta a fogyasztást: a megváltozott gazdasági és bizonytalanná vált munkaerőpiaci környezetben a háztartások óvatosabb fogyasztási döntéseket hoztak, miközben a kereskedelmet és a szolgáltatások széles körét érintő korlátozások eleve szűkítették a vásárlási lehetőségeket. 2021-ben a belső kereslet újból élénkült, a **háztartások tényleges fogyasztásának** a volumene már a járvány előtti szintet is meghaladta, 2022-ben pedig 5,8%-kal to-

vább bővült, és a GDP felhasználási oldalát tekintve a **gazdasági növekedés legfontosabb tényezőjének számított**. A fogyasztásnak jelentős lökést adtak – a feszes munkaerőpiac mellett – az év elején folyósított többletforrások, a gyermeket nevelő családok szja-visszatérítése és a 13. havi nyugdíj kifizetése. Az év közben felpörgő infláció, az emelkedő hitelkamatok azonban egyre inkább korlátozták a fogyasztás bővülését. A tartós és a féltartós termékek vásárlására, illetve a szolgáltatások igénybevételére fordított fogyasztási kiadások volumene jelentősen (8–13%-kal) emelkedett 2022-ben, míg a nem tartós termékek körében jóval kisebb mértékű, 2,8%-os bővülés történt.⁸⁾ A háztartások a IV. negyedévben már kevesebbet vásároltak nem tartós termékből, mint az előző év azonos időszakában, amiben a jelentősen dráguló élelmiszerek és a háztartási energiára vonatkozó árszabályozás változása is szerepet játszott.

⁸⁾ A termékcsoportok szerinti adatok a háztartások Magyarország területén realizálódó fogyasztására vonatkoznak, ami magában foglalja a nem rezidensek (például a turisták) kiadásait is. A tartós termékek közé tartoznak például a személygépjárművek, a bútorok, a nagyobb elektromos fogyasztási cikkek, féltartós termékek számitanak többek között a ruházati cikkek, a kisebb gépek és a járműalkatrészek, nem tartós termékek például az élelmiszerek, a szeszes italok, a dohányárúk, a háztartási energia, vízellátás és a gyógyszerek.

1.7. ábra A reálkereset változása és a háztartások hazai fogyasztási kiadásának volumen-változása termékcsoportok szerint negyedévente (az előző év azonos időszakához képest)

A háztartásokénál jóval kisebb súlyú közösségi fogyasztás 1,3%-kal mérséklődött 2022-ben, elsősorban az állami kiadáscsökkentő lépések következményeként. Így a végző fogyasztás összességében 4,7%-kal haladta meg a 2021. évit.

A GDP 2022. évi bővüléséhez a külkereskedelem is hozzájárult, miután az export volumene az importét meghaladó mértékben nőtt. A behozatalban nagyobb súlyt jelentő energiahordozók kiemelkedő drágulása miatt azonban a külkereskedelmi

egyénleg jelentősen romlott, és 15 év után először zárt passzívummal.

A gazdasági növekedést valamelyest szintén támogatta a – legfőképpen a beruházási aktivitástól függő – bruttó állóeszköz-felhalmozás. Volumene 1,2%-kal nagyobb volt, mint 2021-ben, és már a 2019-es csúcspontját is elérte. A bruttó állóeszköz-felhalmozás a GDP 28%-át tette ki, ez uniós összehasonlításban a legmagasabb arány. (Az uniós átlag 23% volt.)

A vállalkozások beruházási aktivitása meghatározó volt

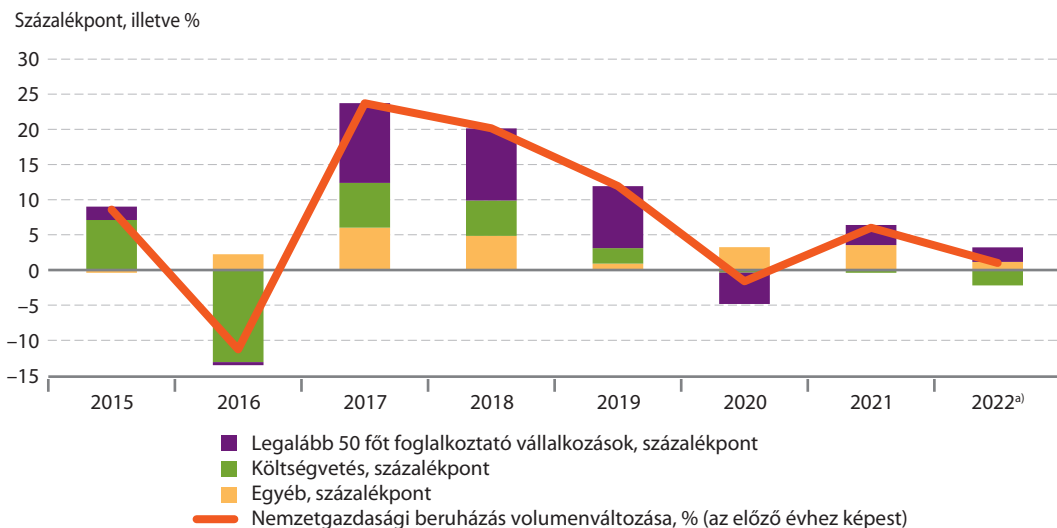
A bruttó állóeszköz-felhalmozás alakulását alapvetően meghatározó – 2022-ben 81%-át adó – **nemzetgazdasági beruházások**⁹⁾ ugyancsak elősegítették a gazdaság teljesítményének bővülését. A beruházások 2021-ben újra növekedésnek induló **volumene**

2022-ben lassuló ütemben emelkedett, miközben a kedvezőtlené váló gazdasági környezet, illetve az emelkedő forrásköltségek¹⁰⁾ a IV. negyedévben már visszafogták a fejlesztéseket.

⁹⁾ A nemzetgazdasági beruházásokra vonatkozó 2022. évi adatok a negyedéves információk alapján számított, előzetes értékek.

¹⁰⁾ Forrás: Magyar Nemzeti Bank.

1.8. ábra A nemzetgazdasági beruházás volumenváltozásához való hozzájárulás gazdálkodási forma szerint

^{a)} Negyedéves adatgyűjtés alapján, előzetes adatok.

A beruházási teljesítmény 2022. évi 1,0%-os növekedése elsősorban a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások 3,9%-kal növekvő beruházási aktivitásának köszönhető, de a háztartások fejlesztései is érdemben hozzájárultak. Az említett vállalkozások a teljesítményérték 54%-át adták, az előző évinél 1,5 százalékponttal többet. A gazda-

ság számos szereplője folytatta a Covid19-járvány miatt átütemezett beruházásainak megvalósítását. Továbbra is meghatározó szerepet játszottak a külföldi érdekeltségű cégek, amelyek meglévő kapacitásaik fejlesztésén túl – elsősorban anyavállalati forrásból és kormányzati támogatásból – számos zöldmezős beruházást is végrehajtottak 2022-ben.

MAGAS SZINTRE EMELKEDETT A JEGYBANKI ALAPKAMAT

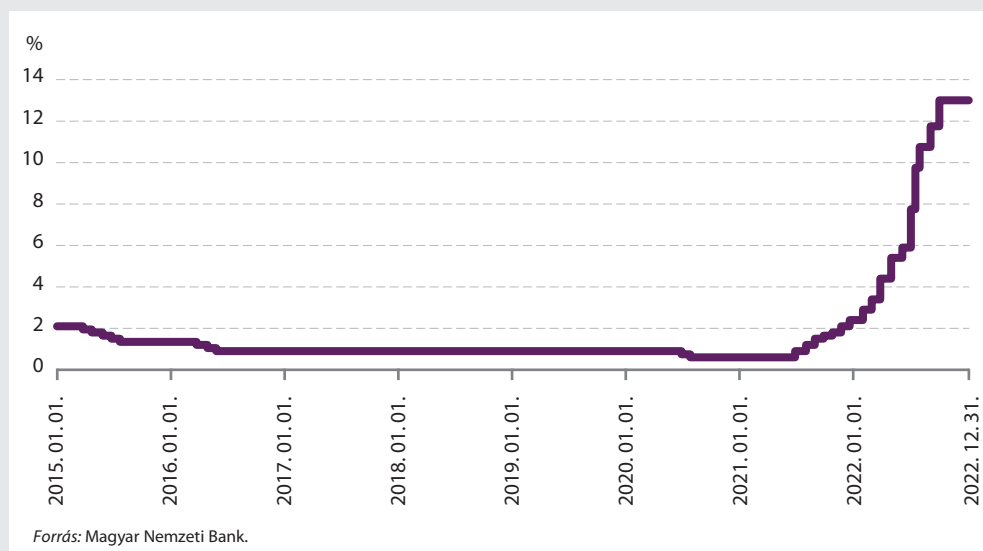
A Magyar Nemzeti Bank több éven keresztül tartó kamatvágásaival a jegybanksi alapkamat 2016. július második felére 0,60%-ra csökkent. Ennek hatására a vállalati hitelkamatok rekordalacsony szintre süllyedtek, a vállalati fejlesztések számára olcsóvá téve a külső források bevonását. Emellett a lakossági hitelek kamatai is csökkentek, ami a lakáshitelezésre is kihatott. Mindezek elősegítették a beruházások élénkülését és a gazdasági növekedést. Azonban 2021 folyamán fordulat következett be az MNB kamatpolitikájában, az infláció gyorsulásával monetáris szigorítás vette kezdetét. 2021 júniusától a központi bank fokozatosan emelt az irányadó kamatlábon, amelynek mértéke az év végére elérte a 2,4%-ot.

A 2022 februárja óta tartó orosz–ukrán háború, a szankciók és az azokkal összefüggő európai energiaválság, valamint a megnövekedett piaci bizonytalanság együttes hatására elszabadult infláció miatt a jegybank az év folyamán az alapkamatot folyamatosan és nagymértékben emelte. A globálisan meghatározó jegybankok is alapvetően szigorították a monetáris kondíciókat a magas inflációs környezetben.

2022 folyamán a vállalati forint- és euróhitelek átlagos kamatlába is jelentősen emelkedett a kialakult kamatkörnyezetben, ami a kkv-k és a nagyvállalatok esetében is együtt járt a hitelsztenderdek szigorításával.

A hitelintézetek vállalati hitelállománya 2022-ben 14%-kal bővült, elsősorban a kedvező nagyvállalati hiteltranzakciók következtében. A háztartások hiteleinek éves növekedési üteme az év második felében egy számjegyre lassult, ehhez a korábbiaknál magasabb törlesztési aktivitás és a csökkenő új hitelkibocsátás is hozzájárult. Mind a vállalati, mind a lakossági hitelszerződések volumene elmaradt az előző év azonos időszakos kibocsátásától, amiben a bázishatás mellett a bizonytalanabb makrogazdasági környezet is jelentős szerepet játszott. A hitelezési felmérésre kapott válaszok alapján a hitelfelvevők és a bankok is óvatosabbá váltak a hitelpiacon.¹¹⁾

1.9. ábra A jegybanki alapkamat alakulása

¹¹⁾ Forrás: Hitelezési folyamatok, 2023. március. Magyar Nemzeti Bank.

A nemzetgazdasági beruházások 12%-át kitevő **költségvetési beruházások visszafogták a beruházási teljesítményt**, miután a fejlesztéseik volumene jelentősen, 16%-kal elmaradt az előző évitől. Ezt elsősorban az uniós forrásból finanszírozott projektek kisebb volumenű tárgyidőszaki megvalósítása, valamint az ársokk következtében szűkülő költségvetési lehetőségek eredményezték.

Az **anyagi-műszaki összetételt** tekintve a beruházások 62%-át kitevő építési beruházások volumene 2022-ben 1,7%-kal bővült az előző évhez képest, kedvezően hatva az építőipari termelésre. A nagyrészt importból származó gép- és berendezésberuházások volumene 2022-ben mindössze 0,2%-kal haladta meg az előző évit.

A legtöbb nemzetgazdasági ágban csökkenő fejlesztéseket a feldolgozóipar ellensúlyozta

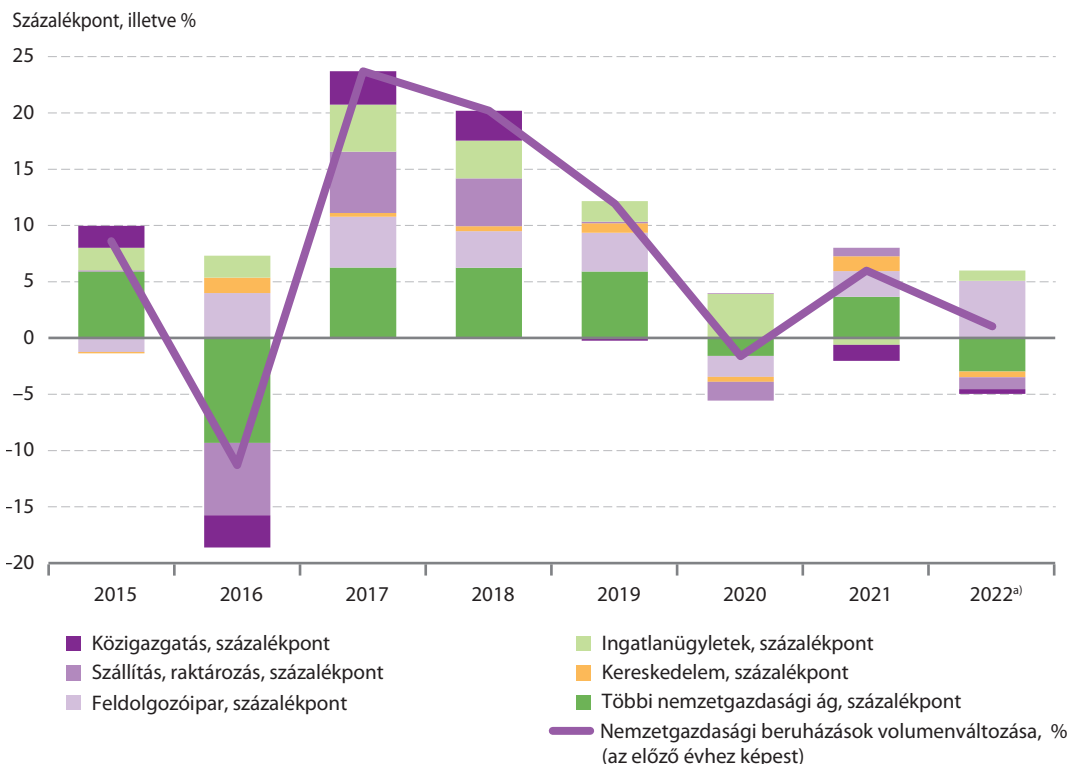
A beruházási aktivitás továbbra is koncentrált volt. A három legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ág együttesen – a korábbi évekhez hasonlóan – a fejlesztések több mint hattizedét valósította meg:

- A legnagyobb beruházónak számító, a nemzetgazdasági fejlesztések 29%-át adó **feldolgozóipar beruházásainak volumene 21%-kal emelkedett** az előző évihez képest. A feldolgozóiparon belül hét alágban bővültek, hatban csökkentek a fejlesztések. A legnagyobb súlyú, a feldolgozóipar beruházási értékének több mint harmadát jelentő villamosberendezés-gyártásban az akkumulátorgyártó kapacitások kiépítésével összefüggő projektek révén, csaknem kétszer akkora volumenű fejlesztést valósítottak meg 2022-ben, mint a megelőző évben. A második legjelentősebb súlyú

járműgyártásban 5,7%-kal nőtt, a harmadik élelmiszeriparban 4,9%-kal csökkent a fejlesztések volumene.

- A második legnagyobb beruházó, a nemzetgazdaság fejlesztéseinek 22%-át megvalósító **ingatlanügyletek** beruházási teljesítménye 4,4%-kal bővült, köszönhetően az együttesen kiemelkedő súlyú lakásépítések, illetve ingatlanfelújítások növekedésének.
- A **szállítás, raktározás** nemzetgazdasági ágban az állami infrastruktúrafejlesztések mérséklődése következtében 7,9%-kal csökkent a beruházások volumene.
- A kisebb súlyú területek közül a **kereskedelem** fejlesztési forrásai 8,7%-kal szűkültek, elsősorban az élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletek 2021-ben regisztrált, kiugróan magas fejlesztéseinek befejeződése nyomán.

1.10. ábra A nemzetgazdasági beruházás volumenváltozásához való hozzájárulás a legjelentősebb nemzetgazdasági ágak szerint

Az államháztartás valamennyi területén csökkent a beruházások volumene. A központi közigazgatási szervek 22, és a helyi önkormányzatok 7,2%-os forrásszűkülése egyaránt hozzájárult a közigazgatási beruházások visszaeséséhez. A művészet és szabadidő területén – elsősorban a sporttal és a kultúrával kapcsolatos állami fejlesztések alacsony ráfordításai miatt

– a beruházások 28%-os csökkenése következett be a magas bázishoz képest. A járványügyi helyzet enyhüléséből következően a 2020–2021. évi kiugró egészségügyi fejlesztések után a terület beruházásai 2022-ben 29%-kal elmaradtak az egy évvel korábbtól, miközben az oktatás területén 5,9%-kal szűkültek a beruházások.

1.1. tábla **A 10 legnagyobb beruházó nemzetgazdasági ág beruházási teljesítménye,* 2022** (%)

Nemzetgazdasági ág, anyagi-műszaki összetétel	A beruházási teljesítményérték megoszlása	Volumenváltozás	
		az előző évhez képest	2019-hez képest
Feldolgozóipar	29,3	20,7	22,8
Ingatlanügyletek	21,6	4,4	25,1
Szállítás és raktározás	11,9	-7,9	-13,8
Kereskedelem	5,4	-8,7	5,4
Mezőgazdaság	4,5	6,6	5,6
Közigazgatás	4,0	-9,8	-30,3
Energiaipar	3,2	-5,7	-5,4
Művészet és szabadidő	2,9	-27,7	-14,8
Építőipar	2,5	1,3	23,7
Oktatás	2,3	-5,9	16,2
Nemzetgazdaság összesen	100,0	1,0	5,4
Ezen belül:			
építési beruházások	61,9	1,7	6,0
gép, berendezés, jármű	37,4	0,2	4,7

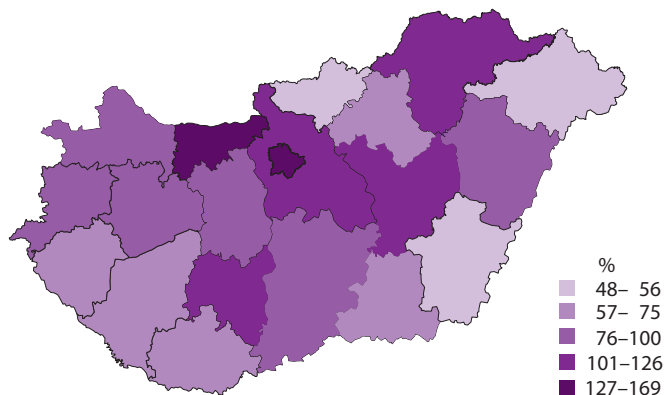
* Negyedéves adatgyűjtés alapján, előzetes adatok.

Továbbra is jelentős a beruházások térségi koncentrációja

2021-ben a beruházások 26%-a a fővárosban valósult meg, Pest vármegye 15, Borsod-Abaúj-Zemplén 6,9%-kal részesedett. A fejlesztések egy lakosra jutó értéke Komárom-Esztergom vármegyében és a fővárosban volt a legmagasabb, csaknem 1,7-, illetve 1,5-szerese az országos átlagnak, de átlag feletti volt a mutató érték-

ke Jász-Nagykun-Szolnok, Tolna, Pest és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében is. A rangsor végén a korábbi évekhez hasonlóan Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés vármegye állt, az országos átlag 48, illetve 56–56%-ával. A relatív szórás mutatója alapján 2021-ben a területi különbségek csökkentek az előző évhez képest.

1.11. ábra A beruházások* egy lakosra jutó értéke az országos százalékában vármegyénként, 2021

* Éves adatgyűjtés alapján, a beruházás helye szerinti összesítésben.

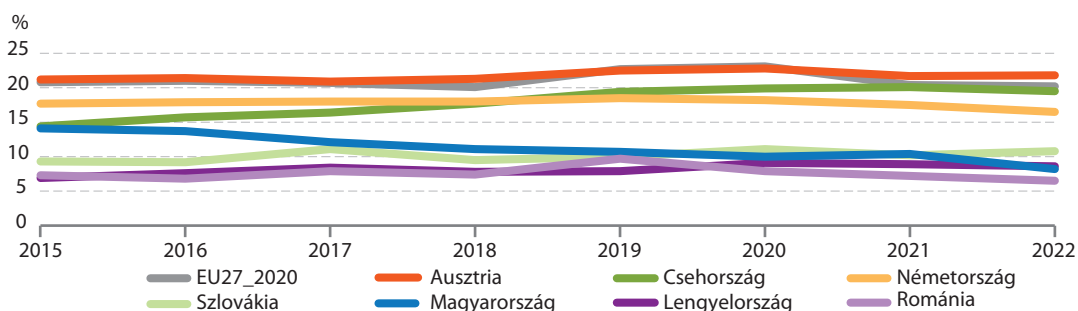
Csökkent a szellemi tulajdon aránya a beruházásokban

A szellemi tulajdon képező termékek (pl. számítástechnikai szoftverek, adatbázisok, kutatások) a digitalizáció térhódításával egyre jelentősebb szerepet töltenek be napjaink fejlett nemzetgazdaságaiban, befolyásolva azok nemzetközi versenyképességét is. Az Európai Unióban a szellemi tulajdon képező termékek beszerzésére fordított kiadások aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül 2020-ban rekordmagasra, mintegy 23%-ra emelkedett. Ehhez képest 2021-ben 2,7, 2022-ben 2,9 százalékpontos csökkenés következett be. Az unió tagállamai közül a multinacio-

nális nagyvállalatok szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos ügyletei miatt rendszerint kiugró értéket produkáló Írországot (54%) követve Svédországban volt a legnagyobb (29%) a szellemi tulajdon képező eszközök beruházásainak aránya 2022-ben.

Térségünkben ez az arány jellemzően alacsonyabb. Hazánkban 2015 óta (2021 kivételével) folyamatosan csökkenő tendenciát mutatva 2022-ben 8,2%-ra szűkült a szellemi tulajdon képező eszközök aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül, ami folyó áron is elmaradt az előző évitől.

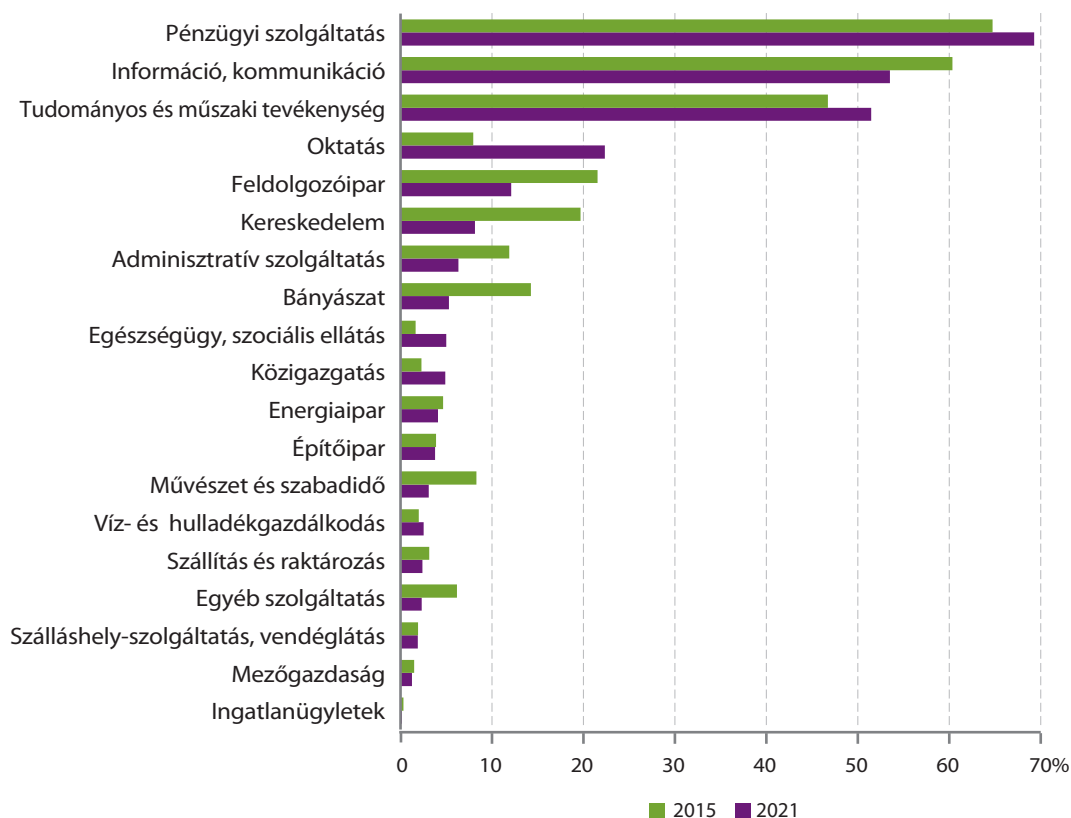
1.12. ábra A szellemi tulajdon képező termékek beruházási értékének aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül néhány uniós tagországban és az EU-ban

A szellemi tulajdont képező termékek jelentősége eltér az egyes nemzetgazdasági ágakban. Beruházási értékük aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül a pénzügyi szolgáltatásban volt 2021-ben a legnagyobb, meghaladta a 69%-ot, és 4,5 százalékponttal felülmúlta a 2015. évit. A második legma-

gasabb arány (54%) az információ és kommunikáció területén tevékenykedők körében alakult ki, ahol 6,8 százalékpontos csökkenést regisztráltunk. A szellemi tulajdont képező termékeknek az ingatlanügyletek bruttó állóeszköz-felhalmozásában volt a legkisebb szerepük.

1.13. ábra A szellemi tulajdont képező termékek beruházási értékének aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül nemzetgazdasági áganként

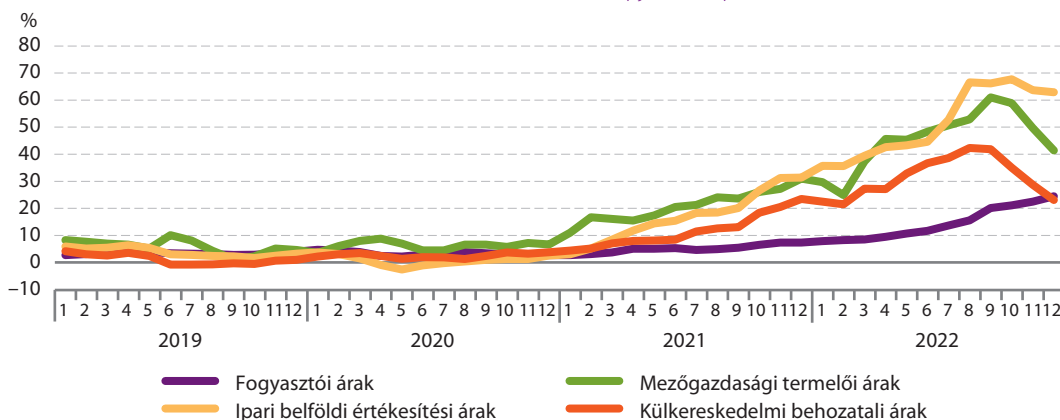
AZ ÁRAK ALAKULÁSA

Az infláció 25 éve nem volt ennyire magas hazánkban

A magyar gazdaságot 2022 folyamán energia- és élelmiszerársook érte. Az energia-hordozók drágulása, a termelői és szállítási költségek növekedése, a nyári aszály okozta termés kiesés az árutermelő ágazatok kibocsátási árainak ugrásszerű emelkedését idézte elő, ami a fogyasztási cikkek piacán is növelte az árakat. A lakossági többletjövedelmek miatt tavasszal bővülő kiskereskedelmi forgalom és a forint főbb devizákkal

szembeni gyengülése következtében dráguló import hatására is gyorsult az infláció. A kormányzati intézkedések egy része (pl. a júliusban életbe lépett, adóbevétel-növelő intézkedések) növelte, másik része (árstopok fenntartása és a termékkör bővítése) mérsékelte a drágulást. Összességében **2022-ben** az előző évi 5,1%-os emelkedés után **14,5%-kal, 1997 óta nem tapasztalt mértékben emelkedtek a fogyasztói árak** hazánkban.

1.14. ábra **Az árak havi változása** (az előző év azonos hónapjához képest)

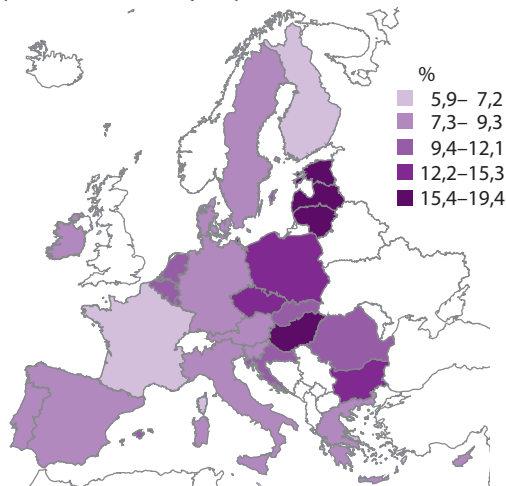

Az uniós infláció is rekordmagas volt

Hazánk mellett az Európai Unió többi országában is nőtt az árdinamika. Az Eurostat által közölt harmonizált fogyasztóiárindex (HICP) szerint a 2021-hez viszonyított árszínvonal-növekedés mértéke tagállamonként 3,8 és 14,9 százalékpont között (az előbbi Franciaország, az utóbbi Észtország adata) mozgott. Ennek következtében az uniós infláció 2022-ben

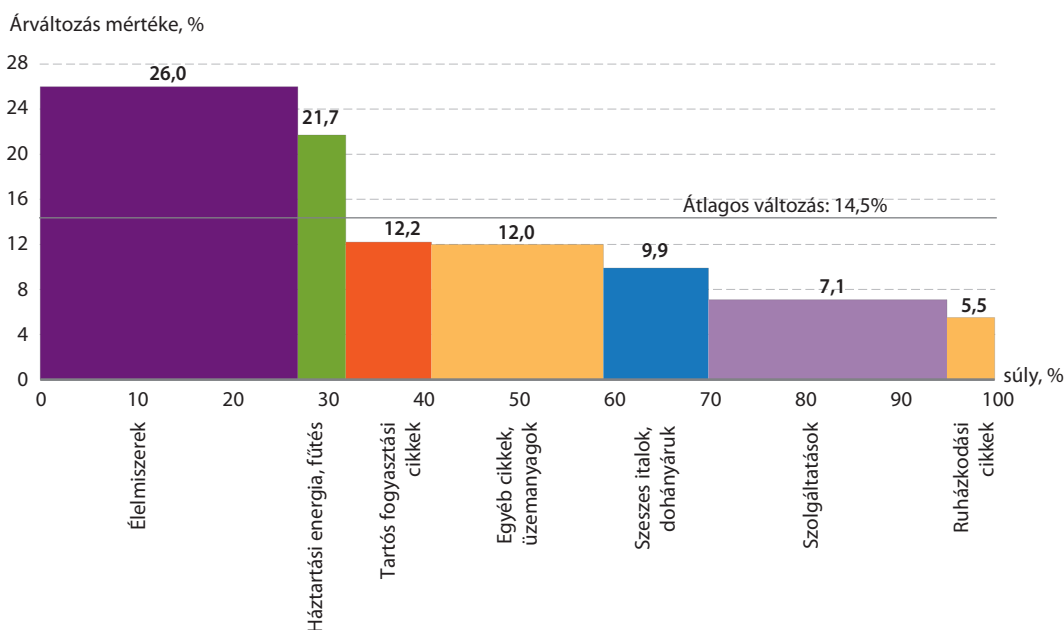
rekordmagasra, 9,2%-ra emelkedett. A közösségen belül Franciaországban nőtték az árak a legkevésbé (5,9%-kal), Észtországban a leginkább (19,4%-kal). Az unió keleti, az orosz-ukrán háborús zónához közelebb eső, a konfliktusban érintett országokkal szorosabb kereskedelmi kapcsolatokat ápoló tagállamaiban – így a visegrádi országokban is – a drágulás nagyobb volt az átlagosnál.

1.15. ábra **A harmonizált fogyasztóiár-index változása az uniós tagországokban, 2022** (az előző évhez képest)

Hazánkban 2022-ben az élelmiszerek fogyasztói ára emelkedett a leginkább, a ruházkodási cikkeké a legkevésbé az előző évhez képest. A tartósabb inflációs folyamatokat megragadó **maginfláció (15,7%) felülmúlta az általános árszínvonalat**, elsősorban a feldolgozott élelmiszerek, egyes tartós fogyasztási és háztartási cikkek, piaci szolgáltatások nagymértékű drágulása miatt. A nyugdíjasok és az alacsony jövedelmű háztartások körében az infláció átlag feletti (egyformán 15,2%) volt, mivel az élelmiszerek áremelkedését, valamint a háztartási energia drágulását is a fogyasztásukban betöltött nagyobb súlya révén jobban érzékelték.

1.16. ábra **A fogyasztói árak változása kiadási főcsoportonként, 2022** (az előző évhez képest)

A gyorsuló inflációban **számottevő szerepe volt az ipari termelők árak 33,7%-os emelkedésének**. Utóbbihoz az alapanyagok és az energiahordozók drágulása mel-

lett hozzájárult a keresetek növekedése és a forint euróval és amerikai dollárral szembeni gyengülése is. 2022-ben a visegrádi országok közül a magyarországi áremelkedés

mértéke (33,5%) a szlovákiaihoz (29,5%) hasonlóan az uniós átlagnál (26,6%) nagyobb, a csehországi (18,5%) és a lengyelországi (22,4%) annál kisebb volt. Hazánkban az ipari belföldi értékesítési árak átlago-

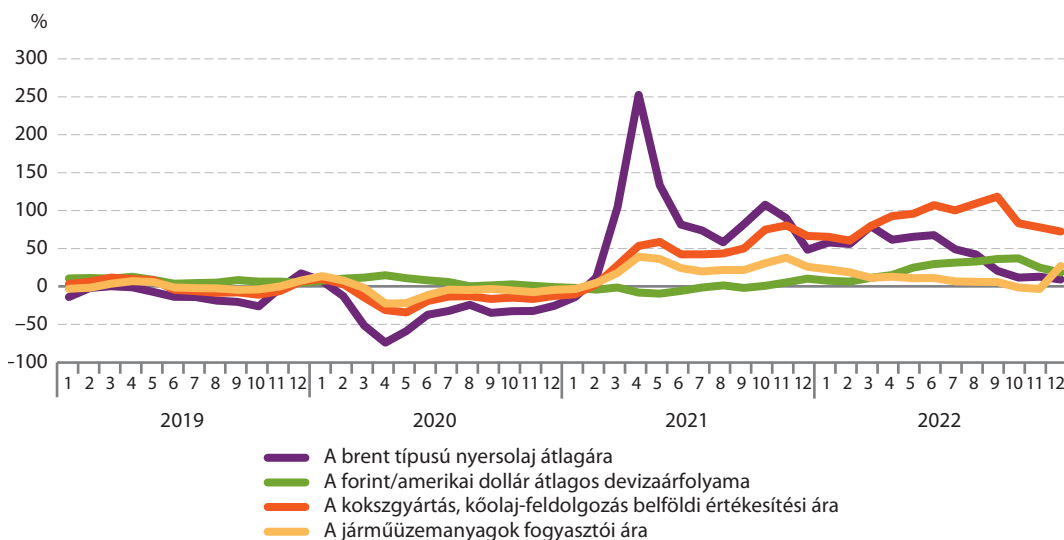
san 51,7, az exportárak 24,5%-kal nőttek 2021-hez mérten, utóbbi alacsonyabb növekedése az energiahordozók feldolgozását végző és az energiaellátást biztosító ágazatok exporton belüli kis súlyával függött össze.

Az energiahordozók ára ugrásszerűen nőtt az orosz–ukrán háború okozta ellátási bizonytalanság miatt

A magyar lakossági fogyasztásban 6,5%-os részesedésű **járműüzemanyagok 10,7%-os drágulása 0,7 százalékponttal növelte az inflációt**. A Covid19-járvány miatti lezárások feloldásával összefüggő gazdasági nyitás okozta olajárrobbanás hatásainak meg-

fékezésére 2021. november 15-től 2022. december 6-ig a 95-ös benzin és a gázolaj literenkénti árát 480 forinton rögzítették.¹²⁾ A kőolaj világpiaci árát 2022 első felében tovább emelték az orosz–ukrán konfliktus következményei.

1.17. ábra **Az árak havi változása** (az előző év azonos hónapjához képest)

Az élenkülő kereslet és a növekvő beszerzési bizonytalanság következtében nemcsak a kőolaj, hanem a többi energiahordozó is drágult, majd az ellátási gondok enyhítésé-

re hozott intézkedések (pl. a gázkészletek feltöltése, az energiahordozók beszerzésének diverzifikációja, a zöldenergia támogatása, az energiatakarékossági intézkedések

¹²⁾ 2022. július 30-tól csak a természetes személyek által üzemeltetett magyar rendszámú és forgalmi engedélyű gépjárművekbe, a taxikba, illetve a mezőgazdasági gépekbe lehetett kedvezményes áron tankolni.

bevezetése) hatására a nyár végétől az árak csökkenő tendenciát mutattak. A holland gáztözsdén¹³⁾ a földgáz decemberi átlagára (megawattként 76,315 euró) 164 euróval alacsonyabb volt az augusztusi maximumánál, de így is 8,5%-kal meghaladta a 2021. decemberit. A villamos energia hazai elszámolási ára¹⁴⁾ augusztusban érte el legnagyobb értékét (495,29 euró/megawatt), azt követően októberre megawattként 193,94 euróra esett vissza, a decemberi átlagár (261,15 euró/megawatt) azonban 6,2%-kal nagyobb volt az egy évvel korábinál. Az energiahordozóknak az őszi hó-

napokban bekövetkezett árcsökkenése ellenére az energiaipar hazai értékesítési árai majdnem kétszeresére emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest, ami a hatósági szabályozás augusztus 1-jén életbe lépett módosítása miatt szeptembertől megjelent a vezetékes gáz és az elektromos áram fogyasztói árában is. Az év egészét tekintve ezeknek az energiahordozóknak a lakossági ára 38,7, illetve 9,5%-kal múlta felül az egy évvel korábbit. A távfűtés fogyasztói ára nem változott, tűzifát viszont a növekvő kereslet miatt a 2021. évinél 25,1%-kal drágábban lehetett vásárolni.

A növekvő termelői árak hajtották felfelé az élelmiszerárakat

A fogyasztási kiadások között a legnagyobb súlyt képviselő **élelmiszerek fogyasztói árai 26,0%-kal emelkedtek**, ez a főcsoport járult hozzá a leginkább (7,0 százalékponttal) a gyorsuló inflációhoz. Az élelmiszerek árdinamikája az év folyamán folyamatosan nőtt, és decemberben már megközelítette a 45%-ot. A harmonizált fogyasztóiár-index szerint 2022-ben az előző két évhez hasonlóan a magyarországi élelmiszerár-emelkedés mértéke volt a legnagyobb az unió-

ban. Ezt jelentős részben az okozta, hogy az élelmiszer-termékpályán a termelői árak a tagországok közül hazánkban drágultak a leginkább (36,9%-kal).

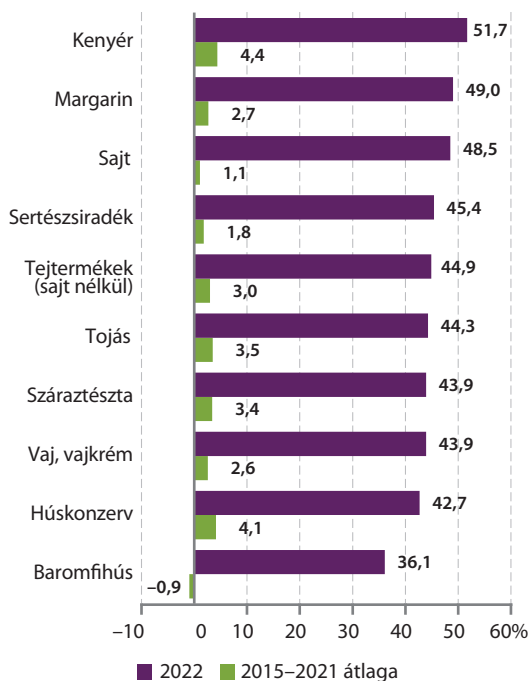
A főbb élelmiszerek áremelkedésének mértéke termékenként számottevően különbözött (a cukor ára nőtt a legkevésbé, 7,9, a kenyéré a leginkább, 51,7%-kal) az alapanyagárak és az előállítási költségek változásának, továbbá néhány élelmiszerre bevezetett központi árszabályozásnak a függvényében.¹⁵⁾

¹³⁾ Forrás: investing.com: Dutch TTF Natural Gas Futures. Letöltés dátuma: 2023. január 16.

¹⁴⁾ Forrás: <https://hupx.hu/hu/piaci-adatok/dam/historikus-adatok>. Letöltés dátuma: 2023. január 16.

¹⁵⁾ A 6/2022. (I. 14.) számú kormányrendelet szerint a kristálycukor (fehér cukor), a búzafinomliszt (BL 55), a finomított napraforgó-étolaj, a 2,8%-os UHT-tehéntej, a házisertés-comb, valamint a csirkemell, a csirke far-hát bruttó kiskereskedelmi ára 2022. február 1-jétől nem lehet magasabb, mint a 2021. október 15-én alkalmazott ár. A 451/2022. (XI. 9.) számú kormányrendelet 2022. november 10-től a friss tojással és az étkezési burgonyával (az újburgonya kivételével) bővítette a hatósági áras élelmiszerek körét, utóbbiak ára pedig nem lehet magasabb a 2022. szeptember 30-án alkalmazott bruttó kiskereskedelmi árnál.

1.18. ábra A 10 legnagyobb mértékben dráguló élelmiszer éves árváltozása

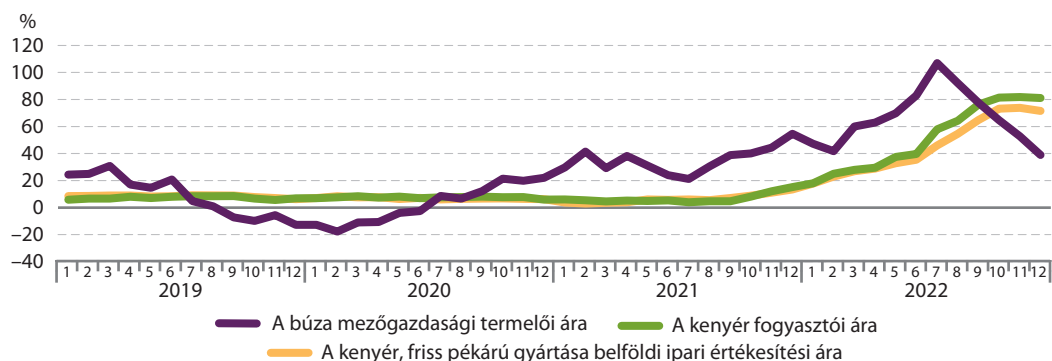

A munkahelyi előfizetéses és az éttermi étkezés fogyasztói árai az élelmiszerárak átlagos növekedésénél kisebb mértékben (20,7, illetve 20,1%-kal), az iskolai, valamint a bölcsődei, óvodai étkezés tarifái mérsékelten (7,2, illetve 7,6%-kal) emel-

kedtek. Az élelmiszerárakkal összefüggésben a mezőgazdasági termelők árak 2022. évi 49,7%-os növekedése a növényi és kertészeti termékek 51,5, valamint az állatok és állati termékek 45,6%-os áremelkedéséből adódott össze.

A növényi és kertészeti termékek termelők árának növekedését alapvetően a gabonafélék és az olajos magvú növények nagymértékű drágulása okozta. Ez összefüggésbe hozható a készletek csökkenése miatti keresletnövekedéssel, az orosz-ukrán háború okozta ellátási problémákkal és az időjárási hatások (például az egész Európára kiterjedő nyári aszály) által előidézett termés kieséssel. 2022-ben az árpa termelők ára 84,7, a búzáé 78,1, a repcéé 61,8, a kukoricáé 54,8, a napraforgóé 51,0%-kal nőtt 2021-hez képest. A búza felvásárlási átlagára októberben, a kukoricáé decemberben ért el rekordmagasságot, a többi említett növényé az áprilisi-májusi csúcsértékek után ingadozott, de összességében azoké is magas szinten maradt. A mezőgazdasági termelők és az energiaárak emelkedése továbbgyűrűzött a fogyasztói árakba, emiatt 2022-ben például a margarint 49,0, a száraztésztát 43,9, a péksüteményeket 35,6, az édesipari lisztes árut 31,7%-kal magasabb áron lehetett megvásárolni az egy évvel korábbinál.

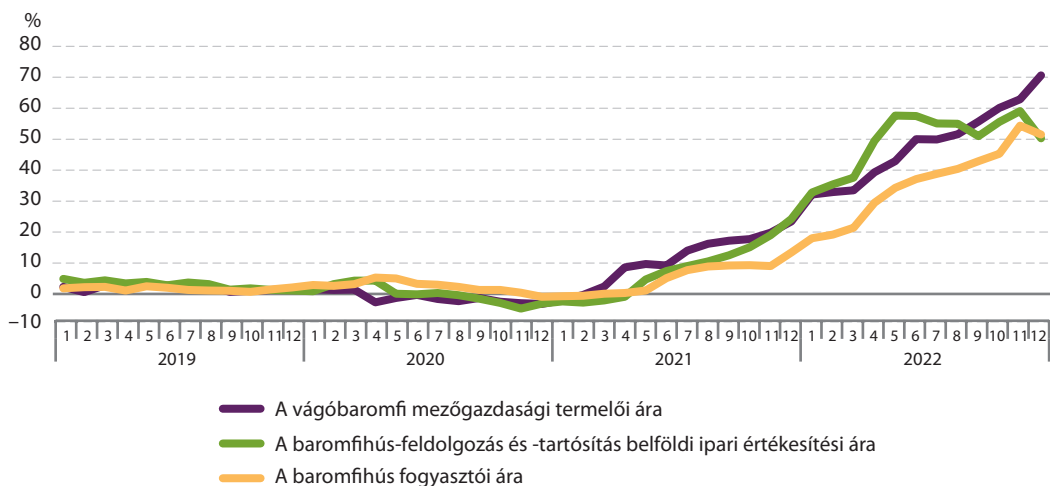
1.19. ábra Az árak havi változása a kenyértermékpályán (az előző év azonos hónapjához képest)

A burgonya termelői ára 2022-ben 35,7, a zöldségféléké 32,7%-kal nőtt az előző évhez viszonyítva. A gyümölcsök felvásárlási ára mérsékelten (2,6%-kal) emelkedett, részben a 2021. évi, fagy okozta termés kiesés utáni kínálatbővüléssel összefüggésben. Ezzel párhuzamosan a burgonya fogyasztói

ára 2022-ben az előző évhez mérten 27,9, a friss zöldségé 21,6%-kal nőtt. A friss hazai és déligyümölcsöt a fogyasztók az egy évvel korábbinál 16,0%-kal magasabb áron tudták megvásárolni, mivel többek között a dráguló szállítás, import esetében a gyengülő forint is emelte az árszínvonalat.

1.20. ábra Az árak havi változása a baromfihús-termékpályán (az előző év azonos hónapjához képest)

2022-ben **az élő állatok és állati termékek termelői ára átlagosan 45,6%-kal emelkedett.** Ezen belül:

- A vágócsirke 48,7, a vágómarha 36,5%-kal drágult. A vágócsirke felvásárlási ára 2021. januártól, a vágómarháé 2021. augusztustól a növekvő állattartási és takarmányozási költségek hatására szinte folyamatosan nőtt, előbbi 2022 decemberében, utóbbi augusztusban korábban nem tapasztalt szintre (503, illetve 709 forint/kilogramm) emelkedett. Ezzel párhuzamosan 2022-ben a baromfihúst 36,1, a marhahúst 34,7%-kal drágábban forgalmazták a kiskereskedelmi üzletekben, mint az előző évben.
- A vágósertés ára az élenkülő kereslet és a sertéshizlalással összefüggő ráfordítások növekedése következtében 50,9%-kal

emelkedett. A vágósertés felvásárlási ára márciusban ugrásszerűen nőtt, majd egy kisebb májusi csökkenést leszámítva tovább emelkedett, és a szeptemberi csúcsértéke után (733 forint/kilogramm) is magas szinten maradt. Ennek hatása a fogyasztói árakban csak részben jelent meg, a sertéscombra bevezetett ársapkának köszönhetően. A sertéshús ugyanis az átlagnál kisebb mértékben (14,8%-kal) drágult az üzletekben.

- Az állati termékek közül a tehéntej termelői átlagára 46,6, az étkezési tyúktojásé 42,4%-kal nagyobb volt az egy évvel korábbinál. Ezzel párhuzamosan a tej fogyasztói ára az év egészében átlagosan 29,9, a tejtermékeké 44,9, a sajté 48,5, a tojásé 44,3%-kal nőtt.

A mezőgazdasági inputok drágulásának mértéke az ezredforduló óta nem volt annyira magas, mint 2022-ben

Az agrártermelésben felhasznált erőforrások számottevően drágultak. **A mezőgazdasági ráfordítási árak 2022-ben átlagosan 44,7%-kal emelkedtek** 2021-hez képest, a folyó termelőfelhasználás és a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 49,5, illetve 14,9%-os növekedése eredményeként. A folyó termelőfelhasználás főbb összetevői közül a műtrágyák ára a 2,6-szeresére nőtt. Ezen belül:

- A nitrogénműtrágyák 2,7-szeresére drágultak, mivel az előállításukhoz felhasznált földgáz ára történelmi magasságba emelkedett.
- A foszforműtrágyák 97,2%-os drágulása összefügg a kitermelési és a feldolgozási költségek növekedésével és a globális kínálatot meghaladó kereslettel.
- A világpiacon kereskedelem beszűkülése húzódik meg a káliumműtrágyák 2,7-szeres árnövekedése mögött.

Az emelkedő alapanyagárak miatt a takarmányokat az előző évinél 46,6%-kal drágábban lehetett beszerezni. Az elektromos áram és a fűtőanyag árának megduplázódása legfőképpen az üvegház és a fóliatakarás alatti termesztést folytató kertészetek, az állattartó telepek és a terményszárítással foglalkozó gazdálkodók számára okozott jelentősebb költségnövekedést. A mezőgazdasági termelőiár-index és a ráfordításár-index hányadosaként számított **agrárrolló** az előző évi 101,9%-ról **103,5%-ra nyílt**, azaz a cse-rearányok a gazdálkodók számára kedvezően változtak.

Az élelmiszerek és a háztartási energia után a tartós fogyasztási cikkek drágultak a leginkább (12,2%-kal) 2021-hez képest. A készterméket forgalmazók a piaci

verseny mellett is kénytelenek voltak a növekvő alapanyag-, bér- és energiaköltségeket a fogyasztói árakban érvényesíteni. Az ebben a termékkörben nagy részaránnyal bíró szobabútorokat az egy évvel korábbanál 17,9, az új személygépkocsikat 15,4, a használtakat 13,8, a televíziókat 5,6%-kal magasabb áron értékesítették. A fogyasztásban 4–11%-os súlyt képviselő főcsoportok közül a szeszes italok, dohányárak árnövekedése – annak ellenére, hogy a termékkörön belül számottevő mértékben emelkedett a jövedéki adó – részben az előző évi, magas bázis miatt 10% alatt maradt. A ruházkodási cikkek fogyasztói ára 2022-ben átlagosan 5,5%-kal nőtt, a gyógyszerek, gyógyárak ára mérsékelten, 4,3%-kal emelkedett.

A szolgáltatások fogyasztói árát leginkább a növekvő bérek, illetve a teljesítés során felhasznált anyagok és termékek árának emelkedése alakította. Az év folyamán egyes élők munkai-gényes szolgáltatások, például a lakásjavítás, -karbantartás (20,8%), a járműjavítás, -karbantartás (16,9%), a háztartási berendezés javítása (16,6%), a testápolási szolgáltatás (12,6%), az egészségügyi szolgáltatás (9,3%) az átlagosnál (7,1%) nagyobb mértékben drágultak. A kommunális szolgáltatások (víz, csatorna, szemétszállítás) árai és a munkahelyre, iskolába történő utazás tarifái nem változtak. A helyi tömegközlekedési díjak 2,7%-kal mérséklődtek, mivel néhány településen mindenki vagy legalábbis bizonyos korcsoportokba tartozók számára ingyenesé tették a közösségi közlekedést. A telefon- és internethasználatért az egy évvel korábbanál 1,2%-kal kevesebbet kellett fizetni.

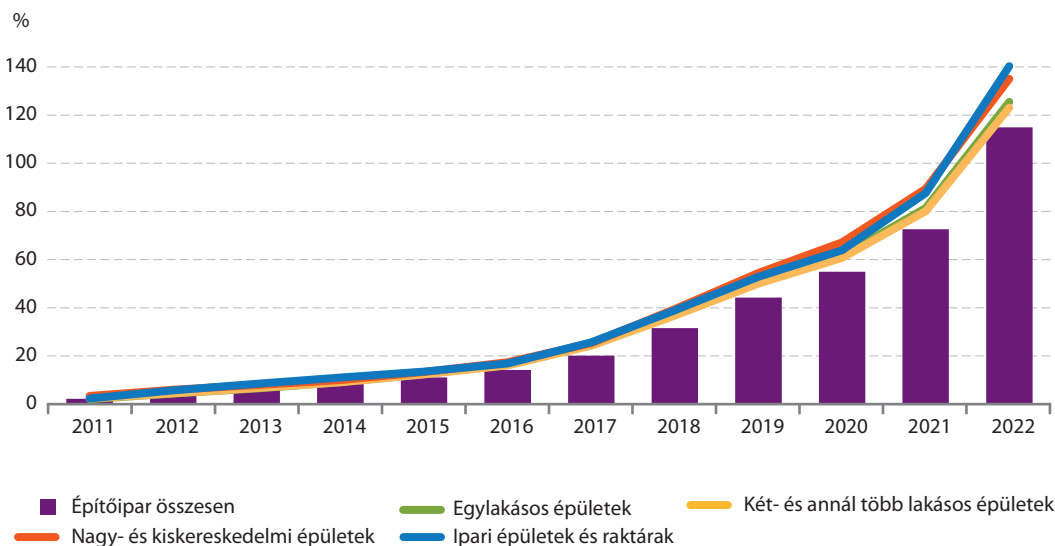
Rekordot döntött az építőipari termelői árak emelkedése

Az **építőipari termelői árak emelkedése** 2017-től gyorsult fel, 2018–2019-ben már megközelítette a 10%-ot, 2020-ban 7,4%-ra mérséklődött, majd 2021-ben meghaladta a 11%-ot. 2022-ben mintegy 25%-kal nőttek az árak, amiben a költségek kiugró növekedése játszott a főszerepet. Az építőipari **béreköltség** 16%-kal haladta meg a 2021. évi, amely még a megelőző évek jelentős keresetdinamikáját is felülmúlva, a nemzetgazdasági átlagtól mindössze 1,4 százalékponttal maradt el. Az építőipari **alanyagok** a termelők körében az év végére rekord mértékben, összességében mintegy 27%-kal drágultak az egy évvel korábbihoz mérten. Az **építőipari ágazatokon** belül 2010 és

2022 között az épületek építésében következett be a legnagyobb, mintegy 136%-os drágulás, amit a speciális szaképítés árnövekedése követett 123%-kal. Az egyéb építmények építésének költségei 89%-kal emelkedtek. 2022-ben az épületépítés termelői árai 27, a speciális szaképítésé 26, az egyéb építményeké 20%-kal múlták felül a megelőző évi.

A drágulás a megfigyelt **építménycsoportok** közül az ipari épületek, raktárak esetében volt a legerőteljesebb (28%) 2022-ben. A nagy- és kiskereskedelmi épületeknél, az egy-, illetve a két- és annál több lakásos épületek építésénél egyaránt 24%-kal emelkedtek a termelői árak egy év alatt.

1.21. ábra A termelői árak változása az építőipar egészében és néhány építménycsoportban 2010-hez képest

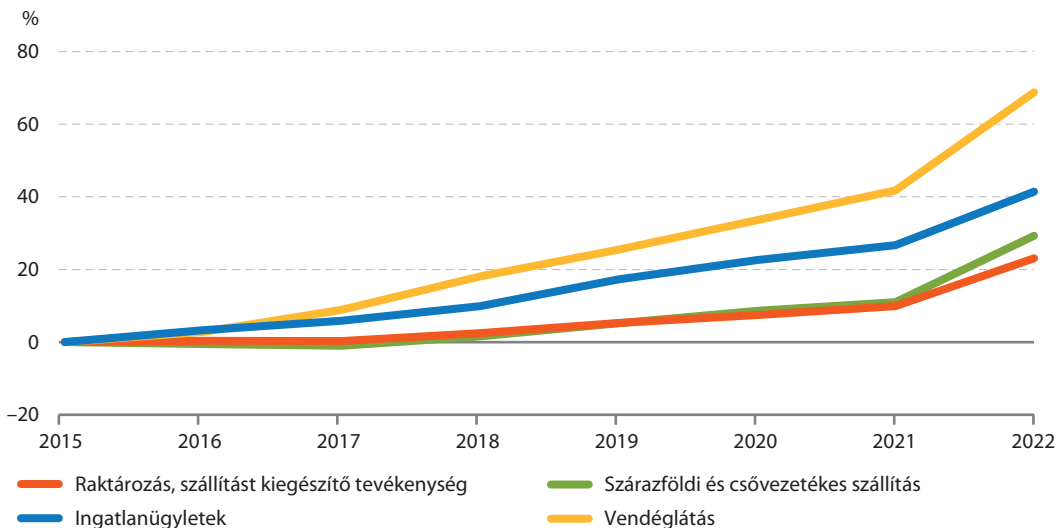
Jelentősen felgyorsult a szolgáltatások áremelkedése

Az ártermelő ágazatokkal (mezőgazdaság, ipar, építőipar) szemben továbbra is jóval visszafogottabb árdinamika jellemezte a szolgáltatásokat, viszont a drágulás mértéke a korábbi évekhez képest **2022-ben** két

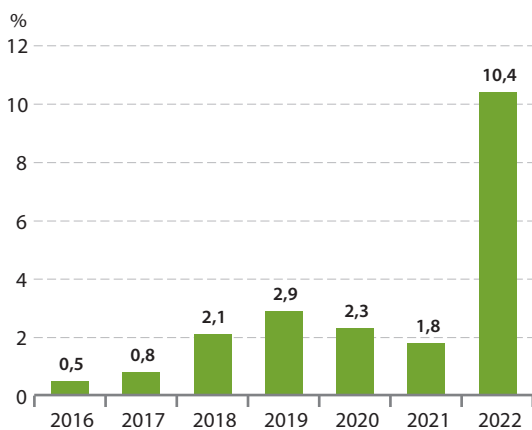
számjegyre gyorsult. **A szolgáltatási kibocsátási árak¹⁶⁾ az egy évvel korábbihoz viszonyítva átlagosan 10%-kal emelkedtek**, ez az elmúlt évek legnagyobb mértékű növekedése.

1.22. ábra A szolgáltatási kibocsátási árak változása néhány szolgáltatási területen

(2015-höz képest)

1.23. ábra A szolgáltatási kibocsátási árak változása (az előző évhez képest)

A megfigyelt szolgáltatások a távközlés (-2,4%) kivételével 2022-ben többre kerültek az előző évinél. **Az árak átlagos változására a legnagyobb hatással**

- az élelmiszer-alapanyagok jelentős drágulása és a keresetek növekedése következtében **a vendéglátás (19,1%)**,
- részben a gázolaj megugró piaci ára miatt **a szárazföldi és csővezetékes szállítás (16,5%)**,
- a **raktározás, szállítást kiegészítő tevékenység (12,0%)**, valamint
- a bérletidj-emelkedéssel összefüggésben **az ingatlanügyletek (11,6%) drágulása volt.**

¹⁶⁾ Az adatok a teljes ügyfélkörnek nyújtott szolgáltatásokra vonatkoznak.

KÜLKERESKEDELEM

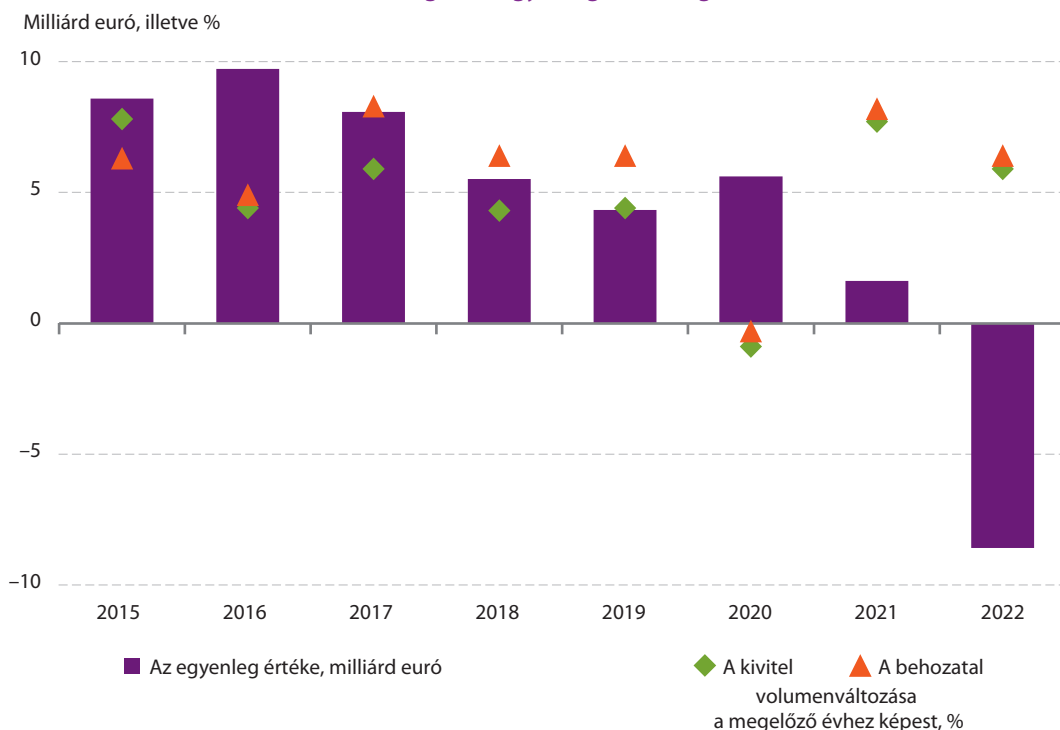
Drasztikusan romlott a termék-külkereskedelmi egyenleg

Az energiaársook az infláció mellett a külkereskedelem egyenlegében is erősen éreztette hatását. **2022-ben 8,6 milliárd eurós passzívum keletkezett, ami az egyenleg 10,2 milliárd eurós romlását jelenti a 2021. évihez képest. Ekkora hiányra és mérlegromlásra 1999 – az euróban vezetett idősor kezdete – óta még nem volt példa.** A 4,0 ezer milliárd forintos mérlegromlásból 3,0 ezer milliárd a jelentősen romló cserearánynak tulajdonítható, ami szinte teljes egészében az energiaár-robbanás hatására következett be. A külkereskedelmi árszint átlagos változása (árszinthatás) további 723 milliárd, a volu-

menhatás pedig 197 milliárd forinttal járult hozzá a mérleg romlásához.

2022-ben – előzetes adatok szerint – **a termékexport volumene 5,9, a termékimporté 6,4%-kal nőtt 2021-hez képest.** A forgalom szintje 2021-hez hasonlóan 2022-ben is rekordot döntött. 2015-höz képest a változatlan áron számított export 36, az import 48%-kal volt több. Éves átlagban a forgalom mind 2019-hez, mind 2015-höz mérten 5% körüli mértékben bővült, és a behozatal növekedése mindkét időtávon kissé felülmúlta a kivitelét.

1.24. ábra A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege és a forgalom volumenváltozása

2022-ben a kivitel euróban számított értéke 19, a behozatalé 28%-kal nőtt az előző évihez képest. A volumenfolyamatokhoz hasonlóan a folyó áras forgalom is

újra rekordot döntött 2022-ben; 2015 óta az éves átlagos növekedési ütem az exportban 6,7, az importban 9,1%-ot tett ki.

1.2. tábla A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2022

Megnevezés	Az export		Az import		Az egyenleg	
	értéke	változása 2021-hez képest, %	értéke	változása 2021-hez képest, %	értéke	változása 2021-hez képest
Milliárd forint	55 609	30,1	58 992	39,9	-3 383	-3 966
Millió euró	142 189	19,3	150 781	28,2	-8 592	-10 216
Millió dollár	149 582	6,0	158 431	13,9	-8 849	-10 863

A gépek és szállítóeszközök mintegy felét jelentik a termékforgalomnak

A külkereskedelmünk legfontosabb árucsoportját jelentő gépek és szállítóeszközök közel felét teszik ki a forgalomnak.¹⁷⁾ Részesedésük az exportban hagyományosan nagyobb, mint az importban, 2022-ben arányuk a kivitelben 55, a behozatalban 41% volt. **2022-ben a gépek és szállítóeszközök változatlan áron számított forgalma exportban 13, importban 9,1%-kal bővült az előző évihez képest.**

A villamos gép, készülék és műszer árucsoport 2022-ben az exportban és az importban is a legjelentősebb forgalmú csoport volt. 2022 során a kivitel euróértéke 29%-kal, 23 milliárd euróra, a behozatalé 23%-kal, 21 milliárd euróra nőtt. Az árucsoport kivitelében a legfontosabb termékeket az elektromos akkumulátorok és azok

alkatrészei jelentették, amelyek exportja 2018 és 2021 között 0,7 milliárdról 3,8 milliárd euróra, majd 2022-ben 7,1 milliárd euróra nőtt. Ebben jelentős szerepet játszott a zöldmezős beruházással létrejött kapacitások termelésbe állása. Importban az elektronikus integrált áramkörök és mikro-szerkezetek – összefoglalóan félvezetők – a legnagyobb forgalmúak, beszerzésükre 2022-ben 3,6 milliárd eurót fordítottunk.

A közúti járművek 2022-ben mindkét irányban a második legnagyobb forgalmú árucsoport volt. A csoport a járműalkatrészeket, -tartozékokat is magában foglalja, amelyek a behozatal közel hattizedét, a kivitelnek pedig több mint harmadát tették ki 2022-ben. Az árucsoport exportértéke 21 milliárd eurót tett ki, 13%-kal töb-

¹⁷⁾ A forgalmi irány megjelölése nélkül közölt adatok, információk az összforgalomra vonatkoznak, ami a kivitel és a behozatal összegét jelenti.

bet, mint 2021-ben. A termékkör 2022. évi exportjának háromtizede Németországba került, az odairányuló forgalom azonban 7,9%-kal, az elmúlt négy év legalacsonyabb szintjére csökkent. A közúti járművek behozatala 12 milliárd euró értékű volt 2022-ben, 14%-kal több a 2021. évinél. A legfontosabb kereskedelmi partnérünk a forgalom ezen irányában is Németország, részesedése 40%-ot tett ki, ahonnan 15%-kal bővült az importunk. 2022-ben már mindkét forgalmi irányban meghaladta a közúti járművek kereskedelme a 2019. évi – idáig rekord-magas – szintet.

A **híradástechnikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek** euróban számított exportja 3,6%-kal bővült, importja ezzel szemben 7,7%-kal csökkent 2022-ben. Az import legnagyobb része Kínából érkezett, míg a legfontosabb exportpartner Németország volt. Az árucsoportba tartozó termékek közül mindkét irányban jelentős értékű kereskedelmet bonyolítottunk le a hang, kép vagy adat továbbítására és fogadására szolgáló eszközökből, berendezésekből, amelyekén kívül az exportban az LCD-képernyős tévékészülékek, az importban az okostelefonok forgalma is számottevő volt.

1.3. tábla **A külkereskedelmi termékgazdálkodás alakulása árucsoportok szerint, 2022**

(%)

Árucsoport	A kivitel			A behozatal		
	volumen- változása	érték- változása ^{a)}	meg- oszlása ^{a)}	volumen- változása	érték- változása ^{a)}	meg- oszlása ^{a)}
	2021-hez képest			2021-hez képest		
Élelmiszerek, italok, dohány	-2,9	20,2	7,2	12,3	29,0	5,2
Nyersanyagok	-1,9	23,4	2,8	18,1	40,2	2,5
Energiahordozók	-29,5	59,7	4,3	-9,8	113,4	15,1
Feldolgozott termékek	2,3	14,3	30,6	7,4	23,7	36,0
Gépek és szállítóeszközök	12,9	19,4	55,1	9,1	14,4	41,2
Összesen	5,9	19,3	100,0	6,4	28,2	100,0

^{a)} Euróadatokból számítva.

2022-ben a külkereskedelmünk harmadát a **feldolgozott termékek** jelentették. Az **árucsoport volumene a kivitelben 2,3, a behozatalban 7,4%-kal nőtt 2021-hez képest**, és forgalmuk szintje a megelőző évekhez hasonlóan 2022-ben is rekordot döntött. **Az idetartozó árucsoportok kö-**

zül 2022-ben is a gyógyszer és gyógyszerészeti termékekből bonyolítottuk le a legnagyobb külkereskedelmet. A gyógyszerexport euróértéke 11%-kal nőtt, amivel rekordmagas volt a forgalom, az import ugyanakkor 1,6%-kal mérséklődött. E termékkört illetően 2022 során a legfontosabb

partnerünk a kivitelben Románia, a behozatalban Hollandia volt.

2022-ben az **élelmiszerek, italok, dohánytermékek** változatlan áron számított forgalma az exportban 2,9%-kal kisebb, ugyanakkor az importban 12%-kal nagyobb lett. 2015-höz viszonyítva mindkét irányban nőtt a forgalom, azonban a behozatalban lényegesen nagyobb mértékben, mint a kivitelben (41, illetve 9,2%-kal). **Az idetartozó árucsoportok közül a legnagyobb értékű exportot 2022-ben is a gabona és gabonakészítményekből bonyolítottuk le, és immár importban is ez volt a legnagyobb forgalmú csoport.** Kivitelük 11%-kal, 2,2 milliárd euróra, behozataluk 83%-kal 1,4 milliárd euróra nőtt 2022-ben. A kukorica, a búza és az árpa összesített exportértéke annak ellenére nőtt 6,5%-kal, hogy a kivitt mennyiségük csaknem harmadával visszaesett (4,7 millió tonnára). A jelentős drágulás az aszály miatti súlyos termés kieséssel áll összefüggésben. Importban a kukorica forgalma a 2021. évi érték 3,1-szeresére, a búzáé a 3,5-szeresére nőtt (589 millió, illetve 148 millió euróra). A kukorica magasan legfontosabb szállítója Ukrajna volt. E két gabonaféléből összességében 2,2 millió tonnányi import érkezett 2022-ben hazánkba, szemben az egy évvel azelőtti 0,7 millióval.

2022-ben tovább csökkent az **energia-hordozók** importvolumene, amely a 2021. évitől 9,8, a 2019-estől 22%-kal maradt el.

Az exportjuk volumene 2022-ben 29%-kal esett vissza, ami a legnagyobb mértékű csökkenés az árufőcsoportok közül. Behozatalban az árufőcsoport forintban számított árszínvonala 2022-ben a 2,6-szeresére nőtt, az elmúlt három év során pedig a 4,2-szeresére. Ennek következtében **az energia-hordozók 2022. évi beszerzésére – euróban számítva – 2,7-szer nagyobb összeget (23 milliárd eurót) fordítottunk, mint három évvel korábban.** Az árufőcsoport behozatalon belüli részesedése 15%-ott tett ki, számottevően meghaladva a 2019-es 8,0%-os arányt. Az idetartozó legjelentősebb forgalmú csoport 2022-ben a **természetes és mesterséges gáz** volt, aminek 9,5 milliárd eurós behozatala 3,1-szerese volt az egy évvel korábbinak. A behozott **villamos energia** értéke 3,1 milliárd euróról 7,2 milliárd euróra emelkedett, míg a **kőolaj és kőolajtermékek** importja a 32%-os forgalombővülés következtében 5,7 milliárd euró értékű volt.

A külkereskedelmünkben 2,6%-os arányban részesedő és ezzel a legkisebb súlyú árufőcsoportnak, a **nyersanyagoknak** a változatlan áron számított kivitele 1,9%-kal mérséklődött, míg a behozatala 18%-kal bővült. A nyersanyagok árszintje 2022-ben 2019-hez és 2015-höz képest is az árufőcsoportok közül a második legnagyobb mértékben emelkedett az energia-hordozókat követően. Hét esztendő alatt kereskedelmük árszínvonala nagyjából a duplájára nőtt.

Termék-külkereskedelmünk mérlege jelentősen romlott az unión kívüli országokkal szemben

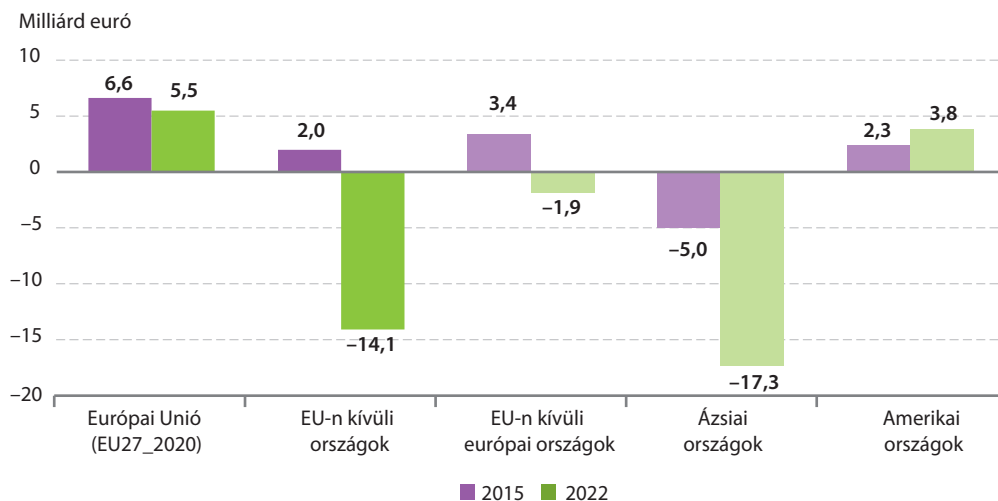
Hazánk termék-külkereskedelmének megközelítőleg háromnegyede realizálódott 2022-ben az **Európai Unió tagországaival**

(EU27_2020), ami magasnak számít uniós összehasonlításban. A termékexport volumene 7,4, az importé 6,3%-kal bővült

2021-hez képest. 2020-ban az előző évihez viszonyítva csökkent, majd a következő két évben mindkét irányban nőtt a forgalom, 2022-ben 2019-hez mérten egyaránt 13%-kal volt nagyobb. **2022-ben az Európai Unióval lebonyolított kereskedelem aktívuma 1,6 milliárd euróval csökkent az egy évvel korábbihoz képest,**

és 5,5 milliárd eurós többlet alakult ki. Jelentősen romlott az egyenlegünk Ausztriával és Szlovákiával (2,7, illetve 2,0 milliárd euróval), ami a nyugati szomszédunk esetében a gáz, északi szomszédunk viszonylatában pedig az elektromos áram importértékének megugrása miatt következett be.

1.25. ábra **Az egyenleg alakulása a főbb országcsoportok szerint**

Az Európai Unión kívüli országokkal folytatott kereskedelmünkben a változatlan áron számított export 1,1, az import 6,9%-kal bővült 2022-ben. A járványt megelőző, 2019. évi szintet a kivitel az unióssal megegyező mértékben, 13%-kal haladta meg, a behozatal azonban annál dinamikusabban, 21%-kal bővült. **Az országcsoportba tartozó országokkal folytatott kereskedelem egyenlege 8,6 milliárd euróval romlott a 2021. évihez képest, a 14 milliárd eurós hiány kiugróan a legnagyobb a 2012-ig visszatekintő idősorban.** Az egyenleg az EU-n kívüli európai országokkal 6,4 milliárd euróval vált kedvezőtlenébbé egy év alatt, amely révén a mérleg 1,9 milliárd eurós hiányba fordult. A 2015 és 2021 közötti éveket rendre aktívum jellemezte, aminek átlagos összege

3,5 milliárd eurót tett ki. Az unióon kívüli európai országokba irányuló kivitel euróértéke csupán 8,8%-kal bővült 2022-ben, ami – az export egészére számítható devizaársszint-emelkedéstől (11%) elmaradó mértéke miatt – volumencsökkenésre utal. Az idetartozó országok közül az Ukrajnába irányuló kivitelünk euróértéke 18, az Oroszországba feladotté pedig 25%-kal maradt el a 2021. évitől.

Az ázsiai országokkal folytatott kereskedelem egyenlege az elmúlt hat évben rendre kedvezőtlenébbé vált, 2022-ben 4,2 milliárd, 2016-hoz viszonyítva pedig 13 milliárd euróval. Az egyenleg 2015-höz képest is a behozatal jelentős, 15 milliárd eurót kitevő növekménye miatt romlott, aminél a kivitel növekedése (2,4 milliárd euró) lényegesen kevesebb volt.

1.4. tábla A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2022

(%)

Országcsoport	A kivitel			A behozatal		
	volumen- változása	érték- változása ^{a)}	meg- oszlása ^{a)}	volumen- változása	érték- változása ^{a)}	meg- oszlása ^{a)}
	2021-hez képest			2021-hez képest		
Európai Unió (EU27_2020)	7,4	19,4	76,7	6,3	22,9	68,7
EU-n kívüli országok	1,1	18,8	23,3	6,9	41,6	31,3
Ebből:						
ázsiai országok	..	23,4	5,3	..	29,2	16,5
EU-n kívüli európai országok	..	8,8	11,6	..	72,5	12,2
amerikai országok	..	40,3	5,1	..	14,4	2,3
Összesen	5,9	19,3	100,0	6,4	28,2	100,0

^{a)} Euróadatokból számítva.

Az **Európai Unió (EU27_2020)** tagállamainak, köztük hazánknak a külkereskedelme is jelentősen bővült 2022-ben, amiben fontos szerepet játszott az energiahordozók és a nyersanyagok drágulása. **A tagállamok harmadik országokba irányuló összesített exportértéke (2572 milliárd euró) 18, az importé (3004 milliárd euró) 41%-kal haladta meg a 2021. évit. Az egyenleg jelentős mértékben, 487 milliárd euróval romlott, a hiány 432 milliárd eurót tett ki.** A deficit a legnagyobb az 1999-ig visszatekintő idősorban, a második legnagyobb, 2008. évi hiányt 298 milliárd euróval múlja felül.

Az exportban a gépek és szállítóeszközök, az importban az energiahordozók voltak 2022-ben a legnagyobb forgalmú árucsoportok, részesedésük a megfelelő irányú forgalom 37, illetve 28%-át jelentette. Energiahordozók behozatalára 834 mil-

liárd eurót, a 2021. évinél 2,1-szer nagyobb összeget fordított a 27 tagállam. A gépek és szállítóeszközök az importból 27%-kal részesedtek, míg a feldolgozott termékek – amelyek az Eurostat csoportosításában a hazaival ellentétben nem tartalmazzák a vegyi árukat és a máshol fel nem tüntetett termékeket – a forgalom mindkét irányából 22%-kal. A kivitel harmadik legfontosabb árucsoportjának a vegyi áruk számítanak, amelyek a 2022. évi exportból szintén 22%-os arányt értek el.

Az EU legfontosabb kereskedelmi partnere az exportban és az összforgalomban az Egyesült Államok, az importban Kína volt, részesedésük a teljes forgalomból 16, illetve 15%-ot tett ki 2022-ben. Fontos partner még az Egyesült Királyság (10%-os aránnyal). Oroszország részesedése – a 164 milliárd euróról 204 milliárd euróra növekvő uniós

import ellenére is – csökkent 2021-hez képest (5,9%-ról 4,6%-ra), miután a szankciók hatására az odairányuló uniós export 38%-kal 55 milliárd euróra esett vissza.

A 27 tagállam egymás közötti termékforgalma 4227 milliárd euró értékű volt 2022-ben, 23%-kal több az egy évvel korábbinál.

Legfontosabb partnerünk továbbra is Németország

A legfontosabb külkereskedelmi partnerünk 2022-ben is Németország volt, amellyel a forgalmunk közel negyedét bonyolítottuk le. A Németországgal folytatott külkereskedelem euróértéke a kivitelben 13, a behozatalban 14%-kal nőtt, a növekedés az összforgaloménál mindkét irányban kisebb volt. A német forgalom egyenlege 3,8 milliárd eurós többletet mutat 2022-re, ami az egyenleg kismértékű, 56 millió eurós romlását jelenti az egy évvel korábbihoz viszonyítva. **Partnereink közül a legnagyobb többlet 2022-ben is a német relációban keletkezett,** amit az Egyesült Királyság követett (3,2 milliárd euró). A legfontosabb V4-es partnerországunk Szlovákia volt, amely 2022-ben is úgy lett 2. az összesített rangsorban, hogy az egyes irányokban „csak” 4. volt. Lengyelország a 4., Csehország a 6. helyen található az összesített rangsorban. Németország azonban toronymagasan a legfontosabb partnerünk, a vele lebonyolított árucserre másfélszerese a három visegrádi országgal együttesen folytatott forgalomnak. A 2000-es években csatlakozott tagországok közül még Románia van a tíz legfontosabb kereskedelmi partnerünk között (a 7. helyen), vele 2,7 milliárd eurós aktí-

vum keletkezett 2022-ben, a világ országai közül a harmadik legtöbb. A tíz legfontosabb partnerünket tartalmazó rangsorban csupán Kína és Oroszország nem uniós ország (8., illetve 10. helyen). **A világ országai közül 2022-ben is a Kínával lebonyolított áruforgalomban keletkezett a legnagyobb passzívum** (8,0 milliárd euró), összege 1,8 milliárd euróval nőtt egy év alatt. Oroszország viszonylatában 6,1 milliárd euróval romlott 2022-ben az egyenleg, ami a legjelentősebb összegű mérlegromlás a világ országai közül.

2015-höz képest nem történt számottevő változás a tíz legfontosabb kereskedelmi partnerünket illetően. A hét évvel korábban még negyedik Franciaország a 11. helyre csúszott vissza, ezzel szemben Oroszország bekerült az első tízbe. A legfontosabb EU-n kívüli partnereink rangsorában Kínát és Oroszországot az Egyesült Államok és a Koreai Köztársaság követi, a 12., illetve a 13. helyen. **Külkereskedelmi forgalmunk döntő része továbbra is Európán belül valósult meg,** mivel a 2022. évi kivitelünk 88%-a földrészünk valamelyik országába került, behozatalunk 81%-a pedig a kontinensről érkezett.

1.5. tábla Magyarország legfontosabb partnerországai a termék-külkereskedelemben, 2022*
(euróadatokból számolva)

Export				Import			
rang-sor	ország	érték, milliárd euró	érték-változás 2021-hez képest, %	rang-sor	ország	érték, milliárd euró	érték-változás 2021-hez képest, %
1. (1.)	Németország	35,7	12,5	1. (1.)	Németország	31,9	14,4
2. (2.)	Olaszország	8,0	15,5	2. (3.)	Ausztria	10,8	50,5
3. (3.)	Románia	7,6	20,1	3. (2.)	Kína	10,2	23,5
4. (4.)	Szlovákia	7,2	17,2	4. (4.)	Szlovákia	10,0	44,6
5. (5.)	Ausztria	6,4	18,0	5. (11.)	Oroszország	9,3	157,2
6. (6.)	Lengyelország	6,1	19,4	6. (5.)	Lengyelország	8,4	25,3
7. (7.)	Franciaország	6,0	20,5	7. (6.)	Hollandia	7,2	23,8
8. (8.)	Csehország	5,9	19,2	8. (7.)	Csehország	7,2	25,9
9. (9.)	Hollandia	5,1	30,0	9. (8.)	Olaszország	6,1	17,8
10. (11.)	Egyesült Államok	5,0	43,4	10. (10.)	Koreai Köztársaság	5,8	59,4
Összesen		142,2	19,3	Összesen		150,8	28,2

* A zárójelben feltüntetett szám az adott ország 2021. évi rangsorbeli helyezését jelenti.

A termékbehozatal szarmazás szerint vizsgálva az látható, hogy a Magyarországra importált kínai szarmazású áruk értéke sokkal több, mint a Kínából hazánkba feladottaké (értékük 2022-ben 17,6 milliárd, illet-

ve 10,2 milliárd euró volt). A kínain kívül a dél-koreai, a vietnámi és a malajziai szarmazású áruk értéke is számottevően (0,7–0,8 milliárd euróval) meghaladta 2022-ben az ezen országokból beérkezett termékekét.

A cserearány az elmúlt két év során 9,9%-kal romlott

2022-ben a külkereskedelmi termékforgalom forintban mért árszínvonal jelentősen nőtt, a drágulás a kivitelben 23, a behozatalban 32%-os volt, 1995 óta a legjelentősebb. Az importárak nagyobb arányú növekedése hatására a cserearány¹⁸⁾ ez-

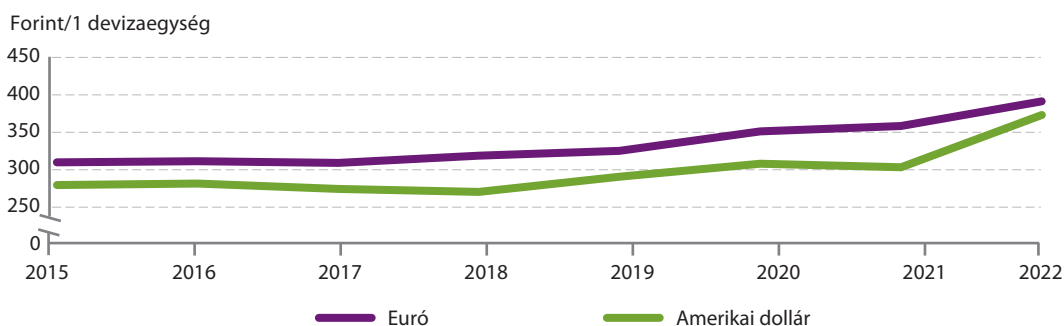
úttal is romlott, mértéke 2022-ben 6,5, 2021–2022-ben 9,9%-ot tett ki. (1991-ben, a rubelelszámolásról a dollárelszámolásra történő áttérés évében a romlás 10,4%-os volt.) A forint 2021-hez képest 11, 2019-hez viszonyítva 21%-kal gyengült

¹⁸⁾ A cserearányt a kiviteli- és a behozataliár-index hányadosaként számítjuk ki.

a kiemelt devizákkal¹⁹⁾ szemben, jelentősen fokozva a devizában bekövetkezett árszintemelkedés forintban kimutatott mértékét. 2022-ben az euróhoz képest 9,2, a dollárhoz

viszonyítva 23%-os leértékelődés következett be: a kiemelt devizák átlagához képest a 2022. évinél nagyobb értékvesztést a forint utoljára 2009-ben szenvedett el (13%).

1.26. ábra Éves átlagos devizaárfolyamok alakulása

2015 és 2022 között termékexportunk 46,-importunk 57%-kal drágult, nagyjából a forint értékvesztésének hatására. Forgalmunk devizaárszintje hét év alatt a kivitel-

ben 15%-kal, a behozatalban mintegy negyedével nőtt, ezek az értékek gyakorlatilag megegyeznek az elmúlt három év összességében bekövetkezett emelkedésekkel.

1.6. tábla A külkereskedelmi árszint alakulásának fontosabb mutatói*

(%)

Év	Forintárindex		Árfolyam-index	Devizaárindex		Cserearány-mutató
	kivitel	behozatal		kivitel	behozatal	
Előző év = 100,0						
2016	99,0	97,5	100,5	98,5	97,0	101,5
2017	101,5	101,9	99,0	102,5	102,9	99,6
2018	102,9	103,9	102,4	100,5	101,5	99,0
2019	101,7	101,1	102,9	98,8	98,3	100,6
2020	104,7	102,6	107,6	97,3	95,4	102,0
2021	107,8	111,8	101,5	106,2	110,1	96,4
2022	122,9	131,5	110,7	111,0	118,8	93,5
2015 = 100,0						
2022	145,9	157,4	126,7	115,1	124,2	92,7

* A devizaárindexet a forintárindex és az árfolyamindex hányadosaként számítjuk ki.

¹⁹⁾ Az egyes devizákkal szembeni árfolyamadatok forrása a Magyar Nemzeti Bank.

2022-ben valamennyi árucsoport külkereskedelme legalább két számjegyű mértékben drágult, a leginkább az energiahordozóké, amelyek forintárszínvonala az importban 2,6-, az exportban 2,5-szeresére emelkedett. E növekedések a magas 2021-es bázishoz képest következtek be, így 2019-hez viszonyítva a behozataluk árszintje 4,2-szeres, a kivitelüké 3,9-szeres volt. A teljes egyenlegünk 2022. évi drasztikus romlásához az energiahordozók árrobbanása alap-

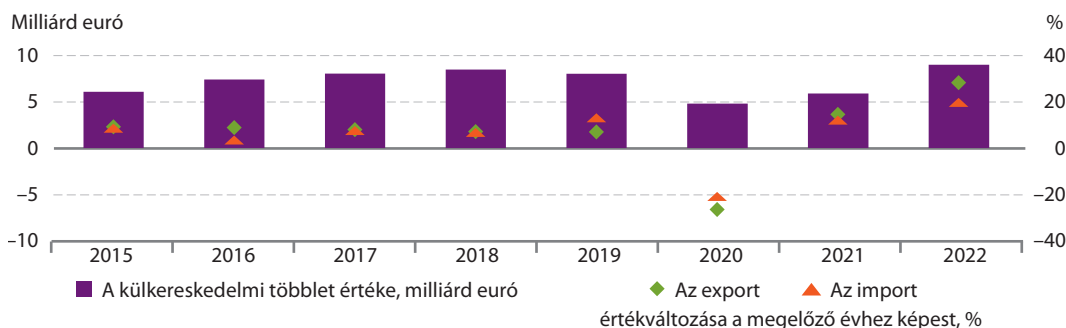
vetően a cserearány rontásán keresztül járult hozzá (2,9 ezer milliárd forint a teljes mérlegre számított 3,0 ezerből). Árszinthatásuk – azaz a külkereskedelmi árszintjük átlagos változása (emelkedése) – további 1,2 ezer milliárd forinttal hatott az egyenlegromlás irányába. 2022-ben – a megelőző évhez hasonlóan – a legkisebb mértékben a gépek és szállítóeszközök árucsoport külkereskedelme drágult, az áremelkedés az exportban ezúttal 16, az importban 15%-os volt.

A szolgáltatás-külkereskedelem egyenlege rekordmértékben javult

A termékkereskedelemnél jellemzően aktívabb személyes kontaktust igénylő szolgáltatás-külkereskedelmet a járvány miatti korlátozások súlyosan érintették, 2020–2021-ben a forgalom és a többlet értéke egyaránt elmaradt a járványt megelőzőtől. **2022-ben** ugyanakkor jelentős változás következett be, **a szolgáltatásexport euróban számított értéke 28, az importé 20%-kal – mindkét irányban rekordmértékben – nőtt, amivel a 2019. évi forgalmat az exportban 8,0, az importban 6,2%-kal haladta meg.** 2022-ben a szol-

gáltásexport értéke 29,5 milliárd, az importé 20,4 milliárd euró volt, ami mindkét forgalmi irányban korábban nem tapasztalt nagyságú kereskedelmet jelent. **2022 folyamán a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalmunk egyenlege 3,1 milliárd euróval javult, a többlet 9,0 milliárd eurót tett ki.** A javulás és az aktívum összege szintén rekordnagyságú volt. A szolgáltatás-külkereskedelem aktívuma 2022-ben 0,4 milliárd euróval felülmúlta a termékforgalom hiányát, így a teljes külkereskedelmünkben kismértékű többlet realizálódott.

1.27. ábra A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom többlete és a forgalom értékváltozása (euróban)

1.7. tábla **A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása szolgáltatáscsoportonként,* 2022**

(% , euróadatokból számítva)

Szolgáltatáscsoport	Az export		Az import	
	megoszlása	értékváltozása 2021-hez képest	megoszlása	értékváltozása 2021-hez képest
Bérmunka-szolgáltatási díj	5,8	1,3	1,8	44,7
Javítási és karbantartási szolgáltatások	2,2	17,6	2,4	5,2
Turizmus	17,7	47,6	11,1	85,1
Szállítási szolgáltatások	29,2	47,8	28,2	48,1
Ezen belül:				
közúti szállítás	9,4	13,0	7,4	17,2
légi szállítás	12,8	120,1	10,1	94,1
Üzleti szolgáltatások	44,5	16,6	55,2	1,9
Ezen belül:				
számítástechnikai és információs szolgáltatások	10,4	23,5	9,9	6,8
szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak	4,2	7,7	6,3	-7,8
egyéb üzleti szolgáltatások	22,9	12,2	31,2	4,9
Kormányzati szolgáltatások	0,6	34,5	1,3	77,3
Összesen	100,0	28,3	100,0	19,8

* A kereskedelem értéke az exportban 29,5 milliárd, az importban 20,4 milliárd euró volt 2022-ben.

Szolgáltatás-külkereskedelmünkön belül a legnagyobb többlet a turizmusban és a szállítási szolgáltatásokat illetően keletkezett (egyaránt 2,9 milliárd euró), **a mérleg ugyanakkor az üzleti szolgáltatások vonatkozásában javult a legszámottevőbben** (1,7 milliárd euróval) 2022-ben. A turizmus egyenlege 1,1 milliárd euróval még mindig kedvezőtlenebb volt a 2019. évinél, miután a bevétel (5,2 milliárd euró) ötödével elmaradt a három évvel korábitól. A többlet a

légi szállításban egy év alatt 1,1 milliárd euróval, 1,7 milliárd euróra nőtt, a közúti szállítás esetében pedig 1,2 milliárd eurót tett ki. Az üzleti szolgáltatások egyenlegjavulása legnagyobb részét a számítástechnikai és információs szolgáltatásoknak, valamint az egyéb üzleti szolgáltatásoknak tulajdonítható, amelyek mérlege 452 millió, illetve 435 millió euróval lett kedvezőbb. A számítástechnikai és információs szolgáltatások esetében már 1,0 milliárd eurós aktívum keletkezett 2022 során.

A szolgáltatás-külkereskedelmi egyenleg az uniós és az EU-n kívüli országokkal is javult 2022-ben (1,5 milliárd, illetve 1,6 milliárd euróval). Ezekben a relációkban az aktívumunk 4,1 milliárd, valamint 4,9 milliárd eurót tett ki, meghaladva immár a 2019. éviéket (361 millió, továbbá 612 millió euróval). Az EU-n kívüli európai és az amerikai or-

szágok vonatkozásában felmerült kiadásaink az átlagostól elmaradó mértékben bővültek 2022-ben, és továbbra is elmaradtak a járvány előtti szinttől (1,3, illetve 6,9%-kal). Ugyanakkor az ezekből az országcsoportokból származó bevételeink és a többi országcsoporttal folytatott bármelyik irányú forgalom értéke már meghaladta a három évvel korábbit.

1.8. tábla A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása országcsoportok szerint, 2022

(euróadatokból számítva)

Országcsoport	Az export			Az import		
	értéke, milliárd euró	megoszlása, %	érték-változása 2021-hez képest, %	értéke, milliárd euró	megoszlása, %	érték-változása 2021-hez képest, %
Európai Unió (EU27_2020)	18,6	63,0	27,3	14,5	70,8	20,3
EU-n kívüli országok	10,9	37,0	30,1	6,0	29,2	18,7
Ebből:						
EU-n kívüli európai országok	5,3	18,0	26,2	2,6	12,8	15,7
amerikai országok	3,3	11,1	29,8	1,7	8,1	14,3
ázsiai országok	1,9	6,6	36,7	1,6	7,6	27,3
Összesen	29,5	100,0	28,3	20,4	100,0	19,8

A legfontosabb kereskedelmi partnerünk a szolgáltatás-külkereskedelemben is Németország, bár részesedése kisebb, mint a termék-külkereskedelem esetében. A legfontosabb partnereink többsége uniós ország, az unión kívüliek közül az első tizenben az össz-

forgalmat tekintve az Egyesült Államok (2. helyezett), az Egyesült Királyság (4.) és Svájc (5.) szerepel. A 2000-es években csatlakozott tagországok közül a legnagyobb forgalmat Romániával (7.), a viseigrádi országok közül pedig Szlovákiával (9.) bonyolítottuk le.

1.9. tábla Magyarország legfontosabb partnerországai a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalomban, 2022* (euró adatokból számolva, turizmussal együtt)

(%)

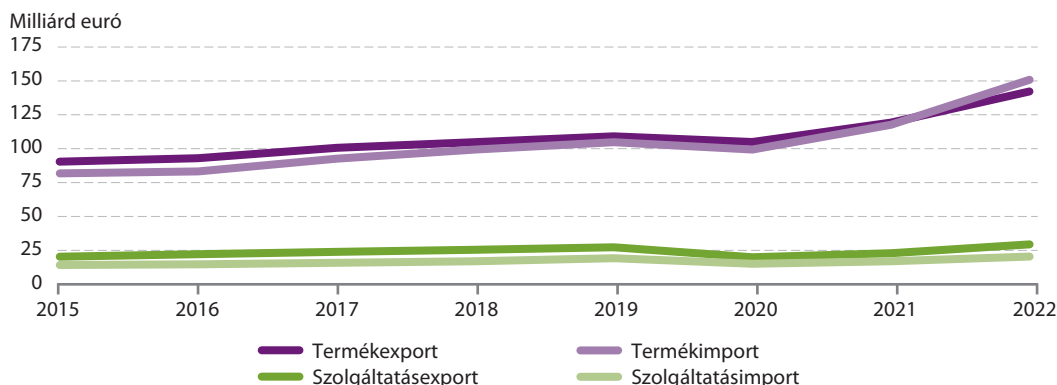
Export				Import			
rang-sor	ország	részesedés a forgalomból	érték-változás 2021-hez képest	rang-sor	ország	részesedés a forgalomból	érték-változás 2021-hez képest
1. (1.)	Németország	17,9	20,0	1. (1.)	Németország	20,6	14,1
2. (2.)	Egyesült Államok	10,0	29,5	2. (2.)	Egyesült Államok	7,4	12,5
3. (4.)	Egyesült Királyság	8,8	43,4	3. (3.)	Ausztria	7,0	22,5
4. (3.)	Ausztria	8,3	30,9	4. (4.)	Egyesült Királyság	5,7	11,4
5. (5.)	Svájc	4,6	6,4	5. (7.)	Írország	4,3	31,8
Összesen		100,0	28,3	Összesen		100,0	19,8

* A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2021. évi rangsorbeli helyezéseit jelentik. A kereskedelem értéke az exportban 29,5 milliárd, az importban 20,4 milliárd euró volt 2022-ben.

A legnagyobb aktívum 2022-ben is az Egyesült Államok vonatkozásában alakult ki, a többlet ezúttal 1,4 milliárd euró volt. A legjelentősebb egyenlegjavulás az Egyesült Királysággal (661 millió euró), a legnagyobb romlás és passzívum pedig az Írországgal folytatott kereskedelmünkben keletkezett (221 millió és 326 millió euró).

A legfontosabb partnereinket magába foglaló **Európai Unió szolgáltatásexportja**

(1268 milliárd euró) **2022-ben 22, -importja** (1096 milliárd euró) **21%-kal bővült 2021-hez viszonyítva.** A járványt megelőző, 2019. évit már mindkét forgalmi irány értéke meghaladta (a bevételeké 22, a kiadásoké 13%-kal). **A 172 milliárd eurós többlet az egy évvel korábban 38 milliárd, a 2019. évit 101 milliárd euróval túlta felül.** 2015-höz viszonyítva az EU szolgáltatás-külkereskedelme összességében a másfélszeresére nőtt.

1.28. ábra A külkereskedelmi forgalom értéke

2015-höz képest az összesített külkereskedelmi forgalmunk 66%-kal emelkedett, amelyen belül a termékforgalom növekedési üteme (70%) felülmúlta a szolgáltatásokét (44%). A különbség jelentős részben a termékek világpiacán 2021–2022 során bekövetkezett drágulásnak volt a következménye, ami az irányok közül a behozatalunkat érintette markánsabban. A szolgál-

tatásimporttal együtt számított behozatal euróértéke 78%-kal nőtt hét év alatt, 23 százalékponttal nagyobb mértékben, mint az export. **Az összesített egyenleg** ennek hatására **14,3 milliárd euróval romlott 2015-höz viszonyítva** (a rekord-többletet felmutató 2016-hoz képest pedig 16,7 milliárddal) és **mindössze 0,4 milliárd eurós többletet mutat.**

A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA

A vállalkozások számának 2016 óta tartó növekedése 2022-ben megtört, amit az önálló vállalkozók, azon belül is elsősorban az egyéni vállalkozók számának csökkenése idézett elő. Kevesebb önálló, illetve társas vállalkozást alapítottak, és jog-

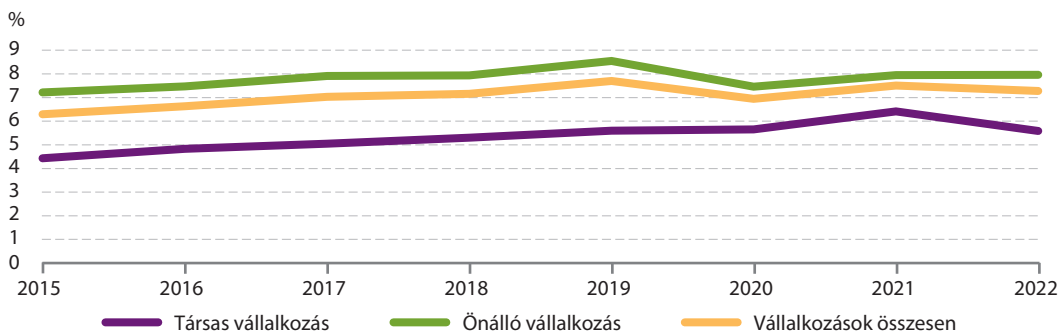
szabályi változások következtében rekordszámú vállalkozás szűnt meg. A vállalkozások teljesítménye a 2020-as visszaesés után 2021-ben nőtt, foglalkoztatottjaik száma mérséklődött, így termelékenységük összességében javult.

Több évi növekedés után 2022-ben csökkent a vállalkozások száma

A **regisztrált vállalkozások száma** 2022-ben 1,0%-kal **elmaradt az előző évitől**, megtört a 2016 óta tartó növekvő tendencia. Ezt az önálló vállalkozók, azon

belül is elsősorban az egyéni vállalkozók számának csökkenése idézte elő, a társas vállalkozások száma kissé emelkedett.

1.29. ábra Az év folyamán újonnan alakult vállalkozások aránya az összesből, december 31.

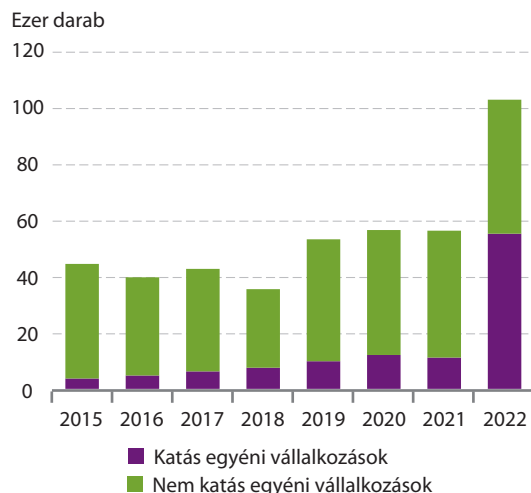
1.10. tábla **A regisztrált vállalkozások száma és változása, 2022. december 31.**

Gazdálkodási forma	Szervezetek száma, ezer darab	Változás		
		2015-höz képest, %	2019-hez képest, %	2021-hez képest, %
Társas vállalkozás	528,0	-5,9	2,5	0,1
Ebből:				
korlátolt felelősségű társaság	406,2	2,0	8,1	2,1
részvénytársaság	8,4	34,0	14,9	3,7
betéti társaság	99,9	-28,7	-15,0	-7,2
Önálló vállalkozó	1 310,7	16,0	2,5	-1,4
Ebből:				
egyéni vállalkozó	567,2	41,6	6,7	-3,3
Vállalkozás összesen	1 838,7	8,7	2,5	-1,0

Az 1,8 millió regisztrált vállalkozás 7,3%-át (134 ezer szervezetet) 2022-ben jegyezték be új vállalkozásként. Számuk és arányuk a 2021. évi jelentős növekedés után mérséklődött: **2022-ben 4,1%-kal (5,7 ezerrel) kevesebb új vállalkozást jegyeztek be, mint egy évvel korábban**, ezen belül az önálló vállalkozók száma 1,2, a társas vállalkozásoké 13%-kal **csökkent**.

Az új alapítások számának csökkenésével párhuzamosan **2022-ben** jogszabályi változások (a kisadózó vállalkozások tételes adója, azaz a kata szabályainak 2022. július 12-én elfogadott szigorítása) következtében rekordszámú, **mintegy 152 ezer vállalkozás szűnt meg**, 56 ezerrel több, mint az előző évben. A megszűnt vállalkozások 81%-a önálló vállalkozó volt, 19%-a társas vállalkozás, számuk 64, illetve 38%-kal emelkedett 2021-hez képest. Elsősorban azokban a gazdasági formákban szüntettek meg vállalkozásokat, amelyekben a jogszabály értelmében nem választhatták a kátát (bt., kkt.), vagy számottevően szigorodtak

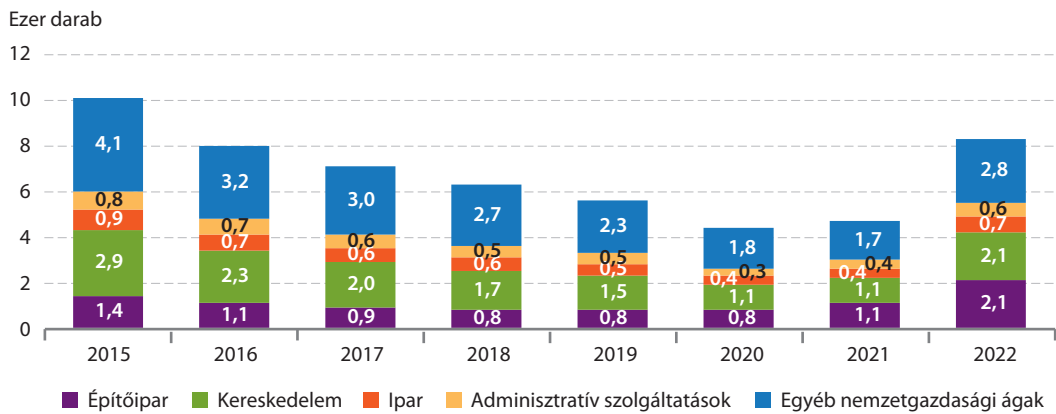
a feltételek (egyéni vállalkozások). A változások mögött jellemzően a korábban betéti társaságként vagy közkereseti társaságként működő katas vállalkozások megszüntetése, és a tevékenység főállású egyéni vállalkozóként való folytatása állt.

 1.30. ábra **A megszűnt egyéni vállalkozások száma adózási forma szerint**

2022-ben 8,4 ezer gazdasági szervezet került felszámolási eljárás alá, 77%-kal több, mint a megelőző évben. Ezek kétharmada négy nemzetgazdasági ágban (az építőiparban, a kereskedelemben, az iparban, illetve az adminisztratív szolgáltatások területén) tevékenykedett. A kiugró növekedés hátterében elsősorban a járványidő-

szakban leállított kénysztörlési eljárások újraindítása (a kénysztörlési eljárás a gyakorlatilag már megszűnt szervezetek adminisztratív törlesztését jelenti, ugyanakkor, ha az érintett cég még rendelkezik vagyonnal, az eljárás felszámolással alakul át), és másodszorban az adózással kapcsolatos jogszabályi változások álltak.

1.31. ábra Felszámolási eljárás alá került gazdasági szervezetek száma*

* A csőd-, végelszámolási és kénysztörlési eljárásból felszámolási eljárás alá került gazdasági szervezetekkel együtt.

Romlott a vállalkozások túlélési esélye, de több lett a gyorsan növekvő cég

A Magyarországon **működő vállalkozások**²⁰⁾ száma az elmúlt években – a kedvező gazdasági környezettel összhangban – a Covid19-járvány ellenére is folyamatosan emelkedett: 2021 végén a pandémia előtti, 2019. év véginél 5,9, az előző évinél pedig **2,6%-kal több**, összesen 908 ezer tevékenykedett. Főként az önálló vállalkozók köre bővült. A vállalkozások száma leginkább az

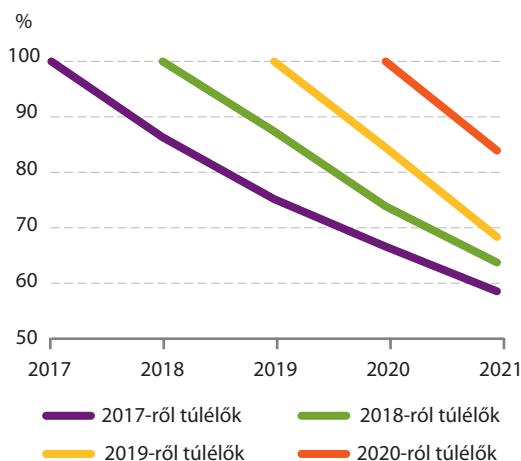
építőipar, a szállítás, raktározás és az egyéb szolgáltatás területén gyarapodott.

2021-ben a működő vállalkozások 11%-a, mintegy 103 ezer volt tekinthető **valódi új vállalkozásnak**.²¹⁾ Számuk 6,8 ezerrel, arányuk 0,5 százalékponttal emelkedett 2020-hoz viszonyítva. 2020–2021-ben – elsősorban a járvány következtében – némiképp **romlott a valódi új vállalkozá-**

²⁰⁾ Az adott évben volt árbevétele vagy foglalkoztatottja. A megfigyelés az SBS (Structural Business Statistics) módszertana szerint a közigazgatás nemzetgazdasági ág kivételével a társas vállalkozásokra, az önálló vállalkozókra, a nonprofit gazdasági társaságokra, valamint az átmeneti és megszűnt gazdálkodási formákra terjed ki. Az elemi adatokat a korábbi jogi egységek helyett az EU 696/93. számú rendelete által gazdasági egység (enterprise) néven meghatározott statisztikai egységek képezik.

²¹⁾ A valódi új vállalkozás az a működő vállalkozás, amely a vonatkozósi évet megelőző két évben nem számított működőnek, és nem rendelkezett működő jogelőddelemmel sem.

1.32. ábra A valódi új vállalkozások túlélési aránya

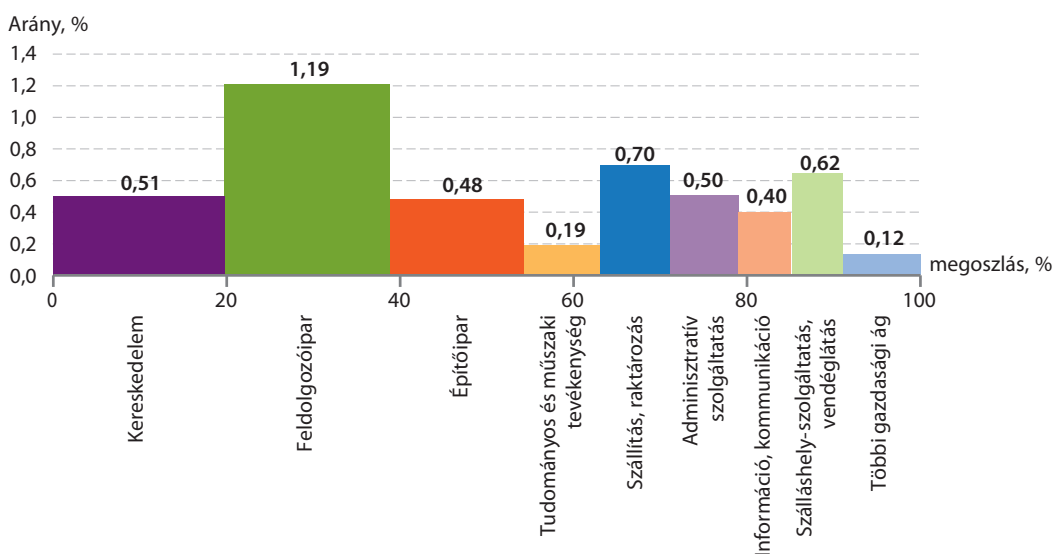
sok túlélőképessége. A működésük első évfordulóját megérők aránya a járvány előtti 87%-ról 2021-re 84%-ra mérséklődött.

A 2017-ben alapított valódi új vállalkozások 58%-a működött 2021-ben is, a pandémia által leginkább sújtott 2020-as év után.

Az önálló vállalkozóknál ez az arány 60% volt, a társas vállalkozások körében pedig 54%. Fő tevékenységüket tekintve az egészségügyi vállalkozások bizonyultak a legéletképesebbnek, négyéves túlélési rátájuk meghaladta a 70%-ot. Rajtuk kívül az építőipar, a tudományos és műszaki tevékenység, valamint az információ és kommunikáció területén volt magas (65%-ot meghaladó) a még működők aránya. Az ingatlanügyletekben tevékenykedő vállalkozások bizonyultak a legsérülékenyebbeknek, 38%-os túlélési aránnyal, de a mezőgazdasági és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátást folytató vállalkozásoknak is csak 42, illetve 45%-a érte meg alapításának negyedik évfordulóját.

A hazai vállalkozások hároméves túlélése 2020-ban az üzleti szektorban az uniós (EU27_2020) átlagnál (59%) 4,1 százalékponttal jobb volt. A visegrádi országok közül csak Csehországban volt magasabb (64%) ez az arány, Szlovákiában 2,2, Lengyelországban 9,6 százalékponttal rosszabbak voltak a túlélési esélyek.

1.33. ábra A gyorsan növekvő vállalkozások nemzetgazdasági áganként, 2021

A legalább 10 főt foglalkoztató hazai működő vállalkozások közül 3,5 ezer (az összes vállalkozás 0,4%-a) minősült 2021-ben gyorsan növekvőnek, azaz olyanak, ahol a foglalkoztatottak száma az utolsó három évben évente átlagosan 10%-ot meghaladó mértékben bővült. Ezeknek a száma egy év alatt 293-mal gyarapodott. A legtöbb gyorsan növekvő vállalkozás (98%) társas formában működött, és a kereskedelem, a feldolgozóipar, valamint az építőipar területén tevékenykedett. A gyorsan növekvők aránya az egy évvel korábbihoz képest csak a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás és az ingatlanügyletek területén emelkedett.

A gyorsan növekvő vállalkozások több mint fele Budapesten, illetve Pest vármegyében működött, és arányuk (0,52%) is a fővárosban volt a legmagasabb. Budapesten kívül Hajdú-Bihar, Bács-Kiskun, Pest és Komárom-Esztergom vármegyében képviseltek átlagosnál magasabb hányadot, a 2020. évihez viszonyítva pedig négy vármegye kivételével mindenhol nőtt vagy stagnált az arányuk.

Magyarországon, az üzleti szektorban tevékenykedő, legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások 10%-a volt gyorsan növekvő 2020-ban. Ezzel – a visegrádi országok közötti legmagasabb részesedéssel – hazánk az EU-tagországok rangsorának középmezőnyében helyezkedett el.

2021-ben a kkv-k termelékenysége lassabban nőtt, mint a nagyvállalatoké²²⁾

Az országban mintegy 884 ezer kis- és közepes vállalkozás²³⁾ működött 2021-ben, a pénzügyi szférán kívüli cégek 99%-a ebbe a kategóriába tartozott. Számuk évről évre folyamatosan nőtt, a járvány előtti 2019-hez képest 6,3, az előző évhez képest pedig 2,8%-kal több működött, miközben a nem kkv-körbe tartozók száma egy év alatt 6,5%-kal csökkent. A mikrovállalkozások száma 2,7, a kisvállalkozásoké 6,2, a középvállalkozásoké 6,6%-kal volt magasabb a 2020. évinél. A mikrovállalkozások számának alakulása főként az építőipari, valamint a szállítás, raktározást végzők 13, illetve 11%-os bővülésének köszönhető.

A kisvállalkozások számának emelkedéséhez nagyban hozzájárult a kereskedelmi és az építőipari cégek számának 6,6 és 7,8%-os növekedése. A középvállalkozások esetében is főként e két nemzetgazdasági ág, valamint az ingatlanügyletek területén működők körének bővülése volt a meghatározó.

2021-ben a kis- és középvállalkozások gazdasági súlya a hozzáadott érték szempontjából az összes vállalkozás teljesítményén belül 46,8%-os volt, a járvány előtti 2019-es szinttől 0,4 százalékponttal elmaradt, de a 2020-as évit 0,7 százalékponttal meghaladta. A járvány miatt bevezetett korlátozások a kkv-kör teljesítményét

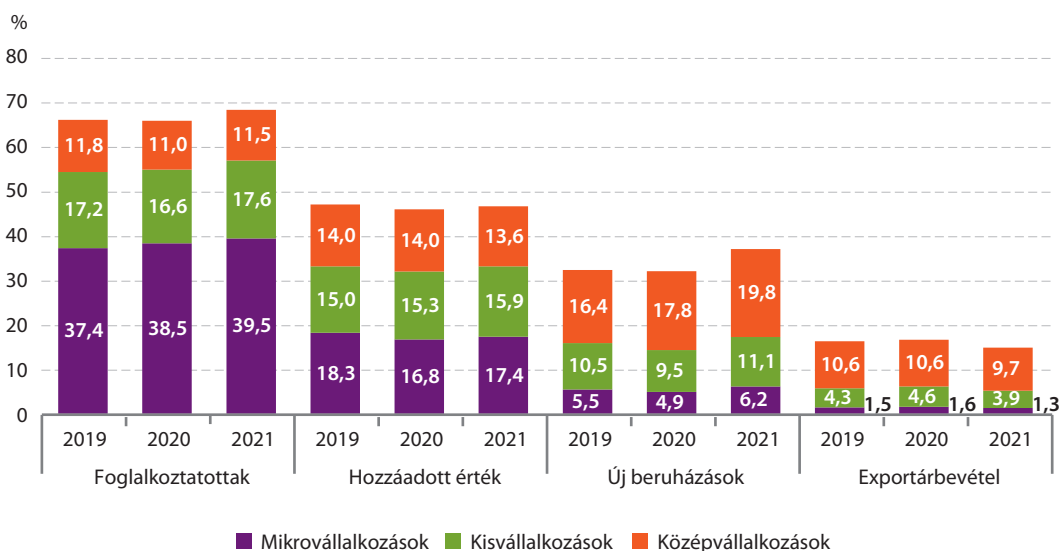
²²⁾ A kkv-k 2021-re vonatkozó adatai előzetesek.

²³⁾ A kkv-k meghatározása a kis- és középvállalkozásokról, a fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény által meghatározott szempontok figyelembevételével történt.

a nagyvállalatokénál kedvezőtlenebbül érintettek. A kkv-szektor mindegyik méretkategóriájának a hozzáadott értéke folyó áron ugyan

meghaladta a járvány előtti, de részesedését csak a kisvállalkozások tudták növelni, míg a mikro- és középvállalkozásoké csökkent.

1.34. ábra A kkv-k részesedése a vállalkozások főbb mutatóiból

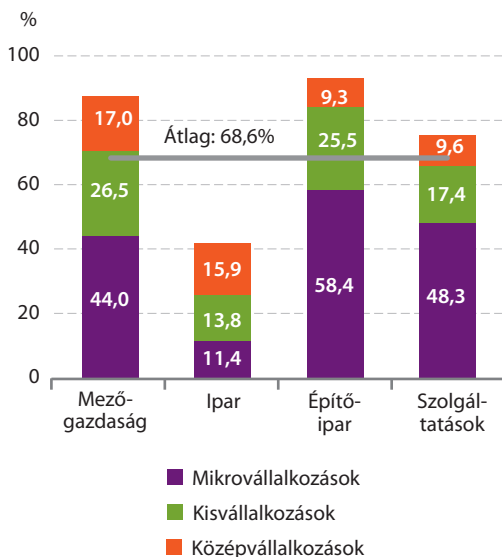

2019-hez képest a kkv-k részesedésének csökkenése az exportárbevétel tekintetében 1,4 százalékpont volt, meghaladta a hozzáadott értékét, ugyanakkor a beruházásoknál 4,7, a foglalkoztatás terén pedig 2,3 százalékponttal nőtt ennek a vállalkozási körnek a súlya. A nagyvállalatok egy foglalkoztatottra jutó hozzáadott értéke jóval dinamikusabban bővült, mint a kkv-k esetében. A kkv-k termelékenysége a nagyvállalatokénak mindössze 40%-át érte el 2021-ben, szemben a járvány előtti 45%-kal.

A mikro-, kis- és közepes vállalkozások 2021-ben az egy évvel korábbinál 2,7%-kal több, 2,2 millió főt foglalkoztatnak, 67%-uk a szolgáltató szektorban, 15%-uk az iparban, 13%-uk az építőiparban, 4,5%-uk a mezőgazdaságban dolgozott. A kkv-szektor 2020-ban érzékenyebben

reagált a járvány okozta kedvezőtlen gazdasági helyzetre, ugyanis a nagyvállalatokénál nagyobb mértékben csökkentette a dolgozói létszámát. 2021-ben viszont a kkv-k növelték foglalkoztatottjaik számát, a járvány előtti szintet is minimálisan meghaladva, miközben a nagyvállalatoknál dolgozóké tovább csökkent. Utóbbiaknál a járvány előtti utolsó évhez képest már csaknem 110 ezerrel dolgoztak kevesebben. A vállalkozói körben foglalkoztatottak 69%-ának biztosítottak munkalehetőséget a kkv-k, a legmagasabb arányban az építőiparban és a mezőgazdaságban. 2021-ben a kkv-k foglalkoztatáson belüli együttes részesedése emelkedett az előző évhez képest, ami elsősorban a mezőgazdaságnak és a szolgáltatásoknak volt köszönhető.

1.35. ábra A kkv-k fő tevékenység szerinti részesedése a foglalkoztatottak számából, 2021

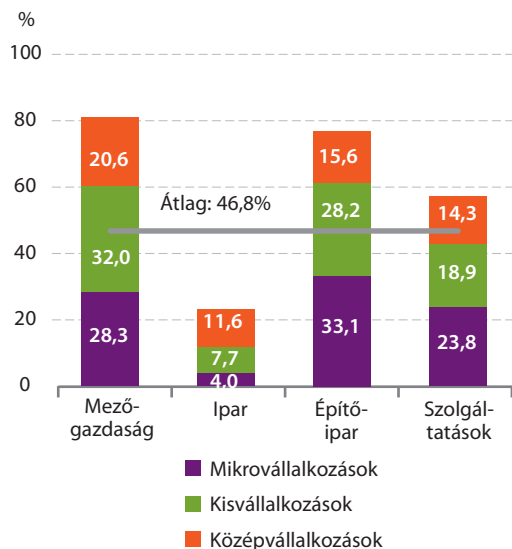

A mezőgazdaságban és a szolgáltató ágakban tevékenykedő kkv-knak köszönhetően nőtt ennek a vállalkozói körnek a részesedése a hozzáadott értékből. A mikrovállalkozások szerepe a hozzáadott érték előállításában a termelő és a szolgáltató ágak területén is csökkent. A kisvállalkozások az ipar kivételével (ahol részesedésük változatlan maradt) minden területen javítottak teljesítményükön, miközben a középvállalkozások esetében a mezőgazdaságban és az építőiparban történt arányvesztés. A kkv-szektor mindhárom kategóriájában emelkedett az egy vállalkozásra jutó hozzáadott érték.

A **kkv-k termelékenysége** szintén **nőtt**, a mikrovállalkozások körében a vállalati szektor átlagát meghaladó mértékben. Az egyes ágazatokban eltérően alakult a termelékenység, a jelentősebbek közül a feldolgozóiparban volt a legnagyobb a kkv-k elmaradása az adott nemzetgazdasági ág vállalkozásainak átlagától, az egy foglalkoztatottra jutó

hozzáadott érték 44%-kal volt kevesebb, de a víz- és hulladékgazdálkodás kivételével a kkv-k kevésbé voltak hatékonyak, mint a nem kkv-kör.

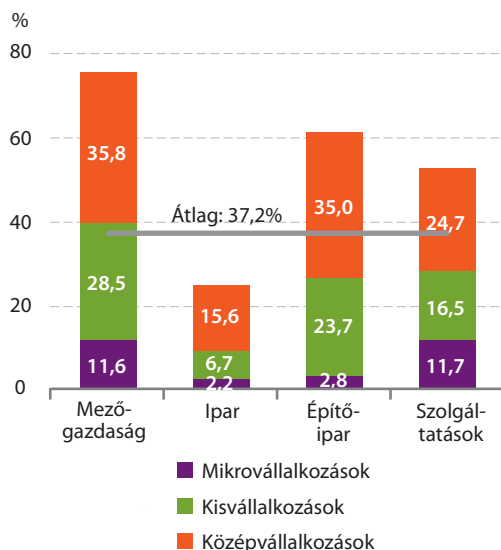
1.36. ábra A kkv-k fő tevékenység szerinti részesedése a bruttó hozzáadott értékből, 2021

A **kkv-k területi elhelyezkedése** nemcsak a vállalkozásszám, hanem a hozzáadott érték alapján is **változatlanul erősen koncentrált**: 2021-ben 42%-uk fővárosi vagy Pest vármegyei székhellyel működött, és bruttó hozzáadott értékük felét is ők állították elő.

2021-ben a vállalkozások beruházásainak 37%-át valósították meg a mikro-, kis- és közepes vállalkozások, az egy évvel korábbihoz képest az építőiparban és a szolgáltatások terén nőtt a részesedésük a fejlesztéseken belül. Ez az építőiparban elsősorban a középvállalkozásoknak, a szolgáltatások területén pedig a mindhárom méretkategóriába tartozó vállalkozásoknak köszönhető. A kkv-k részesedése a mezőgazdaság és az ipar beruházásait tekintve 2021-ben csökkent.

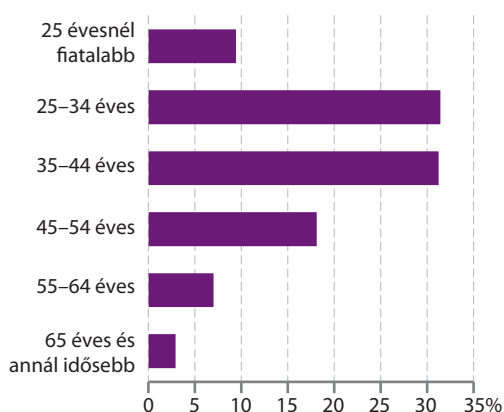
1.37. ábra A kv-k fő tevékenység szerinti részese dése a beruházásokból, 2021

A kis- és közepes vállalkozások speciális szegmense a jellemzően alacsony tőkével, magas tudásbázissal, új, innovatív ötletekre létrehozott **startupvállalkozások**. A 2021-ben Magyarországon működő startupcégek alapítóinak 72%-a 45 évesnél fiatalabb volt, és 63%-uk felsőfokú végzettséggel, további 6,8%-uk tudományos fokozattal is

rendelkezett. A startupvállalkozások 89%-át legfeljebb 3 fővel alapították. A startupvállalkozások 2021. évi átlagos nettó árbevétele meghaladta a 22,5 millió forintot (egy átlagos mikrovállalkozás 21 millió forintnyi árbevételt realizált), ez az ötletelő, magvető fázisban lévők esetében 7,4 millió, a korai fázisban lévőknel 19,5 millió, a növekedési és kései fázisban lévőknel pedig már 45,2 millió forintot tett ki.

1.38. ábra A startupalapítók számának megoszlása korcsoport szerint, 2021

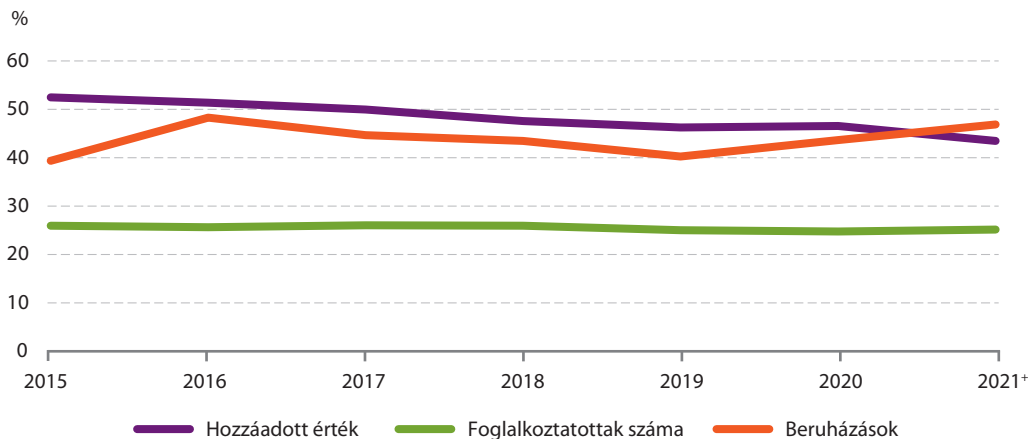
A külföldi irányítású leányvállalatok gazdasági súlya csökkent

Az üzleti szektor vállalkozásai²⁴⁾ közül 14 ezer szervezet **külföldi irányítású leányvállalat**ként működött 2021-ben. Számuk 2015 óta 19%-kal lett kevesebb, arányuk 3,2%-ról 2,0%-ra mérséklődött. **A teljesítményből való részese déseük szintén alacsonyabb a korábbiaknál:** 2021-ben az összes

vállalkozás hozzáadott értékének 44%-át állították elő. A beruházások 47%-a tőlük származott, miközben a foglalkoztatottak 25%-ának biztosítottak munkalehetőséget. Mindkét arány növekedést jelent az előző évhez képest.

²⁴⁾ A megfigyelés nem terjed ki a mezőgazdaságra, a pénzügyi szolgáltatásokra, a közigazgatásra, az oktatásra, az egészségügyre, a művészet, szórakoztatásra, valamint a számítógép, személyi, háztartási cikkek javítása kivételével az egyéb szolgáltatásokra.

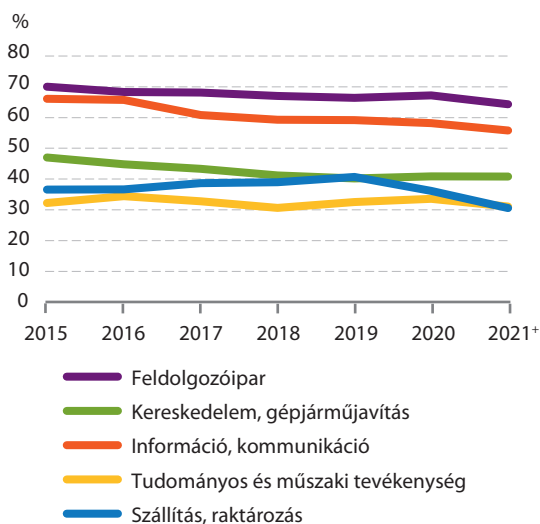
1.39. ábra A külföldi irányítású vállalkozások részesedése az összes vállalkozás főbb gazdasági mutatóiból

A magyar gazdaságban a külföldi leányvállalatok hozzáadott értékből való részesedésének 2021. évi csökkenéséhez leginkább a feldolgozóipar területén bekövetkezett 2,9 százalékpontos súlyvesztés járult hozzá. Utóbbiban volt továbbra is a legmagasabb (64%-os) a gazdasági ágakon belül a külföldi jelenlét. Részesedésük valamennyi jelentősebb gazdasági ágban csökkent.

A Magyarországon működő külföldi irányítású leányvállalatok teljesítménye továbbra is erősen koncentrált, hozzáadott értékük 80%-a három gazdasági ágból, a feldolgozóiparból (52%), a kereskedelem-ből (18%), valamint az információ és kommunikáció területéről (9,9%) származott. Irányító ország szerint továbbra is a német cégek domináltak, 29%-os részesedésükkel, rajtuk kívül az egyesült államokbeli (13%) és az osztrák (8,0%) vállalatok képviseltek jelentős részarányt.

1.40. ábra A külföldi irányítású leányvállalatok részesedése az adott gazdasági ág* vállalkozásainak hozzáadott értékéből

*A külföldi irányítású leányvállalatok hozzáadott értékében legnagyobb súlyt képviselő gazdasági ágakban.

TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA

A kutatás-fejlesztés (K+F) az emberről, a társadalomról, a környezetről és a technológiáról gyűjtött tudományos ismeretanyag célzott és szisztematikus bővítésével foglalkozik, az életminőség és a versenyképesség javítása érdekében, fontos eszköze a gazdasági teljesítmény hosszú távú fenntarthatóságának és a technológiai színvonal emelkedésének is. A vállalkozások eredményességük, hatékonyságuk

fokozása érdekében gyakran élnek az innováció eszközével, ami sok esetben támaszkodik a K+F eredményeire. A járvány miatt megváltozott gazdasági körülmények, a nemzetközi klímapolitikai célkitűzések, illetve az orosz–ukrán háború miatt 2022-ben fókuszba kerülő energetikai problémák egyaránt felértékelik a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység jövőbeli szerepét.

Egyre többen dolgoznak vállalkozási kutatóhelyeken

Közel 3,7 ezer kutató-fejlesztő hely²⁵⁾ működött Magyarországon 2021-ben, 91 ezer kutatással foglalkozó személy (ezen belül 65 ezer kutató) részvételével, számuk 3,9%-kal emelkedett egy év alatt. A létszám legnagyobb hányadát (76 ezer főt) az állományban foglalkoztatottak (belső létszám) adták.

2021-ben – a kutató-fejlesztő munkára fordított idő arányában – a teljes munkaidejű dolgozókra átszámított állományi létszám 53 ezer fő volt, az egy évvel korábbinál

4,4, a 2015. évinél 43%-kal több. Ez utóbbi, jelentős növekedést alapvetően a **vállalkozási kutató-fejlesztő helyek** létszámemelkedése okozta: a szektor **számított K+F-létszáma 6 év alatt kétharmadával nőtt**, 2021-ben a kutatással foglalkozóknak már 66%-a tevékenykedett a vállalkozási szektorban. A teljes munkaidejű dolgozókra átszámított állományi létszám 2021-ben nemzetgazdasági szinten az összes foglalkoztatott 1,14%-át tette ki.

Gyorsuló ütemben nőtt a K+F-ráfordítások összege

A kutatás-fejlesztési ráfordítások folyó áron számított összege – a 2016-os átmeneti csökkenést leszámítva – három évtizede növekvő trendet mutat. A növekedés éves üteme 2017–2018-ban 20% feletti volt,

2019–2020-ban 10% alá lassult, majd 2021-ben 18%-ra gyorsult.

A 2021-ben felhasznált több mint 907 milliárd forintnyi összeg a GDP 1,65%-át érte el, utóbbi több mint duplája volt az ezred-

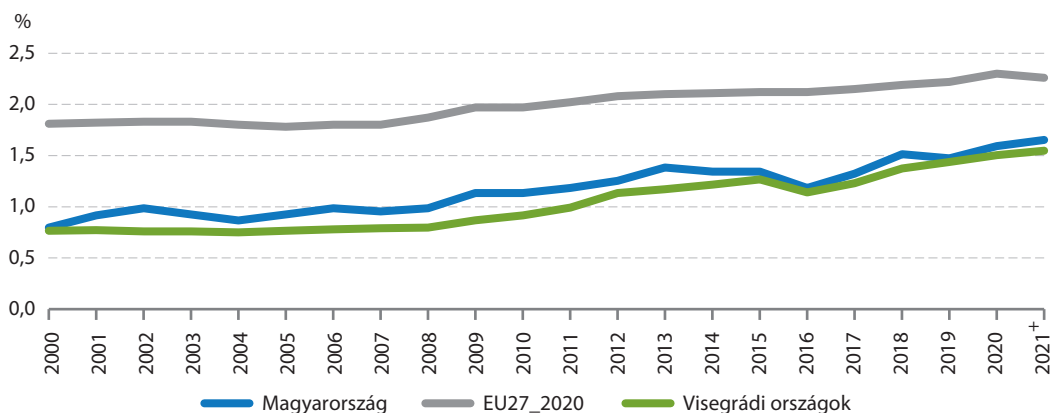
²⁵⁾ A K+F-adatok publikálása a 2021. tárgyévtől az európai uniós követelményeknek megfelelően a statisztikai megfigyelési egység (gazdasági egység) alapján, és nem jogi egység-szinten történik. (Egy statisztikai megfigyelési egységhez egy vagy több jogi egység is tartozhat.) E módszertani változás – a kutató-fejlesztő helyek számát kivéve – a főbb, országos K+F-mutatókat nem érinti, de azok további bontása/részletezése (pl. TEÁOR, létszám-kategória, terület stb.) esetén a 2021. évi adatok korlátozottan összehasonlíthatók a korábbi évekével.

fordulón mértnek. Az arány csaknem folyamatosan emelkedése ellenére a 2020-ra eredetileg kitűzött célok – sem hazai (1,8%), sem uniós (3,0%) szinten – nem teljesültek. Hazánk a 2021 és 2030 közötti időszakra vonatkozó Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiájában – az Európai Unió elvárásoknak²⁶⁾ megfelelően – 3,0%-os GDP-arányos célt tűzött ki.²⁷⁾

2021-ben az előző évihez képest a tagállamok döntő többségében stagnált vagy csökkent, hazánkban viszont nőtt a **K+F-ráfordítások GDP-hez viszonyított** aránya (vagyis Magyarországon – folyó áron számítva – a ráfordítások a GDP-nél nagyobb

mértékben emelkedtek). Az uniós tagországokban átlagosan a GDP 2,26%-át fordították kutatás-fejlesztésre. Magyarország az **1,65%-os arányával a tagországok rangsorában a 13. helyet foglalta el**, a korábbi évekhez hasonlóan továbbra is a középmezőnyhöz tartoztunk. A legmagasabb (2,81–3,36%-os) arányokat ezúttal is a skandináv tagországok, valamint Belgium, Ausztria és Németország érte el. A visegrádi országok közül csak Csehország (2,00%-kal a 10. helyen) előzte meg hazánkat, ugyanakkor Lengyelország (1,44%) három, Szlovákia (0,93%) pedig kilenc hellyel hátrébb szerepelt a rangsorban.

1.41. ábra K+F-ráfordítások a bruttó hazai termék (GDP) százalékában*

* Euróadatokból számítva.

A Covid19-járvány rövid távon alapvetően nem befolyásolta a K+F-ráfordítások nemzetgazdasági szintű alakulását. A vállalkozási kutatóhelyek mindössze 5,4%-a folytatott a **Covid19-járványhoz kapcsolódó** K+F-tevékenységet 2021-ben, ugyanakkor ezek a vállalkozások költötték el a szektor teljes K+F-ráfordításainak a 27%-át. A járvánnyal kapcsolatos **K+F-ráfordítások**

a szektor felhasználásainak 1,1%-át tették ki, és döntő részben műszaki tudományterületen valósultak meg.

Az egyre aktívabb K+F-tevékenység mögött **jelentős területi különbségek** húzódnak meg, amik **az elmúlt évtizedek során konzerválódtak**. Ennek legfőbb oka, hogy a felhasznált erőforrások hosszú távú növekedése elsősorban az innovatív gazdasági te-

²⁶⁾ Az Európai Parlament 2021. július 8-i állásfoglalása az új kutatási és innovációs Európai Kutatási Térségről.

²⁷⁾ Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája, 2021–2030.

vékenységek széles körét és a kiemelt súlyú felsőoktatást felvonultató fővároshoz köthető. Budapest dominanciája az erre fordított pénzüsszegek tekintetében a leghangosabb: 2021-ben a területre bontható K+F-ráfordítások több mint hattizedét itt használták fel. A fennmaradó rész is alapvetően az ország azon vármegyéiben koncentrálódik, ahol számottevő ipari bázissal rendelkező vállalokozási kutatóhelyek, illetve nagyobb egyetemek vannak. 2021-ben a jelentős ipari háttérrel rendelkező Veszprém vármegyében fordították GDP-ará-

nyosan a legtöbbet K+F-re (a megyei GDP több mint 3%-át), megelőzve Budapestet (2,76%) és Csongrád-Csanád vármegyét (2,66%). E mutató rajtuk kívül még a meghatározó egyetemi bázissal bíró Hajdú-Biharban (1,68%) volt magasabb az országos átlagnál.

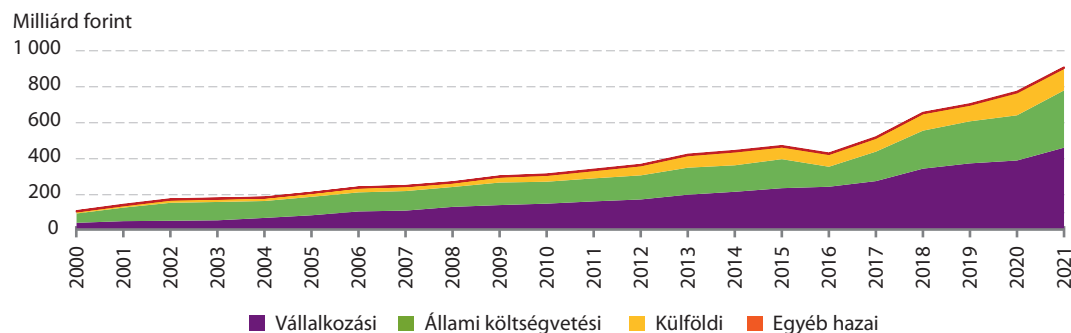
A ráfordítások népességszámra vetített összegében megfigyelhető területi különbségek kismértékű hullámzás mellett hosszú távon valamelyest mérséklődtek ugyan, az elmúlt közel két évtizedet tekintve azonban mindvégig számottevők maradtak.

Forrás- és felhasználásoldalon egyaránt a vállalkozások dominálnak

A K+F-ráfordítások **bővülését** 2021-ben főleg a **szélesedő vállalokozási és államháztartási források tették lehetővé**, előbbiek az átlagoshoz hasonló (18%), utóbbiak annál jóval nagyobb ütemben (27%) emelkedtek folyó áron egy év alatt. A külföldi források összege az előző évi, magas bázishoz képest 2,3%-kal mérséklődött, a nonprofit szervezetektől érkezőké 12%-kal csökkent egy év alatt.

Továbbra is a **vállalkozási finanszírozás a domináns** a hazai kutatás-fejlesztésben, a források 51%-a innen származott 2021-ben. Az államháztartás (beleértve a felsőoktatást is) biztosította a K+F-ráfordítások további 35%-át, a külföldi források súlya 14%-ot tett ki, a nonprofit szervezetektől származóké ugyanakkor elenyésző (0,3%) volt.

1.42. ábra A kutatás-fejlesztési ráfordítások pénzügyi források szerint*

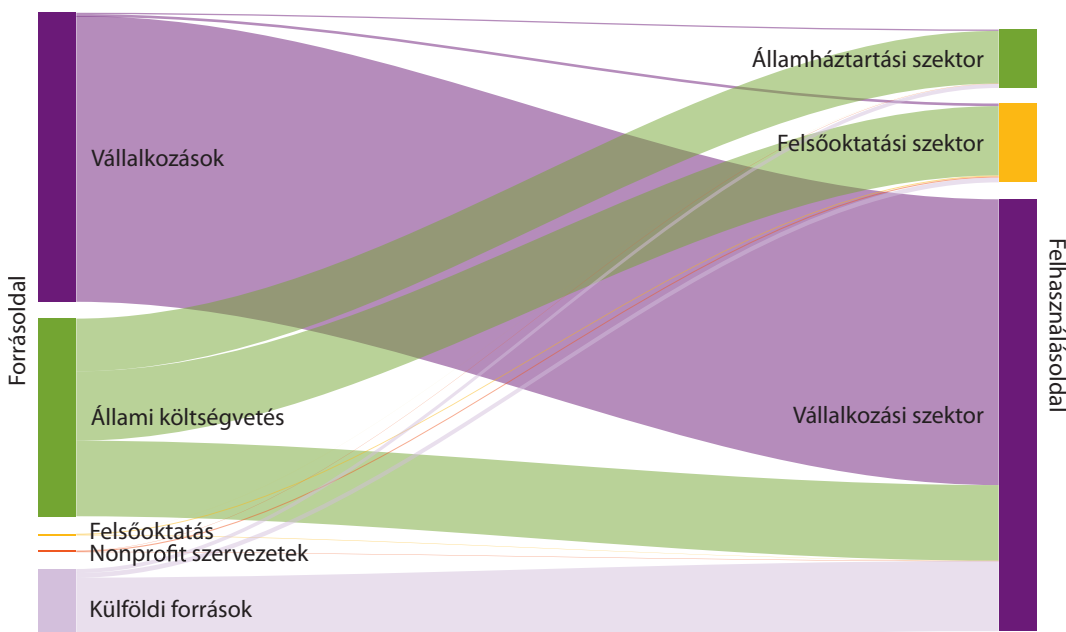

* Az állami költségvetési források tartalmazzák a felsőoktatásból érkező összegeket is. Az egyéb hazai források 2006-tól csak a nonprofit szervezetektől származó pénzeszközöket tartalmazzák.

A források növekedésével párhuzamosan az egyes szektorok kutató-fejlesztő helyein elköltött összegek is jelentősen emelkedtek. Hosszabb időszakot tekintve a versenyszféra ráfordításai – a többnyire hullámzó államháztartási és felsőoktatási szektorréval szemben – folyamatos és dinamikus növekedést mutattak. 2021-ben azonban az utóbbi két szektor ráfordításai a vállalkozásokénál (16%) nagyobb ütemben, 21, illetve 25%-kal bővültek.

A **vállalkozási szektor felhasználásai** változatlanul jelentős túlsúlyban vannak: 2021-ben a kutatóhelyre bontható **összes K+F-ráfordítás 76%-át tették ki**, szemben a felsőoktatási és az államháztartási kutató-fejlesztő helyek 14, illetve 10%-os részarányával. A kutatás-fejlesztésben realizálódó pénzeszközök áramlásában tehát forrás- és felhasználásoldalon egyaránt a vállalkozások dominálnak.

1.43. ábra A K+F-ráfordítások forrásai és felhasználása,* 2021

* A K+F-ráfordítások nem tartalmazzák a kutatóhelyre nem bontható (a tudományos fokozattal rendelkezők tiszteletdíjára, illetménykiegészítésére, valamint az ösztöndíjasok illetményére költségvetési forrásból kifizetett) összegeket.

A megvalósult ráfordítások nagyobbik hányadát (79%-át) költségek, kisebb részét (21%-át) beruházások tették ki, utóbbiak a nemzetgazdasági beruházások 0,7%-át adták 2021-ben.

Nemzetgazdasági szinten az **összes** kutatóhelyre bontható **K+F-ráfordítás 58%-át kísérleti fejlesztésre**, 23, illetve 19%-át alap- és alkalmazott kutatásra **fordították**

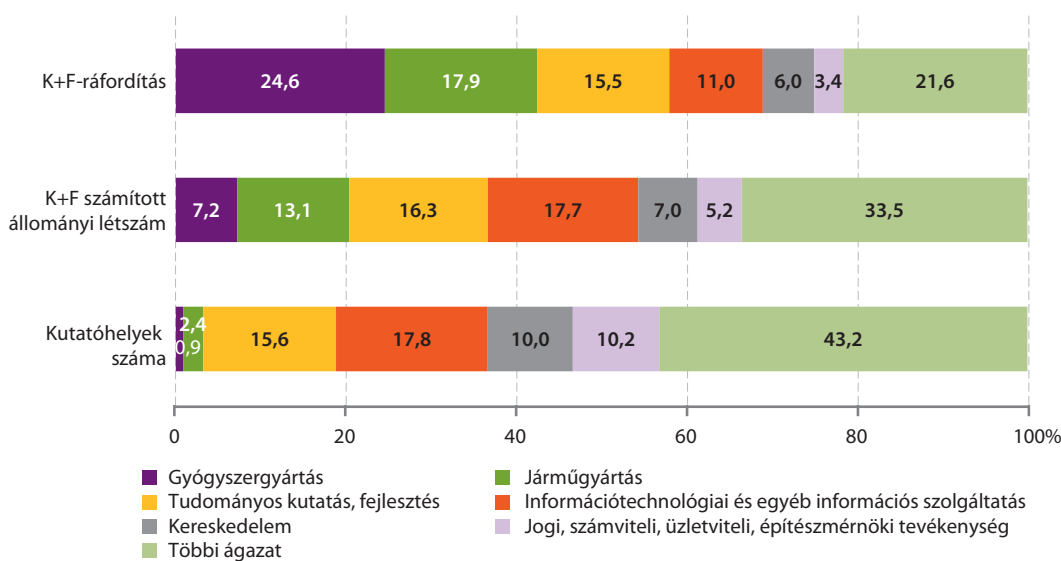
2021-ben. Míg a vállalkozásoknál alapvetően a közvetlenül mérhető haszon elérésére irányuló kísérleti fejlesztések (74%), addig a felsőoktatás és az államháztartás kutató-fejlesztő helyein – együttesen a ráfordításaik mintegy kilenczetedét kitevő – alap- és alkalmazott kutatások domináltak. A kísérleti fejlesztésre fordított összegek aránya 2014 óta haladja meg a K+F-ráfordítások felét.

Továbbra is számottevő a különbség a kkv-szektor és a nagyvállalatok kutatás-fejlesztési aktivitásában

A vállalalkozási szektor egyértelműen a nemzetgazdasági szintű kutatás-fejlesztés fő hajtóereje, e kutatóhelyek tevékenység szerinti összetétele – főként az erre fordított pénzüsszegek tekintetében – meglehetősen koncentrált. **A K+F-ráfordítások legnagyobb hányada** (2021-ben 57%-a) a feldolgozóiparban, azon belül is elsősorban **a gyógyszer- és a járműgyártás területén** (ahol 2021-ben a feldolgozóipari ráfordítások közel háromnegyede) **összpontosult**.

Míg a versenyszféra egészében egy vállalalkozási kutató-fejlesztő hely átlagosan 297 millió forintot költött K+F-re 2021-ben, addig e két feldolgozóipari ágazatban az átlagos 28-szorosát, illetve 7,5-szeresét. Ugyanakkor a vállalalkozási szektor ráfordításainak mindössze 0,5%-át felhasználó energiaiparban egy kutatóhely átlagosan 461 millió forintot fordított kutatás-fejlesztési célra, ami 1,6-szer volt nagyobb a versenyszféra átlagánál.

1.44. ábra A kutatás-fejlesztést végző vállalalkozások főbb mutatóinak megoszlása a vállalalkozás fő tevékenysége szerint, 2021

A vállalalkozási szektorban kutatás-fejlesztésre fordított pénzeszközök legnagyobb része a nagyvállalatoknál jelenik meg, amelyek azonban a szektorban működő kutató-fejlesztő helyek számának csak a töredékét teszik ki. Figyelemre méltó a legnagyobb, **500 fő és a feletti létszámú vállalalkotok**

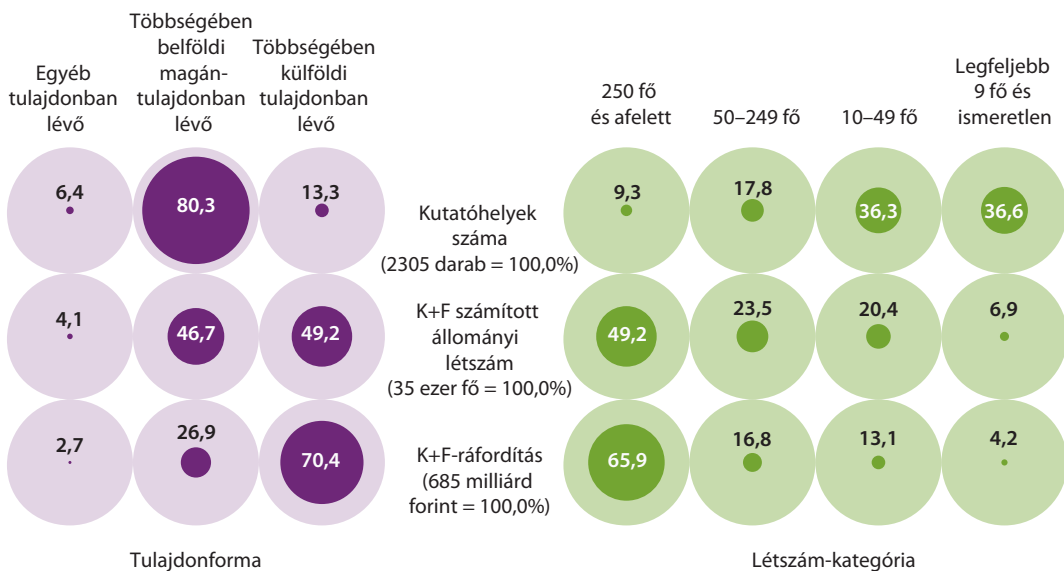
dominanciája: 2021-ben **a szektor kutatóhelyeinek mindössze 6,0%-át adták, azok ráfordításaiból ugyanakkor 60%-kal részesedtek**. Tulajdonforma szerint tekintve 2021-ben a vállalalkozási kutató-fejlesztő helyek bő egytizedét jelentő, többségében külföldi tulajdonú vállalalkozások költötték

kutatás-fejlesztésre a ráfordítások héttizedét.

Az egy vállalkozásra jutó K+F-ráfordítási összeg tekintetében a 250 főnél kevesebb létszámot foglalkoztató mikro-, kis- és közepes cégek (112 millió forint), valamint a 250 fő és a feletti létszámú nagyvállala-

tok (2,1 milliárd forint) között 2021-ben 19-szeres volt a különbség. Mindebből látszik, hogy alapvetően a nagy létszámú, többségében külföldi tulajdonú vállalatok kutatás-fejlesztési aktivitása a legnagyobb, és ezáltal a szerepük is e tevékenység ösztönzésében.

1.45. ábra A kutatás-fejlesztést végző vállalkozások főbb mutatóinak a megoszlása tulajdonforma és létszám-kategória szerint, 2021, %

Jelentősen lassult a szabadalmak számának növekedése

A kutatás-fejlesztés eredményeként létrejött találmányok (termékre vagy eljárásra vonatkozó új műszaki megoldások) jogi oltalmát a szabadalom biztosítja, ami a versenytársakkal szemben előnyösebb pozícióba hozza tulajdonosát a termékek és a technológiák piacán, elősegítve ezzel a fejlesztésre fordított befektetések megtérülését. **2021 végén közel 35 ezer szabadalom volt érvényben Magyarországon, az egy évvel korábbinál 1,8%-kal több.** A növekedést változatlanul a

szabadalmak döntő hányadát adó, hazánkban hatályosított európai szabadalmak számának 5,3%-os emelkedése idézte elő. Ez utóbbi körbe tartozók száma 2010 óta meghaladja a nemzeti szabadalmakét, dinamikus bővülésük 2020-2021-ben azonban jelentősen lassult.

A hazánkban hatályos szabadalmi oltalmakon belül a korábbi évekhez hasonlóan 2021-ben is a legtöbb (az összes 35%-a) gyógyszeripari szabadalom volt. A szaba-

dalmak döntő hányadának (97%-ának) külföldi jogosultja volt, ami a magyar gazdaság szerkezeti adottságaival, az országunkba irányuló importáru-forgalommal és a műkö-

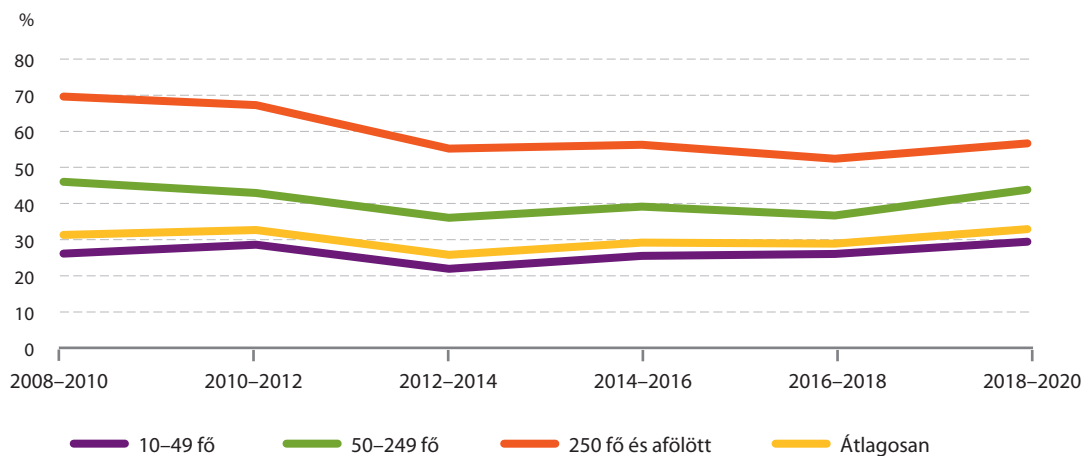
dő tőkével van összefüggésben. A jogosultak legnagyobb arányban egyesült államokbeli (24%) és németországi (19%) székhellyel rendelkeztek.²⁸⁾

A nagy létszámú vállalkozások innovációs aktivitása jelentősen elmaradt a tíz évvel korábitól

Magyarországon a legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások közül minden harmadik (33%) végzett innovációs tevékenységet 2018–2020 között,²⁹⁾ ez nagyjából a nyolc évvel korábbi szintnek felelt meg. A hazai vállalkozások innovációs aktivitása jóval elmaradt az uniós átlagtól (53%), a tagállamok közül (Románia és Lettország

után) a harmadik legalacsonyabb volt, de a visegrádi országok átlagát (39%) sem érte el. Az innovációs tevékenységet végző vállalkozások gyakorisága a vállalkozások méretével együtt növekszik, ugyanakkor arányuk a nagyméretű vállalkozások körében jelentősen csökkent a 2010-es évek eleje óta.

1.46. ábra Innovációs tevékenységet végző vállalkozások aránya az összes vállalkozásból létszám-kategóriánként

A KSH által megfigyelt hazai vállalkozások közel 30%-a – a nagy létszámúak 50%-a – volt innovatív (azaz a termék- és/

vagy üzletifolyamat-innováció legalább egy típusát ténylegesen bevezető) a 2018–2020 közötti időszakban, ami az előző, 2016–

²⁸⁾ Forrás: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

²⁹⁾ A KSH – az Európai Unió előírásai alapján – két évente méri fel az iparban és a szolgáltató szektor egyes ágazataiban működő, legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások innovációs tevékenységét. A rendelkezésre álló legfrissebb adatok a 2020. évi felmérésből származnak, és a 2018–2020 közötti időszakra vonatkoznak. A 2020. évi adatgyűjtés (CIS2020) volt a második, amely a nemzetközi követelmények változása miatt megújított módszertan alapján történt, ezért bizonyos mutatók a módszertani váltást megelőző évekével korlátozottan összehasonlíthatók.

2018-as időszakinál (26%) kedvezőbb. **Termékinnovációt** átlagosan **minden ötödik, üzletifolyamat-innovációt minden negyedik vállalkozásnál regisztráltunk**, az előző időszakhoz képest csak az utóbbi arány

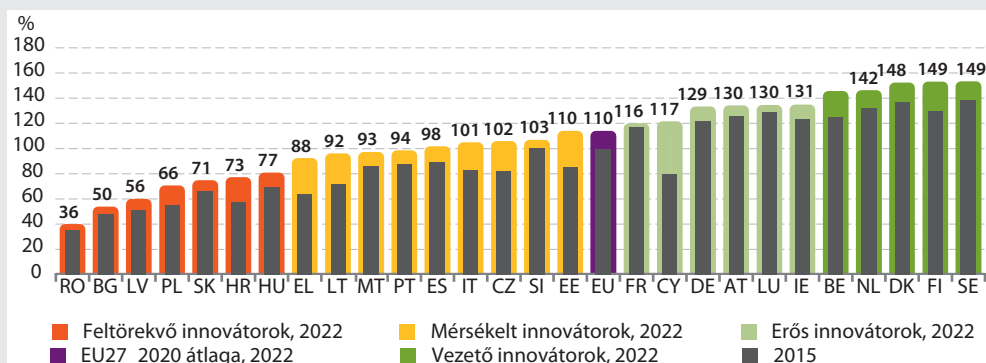
esetében következett be érdemi emelkedés. Az innovatív vállalkozásoknál jellemzően az innováció több típusa is megjelent, a vállalkozások 16%-a termék- és üzletifolyamat-innovációt egyaránt bevezetett.

TOVÁBBRA IS AZ UNIÓS ÁTLAGNÁL LASSABBAN NÖTT HAZÁNK INNOVÁCIÓS TELJESÍTMÉNYE³⁰⁾

Hazánk az Európai Bizottság által évente felállított európai innovációs rangsorban 2022-ben a 21. helyet foglalta el. A rangsor alapját képező, 32 mutató legfrissebb adatai alapján számított, összevont innovációs index (SII) Magyarország (69,8%³¹⁾) esetében éppen nem érte el az uniós átlag 70%-át, ezzel változatlanul a ranglista 21–27. helyén lévő államok által alkotott „feltörekvő innovátorok” csoportjába tartozunk.

Az Európai Unió innovációs teljesítménye 2015 és 2022 között átlagosan mintegy 10 százalékponttal javult, a visegrádi országok közül hazánk és Szlovákiáé ettől elmaradó mértékben (7,1, illetve 4,6 százalékponttal), Lengyelországé azt valamivel meghaladóan (11 százalékponttal), Csehországé viszont annál kétszer nagyobb ütemben (20 százalékponttal) nőtt. Az EU-tagállamok közül a legnagyobb mértékű fejlődést Cipruson mérték (38 százalékpont), az uniós szinten legalacsonyabb román teljesítmény gyakorlatilag stagnált (+0,2 százalékpont), és egyedül Franciaországban mérséklődött némileg (–1,0 százalékpont).

1.47. ábra **Az EU-tagállamok innovációs teljesítményének alakulása**
(az EU 2015. évi teljesítményének százalékában)

Országkódok: AT – Ausztria, BE – Belgium, BG – Bulgária, CY – Ciprus, CZ – Csehország, DE – Németország, DK – Dánia, EE – Észtország, EL – Görögország, ES – Spanyolország, FI – Finnország, EU – Európai Unió, FR – Franciaország, HR – Horvátország, HU – Magyarország, IE – Írország, IT – Olaszország, LT – Litvánia, LU – Luxemburg, LV – Lettország, MT – Málta, NL – Hollandia, PL – Lengyelország, PT – Portugália, RO – Románia, SE – Svédország, SI – Szlovénia, SK – Szlovákia

Forrás: EIS 2022.

³⁰⁾ Forrás: European Innovation Scoreboard, 2022 (EIS 2022).

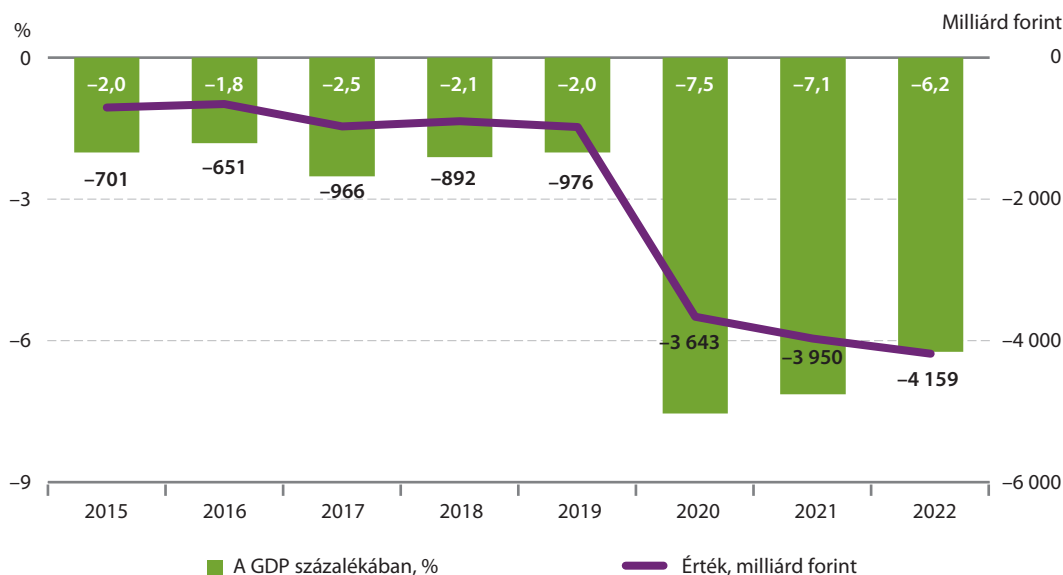
³¹⁾ A 2022. évi EU-átlag százalékában.

KORMÁNYZATI SZEKTOR

2020 és 2021-hez hasonlóan a fiskális politika 2022-ben is laza volt, aminek hatására a **kormányzati szektor hiánya 4159 milliárd forint, a GDP 6,2%-a volt. A deficit a 2021. évihez képest 209 milliárd forinttal nőtt, GDP-arányosan 0,9 százalékponttal csökkent.** A Covid19-járvánnyal összefüggésben az Európai Bizottság 2020 márciusában felfüggesztette a maastrichti kritériumok

érvényesítését, köztük a hiányra vonatkozó, 3,0%-os korlátot. A felfüggesztést a bizottság a 2024. évre már nem tervezi meghosszabbítani. A korábbi évekhez hasonlóan a legnagyobb hiány 2022-ben is a IV. negyedévben mutatkozott, ami a GDP 13,9%-át tette ki, és ekkor keletkezett az értékben számított éves hiány 59%-a.

1.48. ábra A kormányzati szektor egyenlege

2022-ben a kormányzati szektor 27,7 ezer milliárd forintos bevétele 22%-kal több volt, mint egy évvel korábban. Ilyen jelentős növekedési ütem a 2000-ig visszatekintő időszorban korábban nem alakult ki. A legfontosabb bevételi forrást jelentő, a bevételek több mint négytizedét adó termelési adók értéke 22%-kal bővült az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az idetartozó legfontosabb adónemből, az általános forgalmi adóból származó bevételek az előző évihez

képest 23, 2015-höz képest a 2,0-szeresükre nőttek, meghaladva a teljes bevétel 64%-os növekedési ütemét. Ebben az online pénztárgépek használatának kiterjesztése, illetve a fogyasztás és – leginkább 2022 folyamán – az árszínvonal növekedése egyaránt szerepet játszott. A jövedelemadó-bevételek 48%-kal (1480 milliárd forinttal) meghaladták a 2021. évet, amiben fontos tényező volt, hogy a gyermekes családok számára 2022-ben visszatérített személyi jövedelem-

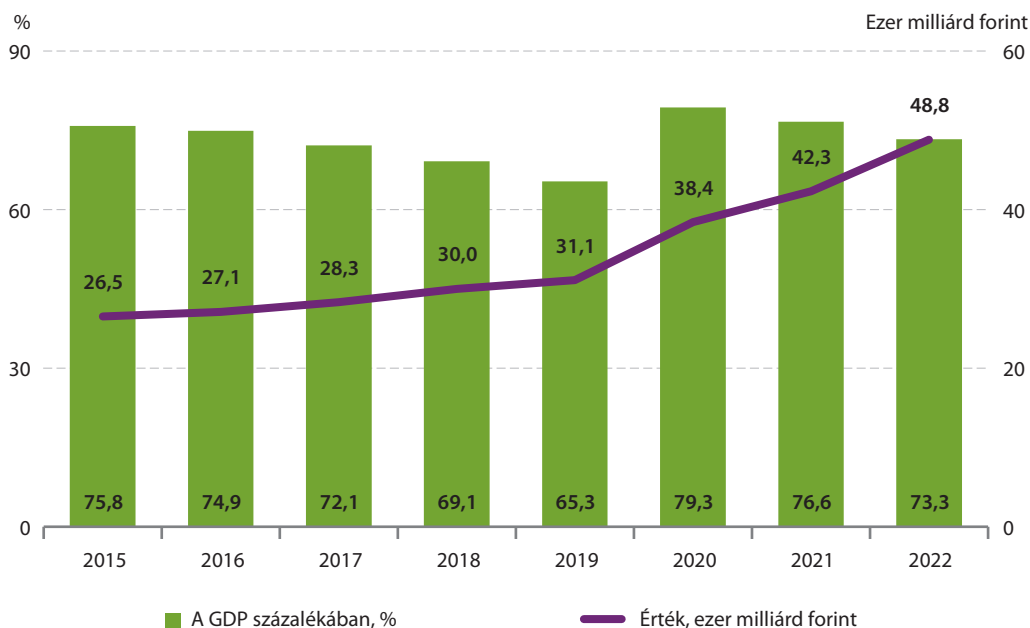
adó – az eredményszemléletű elszámolás következtében – az összehasonlítás alapját jelentő 2021. évi bevételeket csökkentette (677 milliárd forinttal). A bevételek közel negyedét biztosító társadalombiztosítási hozzájárulások 12%-kal emelkedtek. E bevételi forrás 2015-höz viszonyítva 41%-kal bővült, lényegesen (23 százalékponttal) kisebb mértékben, mint a teljes bevétel, ami-ben a járulékkerhelés mérséklése is szerepet játszott.

A **kormányzati szektor kiadása** (31,9 ezer milliárd forint) 2022-ben **19%-kal nőtt**, 2002 óta a legnagyobb mértékben. A kiadások egyenként valamivel több mint ötödét jelentő pénzbeni társadalmi juttatások, illetve munkavállalói jövedelmek egyaránt 16%-kal lettek nagyobbak. Az egyéb kiadá-

sok 38%-kal (2036 milliárd forinttal) nőttek, elsősorban a különleges földgázkészlet beszerzése következtében. Jelentősen, 49%-kal emelkedtek 2022-ben a kamatkidadások, az adósságszolgálat az év során 1859 milliárd forintot tett ki. **A centralizációs ráta kissé nőtt 2022-ben** (a GDP arányában 0,4 százalékponttal, 41,6%-ra), **míg az újraelosztás mértéke hasonló arányban mérséklődött** (0,5 százalékponttal, 47,8%-ra).

A **kormányzati szektor adóssága** – az MNB adatai alapján – 48,8 ezer milliárd forint volt 2022 végén, ami a GDP 73,3%-át jelentette. Az adósság egy év alatt 15%-kal (6,5 ezer milliárd forinttal) nőtt, **GDP-arányosan** ezzel szemben **3,3 százalékponttal csökkent**.

1.49. ábra **A kormányzati szektor adóssága**

2

Munkaerőpiaci helyzet

Munkaerőpiac

- A Covid19-járványt követően tovább működhetek azok a gazdasági-társadalmi mechanizmusok, amelyek révén 2019-ben rekordmagasra nőtt a foglalkoztatottság, és történelmi mélypontra süllyedt a munkanélküliség. Az így megélnékülő munkaerőpiaci kereslet hatására a kedvező foglalkoztatási mutatók 2022-ben újabb csúcsot döntöttek.
- 2022-ben a 15–64 éves foglalkoztatottak száma éves átlagban 4 millió 586 ezer főt tett ki, foglalkoztatási arányuk a munkaerő-felmérés történetének legmagasabb értékére, 74,4%-ra nőtt. Az élénkülés motorja ebben az évben is a hazai elsődleges munkaerőpiac volt, emellett a korlátozások eltörlését követően ismét emelkedett a külföldön dolgozók átlagos száma, ezzel szemben a közfoglalkoztatottaké tovább csökkent.
- A 15–64 éves munkanélküliek létszáma 174 ezer főre, a munkanélküliségi ráta 3,7%-ra mérséklődött 2021-hez viszonyítva, azonban mindkettő magasabb volt, mint a járványt megelőzően.
- A járvány idején számos alternatív foglalkoztatási forma szolgálta a munkaerő megtartását. Ezek közül a több területen hatékonynak bizonyult távmunkának a korábbinál nagyobb arányú igénybevétele tartósan mutatkozik.
- A munkaerőpiac élénkülésének hatására a potenciális munkaerő-tartalék a 15–64 évesek körében 2022-ben átlagosan 67 ezer fővel, 279 ezer főre csökkent, az üres álláshelyek száma 15 ezerrel, 89 ezerre nőtt. Az éven belül azonban megfordult a folyamat: az év második felében már a munkaerőpiacot is érintő gazdasági nehézségek következtében ismét bővült a potenciális munkaerő-tartalékba tartozók köre, és csökkent az üres álláshelyek száma, ennek ellenére az utóbbi meghaladta a járványt megelőző év hasonló időszakának értékét. A munkaerőigény héttizede a vállalkozásoknál jelentkezett, 27%-a a költségvetésben, 3,1 ezer álláshely pedig a nonprofit szférában.
- Magyarország foglalkoztatási és munkanélküliségi rátája 2022-ben is kedvezőbb volt az uniós átlagnál, és mindkét mutató tekintetében a tagországok rangsorának legkedvezőbb értéket mutató harmadába tartoztunk.

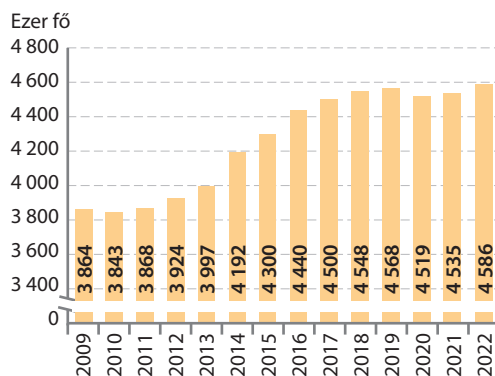
MUNKAERŐPIACI HELYZET

A hazai munkaerőpiac a pandémiát közvetlenül megelőzően, 2019-ben volt a legkedvezőbb helyzetben a munkaerő-felmérés addigi, csaknem harmincéves története során. A korábbiakhoz képest akkor rekordmagas volt a foglalkoztatottság, és történelmi mélypontra süllyedt a munkanélküliség. Bár az ország munkaerőpiacát kevésbé érintették a járvány kedvezőtlen gazdasági hatásai, mint a reálgazdaságot, a változások törést okoztak az évek óta tartó javuló tendenciában.

A járvány előtt utoljára a 2008–2009-es gazdasági válság okozott számottevő visszaesést a munkaerőpiacon, az akkori válság természete azonban alapvetően különbözött a mostanitól: 2008-ban a gazdasági folyamatok feleltek a krízisért, amely a pandémia előttihez képest számottevően gyengébb állapotában érte a munkaerőpiacot. Ezúttal a recesszióból való kilábalás is más természetű, mivel az újraindulást követően tovább működhetek a járvány előtti gazdasági-társadalmi mechanizmusok.

A gazdaság újraindítása után 2021-ben 17 ezer fővel, majd **2022-ben újabb 51 ezer fővel nőtt a 15–64 éves foglalkoztatottak száma**, ezzel 0,4%-kal meghaladta a 2019-es csúcserőértéket. **A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája** már 2021-ben felülmúlta a járvány előtti rekordmagas szintet, **majd 2022-ben 74,4%-ra emelkedett**, 1,3 százalékponttal magasabbra az egy évvel korábinnál.

2.1. ábra A 15–64 éves foglalkoztatottak számának alakulása

Tovább nőtt a foglalkoztatottak száma a hazai elsődleges munkaerőpiacon

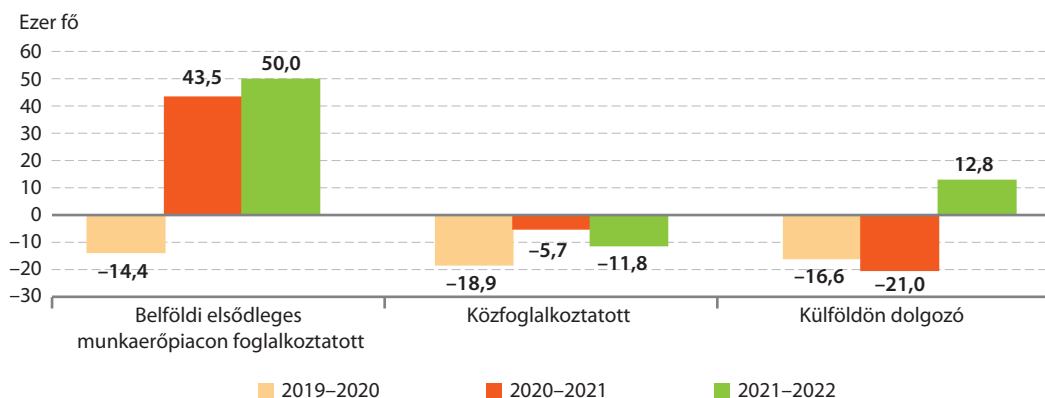
A járvány első évében a foglalkoztatottak létszámcsökkenése részben a hazai elsődleges munkaerőpiacon következett be, de ennél jelentősebb volt a közfoglalkoztatottak és a magyarországi háztartások külföldön dolgozó tagjai körében. Utóbbiak munkavállalása – elsősorban a szomszédos

országokba történő ingázás – a korlátozások következtében esett vissza. 2021 után a bővülés motorja a hazai elsődleges munkaerőpiac volt 2022-ben is, az itt foglalkoztatottak száma 4 millió 419 ezer főre emelkedett. A közfoglalkoztatásban részt vevők száma ezzel szemben tovább csökkent, éves

átlagban 14%-kal, 75 ezer főre esett vissza. A külföldön munkát vállalók száma 2022-ben, a korlátozások eltörlését követően

ismét emelkedett, az év egészére nézve 16%-kal, 93 ezer főre nőtt.

2.2. ábra A foglalkoztatottak számának változása a munkaerőpiac egyes szegmenseiben (a 15–64 éves népességén belül)

A foglalkoztatottság több szegmensben jelentősen bővült

A járvány előtti szinthez képest a foglalkoztatottság javulása részben annak tulajdonítható, hogy az 55–64 évesek foglalkoztatási szintjének több mint egy évtizedes bővülését a járvány sem törte meg. Ennek hátterében elsősorban a nyugdíjkorhatár emelése, illetve a járulékfizetési szabályok foglalkoztatásösztönző változása áll. A 15–24 és a 25–54 éveseket szintén alapvetően a foglalkoztatási arány növekedése jellemezte a pandémiát megelőző években. A 15–24 éves fiatalok foglalkoztatottságának javulása már 2019-ben megtorpant, a járvány éveiben mutatkozó gyengülés azonban 2022-ben megállt. A foglalkoztatottak legnépesebb csoportját a legjobb munkavállalási korú, 25–54 évesek alkották, 88,1%-os foglalkoztatási arányuk 0,6 száza-

lékponttal meghaladta a 2019-es csúcserőket.

A nők és a férfiak foglalkoztatási aránya 2010 és 2019 között folyamatosan bővült, majd a 2020-ban bekövetkezett, közel azonos mértékű csökkenést követően már 2021-ben megdőlt a pandémia előtti csúcs. **2022-ben** mindkét nem foglalkoztatottsága tovább javult: a nőké 69,9, a férfiaké 78,8%-ra nőtt. Bár a két nem foglalkoztatási aránya közti különbség 2022-ben valamelyest csökkent, a nőké továbbra is alacsonyabb, aminek hátterében a hagyományos női szerepvállalás – családi kötöttségek, gyermek- és idősgondozás – mellett a 40 év jogosultsági idővel rendelkező nők kedvezményes nyugdíjba vonulási lehetősége áll. Ezt támasztja alá többek kö-

zött az, hogy a gyermeket nevelő nők foglalkoztatási rátája a gyermekek számának növekedésével egyre kisebb: amíg a gyermektelenek körében 74,6%, addig a három vagy több gyermeket nevelőknél mindössze 47,2% volt 2022-ben.

A foglalkoztatottak iskolai végzettsége döntően befolyásolja a munkavállalási lehetőségeket, és napjainkban még inkább igaz, hogy **a munkaerőpiac** egyre magasabb követelményeket támasztó **igényeinek megfelelően képzett munkavállalók nagyobb eséllyel tudnak elhelyezkedni**. 2022-ben a 15–64 éves foglalkoztatottak 9,8%-a legfeljebb alacsonyfokú, 59%-a középfokú, 31%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezett. Az elmúlt években a legalacsonyabb végzettségűek aránya mérséklődött, míg a felsőfokúaké emelkedett. A járvány leginkább

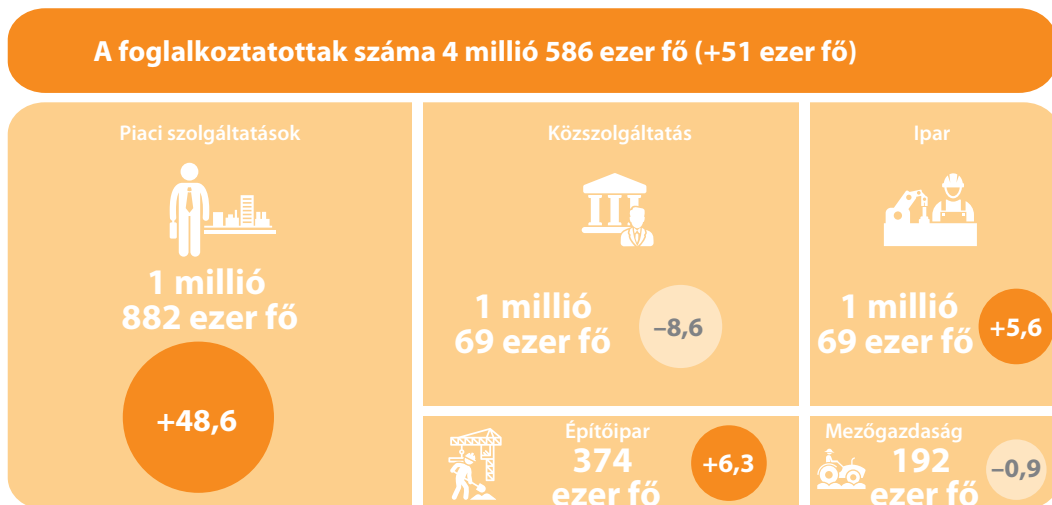
a legfeljebb alacsonyfokú végzettségűek munkaerőpiaci helyzetét befolyásolta kedvezőtlenül, és foglalkoztatottságuk a 2021. évi javulás után 2022-ben ismét csökkent. **A középfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája** ugyanakkor a pandémia alatti megtorpanás után, 2021-ben már meghaladta a járvány előtti értéket, **2022-ben pedig tovább nőtt**. Ezzel szemben **a felsőfokú végzettségűeké a járvány éveiben is folyamatosan nőtt**.

A járvánnyal összefüggő gazdasági hatások eltérően érintették az egyes ágazatokat. **2022-ben** a nemzetgazdaság főbb területei közül **az agráriumban és a közszolgáltatások területén kevesebben, az iparban, az építőiparban és a piaci szolgáltatások területén többen dolgoztak, mint egy évvel korábban**.

2.1. tábla **A 15–64 évesek foglalkoztatási aránya, 2022**

Megnevezés	Foglalkoztatási arány			
	%	változása		
		2015-höz képest	2019-hez képest	2021-hez képest
		százalékpont		
Nem				
Nő	69,9	+8,3	+2,8	+1,7
Férfi	78,8	+8,5	+1,5	+0,9
Korcsoport				
15–24 éves	27,6	+1,5	-1,5	+0,1
25–54 éves	88,1	+4,6	+0,6	+1,2
55–64 éves	65,6	+20,2	+8,9	+2,8
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség				
Legfeljebb alacsonyfokú	38,7	+4,4	-1,2	-0,5
Középfokú	78,6	+8,1	+1,9	+1,5
Felsőfokú	91,4	+5,2	+2,0	+1,4
Összesen	74,4	+8,5	+2,1	+1,3

2.3. ábra A 15–64 éves foglalkoztatottak száma és változása 2022-ben 2021-hez képest, nemzetgazdasági szektorok szerint

Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a legnagyobb, 970 ezer főt számláló feldolgozóiparban 2022-ben összességében stagnált a létszám. Az építőipar 2013-ban kezdődött létszámbővülése a járvány éveiben és azt követően is töretlenül folytatódott. A 15–64 éves foglalkoztatottak 64%-a a szolgáltatási szektorban dolgozott. A jellemzően közzolgáltatást el-

látó ágakat létszámvesztés jellemezte. A piaci szolgáltatásokon belül 2022-ben összességében a legnagyobb létszámnövekedés a járvány idején nagy veszteséget elszenvedő kereskedelem és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén jelentkezett, emellett jelentősen nőtt a foglalkoztatottak száma a tudományos és műszaki tevékenység területén is.

Továbbra is népszerű a távmunkavégzés

A Covid19-járvány idején előtérbe került több olyan, korábban kevésbé elterjedt atipikus foglalkoztatási forma, amelyek elősegítették a gazdaság zavartalanabb működését a pandémia hatására megváltozott munkaerőpiaci helyzetben. Közülük a részmunkaidős foglalkoztatás aránya csupán ideiglenesen nőtt meg ebben az időszakban, ugyanakkor a távmunka vagy home office keretében történő munkavégzés a járványt követően is

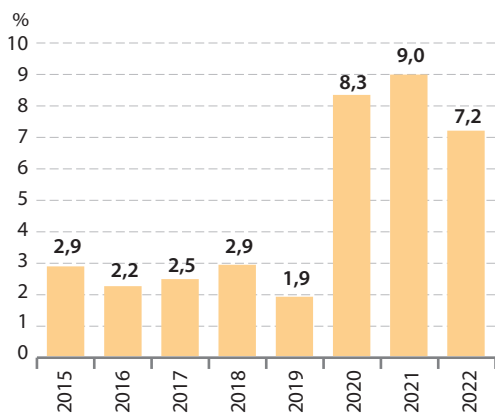
népszerű maradt, emellett a társas érintkezések számának csökkentésével a járvány visszaszorításának is hatásos eszköze volt.

A távmunkában dolgozó 15–64 éves foglalkoztatottak aránya a járvány megjelenésekor ugrásszerűen megnőtt, majd követte a pandémia hullámain és a korlátozások mértékét. Csúcspontját 2020 II. negyedévében érte el (15,2%), az év egészére nézve 8,3%-ot tett ki. 2021-ben az enyhébb, illetve más jellegű korlátozások már nem ered-

ményeztek az egy évvel korábbihoz hasonló mértékű kiugrást, ugyanakkor összességében az egy évvel korábbinál többen, a 15–64 évesek 9,0%-a dolgozott így. 2021 IV. negyedéve óta a távmunkában dolgozók aránya nem mutatott nagyobb ingadozásokat, a mutató értéke 7–8% körüli szinten stabilizálódott, 2022 egészét nézve 7,2% volt. Ez a foglalkoztatási forma számos területen hatékonynak bizonyult, és **vélhetően a jövő munkaerőpiacán is gyakorlatban marad.**

Jellemzően a szolgáltatási szektorban van lehetőség az ilyen formában történő mun-

2.4. ábra A távmunkában vagy home office keretében dolgozók arányának alakulása (a 15–64 éves foglalkoztatottakon belül)

Hazánk foglalkoztatottsági szintje továbbra is uniós átlag feletti

2022-ben a foglalkoztatottság alakulását az Európai Unió tagállamaiban is, Magyarországhoz hasonlóan, pozitívan befolyásolta a járványt követően megéleződött munkaerőpiaci kereslet. **2022-ben min-**

kavégzésre, ezen belül 2022-ben is **a piaci szolgáltatások területén dolgoztak a legnagyobb arányban távmunka vagy home office keretében.**

A területi különbségek tekintetében továbbra is szembetűnő **Budapest fölénye.** 2022-ben az így dolgozók közel hattizede élt a fővárosban, és az itt élő foglalkoztatottak több, mint kéttizede dolgozott távmunka vagy home office keretében. Ezzel szemben az ország többi területén lényegesen kisebb volt ez az arány, a legalacsonyabb az Észak-Alföldön és a Dél-Dunántúlon. A főváros kiugró értékében meghatározó szerepet játszik, hogy a szolgáltatási szektor súlya Budapest gazdasági életében jóval magasabb, mint az országos átlag.

Az otthoni munkát végzőknél felülreprezentáltak a 40–49 év közöttiek és a felsőfokú végzettségűek.

A magyar munkaerőpiacon a részmunkaidőben történő foglalkoztatás kevésbé honosodott meg, mint az uniós átlagában, és e foglalkoztatási forma elterjedtségében a járvány is csak átmeneti változást hozott 2020-ban. 2022-ben az uniós átlag 17,6% volt, szemben a 4,2%-os magyar átlaggal. Ezzel hazánk a 27 uniós ország rangsorában Bulgáriát, Szlovákiát és Romániát követően a negyedik legalacsonyabb értékkel bíró tagállam volt.

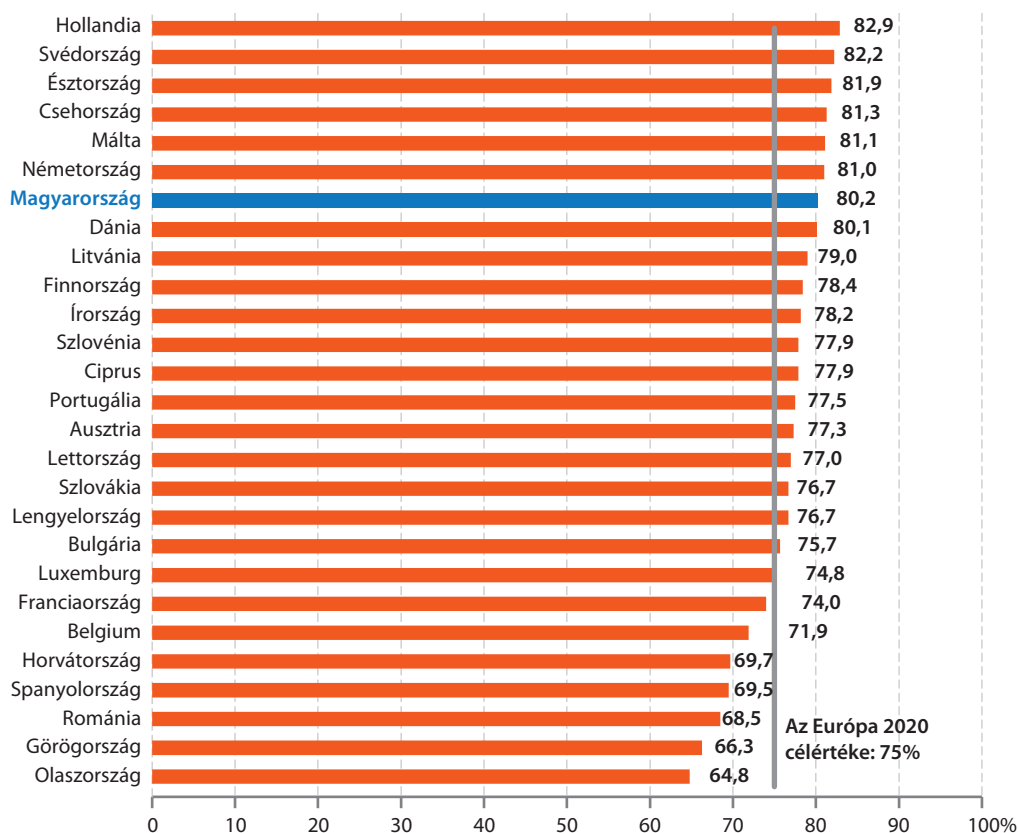
den tagállamban nőtt a foglalkoztatottság az előző évihez képest. A 2010-ben az Európai Unió tízéves programjában (Európa 2020) – a 20–64 éves népesség tekintetében – jóváhagyott 75%-os foglalkoz-

tatási arányt 27 tagországból hazánk mellett 18 másik is elérte 2022-ben. Az Európai Unió egészére számított 74,7%-os foglalkoztatási ráta 1,6 százalékponttal magasabb volt a 2021. évinél. **Magyarország foglalkoztatottsági szintje** a 20–64 éves népesség körében **5,5 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, amivel hazánk a tagországok rangsorának első harmadába tartozott.**

kozatottsági szintje a 20–64 éves népesség körében **5,5 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, amivel hazánk a tagországok rangsorának első harmadába tartozott.**

2.5. ábra A foglalkoztatási arány az Európai Unióban, 2022

(a 20–64 éves népességen belül)

Tovább csökkent a járvány hatására megugró munkanélküliség

2012 és 2019 között a munkanélküliség folyamatosan és szignifikánsan csökkent, a 15–64 évesek körében a munkanélküliségi ráta 10,7%-ról 3,3%-ra, a munka-

erő-felmérés történetének legalacsonyabb értékére mérséklődött. A járvány megtörte ezt a kedvező tendenciát, 2020-ban jelentősen, 24%-kal nőtt a munkanélküli-

ek száma. 2021-ben a gazdaság újraindítását követően megállt a munkaerőpiaci mutatók romlása, a foglalkoztatás mérsékelt növekedésével párhuzamosan már enyhén csökkent a munkanélküliség, ami a következő évben élénkebben folytatódott. **2022-ben a 15–64 éves munkanélküliek átlagos létszáma 174 ezer főre mérséklődött**, ami meghaladta a 2019-es értéket, ugyanakkor a 2015. évinél 43%-kal alacsonyabb volt.

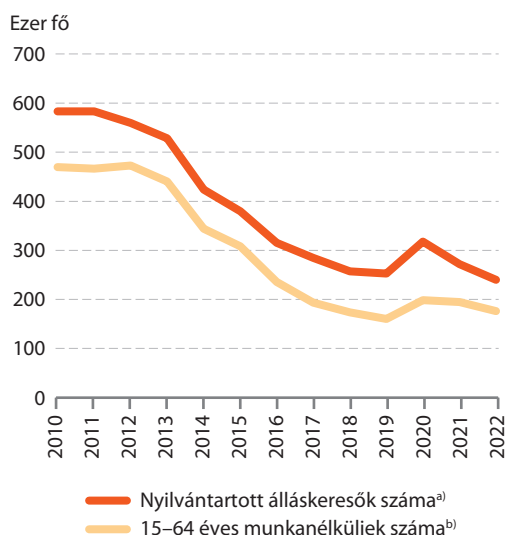
A nyilvántartott álláskeresők száma¹⁾ a járvány első hullámát követően, az aktív munkakeresés megindulásával párhuzamosan jelentősen megugrott, 2021-ben viszont már veszített intenzitásából, és 2022 éves átlagában a járványt megelőzőnél is alacsonyabb, 238 ezer fő volt.

2022-ben a **munkanélküliségi ráta a 15–64 éves népesség körében 3,7%-ra csökkent**, ami magasabb a járvány előtti értéknél, ugyanakkor 3,0 százalékponttal kedvezőbb a 2015. évinél.

A férfiak és a nők munkanélküliségi szintje – a 2010–2012 közötti 10–12%-os csúcst követően – 2019-ig töretlenül csökkent, majd a járvány hatására mindkét nem munkanélküliségi rátája számottevően nőtt. **2022-ben a férfiak rátája 3,8, a nők 3,5%-ra mérséklődött.**

A korcsoportok közül évek óta a 15–24 évesek körében a legmagasabb a munka-

2.6. ábra A nyilvántartott álláskeresők és a munkanélküliek számának alakulása

^{a)} A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai.

^{b)} A munkaerő-felmérés adatai.

nélküliségi ráta – 2022-ben csaknem minden ötödik munkanélküli közülük került ki –, ugyanakkor 2022-ben a fiatalok munkanélküliségi rátája a járványt megelőző év értéke alá, 10,6%-ra csökkent. A legjobb munkavállalási korúnak számító, 25–54 éves korosztály munkanélküliségi rátája is mérséklődött 2021-hez képest, ezzel szemben az idősebb, 55–64 éveseké enyhén nőtt.

¹⁾ Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ).

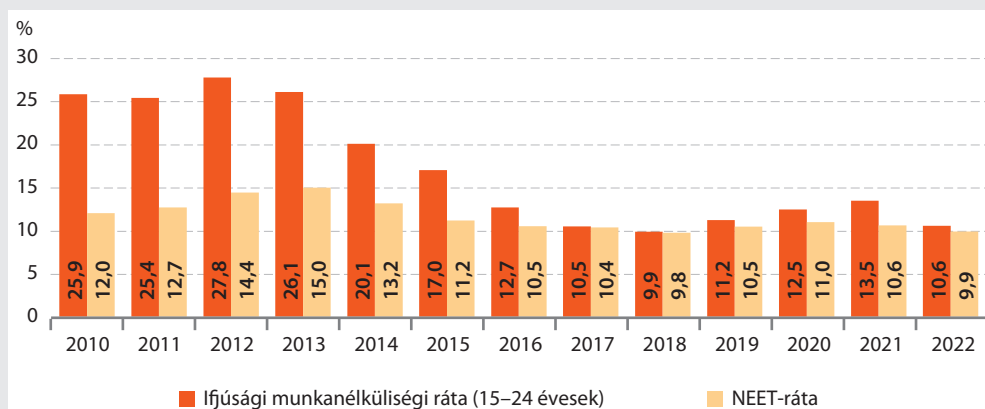
TOVÁBB CSÖKKENT A NEET-RÁTA

A 15–24 évesek speciális csoportját képezik azok a nem foglalkoztatott fiatalok, akik semmilyen oktatásban vagy képzésben nem vesznek részt (NEET-fiatalok – NEET: Not in Education, Employment or Training). A NEET-fiatalok saját korcsoportjukon belüli aránya, a NEET-ráta a járványt megelőzően, 2013 és 2018 között csökkent, majd – többek között a járvány kedvezőtlen munkaerőpiaci körülményei következtében – 2020-ig nőtt. Az újra-indítást követően élénkülő gazdasági környezetben ismét mérséklődött, és 2022-ben 10% alatti értéket ért el. A nemek közti különbség enyhült az előző évihez képest, ugyanakkor továbbra is jelentős: a nőknél 11,4%, a férfiaknál 8,5% volt a ráta értéke.

A munkaerőpiac számára a NEET-ráta csökkenő tendenciája kedvező, hiszen a nem dolgozó, nem tanuló fiatalok képzésbe történő bevonása javítja foglalkoztathatóságukat, hosszabb távon enyhítheti a strukturális munkaerőpiaci egyenlőtlenségeket, foglalkoztatásba történő integrálásuk révén pedig csökken az ifjúsági munkanélküliség.

A fiatalok munkanélküliségi rátája a 2010-es évek elején – elsősorban a 2008-as gazdasági válság következményeként – igen magasan tetőzött, majd ezt követően kedvezően alakult, amiben szerepet játszott többek között a közfoglalkoztatás és az első munkahelyhez jutást segítő intézkedéscsomag is.

2.7. ábra Az ifjúsági munkanélküliségi mutatók alakulása

2.2. tábla A 15–64 évesek munkanélküliségi rátája, 2022

Megnevezés	Munkanélküliségi ráta			
	%	változása		
		2015-höz képest	2019-hez képest	2021-hez képest
		százalékpont		
Nem				
Nő	3,5	-3,2	+0,2	-0,7
Férfi	3,8	-2,9	+0,4	-0,1
Korcsoport				
15–24 éves	10,6	-6,5	-0,7	-2,9
25–54 éves	3,2	-2,6	+0,3	-0,3
55–64 éves	3,1	-2,7	+0,9	+0,2
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség				
Legfeljebb alapfokú	11,7	-5,5	+2,0	+0,7
Középfokú	3,3	-3,0	+0,4	-0,6
Felsőfokú	1,5	-0,9	+0,0	-0,3
Összesen	3,7	-3,0	+0,3	-0,4

A legfeljebb alapfokú végzettségűek munkanélkülisége tovább romlott 2022-ben, a középfokú és a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké pedig mérséklődött az előző évihez képest.

2022-ben mind a tartósan, legalább egy éve munkanélküliek aránya, mind az álláskereséssel töltött idő hossza nőtt az előző évihez képest, ugyanakkor az utóbbi érték továbbra is kisebb volt a 2019. évinél. 2020-ban a pandémia munkaerőpiacra gyakorolt nega-

tív hatása következtében az új munkanélküliek aránya ideiglenesen megnőtt, így a tartósan munkanélküliek aránya és az álláskereséssel töltött átlagos idő is csökkent. Ehhez képest 2021-től a munkaerőpiac visszarendeződésével mindkét mutató értéke magasabb lett, és 2022-ben a tartósan munkanélküliek aránya a 15–64 éves népességen belül az előző évihez képest 3,0 százalékponttal, 34,5%-ra, a munkanélküliség átlagos időtartama 1,0 hónappal, 9,4 hónapra nőtt.

A magyar munkanélküliség szintje uniós átlag alatti

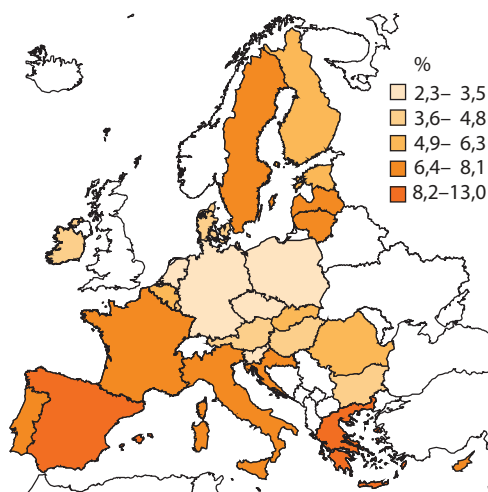
2022 első három negyedéve folyamán a foglalkoztatottság javulásával párhuzamosan az Európai Unió (EU27_2020) csaknem minden tagországában csökkent a munkanélküliség. A IV. negyedévben azonban

a tagállamok mintegy harmadában – az energiaárrobbanást követő gazdasági válsággal összefüggésben – megtorpant a javuló tendencia. Hazánk munkanélküliségi rátája a növekedés ellenére 2,3 százalékponttal ala-

csenyebb volt az uniós átlagnál, amivel továbbra is a tagországok kedvezőbb, első harmadába tartozott.

2022 IV. negyedében Csehországban volt a legalacsonyabb a munkanélküliség szintje, 2,3%, a legmagasabb pedig Spanyolországban, 13,0%. **2022 IV. negyedében a munkanélküliségi ráta uniós átlagértéke – a 15–64 éves korcsoportban – 6,2%-ra csökkent.** 2022-ben a fiatalok munkanélkülisége továbbra is leginkább a görög és a spanyol munkaerőpiac számára jelentett komoly kihívást, a IV. negyedévben 29,5, illetve 29,3%-os rátaértékekkel. Ezzel szemben Németországban a 15–24 éves fiatalok munkanélküliségi rátája 5,5% volt. A magyar fiatalok körében az uniós átlagnál (14,1%) alacsonyabb, 11,0% volt a mutató értéke, amivel hazánk a tagországok rangsorának kedvezőbb felébe tartozott.

2.8. ábra A munkanélküliségi ráta az uniós országokban, 2022. IV. negyedév
(a 15–64 éves népességen belül)

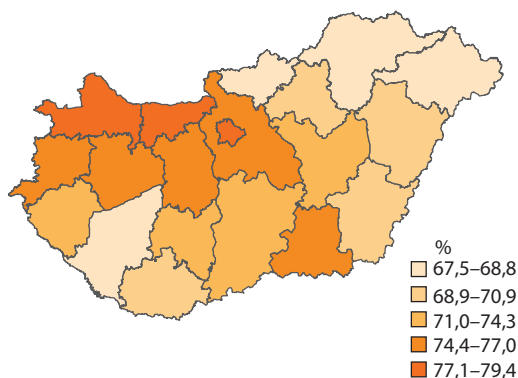
A vármegyék többségében javult a munkaerőpiaci helyzet

2022-ben a fővárosban és a vármegyék döntő többségében nőtt a foglalkoztatottság (csökkenés Vas és Békés vármegyében történt), miközben a munkanélküliségi ráta a fővárosban és tizenegy vármegyében csökkent, a többiben stagnált vagy emelkedett. A fővárosban volt a legmagasabb a foglalkoztatási arány (79,4%), Somogy vármegyében pedig a legalacsonyabb (67,5%). A munkanélküliségi ráta Veszprém vármegyében volt a legkisebb (1,2%), Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a legnagyobb (8,6, illetve 8,5%).

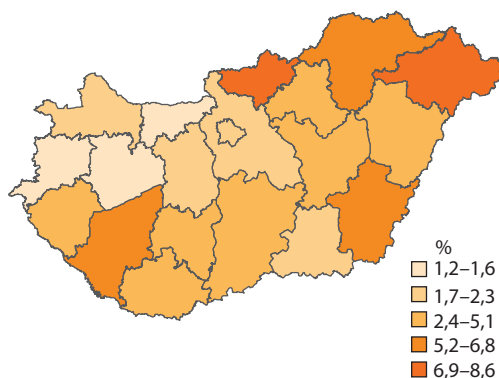
A foglalkoztatási ráta Jász-Nagykunszolnok vármegyében nőtt a legnagyobb

mértékben (4,2 százalékponttal) 2021-hez képest, és Zala, illetve Vas vármegye kivételével mindenütt meghaladta a 2019-es értéket. A munkanélküliségi ráta 2022-ben Nógrád vármegyében csökkent a leginkább (2,1 százalékponttal) az előző évihez képest, de vele együtt összesen tizenegy vármegyében még mindig magasabb volt, mint a járványt megelőző évben. A rátaértékek relatív szórása alapján a foglalkoztatottság területi különbségei mérséklődtek, a munkanélküliség esetében azonban tovább nőttek.

2.9. ábra A foglalkoztatási arány várme-
gyénként, 2022 (a 15–64 éves népességén belül)

2.10. ábra A munkanélküliségi ráta várme-
gyénként, 2022 (a 15–64 éves népességén belül)

Kevesebb a munkaerő-tartalék, több az üres álláshely

A Covid19-járványt megelőzően a potenciális munkaerő-tartalék²⁾ nagysága, vagyis a pótlólagos munkaerő-kínálatot jelentők köre folyamatosan és jelentősen mérséklődött. 2020-ban a pandémia gazdasági hatásainak munkaerőpiacot érintő egyik következményeként nőtt a munkanélküliek, az alulfoglalkoztatott részmunkaidősök és a dolgozni akaró inaktívak száma, vagyis jelentősen bővült azok köre, akiknek a foglalkoztatásba integrálására lehet számítani. 2021 II. negyedévéitől ugyanakkor a gazdasági élénkülés hatására a munkaerőpiaci kereslet és kínálat egy része egymásra talált, így csökkent a **potenciális munkaerő-tartalék nagysága. 2022-ben a 15–64 évesek körében átlagosan 279 ezer főre apadt.**

Az éven belül azonban megfordult a folyamat: amíg az első félévben az állomány folyamatosan fogyott, addig a második félévben már a gazdasági recesszió következtében fokozatosan nőtt a munkanélküliek és az alulfoglalkoztatottak száma, így ismét bővült a potenciális munkaerő-tartalékba tartozók köre.

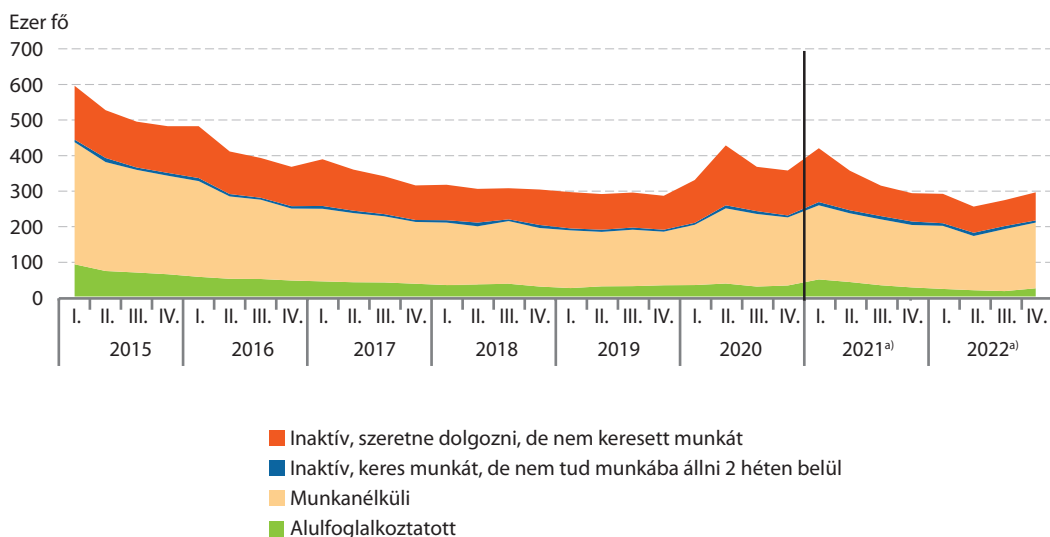
A járvány első évére jellemző, bizonytalanabb gazdasági környezet hatására 2020-ban csökkent az üres álláshelyek száma. 2021-ben a gazdaság újraindítását követően ismét élénkült a pótlólagos munkaerő-kereslet, ami 2022 első félévében is tovább folytatódott, és az év átlagában a 2021. évinél 20%-kal több, 89,5 ezer üres vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet tar-

²⁾ Potenciális munkaerő-tartaléknak tekintendők az International Labour Organization (ILO) szerinti munkanélküliek mellett mindazon inaktív személyek, akiknél – az ILO munkanélküliségre vonatkozó hármasszámításából – vagy az aktív munkakeresés, vagy a két héten belüli rendelkezésre állás kritériuma nem teljesül. További tartaléknak számítanak az alulfoglalkoztatottak, vagyis azok, akik teljes munkaidős állás hiányában kényszerülnek részmunkaidőben dolgozni. Mivel 2021 előtt a gyermekgondozási távollét miatt tartósan távol lévőket nem áll rendelkezésre információ a részmunkaidőre vonatkozóan, ezért ők nem alulfoglalkoztatottként a foglalkoztatottak közé sorolódnak. Emiatt 2021-től korlátozott az eredmények összehasonlíthatósága a korábbi időszakokéival.

tottak nyilván.³⁾ A munkaerőigény héttizede a vállalkozásoknál jelentkezett, 27%-a a költségvetésben, 3,1 ezer álláshely pedig a nonprofit szférában. A munkaerőpiacot is érintő gazdasági nehézségek következtében

az utolsó két negyedévben megtört az üres álláshelyek számának intenzív növekedése, ugyanakkor a pótlólagos munkaerő-kereslet továbbra is meghaladta a járványt megelőző év hasonló időszakainak értékeit.

2.11. ábra A potenciális munkaerő-tartalék negyedévenkénti alakulása (a 15–64 éves népességben belül)

^{a)} 2021-től az Eurostat módszertana szerint történik a munkaerő-tartalék meghatározása, így az eredmények a korábbi időszakok adataival korlátozottan hasonlíthatók össze.

Nemzetgazdasági szinten az üres álláshelyek aránya 2,7%-ot tett ki 2022-ben, szemben az egy évvel korábbi 2,3%-kal. Magas munkaerő-keresleti igény jellemezte az adminisztratív szolgáltatások (5,6%), az egészségügy, szociális ellátás (4,0%), valamint az információ, kommunikáció (3,4%) területét, miközben legkevésbé a mezőgazdaság (0,9%), az ingatlanügyletek (1,2%), valamint a kereskedelem és a művészet, szabadidő nemzetgazdasági ág (1,4–1,4%) küzdött létszámgonddal.

Az adminisztratív szolgáltatásoknál a munkaerő-kölcsönzéssel foglalkozó szervezetek igénynövekedése volt kiemelkedő, összefüggésben a feldolgozóipari cégek számára kiközvetített munkaerővel.

Az a tény, hogy a potenciális munkaerő-tartalék nagysága csökkent, a pótlólagos munkaerő-kereslet pedig meghaladta a járvány előtti szintet, a strukturális eltérések miatt a hazai munkaerőpiac egyes szegmenseiben a járvány előttihez hasonló munkaerőhiányt feltételez, jelentős területi diffe-

³⁾ A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, a költségvetési intézmények és a foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek adatai.

renciáltság mellett. Többek között ezzel is összefügg, hogy 2021-től folyamatosan nőtt a külföldi munkavállalók száma, főként a munkaerőpiac azon szegmenseiben, ahol a belföldi munkaerő-tartalékból nem tudták betölteni az üres álláshelyek egy részét.

Az ágazatok közül az – elsősorban a feldolgozóipar irányába közvetítő munkaerő-kölcsönző cégeket is magában foglaló – adminisztratív szolgáltatások és a feldolgozóipar a legnagyobb felvevőpiaca a külföldi munkavállalóknak.

Tovább csökkent az inaktívak száma

2022-ben 1 millió 408 ezer fő, a 15–64 évesek 23%-a tartozott a gazdaságilag inaktívok közé, akik sem foglalkoztatottként, sem munkanélküliként nem jelennek meg a munkaerőpiacon. Számuk mind az előző évihez képest, mind a járványt megelőző évihez képest csökkent (71 ezer, illetve 193 ezer fővel). Az inaktívok közül 140 ezren szerettek volna munkát, 37 ezer fővel kevesebben az egy évvel korábbinál, míg azok száma, akik nem kívántak dolgozni, 34 ezer fővel csökkent. A dolgozni akaró inaktívok számának 2020-as ideiglenes növekedése annak volt következménye, hogy a járvány hullámainak idején a munkájukat elvesztők egy része – a személyes kapcsolatok korlátozása

miatt – nem tudott aktívan munkát keresni és/vagy két héten belül munkába állni, így statisztikai értelemben nem a munkanélküliek, hanem az inaktívok közé tartozott.

Éves összehasonlításban az inaktívok két legnépesebb csoportja közül a tanulók száma (624 ezer fő) lényegében nem változott, a nyugdíjas, járadékosoké (371 ezer fő) tovább csökkent. Utóbbiak létszámának visszaesése leginkább két tényezőre vezethető vissza: az öregségi nyugdíjkorhatár 2013 és 2022 közötti, 62 évről 65 évre történő fokozatos emelésére, illetve arra, hogy a nyugdíjasokat érintő járulékfizetési változások ösztönözték az inaktív idősök foglalkoztatottak közé történő beáramlását.

3

Ágazati körkép

Ipar

→ Az ipari termelés 2022. évi volumene 5,8%-kal meghaladta az egy évvel korábbi, magas bázist. A növekedéshez a feldolgozóipari ágak többsége hozzájárult. A legnagyobb mértékben ezúttal is az akkumulátorgyártást magában foglaló villamos berendezés gyártása bővült. Az alkatrészellátási problémák enyhülésével a legnagyobb súlyú terület, a járműgyártás is élénkült, és kibocsátása megközelítette a világjárvány előtti csúcspontját. Az év második felében már szűkülő belső kereslet ellenére az élelmiszeripar termelése is nőtt, ugyanakkor a vegyipar legtöbb területén és a fémfeldolgozás, kohászatban visszaesett a termelés.

Szállítás, közlekedés

→ 2022-ben az áruszállítás teljesítménye 1,6%-kal mérséklődött, a helyi és a helyközi személyszállításé számottevően nőtt, ugyanakkor mindegyiké továbbra is elmaradt a járványt megelőző, 2019. évitől, legnagyobb mértékben a helyközi személyforgalomé. Az első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma 6,5%-kal csökkent 2022-ben, és 24%-kal volt kevesebb a csúcspontot jelentő 2019. évinél.

Ingatlanpiac

→ 2022-ben az emelkedő anyag- és munkaerőköltség ellenére az enyhén bővülő építések mellett az építési hajlandóság jelentősen nőtt. Utóbbi élénkülése elsősorban a fővárosra volt jellemző, ahol a lakáspiaci forgalom is enyhén bővült, ellentétben az ország többi részén megfigyelhető visszaesséssel. Év végére a használt lakások árának fékeződő növekedése csökkenésbe váltott, és a lakbérek növekedése is megállt. Kisebb lett a folyósított hitelek száma és összege is, közöttük továbbra is a használt lakások vételére fordítottak domináltak.

Kiskereskedelem

→ A kiskereskedelmi forgalom volumene 2022-ben – a Covid19-járvány utáni első korlátozásmentes évben – 5,3%-kal meghaladta az előző évit. Ezen belül az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek értékesítési volumene 1,6%-kal mérséklődött, míg a nem élelmiszer jellegű üzleteké 5,8, az üzemanyagtöltő állomásoké 24%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A kiskereskedelmi üzletek száma 2013 óta folyamatosan csökken, 2022. június végén 3700-zal kevesebb bolt várta a vásárlókat, mint egy évvel korábban.

Turizmus, vendéglátás

→ 2022-ben a külföldi állampolgárok magyarországi, valamint a magyarok külföldi látogatásai egyaránt jelentősen emelkedtek az előző évhez képest. A magyarok több, de rövidebb belföldi utazáson vettek részt. A hazai kereskedelmi szálláshelyekre kétharmadával több vendég érkezett, a vendégéjszakák száma több, mint felével, az ezekhez kapcsolódó összbevételek 84%-kal emelkedtek. A vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumene 21%-kal bővült 2021-hez képest.

Infokommunikáció

→ Az infokommunikáció teljesítménye 2022-ben 7,4%-kal, több, mint másfélszer akkora mértékben emelkedett, mint a teljes nemzetgazdaságé. A mobiltelefon-előfizetések piacának bővülése folytatódott, aminek friss lendületet ad az eszközök közötti kommunikációhoz használt M2M-kártyák terjedése. Az év végén az egy évvel korábbinál kevesebb, 3,5 millió televízió-előfizetést tartottak nyilván, ezen belül 86% a digitális csomagok aránya.

Építőipar

→ Az építőipar növekedési üteme lassult 2022-ben, a termelési érték összehasonlítva az uniós átlagot felülmúlva – 3,0%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Ez elsősorban az épületépítések 6,3%-os volumenbővülésének tulajdonítható, miközben az egyéb építmények építése 1,4%-kal mérséklődött. Az év végi rendelésállomány volumene az egyéb építmények építésére irányuló megállapodások csökkenése miatt 1,2%-kal elmaradt a 2021. decemberitől.

Mezőgazdaság

→ 2022-ben a mezőgazdasági kibocsátás volumene az ágazatot ért időjárási és piaci sokkhatások következtében 18%-kal csökkent 2021-hez képest. A tavaszi és nyári csapadékhiány miatt a legtöbb szántóföldi növény termése évtizedek óta nem volt ennyire alacsony. A búza 4,2 millió tonnás termése 21, az aszály által leginkább sújtott kukoricáé 57%-kal alulmúlta az egy évvel korábit. Alapvetően a jelentősen dráguló takarmány- és energiaárak miatt 2022. december 1-jén a főbb haszonállatokból kevesebbet tartottak, mint az előző év azonos időpontjában.

A GDP 2022. évi volumennövekedéshez a legtöbb gazdasági terület hozzájárult, a legnagyobb mértékben az ipar. Ennek egyik motorja ezúttal is az akkumulátorgyártás volt, és az alkatrészellátási problémák enyhülésével a járműgyártás is élénkült. Ugyanakkor az energiaválság, az emelkedő alapanyagárak, illetve a csökkenő kereslet több iparág teljesítményét visszafogta.

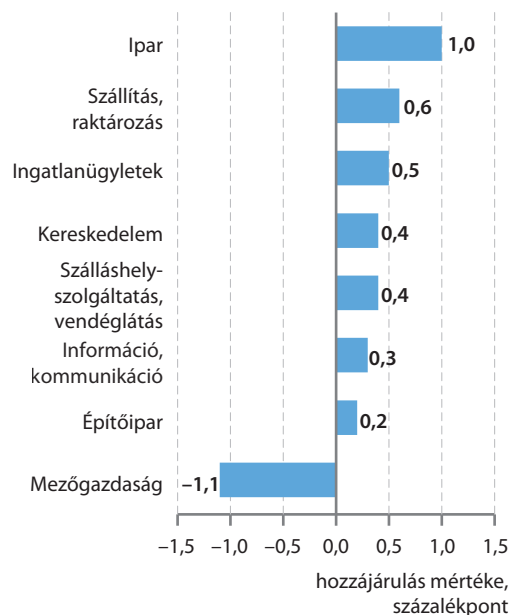
A lakáspiaci forgalom jelentősen lanyhult az év során, amiben a növekvő hitelkamatok is szerepet játszottak. 2022-ben több lakást vettek használatba, mint az előző évben, de – a 2010–2020 közötti időszak lakásépítési csúcspontjának számító – 2020. évtől jóval kevesebbet. Ezzel és a jelentős ipari beruházásokkal összefüggésben az építőipari termelés bővülését az épületek építésének volumennövekedése eredményezte, miközben az egyéb építményeken (például utakon, vasutakon) végzett munkák volume csökkent, részben az állami beruházások elmaradása miatt. A Covid19-járvány alatt leginkább visszaeső turizmus fellendült, a korlátozások megszűnésével a külföldi vendégforgalom újból élénk volt, és a belső kereslet is emelkedett. A leghosszabb ideje növekvő nemzetgazdasági ág, az információ és kommunikáció növekedése folytatódott, a mobil-előfizetések száma tovább bővült, a mobilhálózaton indított hívások száma pedig minden korábbinál magasabb volt 2022-ben. A kiskereskedelmi forgalom volumene is meghaladta az egy évvel korábit. A keresetek emelkedése mellett az év elején kifizetett többletforrások is jelentős lökést adtak a fogyasztásnak, azonban az év közben felgyorsuló inflációval visszaesett a kereslet, ami leg hamarabb az élelmiszer-kiskereskedelemben okozott csökkenést. A járványügyi korlátozások feloldásával a vásárlók visszatérhettek a boltokba, ezzel párhuzamosan a cso-

magküldő és internetes kiskereskedelem volumene a magas bázishoz képest mérséklődött. Az áruszállítás teljesítménye csökkent, a helyi és helyközi személyszállításé számottevően nőtt az előző évihez képest, ugyanakkor mindegyiké elmaradt a járvány előtti szintjétől.

2022-ben a gazdasági növekedést fékezte a mezőgazdaság teljesítményének jelentős visszaesése. A súlyos aszály miatt a legtöbb szántóföldi növény terméseredménye igen alacsony volt. A termés kiesés és a piaci bizonytalanságok árfelhajtó hatása miatt jelentősen drágult a takarmányozás, aminek – a megugró energiaárakkal és az állatbetegségekkel együtt – kiemelkedő szerepe volt abban, hogy a főbb haszonállatok létszáma csökkent.

Ágazati körképünkben a GDP volumenváltozásához való hozzájárulás alapján kialakult sorrendben mutatjuk be a vizsgált gazdasági területeket.

3.1. ábra Néhány gazdasági terület szerepe a GDP 4,6%-os volumennövekedésében, 2022

IPAR¹⁾

Magyarországon az ipar súlya viszonylag nagy, a – víz- és hulladékgazdálkodással együtt a – bruttó hozzáadott érték 24%-át adta 2022-ben, szemben a 21%-os uniós átlaggal. Ennek és a hozzáadott érték jelentős volumennövekedésének következtében az ipar volt a gazdaság egyik hajtómotorja 2022-ben. Az ipar, illetve ezen belül a feldolgozóipar a nemzetgazdaság legnagyobb beruházójának számít, hazánkban a 2022. évi beruházások 29%-a a fel-

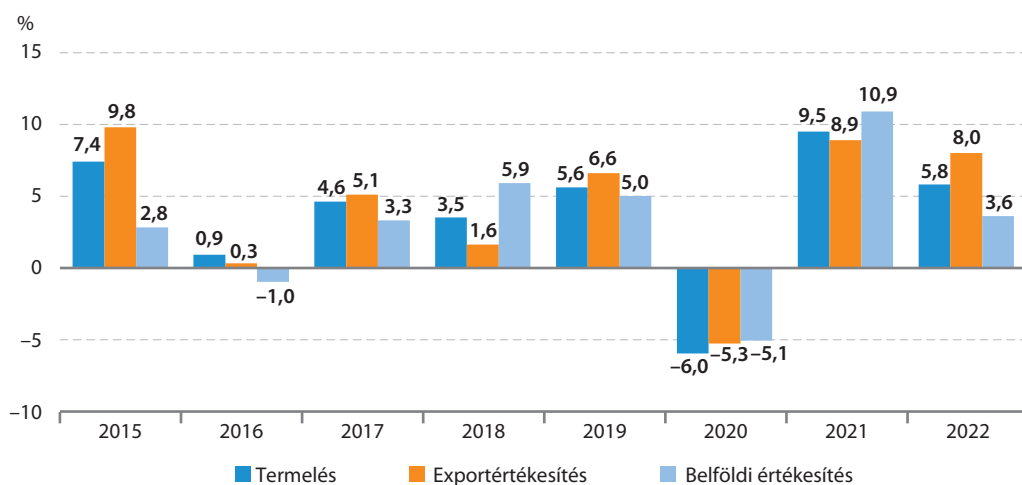
dolgozóiparban valósult meg. Munkaerőpiaci szerepe is jelentős, több mint egymillió fő, a foglalkoztatottak 22%-a dolgozott ipari szervezeteknél. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havonta átlagosan bruttó 531 ezer forintot kerestek, a nemzetgazdasági átlagnál 6,3%-kal többet.²⁾ A hazai ipar gerincét a globális termelési láncokba beágyazódott, döntően exportra termelő, külföldről irányított nagyvállalatok jelentik.

Folytatódott az ipari termelés bővülése

Magyarországon az ipari termelés volumene 2013-tól 2019-ig évről évre emelkedett. Ebben az időszakban az unión belül hazánkban bővült az egyik legnagyobb mértékben, összességében 33%-kal a kibocsá-

tás. A Covid19-járvány megtörte az ipar lendületét, 2020-ban a termelés volumene 6,0%-kal csökkent, 2021-ben azonban már a pandémia előtti csúcspontját is meghaladta.

3.2. ábra Az ipari termelés és értékesítés volumenváltozása az előző évhez képest

¹⁾ Bányászat, feldolgozóipar és energiaipar együtt. Az alfejezetben az adatok az ipar egészében teljes körűek, a részletesebb bontású (például ágazati szintű vagy területi) adatok a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásokra vonatkoznak.

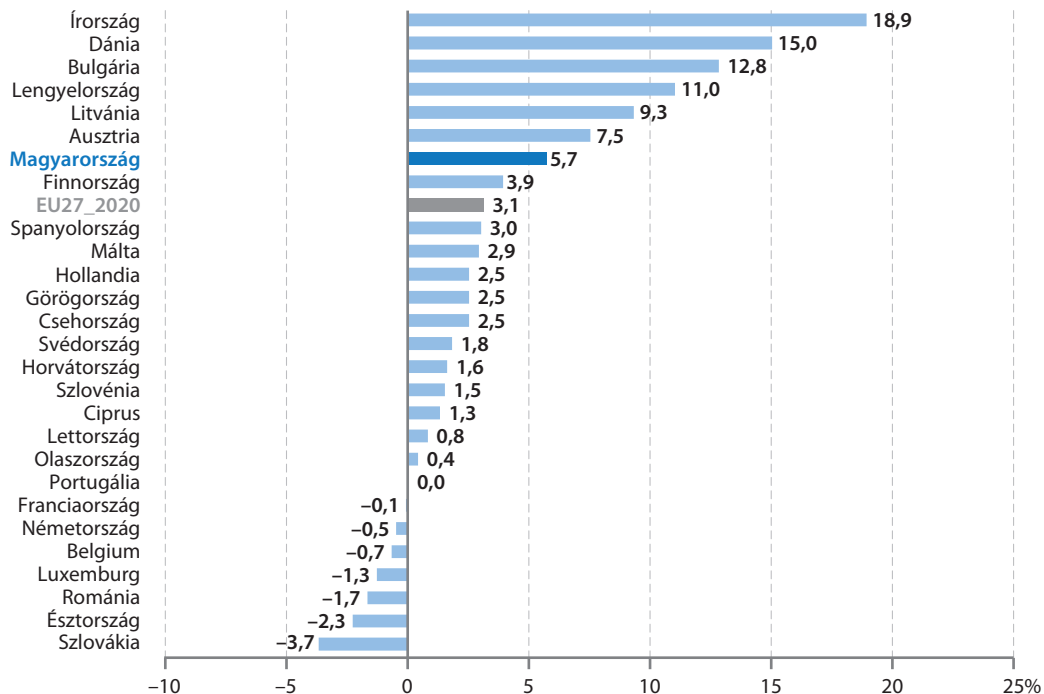
²⁾ A munkáltatók teljes körére vonatkozóan.

2022-ben az ipari vállalkozások számára is az Ukrajnában zajló háború gazdasági következményei, elsősorban a megugró energia- és nyersanyagárak, a globális piacok átrendeződése és a logisztikai nehézségek jelentették a legnagyobb kihívást. Ennek ellenére **az ipar bővülése folytatódott**, az év során előállított 57 713 milliárd forint termelési érték összehasonlító áron 5,8%-kal volt több az előző évinél. Az ipari értékesítés nagyobb részét (59%-át) adó export 8,0, a belföldi értékesítések volumene 3,6%-kal meghaladta az egy évvel korábbit.

A nemzetközi összehasonlításához rendelkezésre álló, naptárhatással kiigazított adatok szerint 2022-ben 5,7%-kal nőtt hazánkban az ipari termelés volumene. Az Európai

Unióban ennél kisebb mértékben, 3,1%-kal bővült a kibocsátás. (Az elmúlt tíz évben – 2016 kivételével – rendre kedvezőbben alakult a hazai ipar teljesítménye, mint az uniós átlag.) A tagállamok többségében a 2022. évi termelés meghaladta az egy évvel korábbit, ugyanakkor a legnagyobb ipari produkttal rendelkező Németországban 0,5%-kal mérséklődött a kibocsátás. A német ipar már a Covid19-járvány előtt is csökkent, ebben kulcsszerepet játszottak a járműgyártás nehézségei, amelyek a pandémia alatt még inkább súlyosbodtak. A másik három nagy nemzetgazdaság közül Franciaországban lényegében stagnált, Olaszországban és Spanyolországban pedig bővült 2022-ben a termelés volumene az előző évihez képest.

3.3. ábra **Az ipari termelés volumenváltozása az Európai Unió tagállamaiban az előző évhez képest, 2022***

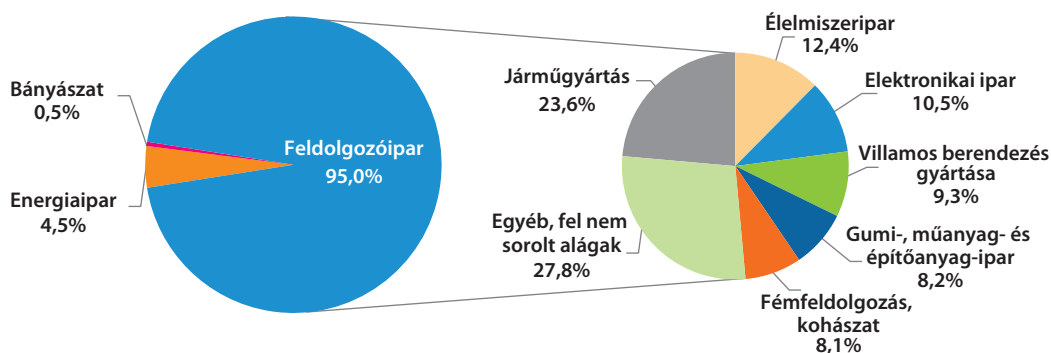
* Naptárhatással kiigazított adatok.

Ezúttal is a villamos berendezés gyártása nőtt a legdinamikusabban

Magyarországon az ipari termelés meghatározó részét a feldolgozóipar adja. Termelési értéke 2022-ben 51 843 milliárd forint volt, összehasonlítva áron 5,8%-kal több a 2021.

évinél. Az ipar másik két, a feldolgozóiparnál jóval kisebb súlyú nemzetgazdasági ága is bővült: az energiaipar 1,2, a bányászat 9,0%-kal.

3.4. ábra Az ipari termelési érték megoszlása ágazatcsoportok szerint, 2022*

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

A feldolgozóipari alágak többségében a termelés 2022. évi volumene meghaladta az egy évvel korábbit.

A legnagyobb mértékben – a megelőző három évhez hasonlóan – ezúttal is a **villamos berendezés gyártása** bővült, ami mögött a jármű-akkumulátorok és a villamos motorok gyártásával foglalkozó vál-

lalkozások teljesítménye áll. A közelmúlt beruházásai révén létrejött jelentős termelőkapacitások üzembe állásával megugrott a kibocsátás: a 2022. évi termelés volumene 35%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, 2019 és 2022 között pedig összességében 2,6-szeresére nőtt az iparág teljesítménye.

AZ AKKUMULÁTORGYÁRTÁS AZ IPAR HÚZÓÁGAZATA

A nagy tárolókapacitású akkumulátorok gyártása globálisan is az egyik legdinamikusabban bővülő ipari területnek számít, kiemelkedő szerepe van a közlekedés dekarbonizációjában és a megújuló energiaforrások egyre szélesebb körű alkalmazásában. A fokozott autóiipari igényeket jól mutatja, hogy 2022-ben az Európai Unióban több mint 1,1 millió új elektromos autót értékesítettek, ami 28%-os emelkedést jelent az egy évvel korábbihoz képest.³⁾

³⁾ Forrás: Európai Autógyártók Szövetsége (ACEA).

A globális akkumulátorgyártás meghatározó szereplője Kína, 2021-ben ott gyártották a lítiumion-akkumulátorok háromnegyedét, az elektromos autóknak pedig több mint felét.⁴⁾

Az akkumulátorgyártás hazánkban is stratégiai ágazattá vált, az elmúlt években az ipar húzóágazatának számított. Termelési értéke 2022-ben meghaladta a 2000 milliárd forintot, ezzel a feldolgozóipar negyedik legnagyobb szakágazata volt. Az akkumulátorgyártást – jellegéből adódóan – nagyvállalati túlsúly, valamint erős exportorientáció jellemzi. 2022-ben az értékesítési árbevétel 97%-a a külfiaconról származott. A termelés felfutásával párhuzamosan az alkalmazásban állók száma is kiemelkedően bővült az elmúlt években: 2022 végén már több mint 6000 fő dolgozott az iparágban, hatszor annyian, mint 2019 elején. A hazai akkumulátorgyártás kapacitásbővítése 2022-ben is folytatódott, 1400 milliárd forintot fordítottak ezen a területen beruházásokra, amivel a nemzetgazdaság egyik legnagyobb beruházójának számított.

A feldolgozóipar legnagyobb súlyú területén, a **járműgyártásban** is élenkült a termelés 2022-ben. Az iparágat a Covid19-járvány igen érzékenyen érintette: 2020-ban az üzemleállások jelentős termelés kiesést okoztak, majd 2021-ben a beszállítói láncokban keletkezett zavarok – elsősorban a globális chiphiány – miatt tovább csökkent a termelés volumene. Az alkatrészellátási problémák enyhülésével 2022-ben 15%-kal bővült a járműgyártás kibocsátása az egy évvel korábbi, alacsony bázishoz képest, ezzel csaknem elérte a világjárvány előtti, 2019-es csúcspontját.

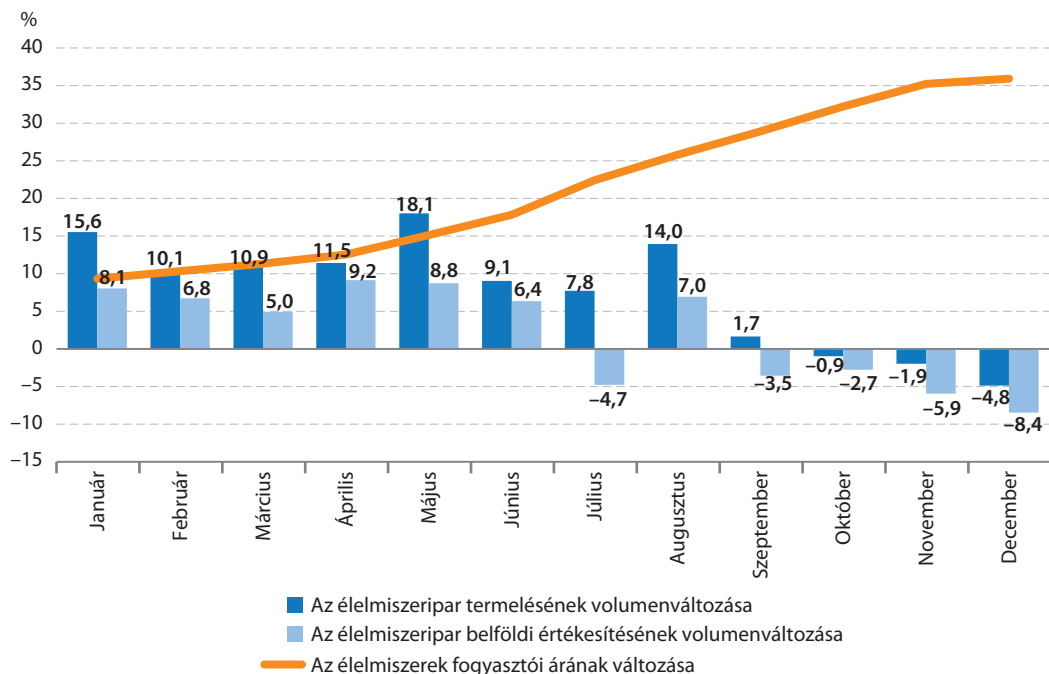
Az **élelmiszeripar** termelése 2014 óta évről évre emelkedik. A tendencia 2022-ben is folytatódott, a kibocsátás 6,6%-kal nőtt. Ez az I–III. negyedévi dinamikus bővülés eredménye, a IV. negyedévben már csökkent az iparág teljesítménye, amiben jelentős szerepet játszott az élelmiszer-infláció keresletszűkítő hatása. Az élelmiszeripar

értékesítési árbevételének 55%-át jelentő belföldi eladások volumene az év egészét tekintve kismértékben, 1,2%-kal emelkedett, de a II. félévben (az élelmiszerárak megugrásával párhuzamosan) már csökkent. Az export jóval nagyobb mértékben, 11%-kal bővült, növekedése – lassuló ütemben ugyan, de – a II. félévben is kitartott.

Az élelmiszeripari alágazatok többségében a termelés 2022. évi volumene felülmúlta az egy évvel korábbit, ugyanakkor a legnagyobb (22%-os) súlyú húsipar kibocsátása 3,3%-kal csökkent, amiben a madárinfluenza miatt kialakult alapanyaghiány is szerepet játszott. A rendkívül csapadékszegény időjárás a gabonafélék hozamát jelentősen csökkentette, így a malomipari termék, keményítő gyártása 11%-kal kisebb volumenű volt, mint 2021-ben, valamint a pékáru, tésztafélék gyártása is elmaradt az előző évitől.

⁴⁾ Forrás: Nemzetközi Energiaügynökség (IEA).

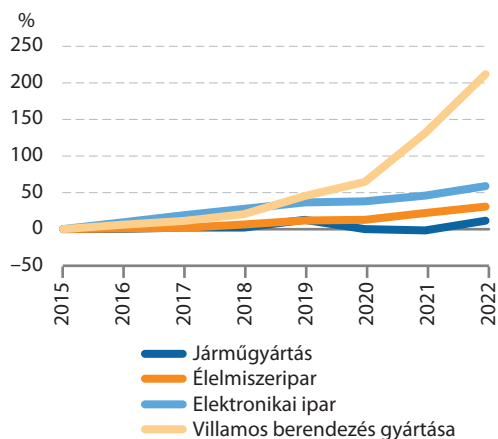
3.5. ábra Az élelmiszerárak* emelkedése és az élelmiszeripari** termelés és értékesítés volumenváltozása havonta az előző év azonos időszakához képest, 2022

* Szeszes italokkal és dohányárakkal együtt.
 ** A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

A villamos berendezés gyártása és az élelmiszeripar mellett az **elektronikai ipar** kibocsátása is hosszabb ideje, 2014 óta folyamatosan emelkedik. A termelés volumene 2022-ben 9,0%-kal múlta felül az egy évvel korábbi, magas bázist. Két legnagyobb alágazata közül a járműgyártásba is beszállító elektronikai alkatrész, áramkörüi kártya gyártása a globális chiphiány enyhülésével az év második felében élénkült, így egész éves teljesítménye 3,0%-kal meghaladta az előző évit, az elektronikus fogyasztási cikk gyártása pedig – az év utolsó két hónapjában történt jelentős visszaesés ellenére – 5,3%-kal bővült.

3.6. ábra A termelés volumenváltozása a feldolgozóipar legnagyobb súlyú alágaiban 2015-höz képest*

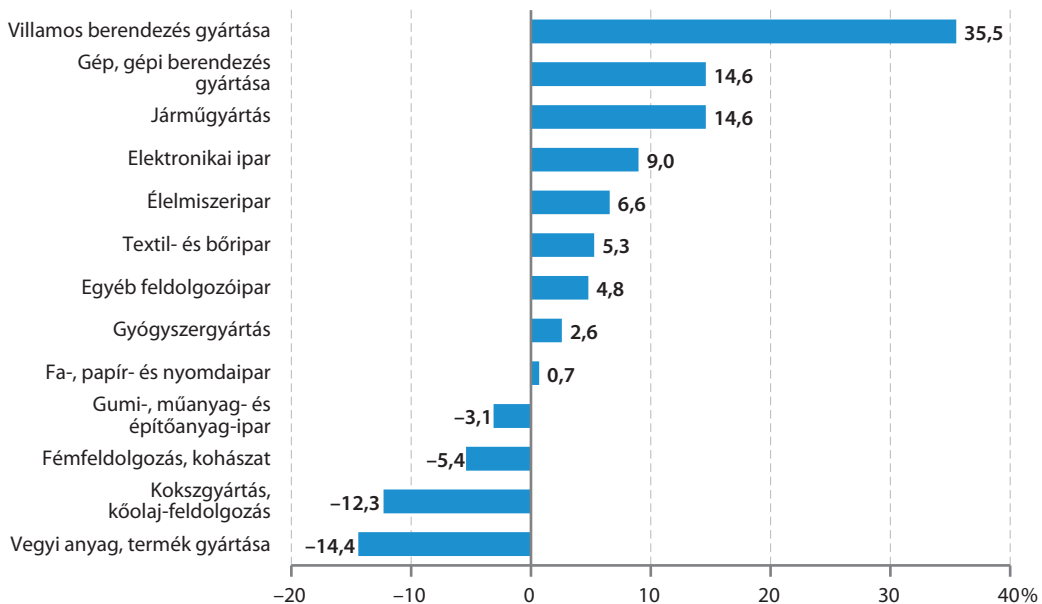

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

Négy feldolgozóipari alágban csökkent a termelés volumene 2022-ben. Leginkább (14, illetve 12%-kal) a **vegyi anyag, termék gyártása és a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás** kibocsátása esett vissza. Mindkét vegyipari terület alapanyagként használja a háború miatt jelentősen megrágult földgázt és kőolajat. A vegyi anyag, termék gyártás teljesítményét a műanyag-alapanyag-gyártás és a műtrágya-, nitrogénvegyület-gyártás visszaesése határozta meg, a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás csökkenésében pedig a finomítókban végzett, elhúzódo karbantartási munkák miatti terme-

lés kiesés játszott főszerepet. Az előbbieknél kisebb mértékben (5,4, illetve 3,1%-kal) maradt el az előző évitől a **fémfeldolgozás, kohászat**, valamint a **gumi-, műanyag- és építőanyag-ipar** kibocsátása. A nagy energiaigényű fémfeldolgozás, kohászat az I. félév végén fordult csökkenésbe, amiben jelentős szerepe volt a meredeken emelkedő energia- és nyersanyagáraknak. A gumi-, műanyag- és építőanyag-iparon belül a járműgyártásba is beszállító gumiipar bővülése valamelyest mérsékelte a másik két iparág visszaesését.

3.7. ábra A termelés volumenváltozása a feldolgozóipari alágakban az előző évhez képest, 2022*

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

A feldolgozóipar értékesítési árbevételének 71%-a a kivitelből, 29%-a a bel-földi eladásokból származott. Az export súlya kiemelkedően nagy (90% fölötti) az elektronikai iparban, a villamosberende-

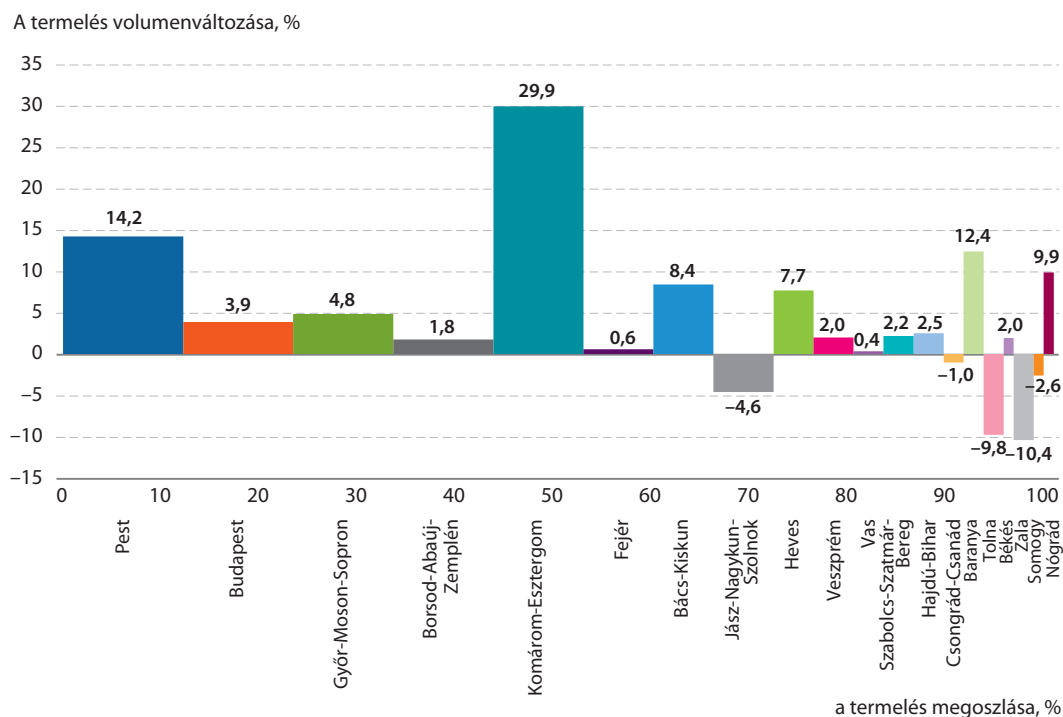
zés-gyártásban és a járműgyártásban, míg a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás és az élelmiszeripar nagyobb részben a hazai piacokra termel.

A vármegyék többségében emelkedett az ipari termelés volumene⁵⁾

2022-ben az ország ipari termelésének közel kétharmadát a fővárosban és hat vármegyében (Pest, Győr-Moson-Sopron, Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom-Esztergom, Fejér, valamint Bács-Kiskun) állították elő. Ezek mindegyikében nőtt a kibocsátás az egy évvel korábbihoz képest, a növekedés mértéke – az akkumulátorgyártásban jelenleg élen járó – Komárom-Esztergom és Pest vármegyében volt a leg-

jelentősebb (30, illetve 14%-kal). A nagy ipari potenciállal rendelkező térségek közül Fejér, Győr-Moson-Sopron és Bács-Kiskun vármegyében még elmaradt (5,3–0,1%-kal) a termelés volumene a Covid19-járvány előttiől. Fejér vármegyében főként a fémfeldolgozás, kohászat 2022. évi visszaesése, az autóiipari központokban pedig a járműgyártás elhúzódó problémái lassították a kilábalást.

3.8. ábra Az ipari termelés megoszlása és volumenváltozása az előző évhez képest vármegyénként, 2022*

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

⁵⁾ Vármegyei szinten a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai, illetve ágazati bontásban a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai állnak rendelkezésre.

Az ország ipari termelésének kisebb részét adó vármegyék többségében is bővült a termelés 2022-ben, leginkább Baranyában és Nógrádban, míg a legjelentősebb csökkenés Zala vármegyében történt.

Az egy lakosra jutó termelési érték továbbra is Komárom-Esztergom és Győr-Moson-

Sopron vármegyében volt a legmagasabb, az országos átlag (5,6 millió forint) több, mint kétszerese, míg Somogy és Baranya vármegyében a hazai szint felét sem érte el. A mutató relatív szórása alapján **a területi különbségek lényegében ugyanakkorák voltak, mint 2021-ben.**

SZÁLLÍTÁS, KÖZLEKEDÉS

A szállítás, raktározás teljesítménye 2022-ben 14%-kal nőtt 2021-hez képest, amivel már (8,8%-kal) meghaladta a járványt megelőző, 2019. évi szintet.

Előzetes adatok szerint e nemzetgazdasági ág hozzáadott értéke (3,2 ezer milliárd forint) 2022-ben 5,7%-kal részesedett Magyarország bruttó hozzáadott értékéből. A 2017–2021. évek átlagában a teljesítmény közel hattizede a szállítási ágazatokban, mintegy harmada a szállítás, raktározást kiegészítő tevékenységek révén realizálódott, míg a postai, futárpostai tevékenység aránya 9,0%-os volt.

A szállítás, raktározás területén működő szervezetek beruházási teljesítményértéke (1,8 ezer milliárd forint) 2022-ben az összes nemzetgazdasági beruházás 12%-át tette ki, ezzel – a feldolgozóipart és az ingatlanügyleteket követően – a harmadik legjelentősebb beruházó volt. Fejlesztéseinek volumene ugyanakkor 7,9%-kal

csökkent 2021-hez képest, a 2019. évi szinthez viszonyítva pedig 14%-kal (a nemzetgazdasági beruházások 5,4%-kal nőttek három év alatt). A 2021-hez képest bekövetkezett csökkenést elsősorban az állami infrastrukturális beruházások mérséklődése okozta.

A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban foglalkoztatottak száma 290 ezer, az összes foglalkoztatott 6,2%-a volt. 2021-hez viszonyítva a létszám 1,7%-kal nőtt, a rekordértéket jelentő 2019. évitől azonban 5,4%-kal elmaradt. Ezen a területen 5,3 ezer üres álláshelyet tartottak nyilván, az egy évvel korábbinál 30%-kal többet. A szállítás, raktározás területén a teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresete⁶⁾ 456 ezer forintot tett ki 2022-ben, 9,0%-kal kevesebbet az országos átlagnál. Az átlagkereset a nemzetgazdaság egészével megegyező mértékben, 17%-kal nőtt.

⁶⁾ A munkáltatók teljes körére vonatkozóan.

Az áruszállítás teljesítménye 2022-ben is elmaradt a járványt megelőző, 2019. évi szinttől

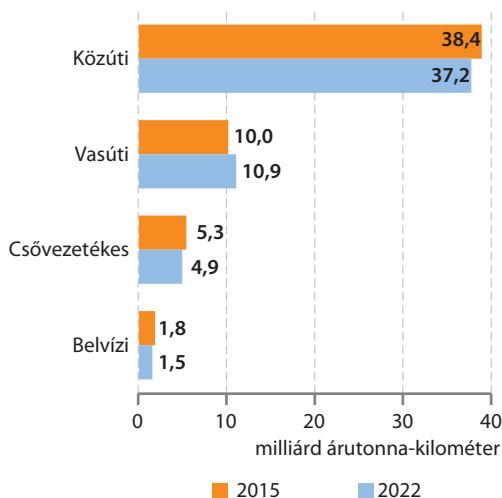
A nemzetgazdaság árutonna-kilométerben számított áruszállítási teljesítménye 2022-ben 1,6%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest, a járvány által még nem érintett 2019. évinél pedig 7,0%-kal volt kevesebb. A 2021-hez mérten bekövetkezett mérséklődés a szállított áruk tömegének 5,4%-os csökkenésével magyarázható, az átlagos szállítási távolság hosszabbá vált. A teljesítmény a belföldi forgalomban 5,2%-kal csökkent, a nemzetköziben alig változott (+0,2%). Az árutonna-kilométerben számított teljesítmény 68%-a nemzetközi viszonylatban valósult meg 2022-ben, a szállított áruk tömegét illetően ugyanakkor a belföldi forgalom a meghatározó, részesedése 66% volt.

2022-ben az áruszállítási teljesítmény 68%-a közúti, 20%-a vasúti, 8,9%-a csővezetékes, 2,8%-a vízi szállítás révén valósult meg. Az áruszállítási módok közül a közúti szállítás teljesítménye lényegében változatlan maradt (0,2%-kal nőtt). A forgalom 2016-ban volt a legtöbb, ahhoz képest a 2022-es teljesítmény 7,0%-kal volt kevesebb. 2022-ben a közúti áruszállítási teljesítmény 87%-a a mintegy 90 ezer vontató révén valósult meg.

A vasúti szállítás teljesítménye 2022-ben 4,0%-kal csökkent, aminek ellenére a 2019-es szintet 2,5%-kal – a szállítási módok közül a legnagyobb mértékben – meghaladta. A vonattal történő áruszállítás folyamatait alapvetően a nemzetközi forgalom befolyásolja, mivel a teljesítmény 80–90%-a rendre ebben a viszonylatban keletkezik. A nemzetközi teljesítmény 7,4%-kal több volt a 2019. évinél, kizárólag a – belgazdasághoz kevésbé kapcsolódó – tranzitszállítá-

sok miatt (+28%). A csővezetékes szállítás teljesítménye 4,1%-kal csökkent, amivel együtt a forgalom már 45%-kal elmaradt a 2019. évitől, és amelynél alacsonyabb teljesítmény utoljára 2000-ben alakult ki. Az utóbbi évek változásai annak tulajdoníthatók, hogy megváltoztak a régió gázszállítási útvonalai, Szerbiába és Bosznia-Hercegovinába már nem Magyarországon keresztül érkezett a földgáz. A belvízi áruszállítás esetében 19%-os visszaesés következett be 2021-hez képest, az alacsony vízállással is összefüggésben álló teljesítmény kevesebb volt, mint a megelőző közel két évtizedben bármikor. A Duna magyarországi szakaszán megvalósult teljesítmény mindössze 8,0%-át bonyolították le magyarországi bejegyzésű hajók, a legnagyobb szállítóknak 2022-ben az osztrák felségjelzésű vízi járművek számítottak, megelőzve immár a németeket, a szlovákokat és a románokat.

3.9. ábra Az áruszállítási teljesítmény alakulása

A távolsági személyszállítás teljesítménye ötödével kevesebb volt, mint 2019-ben

2022-ben a helyközi személyszállítás⁷⁾ utaskilométerben számított teljesítménye 48%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest, a járványt megelőző, 2019. évinél 21%-kal volt kevesebb. 2022-ben a belföldi teljesítmény mintegy negyedével, a nemzetközi 2,8-szeresére emelkedett, a járvány előtti szinttől azonban egyaránt elmaradtak (10, illetve 40%-kal). A teljesítmény 73%-a valósult meg belföldön, 13 százalékponttal kisebb része, mint 2020–2021-ben.

Az összteljesítményből 2022-ben is az autóbuszos utazás részesedett a legnagyobb arányban (44%-kal), amelynek teljesítménye az év során 19%-kal nőtt a nagyon alacsony bázishoz képest. Mindkét reláció teljesítménye bővült, a belföldi 16%-kal, a nemzetközié a háromszorosára.

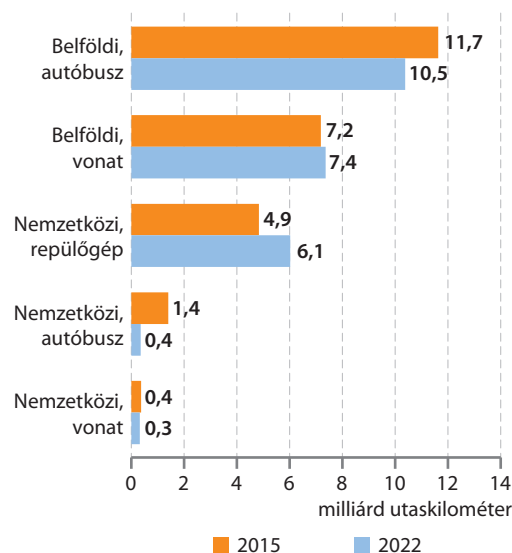
A helyközi személyszállítási teljesítmény mintegy háromtizedét képviselő vasút esetében a 2022. évi forgalom 43%-kal meghaladta az előző évit, és ezzel – a közlekedési módok közül egyedülként – lényegében elérte a járvány előtti szintet. Az autóbuszos közlekedéshez hasonlóan a vasút esetében is számottevőbb volt a nemzetközi viszonylat növekedése (59%) a belföldinél (42%).

A repülőgépes személyforgalom 2022-ben a 2,9-szeresére nőtt, ám 34%-kal elmaradt a három évvel azelőttitől. A légi közlekedés a teljesítmény negyedét adta, részesedése a nemzetközi viszonylatban 90%-os volt.

A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér 2022. évi utasforgalma 12,2 millió fő volt, 2,6-szerese az egy évvel korábbinak, és negyedével kevesebb,

mint a rekordmagas értékkel jellemezhető 2019-ben. A repülőtérre érkező és onnan induló járatok száma egy év alatt 79%-kal nőtt, az utasok egy járatra jutó száma 124 volt 2022-ben, lényegesen több a megelőző két, járvány által jobban sújtott év 82 fős átlagánál. A járatok férőhely-kihasználtsága 79%-os volt, megközelítve immár a 2018–2019. évek szintjét (82%). A légikikötő a legnagyobb utasforgalmat az Egyesült Királysággal (1,7 millió fő), Olaszországgal (1,3 millió fő), Németországgal (1,2 millió fő) és Spanyolorzággal (918 ezer fő) bonyolította le. A Debreceni Repülőtér 249 ezren vették igénybe 2022-ben, ami az egy évvel korábbi utasszám 3,3-szereését jelenti, a 2019. évitől ugyanakkor 59%-kal elmaradt.

3.10. ábra A helyközi személyszállítás teljesítményének alakulása

⁷⁾ A Magyarországon bejegyzett szervezetek adatai alapján.

A helyi közösségi közlekedést a 2019. évinél 15%-kal kevesebbszer vették igénybe

A helyi személyszállítást igénybe vevő utasok száma 29%-kal nőtt 2022-ben az előző évhez képest, azonban a járványt megelőző, 2019. évitől 15%-kal elmaradt. 2020-ban, a járvány kiteljesedésének évében ugyanis 33%-kal esett vissza a településen belüli utazások száma, és 2021-ben is kisebb mérséklődött. A járvány éveiben a csupán néhány kilométeres helyi utazások esetében a szokásosnál valószínűleg többen választották alternatívaként a gyaloglást, illetve a mikromobilitási eszközök – pl. kerékpár, roller – használatát. A csökkenéshez továbbá hozzájárult a távmunka vagy home office és a digitális oktatás előtérbe kerülése.

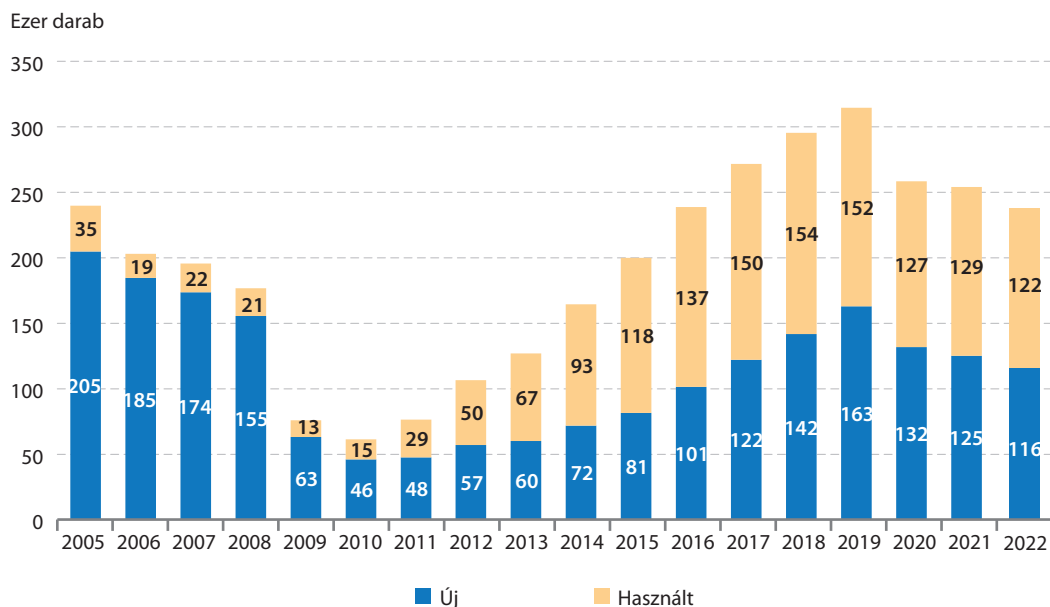
2022-ben a közlekedési eszközök forgalma 30% körüli mértékben nőtt, de mindegyiké számottevően elmaradt a 2019. évitől. Az 1 milliárd 793 millió utazás 53%-a autóbusszon, 23%-a villamoson, 16%-a metróon vagy földalattin, 4,9%-a trolibuszon, 3,5%-a helyiérdekű vasúton valósult meg. **Az utasok háromnegyede Budapesten közlekedett.** Az országos forgalom a 2015. évitől 17%-kal elmaradt, a csökkenés a vármeigyék átlagában jelentősebb volt, mint a fővárosban (24, illetve 14%).

Tovább csökkent a Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma

2022 során 238 ezer személygépkocsit helyeztek Magyarországon első alkalommal forgalomba, az egy évvel korábbinál 6,5%-kal kevesebbet. A visszaesés mértéke a rekordmagas értéket felmutató 2019-hez képest 24%-os volt. 2022-ben az új személygépkocsik forgalomba helyezése 7,5%-kal csökkent, és hatéves mélypontra süllyedt. E folyamatot az autógyártáshoz a 2021–2022. években a korábbiaknál szűkösebben rendelkezésre álló

alapanyagok is befolyásolták. A használt autók forgalomba helyezése 5,6%-kal mérséklődött, amivel az elmúlt hét év legkisebb darabszámát regisztráltuk. A 2022. évi folyamatra a korábbiaknál kisebb importkínálat is hatást gyakorolt. Az utóbbi években nagyjából ugyanannyi új és használt személygépkocsi került forgalomba, az újak részesedése a 2000-es évek első évtizedében viszont lényegesen magasabb – mintegy négyötödnyi – volt.

3.11. ábra A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik számának alakulása

Elektromos személygépkocsikból 12 ezer darabot helyeztek első alkalommal forgalomba 2022-ben, az egy évvel korábbinál 41%-kal többet. Forgalomba helyezésük száma első ízben 2015-ben haladta meg a százat, 2017-ben pedig az ezret. Az elektromos autók az intenzív terjedésük ellenére a teljes hazai személygépkocsi-állomány mindössze 0,7 százalékát teszik ki.

A gyártmányok közül a legtöbbit – csökkenő sorrendben – Volkswagenből, Toyotából és Fordból állítottak forgalomba, a Volkswagen forgalomba helyezési száma egy év alatt 21 ezerről 25 ezerre nőtt. **A személygépkocsi-állomány 74 ezerrel bővült, az év végén 4,1 millió darabot tett ki.** A legelterjedtebb márka 2022-ben is

az Opel, a Suzuki és a Volkswagen volt, sorrendjük 2005 óta változatlan, és együttesen közel harmadát teszik ki az állománynak.

A magyarországi személygépkocsi-állomány 2008 óta folyamatosan öregszik, 2022-ben az átlagos kora 15,4 év volt, 0,4 évvel több, mint 2021 végén, ami egyúttal az 1992-ig visszatekintő időszak legmagasabb értéke (abban az évben 9,9 év volt). A személygépkocsi-állomány 2012 és 2022 között lényegesen több autóval bővült, mint az azt megelőző 10 évben (1,1, illetve 0,4 millió darab), ami ugyanakkor az állomány 2,9 évvel történő öregedésével járt együtt.

INGATLANPIAC

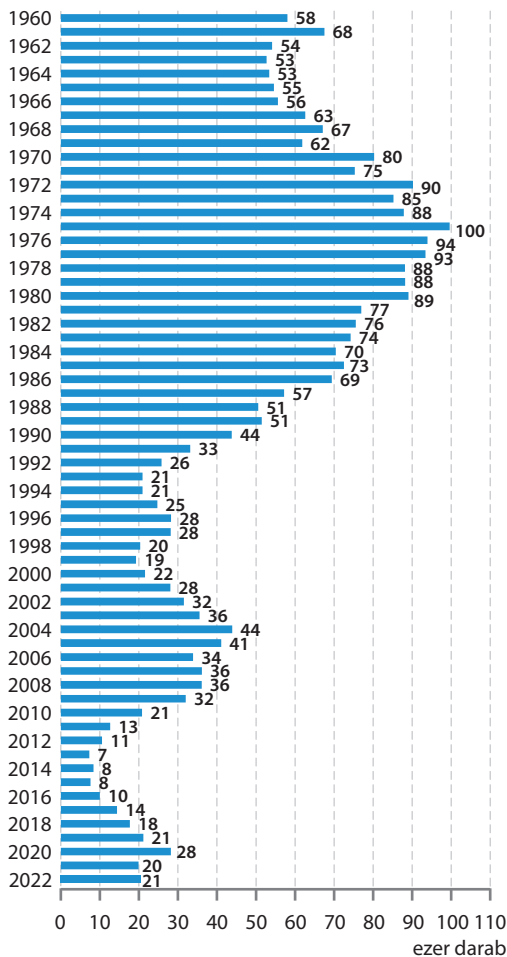
A lakások több mint fele a központi nagyrégióban épült

A lakásépítés sok évtizedes mélypontja (2013) után 2020-ig gyakorlatilag évről évre emelkedett a használatba vett lakások száma, amikor a járvány ellenére évtizedes csúcs alakult ki. Ugyanakkor az ebben az évben kiadott engedélyek száma elmaradt a lakásépítésekétől, ami előre jelezte a következő évi 29%-os visszaesést.

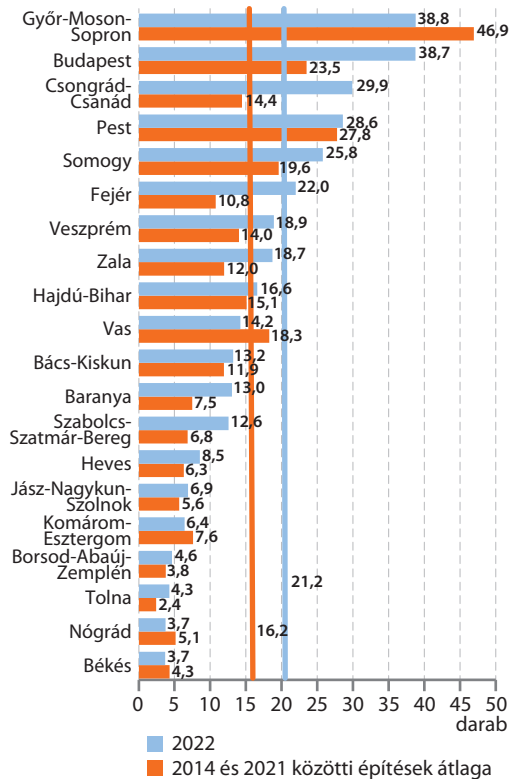
2022-ben újra több (3,2%) lakást vettek használatba az előző évinél, de számuk még nem érte el a 2019. év szintjét.

A lakásépítés területi egyenlőtlenségei jelentősek, és lényeges kiegyenlítődesi folyamat sem történt az utóbbi 10 évben. A 2013-as mélypont óta eltelt időszakban népességszámra vetítve a legkevesebb lakást Békés, Tolna, Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében építették, ahol a 2022. évi népszámlálás adatai szerint a legnagyobb mértékben csökkent a népességszám az előző népszámlálás óta.

3.12. ábra A használatba vett lakások száma

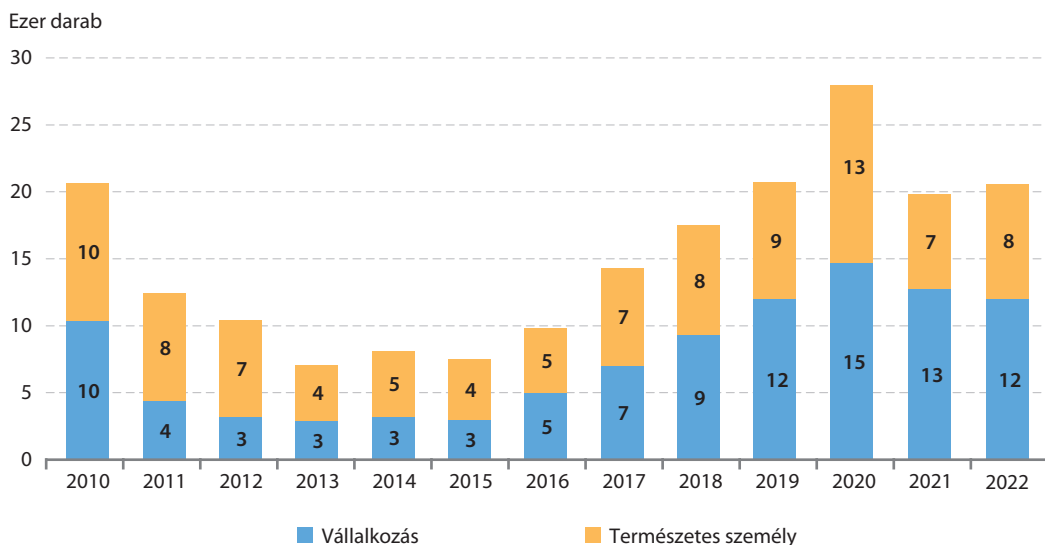
3.13. ábra Tízezer lakosra jutó lakásépítés

A lakásépítés 2022. évi enyhe emelkedése a községek (24%) és a megyei jogú városok (11%) növekvő építkezéseinek köszönhető, ugyanis a fővárosban és a többi városban kevesebb lakás épült, mint egy évvel korábban. A városok – különösen a főváros – tízezer lakosra jutó lakásépítési teljesítménye jelentősen meghaladta a községekét. A lakások több mint fele, az előző évhez viszonyított csökkenés ellenére a Budapestet és Pest vármegyét magába foglaló központi nagyrégióban készült el, lakosságszámra vetítve

a legtöbb lakást Győr-Moson-Sopron vármegyében és a fővárosban építették. A közösségi építések bővülése nyomán a természetes személyek által épített lakások aránya 35-ről 39%-ra emelkedett, ugyanakkor a városiak megtorpanása a vállalkozások által építettekét 64-ről 60%-ra csökkentette. Ezzel az átrendeződéssel magyarázható az értékesítési céllal épített lakások arányának 64-ről 59%-ra csökkenése, és az átlagos alapterület 5,4 m²-rel, 96,1 m²-re emelkedése is.

3.14. ábra A vállalkozások és a természetes személyek lakásépítése

Budapest közel két és félszeresére emelkedett a kiadott építési engedélyek száma

2022-ben az egy évvel korábbinál 17%-kal több, 35 ezer lakás építését tervezték az építési engedélyk és egyszerű bejelentések alapján. Míg az előző évben az engedélyk száma 50, addig 2022-ben már 70%-kal meghaladta a használatba vett lakásokét.

A növekedés mögött azonban nagy egyenlőtlenségek húzódnak mind terület, mind településtípus szerint. Budapesten kevesebb lakást építettek ugyan, de a kiadott engedélyk száma közel két és félszeresére ugrott. Az összes többi településk

tegoriában csökkent a jövőre vonatkozó lakásépítési kedv: a megyei jogú városokban 5,6, a többi városban 16, a községekben pedig 11%-kal. Területileg a főváros mellett csak néhány vármegyében (Győr-Moson-Sopron, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Baranya és Zala) volt érdemi fellendülés. Az építetők az esetek 46%-ában éltek az egyszerű bejelentés lehetőségével. A tervezett nem lakóépületek száma (4,8 ezer) 5,0%-kal alatta maradt az előző évinek.

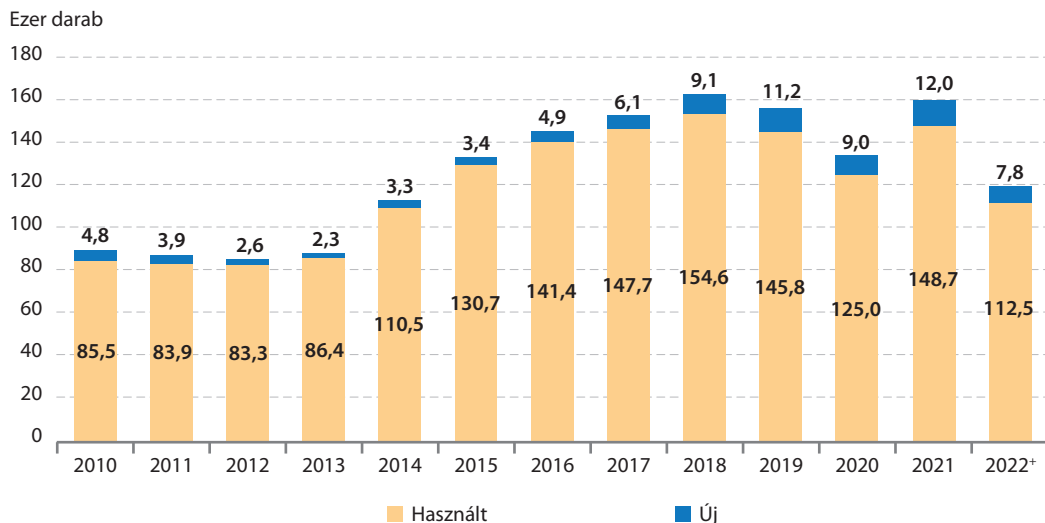
A lakásépítési hajlandóságot nem fogja vissza a lakásépítés jelentős drágulása: a lakásépítés költségei 2010 és 2022 között 2,3-szeresére emelkedtek, a munkaerőköltség 2,4-szeresére, az anyagköltség 2,2-szeresére. 2012 és 2019 között a munkaerőköltség éves emelkedése rendre meghaladta az anyagköltségét, 2020-tól ez megfordult, 2022-ben az anyagköltség 24, a munkaerőköltség 16%-kal volt magasabb az előző évinél.

A lakáspiaci forgalom a főváros kivételével visszaesett

A 2014 és 2018 között jelentősen bővülő lakáspiaci forgalom 2019-ben megtorpant (-4,1%), a járvány 2020-ban visszavetette a forgalmat (-15%), 2021-ben az előző évi, alacsony bázishoz képest ötödével emelkedett, 2,3%-kal meghaladva a 2019. évi szintet. 2022-ben minden negyedévben egyre erőteljesebben esett vissza a forgalom, a IV. negyedévben már ötödével volt alacsonyabb

az előző év azonos időszakánál. Összességében a tranzakciószámok tizedével maradtak el az előző évitől, és bennük az új lakások aránya alacsonyabb lett az előző évinél. A vármegyeszékhelyeken 19, a többi városban 17, a községekben mintegy 8,0%-kal kisebb forgalmat bonyolítottak, a fővárosban azonban 4,3%-os bővülés volt.

3.15. ábra Az eladott lakások száma

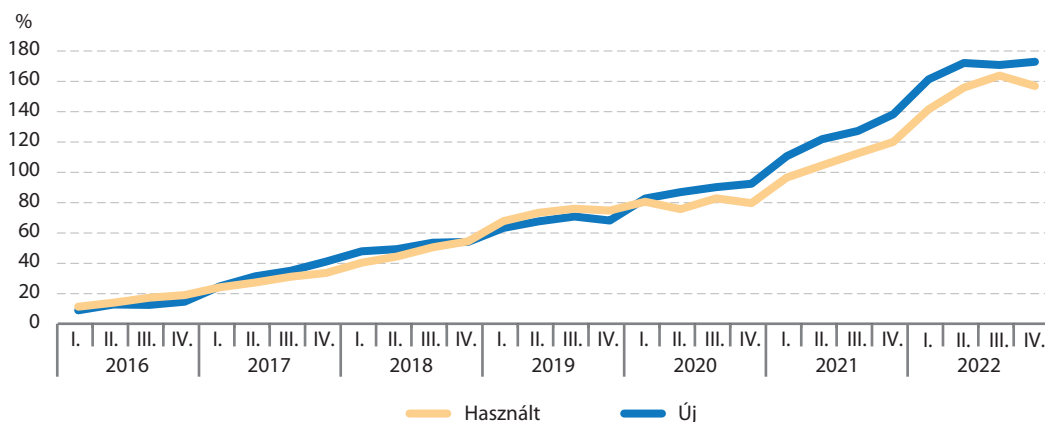

2022 IV. negyedévében csökkent a használt lakások ára

2022-ben az előző negyedévhez mért árnövekedés negyedévről negyedévre kisebb lett, majd az új lakásoknál az év második felében stagnálásba, a használtaknál pedig a IV. negyedévben csökkenésbe váltott. Az összeszont lakáspiaci árindex 17%-kal haladta meg az előző évit. A nominális árak a III. negyedévben még emelkedtek, ám ennek

mértéke elmaradt a fogyasztói árak emelkedésétől, így a reál lakásárindex már ekkor csökkenni kezdett, a IV. negyedévre pedig ez fokozódott, az év végére 13%-kal lettek alacsonyabbak a reállakásárak a csúcsot jelentő II. negyedévi szintnél. A 2015. évi bázisnál a nominális lakásárindex 156, a reálárindex 72%-kal volt magasabb.

3.16. ábra A lakások tiszta árváltozása negyedévenként (2015-höz képest)

2022-ben az eladott új lakások átlagos négyzetméterára 180 ezer forinttal magasabb (900 ezer forint) volt a 2021. évinél, és a fővárosban az átlag meghaladta az 1,1 millió forintot. A használt lakások négyzetméterára 70 ezer forinttal, 409 ezer forintra nőtt, ám a kisebb településeken a II. negyedévtől csökkenni

kezdték az árak. A használt lakások piaci pozíciójának romlása összefügg az épületenergetikai szempontok felértékelődésével, és ebből adódóan jobbak a többlakásos épületek adottságai. 2022-ben egy átlagos használt családi ház fajlagos primerenergia-igénye 347, egy társasházi lakásé 198 kWh/év volt.

Közel két év után, 2022 decemberében mérséklődtek a lakbérek

2022-ben több mint ötödével csökkent a kiadó lakások száma az országban, a piac 58%-át uraló fővárosban 29%-kal esett visz-

sza. A 2021 eleje óta tartó gyors lakbéremelkedés 2022 augusztusától jelentősen lassult, decemberben pedig csökkenésbe fordult.

Az országos 0,7 és a fővárosi 0,9%-os méréselődés után az árak az októberi szintnek feleltek meg, az előző év azonos időszakánál azonban országosan ötödével, Budapesten

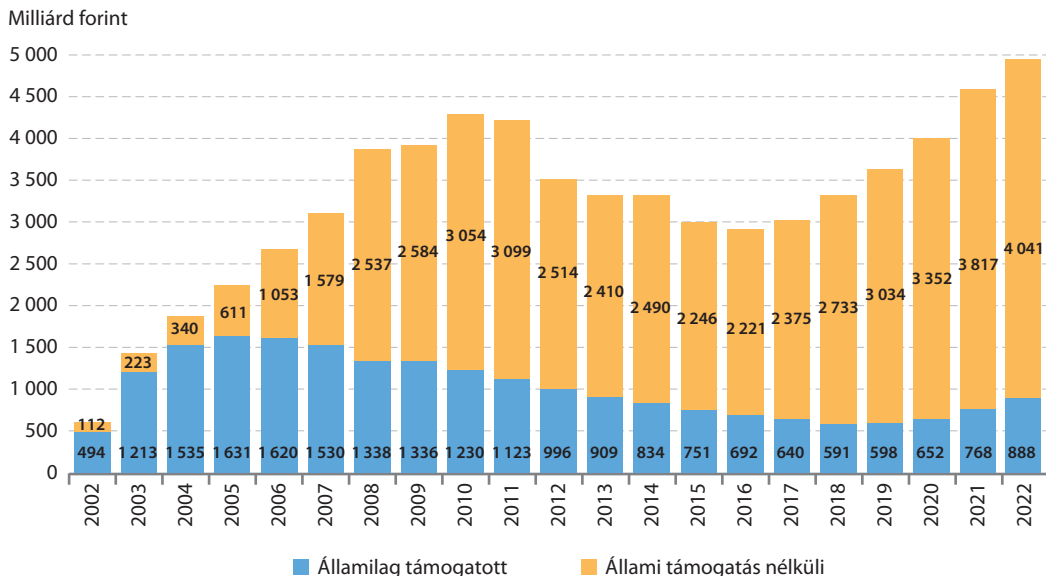
22%-kal voltak magasabbak. A reállakberek augusztus óta csökkentek, és decemberben 14, Budapesten 17%-kal voltak alacsonyabbak a 2019. augusztusi csúcsnál.

2022 második felében a Zöld Otthon Program lezárulása és az emelkedő kamatok visszavetették a hitelezést

2022 végén a lakáshitel-állomány 4,9 ezer milliárd forint – a GDP 7,4%-a – volt, 7,5%-kal magasabb a 2021. év végénél, nominális összege pedig meghaladta a 2010. évi csúcst. Az államilag támogatott lakáshitelek állománya 16, a támogatás nélkülieké 5,8%-kal lett magasabb úgy, hogy

arányuk alig változott (18, illetve 82%). A bővülésben egyre nagyobb szerepe lett az újonnan folyósított hiteleknek, a törlesztési moratórium már nem befolyásolta érdemben a növekedést. A nem teljesítő hitelek aránya a 2021 végi 3,7%-ról 3,2%-ra csökkent.

3.17. ábra A lakáscélú hitelállomány alakulása

2022-ben **94 ezer lakáshitelt engedélyeztek, 1187 milliárd forint értékben**, számuk 15, összegük 9,3%-kal csökkent 2021-hez képest. Felfutásukban a kibővült otthonteremtési támogatások és a 2021 októberben

indult Zöld Otthon Program is szerepet játszottak, 2022 második felében azonban a program lezárulása mellett az emelkedő kamatok is visszavetették a lakáshitelek iránti keresletet. Átlagos összegük 1,1 millió

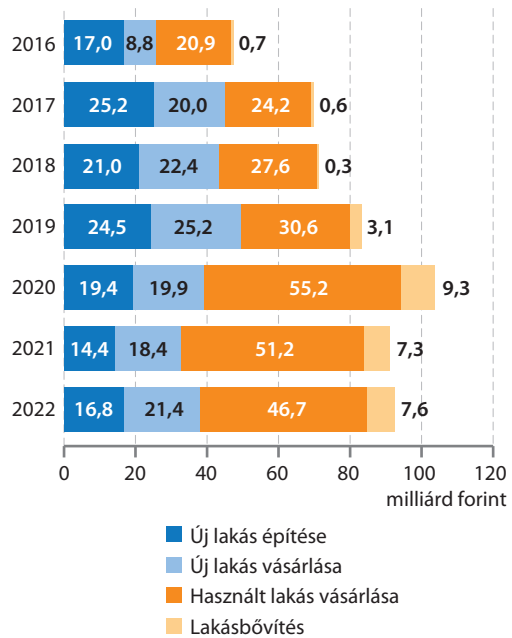
forinttal, 11,2 millió forintra csökkent 2021. II. félévéhez képest. Az államilag támogatott hitelek száma 3,2%-kal csökkent, összege azonban 16%-kal emelkedett. Az állami támogatás nélküli hitelek számukban (-19%) és értékükben (-15%) is visszaszorultak, a folyamat 2022 II. félévében erősödött fel.

A 2022-ben **1069 milliárd forint értékben folyósított 93 ezer lakáshitel** összege 14, száma 23%-kal kevesebb volt az előző évinél. Továbbra is a használtlakás-vásárlásra fordított hitelek domináltak a folyósításokban, a teljes összeg 59, a hitelek számának 48%-át fordították erre. Ugyanakkor súlyuk számban 59-ről 48%-ra, értékük 69-ről 59%-ra szorult vissza. Az átlagos hitelösszeg 2,1 millió forinttal, 14 millió forintra emelkedett. Jelentősen nőtt az építésre és új lakás vásárlására folyósított hitelek együttes részaránya (18-ről 29%-ra), összegüket tekintve 17-ről 28%-ra. A kifizetett összeg az egy évvel korábnál 39%-kal több volt. Az építésre folyósított átlagos hitelösszeg 1,0 millió forinttal, 6,9 millió forintra emelkedett, míg új lakás vásárlására 3,5 millió forinttal többet, 19,6 millió forintot folyósítottak átlagosan.

2016 és 2022 között közel 230 ezer esetben vették igénybe a családi otthonteremtési kedvezményt (csok), melyet összesen

560 milliárd forint értékben folyósítottak. Az összeg 49%-át új lakás építésére vagy vásárlására, 46%-át használt lakás vásárlására fordították. A 2022-ben folyósított 38 ezer darab 92 milliárd forint összegű támogatás 3,6%-kal kevesebb, összege 1,1%-kal több volt az előző évinél. Ezek számának 61%-át használt lakás vásárlására, 27%-át új lakások vásárlására vagy építésére vették igénybe.

3.18. ábra A családi otthonteremtési kedvezmény összege

KISKERESKEDELEM

A kiskereskedelem hozzáadott értékének dinamikus volumennövekedése a járvánnyal kapcsolatos korlátozó intézkedések hatására megtört. A 2015 és 2019 közötti éves átlagos 8,2%-os bővülést 2020-ban 3,5%-os csökkenés követte, majd 2021-ben ehhez az ala-

csony bázishoz képest csaknem hasonló mértékű (3,3%-os) volumennövekedést produkált az ágazat. Ezzel együtt 2021-ben az ágazat részesedése a bruttó hozzáadott értékből (4,2%) némileg kevesebb volt, mint 2015-ben, és a 2019., illetve a 2020. évitől szintén elmaradt.

2022-ben a nemzetgazdaság összes beruházásából a negyedik legnagyobb súlyt (6,0%) a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ág jelentette. Ennek részeként a kiskereskedelemben a hazai beruházási teljesítmény 2,2%-a (338 milliárd forint) realizálódott. Az ágazathoz kapcsolódó beruházások volumene 9,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, ennek oka az előző évi teljesítményt növelő, az élelmiszer jellegű bolti vegyes kereskedelem területén élenkülő beruházási kedv volt.

A kiskereskedelemben 2022-ben közel 364 ezer fő, a nemzetgazdaságban foglal-

koztatottak 7,7%-a dolgozott, létszámuk egy év alatt 2,5%-kal, az országosnál (1,3%) nagyobb mértékben emelkedett. 2015-höz képest továbbra is csökkenés (5,9%) jellemző, miközben a nemzetgazdaságban nőtt a létszám (8,3%).

A kiskereskedelmi ágazatban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók⁸⁾ havi bruttó átlagkeresete 2022-ben 378 ezer forint volt, az egy évvel korábbit 15%-kal, a nemzetgazdasági átlagkereset növekedésénél (17%) kisebb mértékben haladta meg. Az ágazati átlagkereset 76%-a volt a nemzetgazdasági átlagnak, tovább nőtt közöttük a rés.

Az infláció ellenére a kiskereskedelmi forgalom volumene éves szinten még növekedett⁹⁾

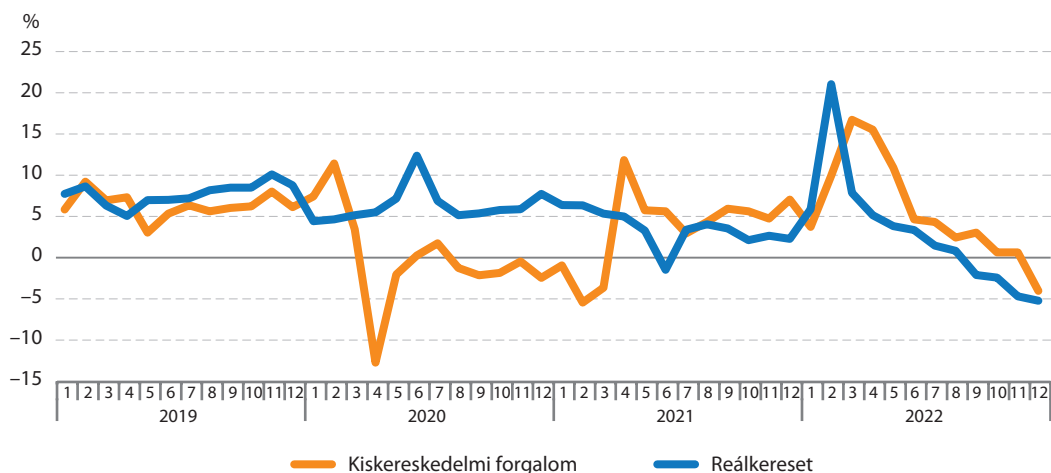
A kiskereskedelmi forgalom volumennövekedésében 2020-ban bekövetkezett törés egy hétéves folyamatot akasztott meg. A Covid19-járvány megfékezésére hozott korlátozások feloldását követően, 2021 áprilisától a gazdasági ág teljesítménye ismét javult. Az egy évvel korábbi, alacsony bázishoz mért 2022. év eleji erőteljesebb volumenemelkedést befolyásolta a bérmínimum és a minimálbér közel 20%-os növekedése, a gyermeket nevelők szja-visszatérítése, a 13. havi nyugdíjkiutalások, a rendvédelmi dolgozók hivatásos állományának kifizetett bónusz, valamint az egyes szakágazatok (egészségügy, szociális ellátás, kultúra) dolgozóinak béremelése is.

Ezek hatására a háztartásoknál keletkezett többletjövedelem ideiglenesen növelte a vásárlóerőt, azt követően az árak jelentős emelkedésével, valamint a reálbérek csökkenésével az év folyamán a volumennövekedés lelassult, decemberben már az üzemanyag-értékesítés sem kompenzálta az élelmiszer- és nem élelmiszer-kereskedelem esetében akkor már több hónapja tartó csökkenést. Ezzel együtt 2022-ben az országos kiskereskedelmi üzlethálózat és a csomagküldő kiskereskedelem együttesen 17,1 ezer milliárd forint értékű forgalmat realizált, ami volumenét tekintve 5,3%-kal meghaladta az előző évit.

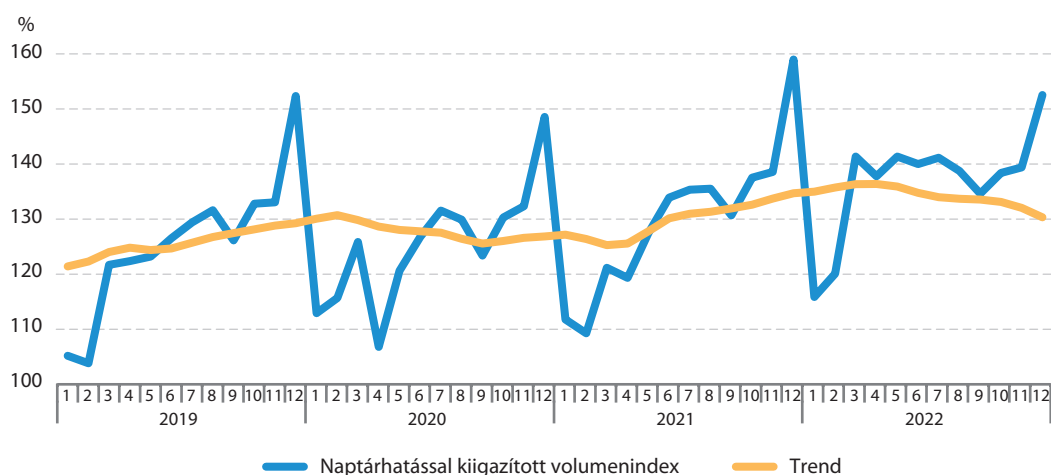
⁸⁾ A munkáltatók teljes körére vonatkozóan.

⁹⁾ 2015-től a kiskereskedelmi forgalmi adatok előállítását az új, online pénztárgépadatokat is felhasználó módszertan alapján történik, emiatt az adatok a korábbi évekhez viszonyítva csak korlátozottan összehasonlíthatók.

3.19. ábra A kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumenváltozása és a reálkeresetek változása havonta (az előző év azonos hónapjához képest)

3.20. ábra A kiskereskedelmi forgalom naptárhatással kiigazított volumenindexe és trendje havonta (2015. év havi átlaga = 100,0%)

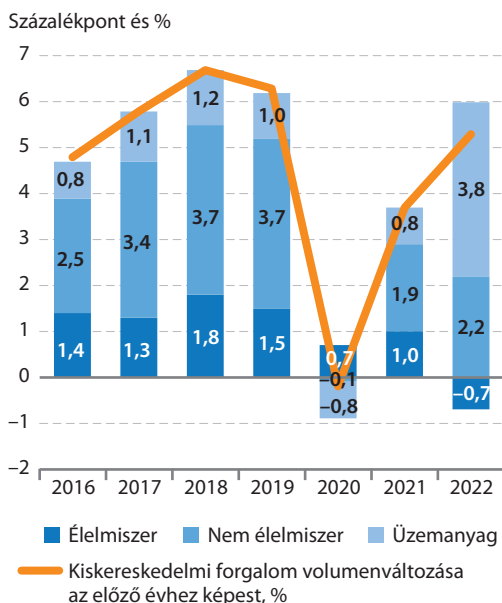
Az egy kiskereskedelmi egységre vetített forgalom (országosan 388 ezer forint/nap) szempontjából Pest vármegye kiemelkedik az 532 ezer forintot megközelítő napi átlagos bolti forgalmával, ugyanakkor Békés vármegyében a mutató értéke ennek mindössze 53%-a volt. 2022-ben **egy lakosra naponta átlagosan 4400 forintnyi költség**

jutott a különféle kiskereskedelmi üzletekben, a mutató értéke Budapesten volt a legnagyobb (5300 forint), Nógrád vármegyében a legkisebb (3200 forint). A főváros mellett még Pest, Győr-Moson-Sopron, Zala, Veszprém, Fejér és Somogy vármegyében költöttek az átlagnál többet a vásárlók.

Az üzemanyagárstop bevezetése jelentősen megemelte az üzemanyagtöltő állomások forgalmát

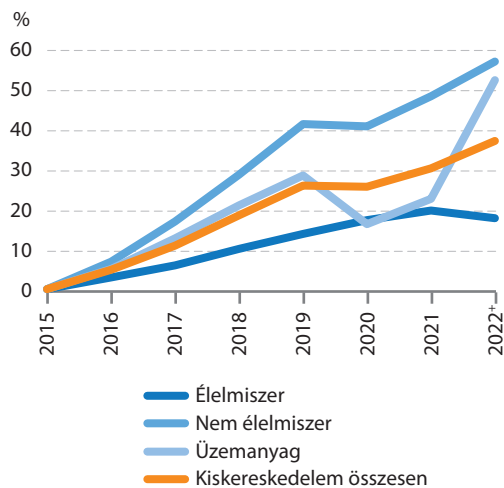
A forgalom szerkezetét tekintve az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem 45, a nem élelmiszertermékek kiskereskedelme 37, az üzemanyagoké 18%-ot tett ki a teljes forgalomból 2022-ben. Az utóbbi évek globális gazdaságformáló folyamatai (Covid19-járvány, orosz-ukrán háború) az összforgalmon belüli arányokat is átrendezték: a pandémia előtti években a hangsúly a nem élelmiszertermékek kiskereskedelme felé tolódott, majd a járvány terjedése miatti félelem újra az alapvető szükségletek kielégítésére helyezte a hangsúlyt. 2021-ben az utazási korlátozások feloldásával az üzemanyag-forgalom is élénkült, majd 2022-ben az üzemanyagárstop bevezetéséhez köthetően részesedése emelkedett a másik két üzletkörrel szemben.

3.21. ábra A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozásához való hozzájárulás

A forgalom összetételének változása a 2022. évi volumenváltozásban is visszatükröződött. Az **élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek 1,6%-kal kisebb forgalmat bonyolítottak le** az egy évvel korábbinál. Az év közben bekövetkezett jelentős mértékű áremelkedés első körben az élelmiszer-kiskereskedelemben okozott volumencsökkenést. Ezen belül a forgalom 76%-át kitevő vegyes termékkörű üzletek forgalma 2,6%-kal csökkent, az élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzleteké (húsboltok, zöldség-gyümölcs üzletek, dohányboltok, pékségek stb.) 1,4%-kal emelkedett.

3.22. ábra A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozása (2015-höz képest)

A **nem élelmiszertermékek forgalmazói összességében 5,8%-os volumennövekedést realizáltak.** A különböző típusú üzletek többségében (4–30%-kal) növekedett a forgalom. A járvány miatti korlátozások feloldása visszaterelte a vásárlókat a boltok-

ba. Az árucikkek széles körére kiterjedő csomagküldő és internetes kiskereskedelem volumene a magas bázishoz képest 1,6%-kal mérséklődött. A forgalom teljes kiskereskedelmen belüli részesedése a 2021. évi 9,6%-ról 2022-ben 8,4%-ra csökkent.

Az **üzemanyag-töltő állomásokon** a forgalom volumenének 2013-tól folyamatos növekedését 2020-ban a járványügyi intézkedések miatt mérséklődő gépjárműforgalom visszavetette. A korlátozások feloldásával 2021-ben az alacsony bázishoz képest némileg emelkedett a forgalom, a növekedés

a 2021 novemberében bevezetett benzinár-stop következtében vált igazán jelentőssé. Az üzemanyagot rögzített, alacsonyabb áron megvásárolni jogosultak köre év közben szűkült, utolsóként már csak a magánszemélyek, a taxisok és a mezőgazdaságban dolgozók maradtak benne. Ezzel együtt a valamivel több mint egy évig tartó, majd 2022. decemberben kivezetett ársapka következtében **az üzemanyag-forgalom volumene csaknem negyedével meghaladta az egy évvel korábbi**, jelentősen hozzájárulva az összforgalom volumenemelkedéséhez.

3.1. tábla **A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása, 2022+**

(%)

Megnevezés	Megoszlás	Volumenváltozás		
		az előző évhez képest	2019-hez képest	2015-höz képest
Élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes	45,6	-1,6	3,4	17,6
Ebből:				
élelmiszer jellegű vegyes	34,5	-2,6	3,9	20,2
élelmiszer, ital, dohányáru	11,1	1,4	1,4	9,2
Nem élelmiszertermék jellegű	36,6	5,8	11,0	56,5
Ebből:				
iparcikk jellegű vegyes	4,3	4,1	14,6	80,1
textil, ruházati és lábbeli	5,0	21,3	8,8	39,7
bútor, műszaki cikk	6,3	3,6	-20,8	-4,2
könyv, újság, papíráru	0,4	6,7	-36,8	-34,9
számítástechnika és egyéb iparcikk	5,1	10,1	6,1	30,5
gyógyszer, gyógyászati termék	3,8	8,0	18,3	42,6
illatszer	2,4	4,3	8,5	44,3
használt cikk	0,3	30,3	7,7	21,3
csomagküldő és internetes	8,4	-1,6	67,8	4,5-szeres
Üzemanyag	17,8	24,1	18,5	51,9
Kiskereskedelem összesen	100,0	5,3	8,8	36,8

2022. június végén 110 ezer üzlet működött, számuk 3,3%-kal (3704-gyel) mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. **A csökkenés csaknem mindegyik üzletti-pusban jellemző volt.** A kiskereskedelmi üzletek 32%-a élelmiszer- és élelmiszer jellegű üzlet volt, számuk egy év alatt 3,8%-kal kevesebb lett. A nem élelmiszertermék jellegű üzletek az összes üzlet 66%-át tették ki, amelyekből a 2021 közepénél 2292-vel kevesebb várta a vásárlókat. Az üzemanyagtöltő állomások az összes üzlet 1,9%-át jelentették, számuk

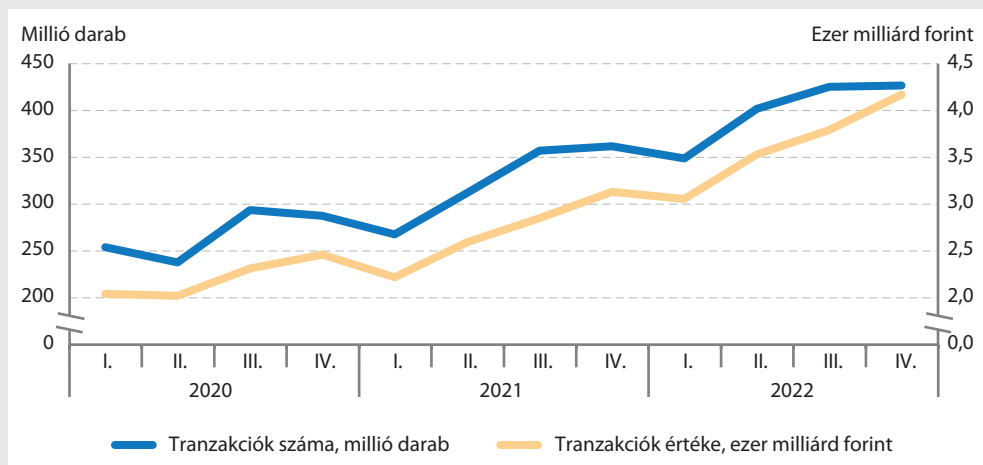
(2038 benzinkút) egy év alatt kismértékben csökkent.

2022 közepén tízezer lakosra 113 bolt jutott, 2015 végén még 136. A kiskereskedelmi üzletekkel legjobban ellátott terület Budapest és Tolna vármegye, a legkevésbé ellátott pedig Fejér és Pest vármegye volt. Utóbbiban ennek ellenére az egy lakosra jutó forgalom országosan a negyedik legnagyobb. Ennek oka a fővárosba bevezető, de területileg Pest vármegyéhez tartozó jelentős utak, autópályák mellé települt bevásárlóközpontok kiemelkedő forgalma.

MÁSFÉLSZERESÉRE EMELKEDETT A KÉSZPÉNZKÍMÉLŐ FIZETÉSEK SZÁMA AZ ELMÚLT KÉT ÉVBEN¹⁾

A technika fejlődésével, illetve egyszerűsödésével, valamint nem utolsósorban a Covid19-járvány terjedése miatti higiéniai megfontolásokkal szoros összefüggésben az elmúlt két évben előtérbe kerültek a készpénzhasználatot nem igénylő bankkártyás vásárlások. 2022-ben hazai kibocsátású bankkártyákkal belföldön és külföldön együttesen csaknem 1,6 milliárd alkalommal vásároltunk, ami közel negyedével meghaladta az egy évvel korábbi értéket, a pandémiával érintett 2020. évinek pedig mintegy másfélszerese volt.

3.24. ábra **Hazai kibocsátású kártyákkal bel- és külföldön lebonyolított vásárlási tranzakciók negyedévente**

¹⁾ Forrás: Magyar Nemzeti Bank.

2022-ben a hazai fizetési kártyaelfogadó hálózatban a vásárlások döntő hányada (89%) POS-terminálon keresztül érintéses tranzakció volt. A digitalizáció terjedését mutatja a vásárlások terén, hogy 2022-ben a bel- és külföldön lebonyolított vásárlások közül minden 6. mobil eszközön regisztrált magyarországi kibocsátású fizetési kártyával történt, míg 2020-ban csak minden 18. esetben alkalmazták a vásárlók ezt a fizetési módot.

A bankkártyás vásárlások számával párhuzamosan azok értéke is emelkedett: a 14,4 ezer milliárd forint összérték a 2021. évinél 34, míg a 2020. évihez viszonyítva 63%-kal volt magasabb. A vásárlási értéknek a tranzakciók számánál nagyobb arányú emelkedését feltételezhetően már az áremelkedések is befolyásolták.

Bár a kártyás vásárlások száma jelentősen nőtt, az infrastruktúra csak az internetes elfogadóhelyek esetében mutatott bővülést. 2022 végén 139 ezer kereskedelmi egységben, illetve 42 ezer, a kártya fizikai jelenlétét nem igénylő elfogadóhelyen élhettünk a bankkártyás fizetés lehetőségével, az előbbi 3,0%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól, míg az utóbbi 24%-kal meghaladta azt.

TURIZMUS, VENDÉGLÁTÁS

2021 a turizmus, vendéglátás gazdasági ág számára a járvány utáni újrakezdés éve volt. Az újraéledő turisztikai kereslet, valamint a turizmus és vendéglátás számára nyújtott kormányzati mentőöv (például a bevétel utáni 4%-os turizmusfejlesztési hozzájárulás felfüggesztése) mellett nyújtott energiaköltség-támogatás eredményeként 2022-vel eredményes évet tudhatnak maguk mögött ezek az ágazatok. A szálláshely-szolgáltatásban a növekvő belföldi vendégforgalom mellett az egy évvel korábban még óvatos külföldi vendégek is szabadabban utaztak.

2022-ben a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás gazdasági ág teljesítményértéke (1024 milliárd forint) a **bruttó hozzáadott értékéből 1,8%-kal részesedett**, volume-ne – a 2020-as, jelentős visszaesést követő-

en – az utóbbi két évben ismét emelkedett, 2022-ben 28%-kal. A turizmus közvetlenül és közvetetten több gazdasági ág teljesítményére is kihat, 2021-ben a kapcsolódó ágazatokkal együtt – a multiplikátorhatást is figyelembe véve – gazdasági részesedése 8,3% volt.

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban megvalósult **beruházások volume-ne** 2022-ben (folyó áron 193 milliárd forint) 4,4%-kal **elmaradt a járvánnyal már kevésbé érintett 2021. évitől**. A kedvezőtlen gazdasági környezet (a reálkeresetek évközben csökkenésbe fordultak, az energiaköltségek megemelkedtek) viszszafojtotta a beruházási kedvet, amihez az év végén a nem megfelelő ütemben haladó beruházások esetén állami forrásmegvonás társult.

2022-ben a **szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén 182 ezer főt foglalkoztattak**, a nemzetgazdaságban dolgozók 3,9%-át. A létszám 12,4 ezer fővel több volt a 2021. évinél, illetve 11,1 ezer fővel kevesebb a 2015–2019. évek átlagánál. (A kapcsolódó gazdasági területeket, illetve a tolvagyúrizást is figyelembe véve 2020-ban a foglalkoztatottak 11,6%-a dolgozott közvetlenül vagy közvetetten a turizmusban.)

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók¹²⁾ havi **bruttó átlagkeresete** a turizmus, vendéglátás területén 2022-ben 315 ezer forint volt. Egy év alatt 20%-kal emelkedett, a **nemzetgazdasági átlag feletti növekedés** az egy évvel korábbinál lényegesen nagyobb mértékű volt. A gazdasági ágakat tekintve továbbra is itt volt az egyik legalacsonyabb az átlagkereset, a nemzetgazdasági átlagnak mindössze 63%-a.

Megduplázódott a globális turisztikai forgalom, de továbbra is jelentős az elmaradás 2019-hez képest

2022-ben világviszonylatban a nemzetközi utazásokon részt vevők száma (917 millió) az egy évvel korábbihoz képest több, mint kétszeresére emelkedett (102%-kal), de a járványt megelőző globális turisztikai forgalom még nem állt helyre, mivel ez a 2019. évinek még mindig csak 63%-a volt. **A globális turizmus 64%-át az Európa turisztikai régió¹³⁾ idegenforgalma jelentette**, amely egy év alatt 92%-kal bővült, azonban mintegy ötödével elmaradt a 2019. évitől. A kontinens országaiba összesen 585 millió külföldi turista érkezett, a járványt megelőző években megszokott 600–800 millió látogató helyett. Minden turisztikai régióban nőtt a vendégforgalom, azonban az európainál kisebb éves növekedést csak az amerikai kontinens mutatott.¹⁴⁾

2022-ben az előzetes adatok alapján az **Európai Unióban a szálláshelyek¹⁵⁾**

vendégéjszakáinak a száma (2,7 milliárd) 49%-kal emelkedett az előző évhez képest, de 5,2%-kal elmaradt a 2019. évitől. Csaknem két évtizeden át tartó dinamikus forgalombővülést állítottak meg a járvány terjedésének visszaszorítására hozott utazási korlátozások, ezek hatására a vendégéjszakákban mért vendégforgalom 2020-ban a tagországok mindegyikében csökkent. A korlátozások feloldásával 2021-ben érzékelhető volt a visszarendeződés, 2022-ben az országok mindegyikében nőtt (18 és 81% között) a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma. A viseográdi országok közül Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában az uniós átlag felett (51–58%-kal), míg Lengyelországban az alatt (43%-kal) emelkedett a vendégéjszakában mért forgalom az egy évvel korábbihoz képest.

¹²⁾ A munkáltatók teljes körére számítva.

¹³⁾ A turisztikai régió területe nagyobb a földrajzi értelemben vett Európánál, magában foglalja az európai területekkel rendelkező, de kontinensen kívüli országokat, valamint a gyakran Európához sorolt ázsiai államok közül például Kirgizisztánt, Tádzsikisztánt, Türkmenisztánt, Üzbegisztánt.

¹⁴⁾ Forrás: UNWTO World Tourism Barometer – Volume 21, January 2023.

¹⁵⁾ Szálláshelyek alatt a kereskedelmi és a nem üzleti célú szálláshelyeket értjük. Bulgária, Észtország és Írország esetében az éves adat nem áll rendelkezésre.

A külföldi beutazások száma tovább emelkedett, a többnaposoké jelentősebben

A járvány miatt elrendelt **beutazási korlátozások megszűnésével megélnékült a hazánkba irányuló külföldi utazások száma,**¹⁶⁾ 2022-ben a külföldi állampolgárok az egy évvel korábbinál 26%-kal több, összesen 46 millió utazást tettek Magyarországra. Együttesen 107 millió napot töltöttek az országban, ami az előző évhez képest 25%-os növekedést jelent, ennek ellenére mind az utazások, mind az eltöltött napok száma elmaradt (25, illetve 23%-kal) a 2019. évitől. **Az egynapos utak száma (33,7 millió) 17%-kal nőtt egy év alatt,** ezeknek a többsége (68%) továbbra is átutazási, illetve vásárlási céllal történt. Az utak több mint negyedét adó **többnapos utazások száma (12,6 millió) hattizedével,** az utazásokon eltöltött idő közel háromtizedével **nőtt.** A járvány kitörését megelőzően 2015–2019 között egy többnapos útra átlagosan 5,5 napot szántak a beutazók, a 2021-re 7,2 napra emelkedő átlagos tartózkodási idő 2022-ben (5,8 nap) ismét a járvány előttihez közelített. A többnapos utazások résztvevői az előző évekhez hasonlóan szabadidő eltöltése (46%), illetve rokon, barát meglátogatása (16%) céljából érkeztek a legnagyobb arányban.

Az utazások döntő többségét továbbra is az Európai Unióból érkezők (81%) tették ki. A külföldi utazók kétharmada valamilyen szomszédos ország lakói, azon belül is kiemelkedik az Ausztriából (16%), a Szlovákiából (22%) és a Romániából (18%) érkezők aránya, az egynapos utak magas számából fakadóan. A többnapos utak esetében a Németországból érkezők vezetik a rangsort.

2022-ben a külföldiek 2303 milliárd forintot költöttek Magyarországon, folyó áron az egy évvel korábbinál 71%-kal többet, csaknem annyit, mint 2019-ben, viszont a növekedést a fogyasztói árak erőteljes emelkedése árnyalja. **A külföldi látogatók kiadásainak gazdasági súlya valamelyest emelkedett** az előző évekhez képest, a 2019. évitől (4,8%) azonban továbbra is elmaradt, 2022-ben együttesen a GDP 3,5%-át jelentette. Az egynapos utakkal kapcsolatos költségek (547 milliárd forint) 35, a többnapos utazásokhoz kapcsolódók (1756 milliárd forint) 86%-kal növekedtek egy év alatt, míg az egynaposok (9,1%-kal) elmaradtak a pandémia előtitől, addig a többnaposok (2,8%-kal) meghaladták azt. Egy utazó napi szinten 21,5 ezer forintot költött el, csaknem 5800, illetve 4800 forinttal többet, mint egy évvel korábban, illetve 2019-ben.

¹⁶⁾ 2020-ban, 2021-ben és 2022-ben a Covid19-járvány miatt bevezetett veszélyhelyzeti intézkedések következtében a határforgalom jelentősen elmaradt a szokásostól. Az adatszolgáltatók alacsony száma miatt a publikált adatok megbízhatósága csökkent, azok csak korlátozottan összehasonlíthatók a korábbi időszakok adataival.

A külföldre tett utazások száma jelentősen meghaladta az egy évvel korábbit

A magyarok 2022-ben több mint 18 millió alkalommal látogattak külföldre, az utazások száma 36%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, a 2019. évinek a 72%-át tette ki. A **magyarok több mint 52 millió napot töltöttek külföldön**, 60%-kal többet, mint 2021-ben, a 2019. évinél pedig 30%-kal kevesebbet.¹⁷⁾

Az utazások hattizede **egynapos látogatás** volt, számuk egy év alatt **22%-kal emelkedett**, 2019-hez képest továbbra is 30%-os az elmaradás. Egy-egy napra főként vásárlási szándékkal (28%), illetve keresőtevékenység miatt (26%) utaztak külföldre a magyarok. Míg munkavégzés céljából a járvány ideje alatt is megengedett volt a határátlépés, addig az utazási korlátozások bevezetése a vásárlási célú utazásokat minimálisra csökkentette. A korlátozások feloldása óta ez utóbbi motivációs céllal ismét élénkül a forgalom, 2022-ben egy év alatt másfélszeresére nőtt. Ezzel egy időben a napi munkába járást szolgáló utazások száma 14%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. A **több napra utazók számának** folyamatos bővülését szintén visszavetette a járvány terjedése, 2022-ben közel kétharmadával emelkedett a 2021. évihez ké-

pest, de még így is csupán 76%-a volt a járvány előttinek. Az ilyen utakon részt vevők tartózkodási ideje együttesen egy év alatt 75%-kal emelkedett, de 30%-kal kevesebb volt, mint 2019-ben. A 2010 óta tendenciájában csökkenő átlagos tartózkodási idő 2022-ben 5,8 nap volt, valamivel hosszabb, mint 2021-ben, a 2010–2019. évek átlagához képest azonban rövidült (0,6 nappal).

Az utazások több mint háromnegyede valamelyik szomszédos országba¹⁸⁾ tett látogatás volt. A leggyakoribb úti cél Ausztria és Szlovákia volt.

Külföldi utazásokon 2022-ben a magyar lakosság 1075 milliárd forintot költött el, az egy évvel korábbinak több mint kétszeresét, illetve a járvány előtti évhez képest is mintegy tizedével többet. Az egynapos utazásokhoz kapcsolódó kiadások egy év alatt 54%-kal emelkedtek, a többnapos utazásokhoz kötődők esetében ennél lényegesen nagyobb, 130%-os volt a növekedés. 2022 folyamán a magyarok külföldi költségeinek 49%-a a szabadidő eltöltéséhez, szórakozáshoz, egészségmegőrzéshez, 15%-a rokon, barát meglátogatásához, további 13–13%-a üzleti úthoz, illetve vásárlás céljából tett utakhoz kapcsolódott.

¹⁷⁾ 2020-ban és 2021-ben a Covid19-járvány miatt bevezetett veszélyhelyzeti intézkedések következtében a határforgalom jelentősen elmaradt a szokásostól. Az adatszolgáltatók alacsony száma miatt a publikált adatok megbízhatósága csökkent, azok csak korlátozottan összehasonlíthatók a korábbi időszakok adataival.

¹⁸⁾ Az Ukrajnában zajló háború miatt az ukrán határszakaszon 2022. február végétől szünetel a kérdőíves felvétel. Emiatt az éves becslést nem a teljes látogatóforgalomra vonatkoznak (nem tartalmazzák az ukrán határszakasz forgalmát).

A magyarok több, de rövidebb utazást tettek belföldön

A többnapos belföldi utazások száma 2022 egészét tekintve 23%-kal emelkedett az előző évhez képest, de elmaradt a járvány előttitől. A 12,5 millió többnapos belföldi utazás során 49,3 millió napot töltöttek el a magyarok, 14%-kal többet, mint 2021-ben. Az utazások száma a rövidebb (1–3 éjszakás) utazások esetében csaknem egyharmadával nőtt, a hosszabbak (4 vagy annál több éjszakás) esetében lényegében alig változott (-0,5%) 2021-hez viszonyítva. Míg az időben rövidebb utakat az üdülés, szórakozás, pihenés (48%) mellett a rokon, barát, ismerős meglátogatása

(37%) nagyságrendileg hasonló arányban motiválta, addig a hosszabbakon döntően (70%) az előbbi volt a cél.

A magyarok többnapos belföldi útjaik során 2022-ben összesen 512 milliárd forintot költöttek el, folyó áron 45%-kal többet, mint 2021-ben. Az utazók átlagos költsége (egy utazó egy napjára 10,4 ezer forintnyi költség jutott) 27, illetve 57%-kal meghaladta a 2021., illetve a 2019. évit. A legfőbb kiadási tételek közül az éttermi étkezés átlagos fogyasztói ára 20, az üzemanyagé 11, a belföldi üdülése pedig 10%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest.

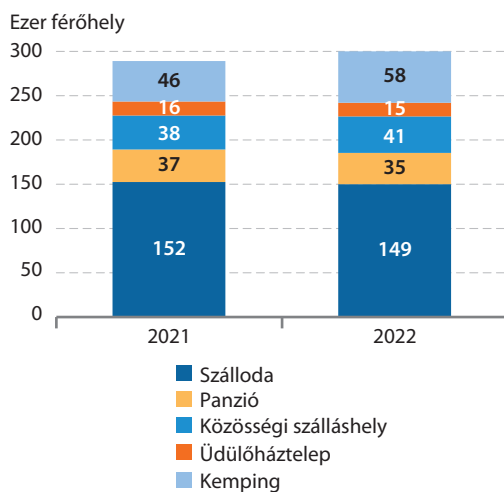
Újra több férőhellyel várták a szálláshelyek a vendégeket¹⁹⁾

A szálláshelyeken a 2020-as és 2021-es járványügyi intézkedésekkel visszafogott vendégforgalom alacsony kapacitáskihasználtságot eredményezett. 2021 májusától az enyhébb korlátozásokkal összefüggésben az év folyamán az ágazat újraindult, főként a belföldivendég-forgalom, illetve némileg javult a kapacitáskihasználtság. 2022-ben inkább a globális válság befolyásolta az utazási kedvet, ennek azonban kisebb visszatartó ereje volt, a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma az előző évek többszörösére emelkedett.

2022. július végén az egy évvel korábbinál 25 egységgel kevesebb, **3033 kereskedelmi szálláshely várta a vendégeket.** Ezzel egy időben a **kiadható férőhelyek száma** (300 ezer) viszont **3,8%-kal emelkedett** 2021-hez képest. A szállástípusok közül a közösségi szálláshelyek és a kempingek

esetében mind az egységek, mind a kiadható férőhelyek számában bővült a kínálat.

3.25. ábra A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek alakulása szállástípusonként, július 31.

¹⁹⁾ A kereskedelmi szálláshelyekre vonatkozó adatok módszertani változás miatt a 2022. tárgyévtől csak korlátozottan hasonlíthatók össze a korábbi évek adataival.

Ugyanakkor a több szálloda kevesebb férőhellyel várta a vendégeket, míg panzióból és üdülőháztelpekből kevesebb egység szűkebb kapacitással üzemelt.

2022-ben a **turisztikai régiók csaknem mindegyikében több férőhely várta a ven-**

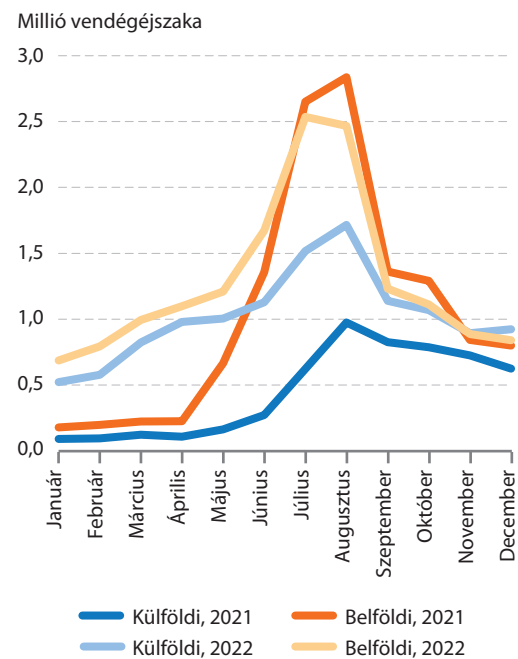
dégeket, mint egy évvel korábban. A kiadható férőhelyek száma Dél-Dunántúlon, Észak-Alföldön, illetve Budapest-Közép-Dunavidéken kisebb mértékben csökkent, míg a többi régióban a kapacitásbővülés 1,7 és 11% között szóródott.

Emelkedő belföldivendég-forgalom mellett a külföldi forgalom is többszörösére nőtt

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma már csaknem egy évtizede évről évre növekedett, amikor 2020-ban a pandémia visszavetett minden turisztikai jellegű forgalmat. 2021, bár a járvány hulláma velünk maradt, hozott némi élénkülést a vendégforgalomban, ez azonban a járvány előtti évek forgalmát alig közelítette meg. 2022 folyamán a kereskedelmi szálláshelyek szolgáltatásait 10,8 millió vendég 28 millió vendégéjszakára vette igénybe, ami az egy évvel korábbi, alacsony bázishoz képest 66, illetve 54%-os emelkedést jelentett.

2022-ben a vendégforgalom szerkezete változott: a vendégek kevesebb, mint hat-tizede érkezett belföldről, míg egy évvel korábban ez az arány meghaladta a héttizedet. A belföldi vendégek száma (6,4 millió) 35%-kal, az általuk eltöltött vendégéjszakáké (15,6 millió) 23%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A vendégéjszakákban mért forgalom növekedése jobbra az év első felére volt jellemző, míg a forgalmasabb, július-október közötti időszakban alatta maradt az egy évvel korábbinak, amikor is a járvány miatti korlátozások feloldásával magas forgalom adódott. Az év utolsó hónapjaiban már érződött a szálláshelyek forgalmán is az egyre visszafogottabb belső kereslet.

3.26. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak havi alakulása

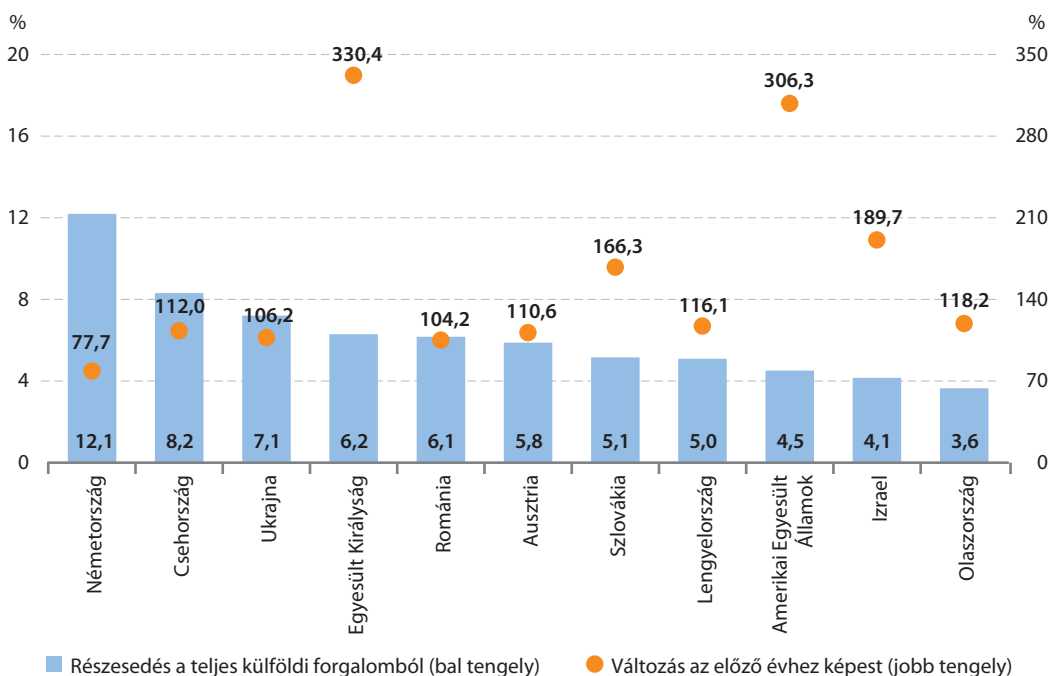

2022-ben a szálláshelyeken 4,5 millió külföldi vendég 12,4 millió éjszakát töltött el, 2,5-szer többen, illetve 2,2-szer többet a 2021. évinél. A vendégéjszakák száma az év folyamán hónapról hónapra meghaladta az egy évvel korábbit. A külföldi-vendég-éjszakák jelentős részét az Európai

Unióból érkező vendégek (62%) tették ki, a forgalom további 9,7, illetve 6,1%-át az Ázsiából és az amerikai kontinensről ér-

kezők adták. Az Afrikából, illetve Ausztrália és Óceániából érkezők együttesen is alig haladták meg az 1,0%-ot.

3.27. ábra A legjelentősebb küldő országok a vendégéjszakákban kifejezett vendégforgalom alapján, 2022

2022-ben a **turisztikai régiók mindegyikében növekedett a vendégéjszakában mért forgalom**, a legnagyobb mértékben (több mint kétszeresére) Budapest–Közép-Dunavidéken, ahol 2020-ban a legjelentősebb volt az elmaradó vendégforgalom. A vendégéjszakák területi eloszlása koncentrálnak tekinthető, a vendégforgalom 37%-a Budapest–Közép-Dunavidéken, további 20%-a a Balaton turisztikai régióban realizálódott.

A **belföldivendég-éjszakák 27%-át a Balaton idegenforgalmi régió adta**, további 19%-át pedig Budapest–Közép-Dunavidék. Ebben a két régióban 22, illetve

28%-kal bővült a vendégforgalom 2021-hez képest, a többi régió esetében is jelentősen, 10–26% között emelkedett a forgalom.

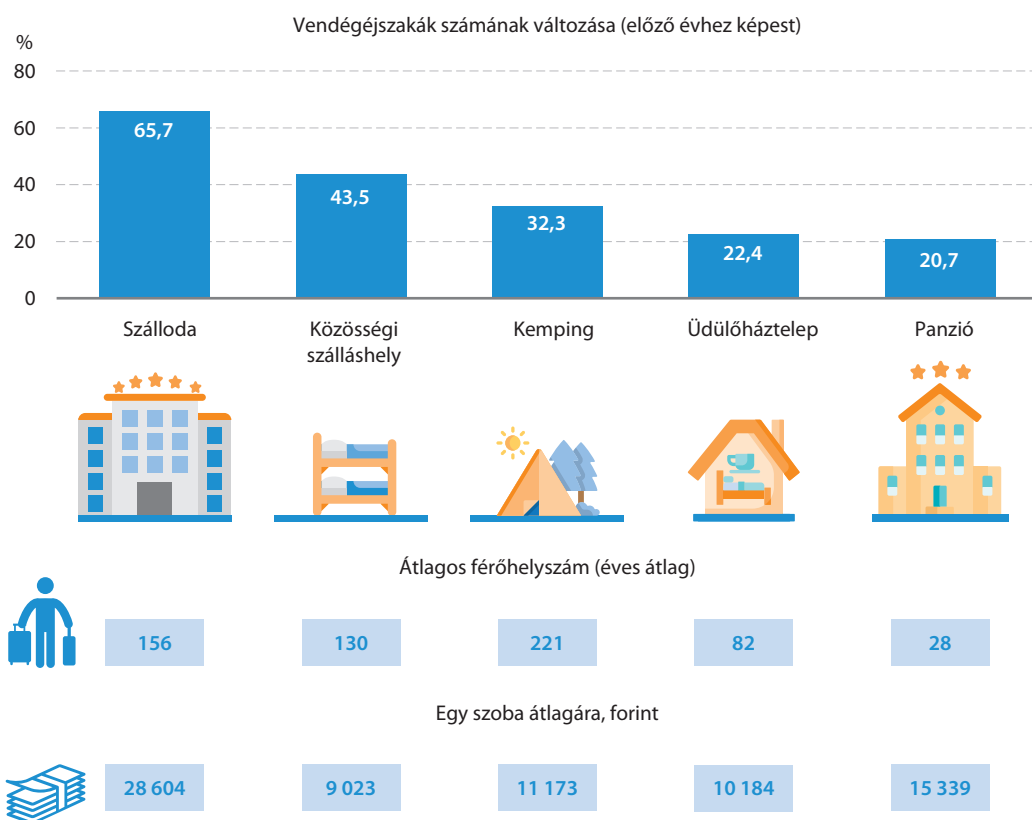
A **külföldivendég-forgalom közel hattizede (59%)** 2022-ben is Budapest–Közép-Dunavidékre összpontosult, e térségben egy év alatt 2,6-szeresére nőtt az eltöltött vendégéjszakák száma. A külföldivendég-éjszakák további 11, illetve 12%-át a Balaton, illetve a Nyugat-Dunántúl turisztikai régióban töltötték el a vendégek. A belföldivendég-forgalomhoz hasonlóan valamennyi turisztikai régió növelte az előző évi külföldivendég-forgalmát (36–164%-kal).

A vendégek háromnegyede a szállodákat részesítette előnyben

A szálláshelyek között kiemelkedő szerep jutott a szállodáknak, ahol a 2022. évi vendégéjszakák több mint héttizede koncentráldott. Az év folyamán **a szállodai vendégek és az általuk eltöltött éjszakák száma 75, illetve 66%-kal növekedett.** A vendégéjszakában mért külföldi vendég-forgalom 76%-a realizálódott a szállodákban. A panziókban az összes vendégéjszaka 9,3%-át regisztrálták. A szállástípusok közül egy év leforgása alatt itt növekedett a legkevésbé

a vendégéjszakában mért vendégforgalom, ebben szerepet játszott az is, hogy a járvány ideje alatt ez a szállástípus veszítette arányaiban a legkevesebb vendégéjszakát. Az alacsonyabb árfekvésű üdülőháztelpeken, kempingekben és közösségi szálláshelyeken együttesen a vendégéjszakák 20%-át töltötték a vendégek, közülük az utóbbiak forgalma növekedett a legjelentősebben (43%-kal).

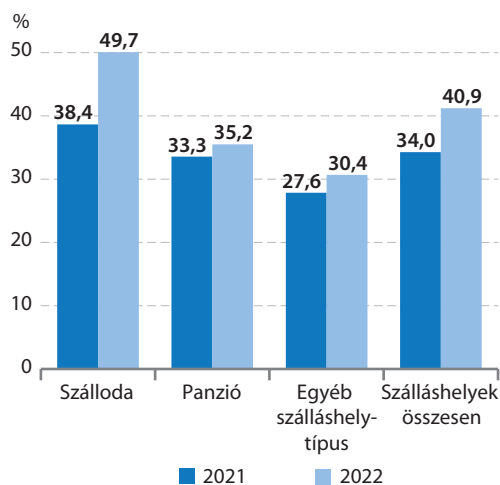
3.28. ábra A kereskedelmi szálláshelyek főbb jellemzői szállástípus szerint, 2022

A megnövekedett vendégforgalom érdemben növelte a kapacitáskihasználtságot

2022-ben a turizmus szempontjából legforgalmasabb nyári hónapokban átlagosan a kiadható férőhelyek 41%-a megtelt. A férőhely-kihhasználtság június–augusztusban a szállodákban megközelítette az 50%-ot, augusztusban volt a legmagasabb, 56%. Ugyanekkor a hagyományosan nyári szálláshelyeknek számító kempingekben éppen meghaladta a 30%-ot. Az augusztusi csúcsot követően az év hátralévő részében valamennyi szállástípus esetében csökkent a kapacitáskihasználtság. Egyedül a szállodákban sikerült még év végén is 30% felett tartani a férőhely-kihhasználtságot. A kapacitáskihasználtság a szállodákban hónapról hónapra, míg a többi szállástípusban az év nagyobb részében meghaladta az egy évvel korábbit.

3.29. ábra A kereskedelmi szálláshelyek férőhely-kihhasználtságának alakulása a nyári hónapokban szálláshelytípusonként*

* Az adatok június, július és augusztus átlagára vonatkoznak.

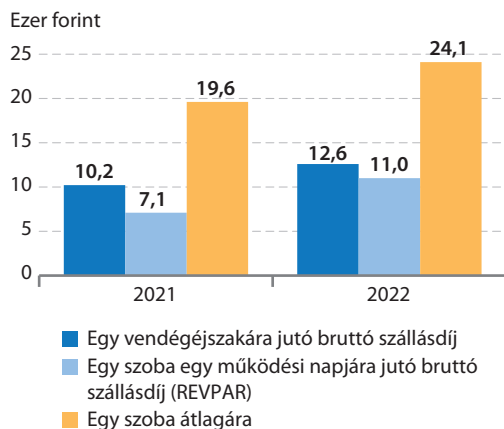
A vendégforgalom és az árak jelentős emelkedésével nőtt a bruttó árbevétel

A szálláshelyek bruttó árbevétele 2022-ben folyó áron **84%-kal**, 490 milliárd forintra emelkedett, miközben a vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás fogyasztóiár-indexe 18,5%-kal nőtt. (SZÉP-kártyával a kereskedelmi szálláshelyeken összesen 34 milliárd forint értékben fizettek a belföldi vendégek, ez az előző évi, magas bázishoz képest 5,2%-kal volt kevesebb.) A bevételek 72%-a a szállásdíjból származott, 90%-kal meg-

haladta az előző évit. Az összes bevétel 22%-át adó vendéglátásból származó összeg 81, a 6,4%-ot képviselő egyéb bevételek 41%-kal emelkedtek.

2022-ben az **egy vendégéjszakára jutó bruttó szállásdíj 13 ezer forint volt**, az egy évvel korábbinál 23%-kal több. **Egy szoba egy működési napjára (REVPAR) 11 ezer forint bevétel jutott**, az előző évinek több mint másfélszerese.

3.30. ábra Egy vendégéjszakára, illetve egy szoba egy működési napjára (REVPAR) jutó bruttó szállásdíj, valamint egy szoba átlagára

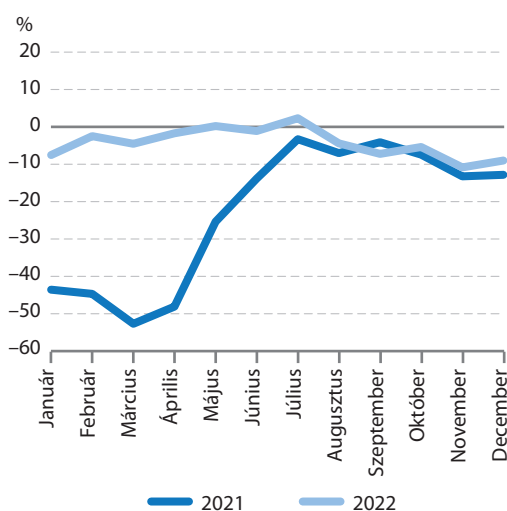

Az idegenforgalmi régiók mindegyikében növekedett a vendégforgalomra és a kapacitásra vetített szállásdíjak összege. **A szobák átlagára Budapest–Közép-Dunavidék, Balaton, valamint Észak-Magyarország turisztikai régióban 1043–3647 forinttal meghaladta az országos átlagot (24 ezer forint), míg a többi régióban annak 65–90%-át tette ki.** Az egy vendégéjszakára jutó szállásdíjak tekintetében még jelentősebbek az idegenforgalmi régiók közti különbségek: a mutató a fővárost is magába foglaló turisztikai régióban 33%-kal meghaladta az országos értéket, a Tisza-tavi régióban viszont annak mindössze 65%-a volt.

A vendéglátásban a nyári hónapok forgalma közelítette meg leginkább a járvány előtti

2022-ben az előzetes adatok alapján a vendéglátóhelyek eladási forgalma összesen mintegy 1,9 ezer milliárd forint volt, kilenczede a kereskedelmi, a fennmaradó rész pedig a munkahelyi vendéglátásból származott. A bevételek volumene 2022 első felében már megközelítette a járvány előtti időszakét, és két hónapban, májusban és júliusban sikerült meghaladni azt. Augusztustól a forgalom volumene többnyire meghaladta az egy évvel korábbit, viszont a 2019. évi szinthez képest – a reálkeresetek csökkenése és az emelkedő kibocsátási árak mellett – az elmaradás emelkedett. Éves szinten az összforgalom egy év alatt 21%-kal nőtt, mind a kereskedelmi, mind a munkahelyi vendéglátás esetében (22, illetve 11%-os) bővülés mutatkozott.

3.31. ábra A vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumenváltozása havonta (2019 azonos időszakához képest)

2022. június végén **48 ezer vendéglátóhely üzemelt hazánkban**, 1231-gyel **kevesebb, mint egy évvel korábban**, az előző évek csökkenő tendenciája folytatódott.

A vendéglátóhelyek közül mintegy 41 ezer kereskedelmi, közel 7 ezer munkahelyi, rendezvényi és közétkeztetést végző egységként működött.

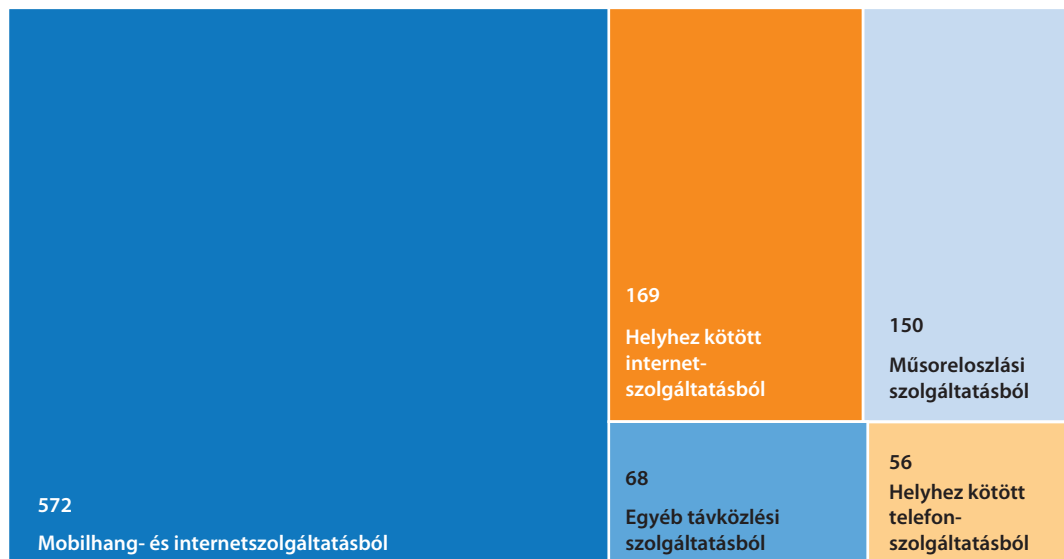
INFOKOMMUNIKÁCIÓ

Az információtechnológiai eszközök és alkalmazások használata mindennapjaink szerves részét képezi. 2022-ben a távközlési tevékenységeket is magába foglaló **információ és kommunikáció területén a bruttó hozzáadott érték volumene** – folytatva a korábbi években jellemző növekvő tendenciát – 7,4%-kal, **a nemzetgazdaság egészénél több mint másfélszer akkora ütemben emelkedett** az előző évihez képest. Az infokommunikáció területe a nemzet-

gazdaság beruházásaiból 2,2, hozzáadott értékéből 4,9%-kal részesedett.

A szolgáltatók 1000 milliárd forintot meghaladó bevételre tettek szert távközlési tevékenységből. Ennek több mint fele (572 milliárd forint) mobilhang- és internetszolgáltatásból származott, a bevételek sorrendjében ezt a helyhez kötött internetszolgáltatásból, valamint a műsorelosztási szolgáltatásból származó bevétel követte.

3.32. ábra **A távközlési tevékenységből származó nettó árbevétel, 2022, milliárd forint**

Az információ és kommunikáció területén dolgozók száma (169 ezer fő) 2022-ben lényegében nem változott az egy évvel korábbihoz képest. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havonta átlagosan bruttó 797 ezer forintot kerestek,²⁰⁾ 59%-kal többet a nemzetgazdasági átlagnál, ezzel ez az egyik legjobban fizető gazdasági terület. A bruttó

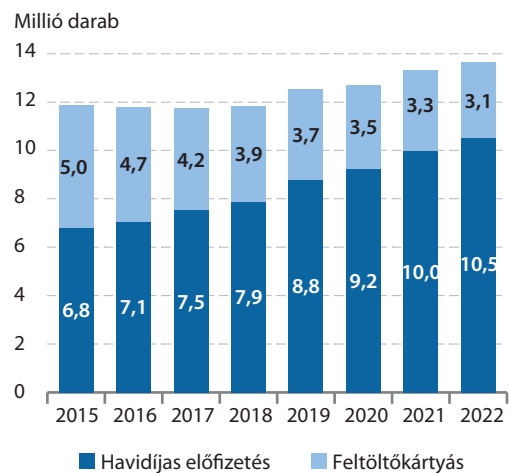
átlagkereset a nemzetgazdasági átlagnál (17,4%) némileg enyhébben, 15,3%-kal nőtt az előző évhez képest, az átlagkereset a távközlési szektorban alacsonyabb volt (710 ezer forint), mint a gazdasági ág egészében. Az üres álláshelyek aránya az információ és kommunikáció területén magasabb, mint a nemzetgazdaság egészében.

Az M2M-kártyák bővülése élénkíti a mobil-előfizetések piacát

A mobiltelefon-előfizetések piaca a 2000-es évek végére telítődött, 2010 és 2018 között 11,6–12,0 millió között ingadozott. Az emberi beavatkozás nélkül történő, eszközök közötti kommunikáció elterjedésével és az ehhez használt M2M²¹⁾-kártyákkal új lendületet vett a mobil-előfizetések bővülése, számuk 2022 végén 13,6 millióra nőtt. Ebből **közel 2,2 millió volt az M2M-kártyák száma, amelyekből 16%-kal több volt használatban** az egy évvel korábinál. Ez a technológia az üzleti világban többek között segít különböző folyamatok optimalizálásában és a logisztikában, míg az emberek mindennapjaiban például az okosotthonok felügyeletében és vezérlésében van jelen.

Száz lakosra 141 mobil-előfizetés jutott, közel ötször annyi, mint vezetékes előfizetés. A lakosság számot meghaladó előfizetésszám főként a lakossági és az üzleti előfizetések párhuzamos használatából következik. **A havidíjas előfizetések száma folyamatosan nő**, 2022 végére 77%-uk ilyen volt. Térnyerésüket a mobiltelefon-szolgáltatók stratégiája is erősíti: a havidíjas előfizetések percdíjai sok esetben kedvezőbbek, valamint adatforgalmat is biztosítanak a felhasználók számára.

3.33. ábra A mobiltelefon-előfizetések száma az előfizetés típusa szerint*

* 2019-től M2M-kártyákkal együtt.

A vezetékes telefonvonalak száma 2022-ben 2,9 millió alá csökkent, az év végi adatok alapján ebben az évezredben még nem volt ennyire kevés belőlük. A VoIP-hangcsatornák²²⁾ adták a vezetékes fővonalak négyötödét, amelyek korábban intenzíven terjedtek, de 2022 végére ezeknek a száma is elmaradt az előző évitől. A VoIP-alapú

²⁰⁾ A munkáltatók teljes körére vonatkozóan.

²¹⁾ M2M: machine to machine.

²²⁾ Jellemzően kábeltelevíziós, illetve széles sávon megvalósuló, helyhez kötött telefonszolgáltatás.

technológia népszerűségéhez hozzájárulnak a kábeltelevíziós társaságok által alkalmazott előfizetési konstrukciók, ame-

lyekben kombinálják a kábeltelevízió, az internet és a vezetékes telefon előfizetését.

Csúcsot döntött a mobilhálózatból kiinduló hívások száma

Napjainkra a mobiltelefonálás hangsúlyosabbá vált a vezetékesnél, utóbbi az ezredforduló óta fokozatosan veszít jelentőségéből. 2022-ben a vezetékes hálózatból indított hívások száma 17%-kal tovább csökkent, ugyanakkor a hívások átlagos időtartama az előző két esztendőhöz hasonlóan meghaladta a hat percet, ami lényegesen hosszabb időtartam a korábbiaknál.

Az internetkapcsolatra épülő kommunikációs csatornák egyre növekvő népszerűsége ellenére a mobilhálózaton indított hí-

vások száma minden korábbinál magasabb (közel 8,6 milliárd) volt 2022-ben. A beszélgetések összes ideje ugyanakkor csökkent az előző évihez képest. A vezetékes hívásokhoz hasonlóan a mobiltelefonon folytatott beszélgetések átlagos hossza szintén magasabb volt 2020 és 2022 között (közel három és fél perc), mint az előző években. 2022-ben az előfizetők 1 millió 639 ezer SMS- és MMS-üzenetet küldtek, ami a legalacsonyabb érték 2015 óta.

A televíziószolgáltatás 86%-a digitális technológiára épül

A digitális technológia fejlődésével a **televíziószolgáltatás** is átalakult. 2022 végén az egy évvel korábbinál kevesebb, 3 millió 524 ezer előfizetést tartottak nyilván, ennek 82%-a vezetékes jelátviteli hálózaton valósult meg. **Az összes előfizetés 14%-át az analóg, 86%-át a digitális csomagok tették ki**, ezek megoszlása lényegében nem változott az előző évihez képest. Az igénybe vett csomagokat tekintve csak televíziószolgáltatásra (*single-play*) az előfizetések

23, a kedvezőbb csomagkonstrukciók miatt a vezetékes telefon-, internet- és televíziószolgáltatás együttes használatára (*triple-play*) a 42%-a vonatkozott 2022-ben, míg a 4play előfizetések (tévé-, vezetékeshang-, mobilhang- és internetszolgáltatás együtt) 14%-ot tettek ki. Az előfizetők mindössze 21%-a döntött úgy, hogy a televíziószolgáltatás mellett a vezetékes telefon- és az internetszolgáltatás közül csak az egyiket veszi igénybe (*dual-play*).

ÉPÍTŐIPAR

Az építőipar nemzetgazdasági súlyát tekintve 2022-ben – az előzetes adatok alapján – a bruttó hozzáadott érték 6,4 %-át, a beruházásoknak pedig a 2,5%-át adta. Az előbbi volumene 3,1%-kal, részaránya 0,2 százalékponttal nőtt 2021-hez viszonyítva. A bruttó hozzáadott érték bővülésének eredményeképpen az építőipar 0,2 százalékponttal – az egy évvel korábbihoz viszonyítva harmadakkora mértékben – járult hozzá a GDP 2022. évi 4,6%-os növekedéséhez. Az építőipar azon öt nemzetgazdasági ág között volt, ahol a beruházások volumene nőtt (+1,3%). A fejlesztések nemzetgazdaságon belüli részaránya megegyezik az egy évvel korábbival.

Az építőiparban dolgozók **az összes foglalkoztatott (4,696 millió) 8,1%-át**

adták, ami az egy évvel korábbihoz viszonyítva nem változott, a 2015. évihez képest 1,8 százalékponttal nőtt. Az építőiparban **380 ezer embert foglalkoztattak** 2022-ben, 1,8%-kal többet az előző évihez képest. A **teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete**²³⁾ **380 ezer forint volt**, amely 16%-kal nőtt 2021-hez képest, és a korábbi évekhez hasonlóan **a nemzetgazdasági átlag (500 ezer forint) 76%-át tette ki**. Ebben szerepet játszott az is, hogy a fizikai dolgozók aránya magasnak számít a többi gazdasági területhez képest. Az építőipari ágazatok közül csak az egyéb építmények építése területen dolgozók bruttó átlagkeresete érte el a nemzetgazdasági átlagot.

Lassult az építőipar növekedési üteme

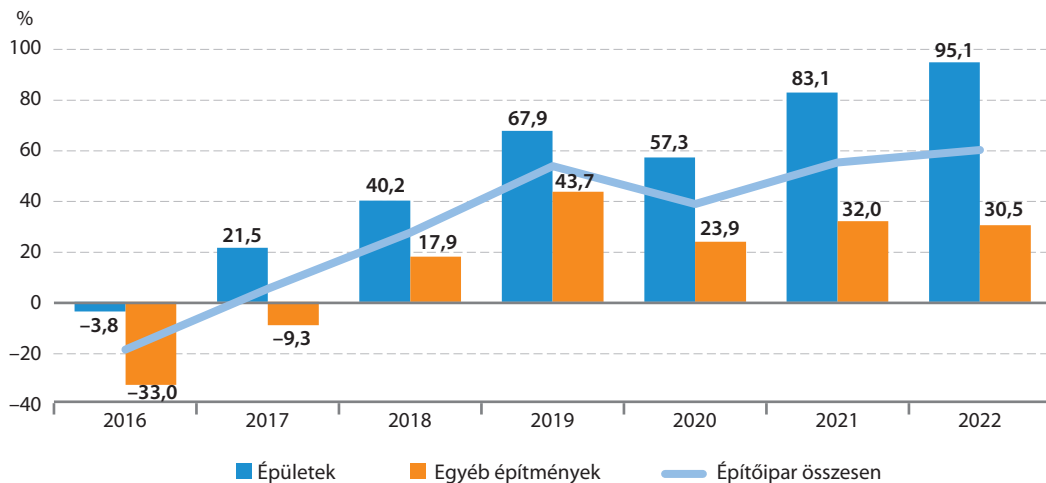
Az építőipar dinamikus bővülése a járvány miatt 2020-ban megtört, majd 2021-ben ismét növekedési pályára állt. Az energiaárak számottevő emelkedése, a magas infláció és a bizonytalan gazdasági kilátások következtében a növekedési ütem lassult 2022-ben. **Az építőipari termelés (folyó áron 6874 milliárd forint) volumene 3,0%-kal nőtt** az egy évvel korábbihoz képest. Az utóbbi két év bővülésével együtt az építőipari termelés összehasonlító áron 60%-kal volt nagyobb a 2015. év havi átlagánál, valamint a járvány előtti, 2019. évi szintet is meghaladta 4,2%-kal.

Építményfőcsoportok szerint a termelési érték 63%-át az épületépítések, 37%-át

pedig az egyéb építmények adták, az előbbieik aránya egy év alatt 3,0 százalékponttal nőtt. Az **épületépítések** 2022. évi 4318 milliárd forintos **teljesítménye volumenben 6,3%-kal felülmúlta az egy évvel korábbit**. Az **egyéb építmények építése tekintetében a volumen (folyó áron 2555 milliárd forint) az év utolsó öt hónapjában folyamatosan csökkent**, aminek eredményeképpen a termelés **1,4%-kal mérséklődött a 2021. évihez képest**. Az építőipar termelési értékének volumenbővülése elmaradt az alkalmazásban állók számának növekedésétől, ezért a termelékenység összehasonlító áron kismértékben csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

²³⁾ A munkáltatók teljes körére vonatkozóan.

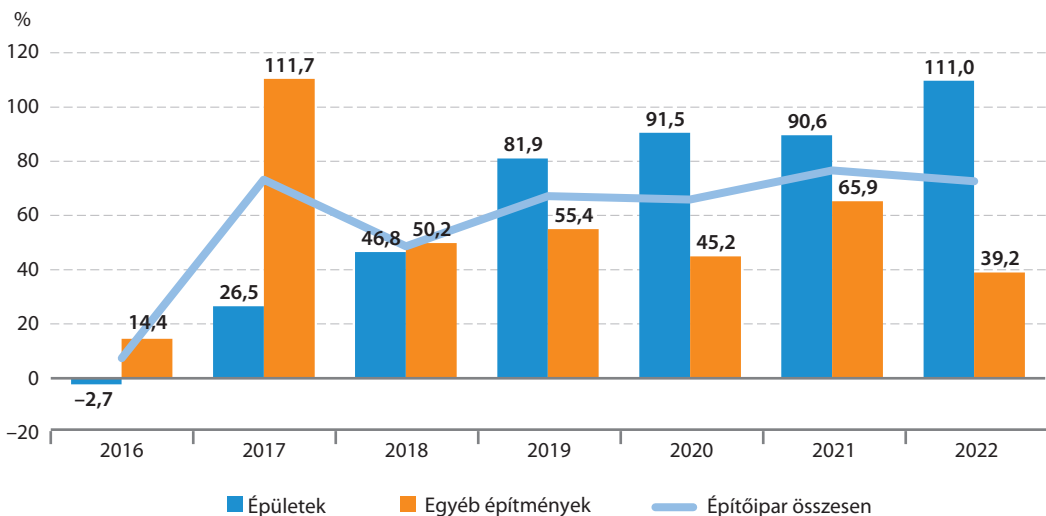
3.34. ábra Az építőipari termelés volumenváltozása építménycsoportonként (2015. év havi átlagához képest)

Az építőipari vállalkozások 2022-ben 5193 milliárd forint értékű új szerződést kötöttek, összehasonlítva áron 3,1%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az **épületépítések esetében** az energiahatékonyabbat növelő beruházási igényeknek is tulajdoníthatóan

az új megrendelések volumene 10%-kal nőtt. Ezzel szemben az **egyéb építmények építése tekintetében megkötött új szerződések volumene** – részben számos állami beruházás elhalasztása miatt – **17%-kal csökkent** az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

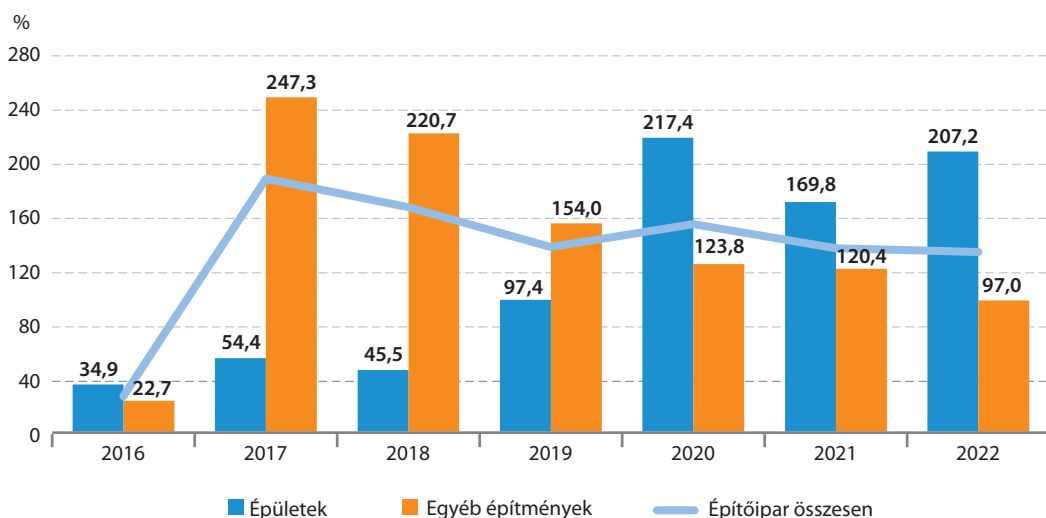
3.35. ábra Az építőipar tárgyévben kötött szerződéseinek volumenváltozása építménycsoportonként (2015. év havi átlagához képest)

Az építési vállalkozók 2767 milliárd forint értékű megrendeléssel zárták a 2022-es évet, amely összehasonlító áron 1,2%-kal csökkent az előző évhez képest. Az **egyéb építmények rendelésállománya 11%-kal elmaradt** a 2021. decemberitől, míg az **épü-**

letépítések év végi szerződéseinek volume-ne **14%-kal meghaladta** az egy évvel korábbi, alacsony bázist. Az előbbi csökkenését részben az új uniós költségvetési ciklushoz kapcsolódó pénzügyi források rendelkezésre állásának csúszása okozta.

3.36. ábra **Az építőipar év végi rendelésállományának volumenváltozása építményfőcsoportonként (2015. év havi átlagához képest)**

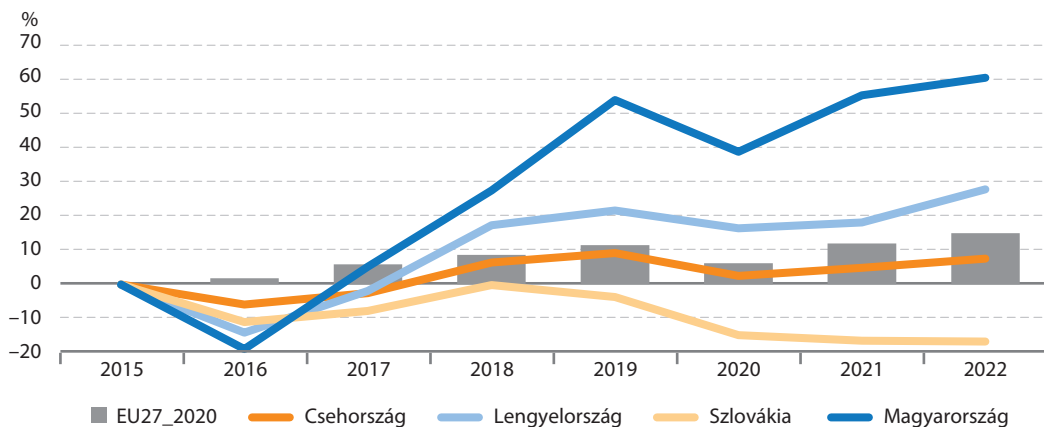

Uniós szinten is lassult az építőipar növekedése

Az Európai Unió építőipari termelésének 2015 és 2019 közötti folyamatos bővülése a járvány miatt 2020-ban megtört, majd 2021-ben ismét nőtt. 2022-ben **a naptárhataással kiigazított adatok alapján az építőipar teljesítménye Magyarországon** – az uniós átlagot (2,7%) felülmúlva – **3,3%-kal bővült** az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az építőipari termelés a tagországok többségében szintén nőtt, legnagyobb

mértékben Görögországban (24%-kal). Az unió építőipari termeléséből a legnagyobb arányban részesedő országok közül Németországban 1,5%-kal csökkent, míg Franciaországban 2,5%-kal nőtt a kibocsátás. Az előbbiben az épületépítések volumene csökkent, az egyéb építmények építése bővült, az utóbbiban éppen fordítva, az épületépítések volumene nőtt, az egyéb építmények építése pedig mérséklődött.

3.37. ábra Az építőipari termelés volumenváltozása az EU-ban és a visegrádi országokban* (2015-höz képest)

* Naptárhatással kiigazított adatok.

A visegrádi országok közül Szlovákiában csökkent a termelés 2022-ben, Lengyelországban a magyarországinál nagyobb, míg Csehországban kisebb volt a növekedés. Építményfőcsoportok szerint Magyar-

országon az épületépítések, míg Lengyelországban és Csehországban az épületépítések és az egyéb építmények építése együttesen eredményezték a teljesítménybővülését.

MEZŐGAZDASÁG

A rendkívül csapadékszegény tavaszi és nyári időjárás okozta termés kiesés, az állatbetegségek által előidézett létszámcsökkenés, a jelentősen dráguló energiahordozók és inputtermékek miatt az agrárium teljesítménye számottevően elmaradt az előző évitől. A nemzetgazdasági ágak közül egyedül a mezőgazdaság hozzáadott értéke²⁴⁾ csökkent (31%-kal) az egy évvel korábbihoz képest. A súlyos aszály következtében az agrárium 1,1 százalékponttal mérsékelte a GDP

4,6%-os volumennövekedését. A gazdasági ág szereplői a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték 3,2%-át állították elő. Mezőgazdasági fejlesztésekre 686 milliárd forintot fordítottak, reálértéken 6,6%-kal többet az előző évinél. A teljesítményérték a nemzetgazdasági beruházások 4,5%-át tette ki.

A foglalkoztatottak²⁵⁾ 4,3%-a, 201 ezer fő dolgozott az agrárszektorban, 73%-uk férfi volt. A teljes létszám egy év alatt kissé csökkent, legutóbb 2014-ben dolgoztak

²⁴⁾ A nemzeti számlákra vonatkozó ESA2010 módszertana alapján.

²⁵⁾ A munkaerő-felmérés adatai szerint.

a 2022. évinél kevesebben a mezőgazdaságban. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete²⁶⁾ 2022-ben 16%-kal, 379 ezer forintra emelkedett. A bérnövekedés kisebb volt a nemzetgazdasági átlagnál, így a mezőgazdasági átlag-

fizetés továbbra is jelentősen (24%-kal) elmaradt az országos átlagtól. Az agráriumban az átlagkereset a gazdasági ágak között az egyik legalacsonyabb volt, többek között a fizikai foglalkozásúak nagyobb arányával összefüggésben.

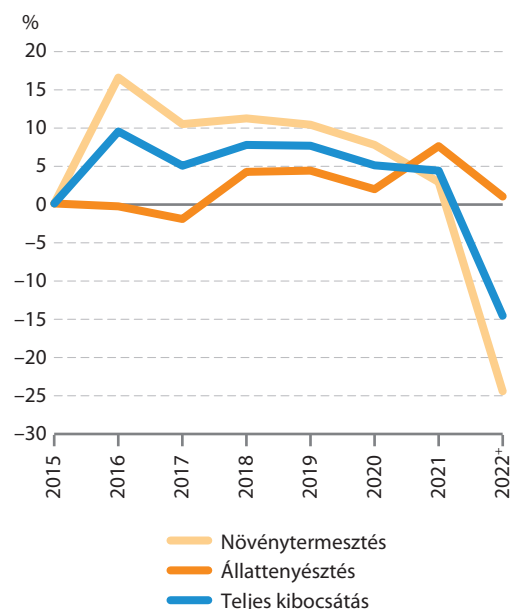
Az aszály és az ársokk hatására visszaesett a mezőgazdasági kibocsátás volumene

2019 óta több tényező következtében mérséklődik az agráriumban a kibocsátás hazánkban. A legfőbb okok közé a szélsőséges időjárás okozta termés kiesés, az állategészségügyi vészhelyzetek (például sertéspestis, madárinfluenza) miatti kényszervágások és a termelési ráfordítások jelentős drágulása sorolható. Ezenkívül a Covid19-járvány következtében kialakult kedvezőtlen gazdasági környezet és az orosz–ukrán háború okozta piaci bizonytalanság is rontotta az agráriumban a teljesítményt.

A mezőgazdasági számlák rendszerének előzetes adatai szerint 2022-ben **a mezőgazdaság teljes kibocsátásának volumene 18%-kal visszaesett az előző évihez képest**, miközben az árak átlagosan 42%-kal emelkedtek. Az időjárási és piaci sokkhatások miatt az új évezredben egyszer sem volt olyan nagy mértékű a termelési volumen-csökkenés, mint 2022-ben. A volumen- és az árváltozás eredményeként a mezőgazdaság teljesítményértéke (3998 milliárd forint) – szolgáltatásokkal és kiegészítő tevékenységekkel együtt – 17%-kal növekedett. A teljes kibocsátásból a nö-

vénytermesztés 57, az állattenyésztés 37%-kal részesedett, a többi szolgáltatásokból és másodlagos tevékenységekből adódott. Az állattenyésztés aránya legutóbb 2003-ban volt nagyobb a 2022. évinél.

3.38. ábra A mezőgazdasági kibocsátás volumenváltozása (2015-höz képest)

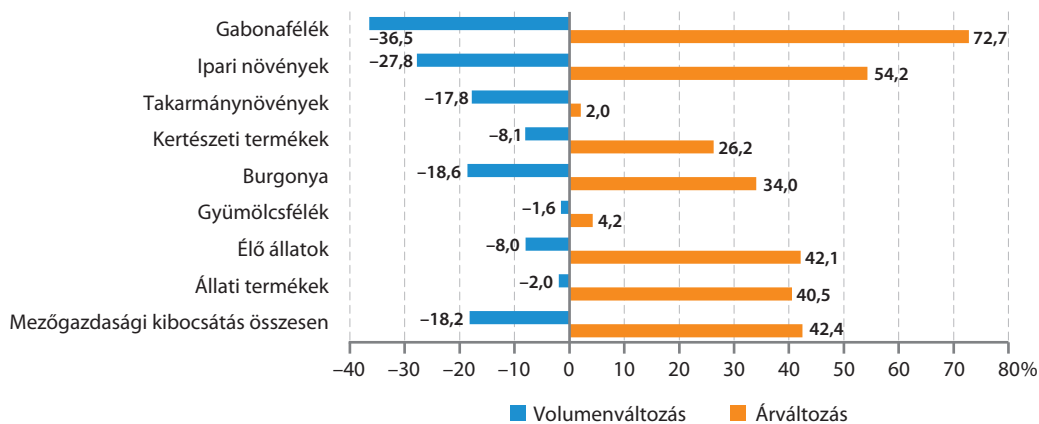
²⁶⁾ A munkáltatók teljes körére vonatkozóan.

A betakarított szántóterület csökkenése és az aszály okozta termés kiesés nyomán a **növénytermesztés termelési volumene 27%-kal kisebb**, árszínvonala viszont az ellátási bizonytalanság miatt 49%-kal nagyobb volt az egy évvel korábbinál. Szinte valamennyi termékcsoport termelése csökkent vagy nem változott 2021-hez képest, ez alól csak néhány, az előző évinél nagyobb hozamot adó gyümölcsfaj jelentett kivételt.

- A gabonafélék termésmennyisége 36%-kal zsugorodott, ezen belül a csapadékhiányt leginkább elszenvedő szemes kukoricáé 57, a legnagyobb területen termesztett búzáé 18, az árpáé 10%-kal esett vissza.

- Az ipari növények volumene 28, a növénycsoport nagy részét kitevő napraforgó terméseredménye 29, a kisebb részarányú repcéé – termesztésének visszaszorulása és a kedvezőtlen időjárás miatt – 31%-kal csökkent.
- A kertészeti termékek termésmennyisége 8,1, a takarmánynövényeké 18%-kal elmaradt a 2021. évitől.
- A gyümölcsstermés egy év alatt 1,6%-kal mérséklődött. Almából 39, körtéből 25%-kal kevesebbet szüreteltek, mint 2021-ben, az őszibarack volumene viszont 76%-kal nőtt az előző évi fagy okozta termés kiesés alacsony bázisa miatt.

3.39. ábra **A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árváltozása az előző évihez képest a mezőgazdasági számlák rendszere alapján, 2022***

Az állattartáshoz kapcsolódó költségek jelentős növekedése és egyes, járványt okozó állatbetegségek (afrikai sertéspestis, madárinfluenza) szórványos előfordulása következtében **az állattenyésztés termelési volumene 6,1%-kal csökkent**, ezen belül az élő állatoké esett vissza nagyobb mértékben (8,0%). Az élő állatok kibocsátásának 48%-át adó baromfik tenyésztése 10, a szarvasmarháké 8,0, a sertéseké 6,0%-kal kisebb lett, a juhoké és a kecskéké együtt

nem változott az előző évihez képest. Az előállított állati termékek majdnem hét-tizedét kitevő tej termelése 3,0%-kal alulmúlta az egy évvel korábbit.

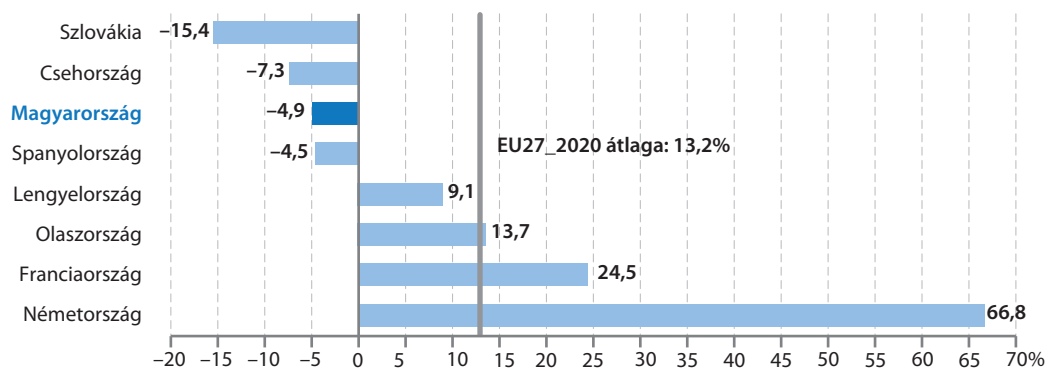
A mezőgazdasági termékek előállításához és a szolgáltatások nyújtásához szükséges **folyó termelőfelhasználás volumene 5,5%-kal mérséklődött**, árindexe viszont 43%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbözeteként előálló **bruttó**

hozzáadott érték (1226 milliárd forint) esetében **37%-kal csökkent** a volumen. A termelési tényezők jövedelme 4,7, a vállalkozói jövedelem 1,8%-kal magasabb volt az előző évinél.

Az agrárium éves munkaerőegységben (évi 1800 munkaóra) kifejezett **munkaerő-felhasználása 2015 óta mérséklődik**, 2022-ben mintegy 312 ezer ember mezőgazdasági tevékenységének felelt meg. A nem fizetett munkaerő aránya a 2000-es évek eleje óta csökkenő tendenciát mutat, de 2022-ben még így is a mezőgazdasági munkaidő-ráfordítás 64%-a az egyéni gazdaságok családtagjaihoz – ideértve a roko-

nok, ismerősök eseti jellegű önkéntes munkavégzését is – köthető. A mezőgazdasági jövedelmek változásának mérésére használt jelzőszám, a termelési tényezők munkaerőegységre jutó reáljövedelme („A” mutató²⁷⁾) a 2016 és 2021 közötti folyamatos növekedés után 2022-ben 4,9%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. A mutató értéke az uniós tagállamok közel hattizedében nagyobb volt az előző évinél. A visegrádi országok közül Lengyelországban a közösségi átlagtól elmaradó mértékű javulás, Csehországban és Szlovákiában a magyarországit meghaladó visszaesés következett be.

3.40. ábra Az „A” mutató változása a jelentősebb mezőgazdasági termelő uniós tagállamokban és a visegrádi országok körében, 2022+ (előző évhez képest)

A kukorica és az olajos növények termelésében továbbra is az uniós élmezőnybe tartozunk

2022-ben az előzetes adatok szerint az Európai Unió teljes mezőgazdasági kibocsátásának volumene (alapáron 537 milliárd euró) 3,0%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A kibocsátás

53%-át kitevő növénytermesztés volumene 4,7, a 39%-át adó állattenyésztésé 1,5%-kal csökkent. **Hazánk 2022-ben az unió mezőgazdasági termelési értékének 2,1%-át állította elő**, részesedése 2015 óta szinte

²⁷⁾ A mutató számítása: a termelési tényezők jövedelmének indexe és a bruttó hazai termék (GDP) implicit árindexének hányadosa osztva az összes éves munkaerő-felhasználás indexével.

változatlan. A növényfélék közül kettőnek a termelése alapján számottevő hazánk szerepe: az olajos magvú növények termelési értékének 7,0, a kukorica kibocsátásának 5,4%-a származott országunkból, az előbbi esetében az uniós rangsorban a 6., az utób-

binál a 7. helyen állunk. A főbb állatfajok közül a baromfik esetében volt a legnagyobb (5,1%) a részesedésünk a közösségi kibocsátásból, amivel a tagállamok között a 6. helyet foglaltuk el.

Kukoricából utoljára 1961-ben termelt kevesebb hazánkban

A növénytermesztők számára a vegetációs időszakban az egyik legnagyobb kihívást a csapadékhiány jelentette. Májustól augusztus közepéig szinte csak a nyugati országrészben hullott elvértve eső, és a szárazságot több hóhullám is kísérte a nyár folyamán.

A rendkívül száraz és meleg időjárás a **főbb szántóföldi növények terméseredményét jelentősen visszavetette**. A gabonafélék közül kukoricából, rozsból és zabból 1990 óta egyszer sem arattak annyira keveset, mint 2022-ben. A hektáronkénti hozamok jelentősen elmaradtak az előző évitől, sőt a kalászosok termésének héttizedét

adó búza termésátlagá 2012 óta a legalacsonyabb volt. A második legnagyobb területen termesztett kukoricát a szárazság által leginkább sújtott térségekben a gyenge fejlődés és a kedvezőtlen terméskilátás miatt jellemzően kitarcsázták vagy szerencsés esetben zölden betakarították, ezáltal a tavalyinál kisebb kiterjedésű szántóról sikerült betakarítani. Az aszálytal kevésbé érintett földekről mindössze 2,8 millió tonna szemes kukoricát arattak, a megelőző öt év átlagánál 63%-kal kevesebbet. A kukorica egy hektárra jutó termése fél évszázada nem volt ennyire mélyponton.

3.2. tábla A főbb szántóföldi növények terméseredménye, 2022⁺

Növény	Betakarított terület		Termésmennyiség		Termésátlag	
	ezer hektár	változás az előző évhez képest, %	ezer tonna	változás az előző évhez képest, %	kilogramm/hektár	változás az előző évhez képest, %
Búza	950,6	6,5	4 186,4	-20,9	4 400	-25,8
Kukorica	819,4	-22,3	2 803,2	-56,6	3 420	-44,2
Árpa	320,4	19,3	1 539,6	-10,1	4 800	-24,6
Napraforgó	681,7	4,1	1 255,7	-28,6	1 840	-31,3
Repce	203,0	-21,2	506,6	-31,0	2 500	-12,3
Cukorrépa	9,7	-19,0	459,2	-32,3	47 180	-16,4
Burgonya szántón	7,9	-9,5	194,5	-18,9	20 800	-13,3

A harmadik legnagyobb szántóföldi kiterjedésű napraforgó terméseredményén is megmutatkozott a csapadékhány. A repce hozama kisebb mértékben csökkent 2021-hez képest, mint a területe. A két legfontosabb olajos magvú növény termésátlaga 2018 és

2020 között közel azonos volt, 2021-től azonban a nyári csapadékhányának fokozottabban kitett napraforgóé jobban csökkent, mint a repcéé. A szántóföldi burgonya- és a cukorrépa-termesztés tovább vesztett agrár-gazdasági szerepéből.

Csökkent a felvásárolt vágóállatok és állati termékek mennyisége

2022. december 1-jén a **főbb haszonállatokból kevesebbet tartottak** az egy évvel korábbinál. Az állatállomány csökkenésében meghatározó szerepet játszott a takarmány- és az energiaárak nagymértékű emelkedése. A gazdálkodók a tél kezdetén 17 ezerrel kevesebb szarvasmarhát gondoztak, mint 2021. december elején. A teljes állomány

47%-át kitevő tehenek száma egy év alatt 2,2 ezerrel fogyott. 2022-ben vágóborjú nélkül 23,4 ezer tonna vágómarhát vásároltak fel, az egy évvel korábbinál egytizedével kisebb mennyiséget. Az év során a termelőktől feldolgozásra és továbbértékesítésre átvett mintegy 1,6 millió tonna tehéntej 3,1%-kal kevesebb volt, mint 2021-ben.

3.3. tábla **Állatállomány, december 1.***

(ezer darab)

Állatfaj	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Szarvasmarha	870	885	909	933	902	885
Sertés	2 870	2 872	2 634	2 850	2 726	2 558
Juh	1 146	1 109	1 061	944	887	872
Tyúk ^{a)}	31,8	30,7	30,9	28,9	32,1	29,1
Kacsa	4 695	4 894	4 498	2 970	4 241	2 727
Pulyka	2 905	2 842	2 663	2 742	2 636	2 518
Lúd	1 189	1 335	1 173	798	952	614

* 2020-tól csak a gazdaságküzösböt elérő gazdaságok adatai.

^{a)} Millió darab.

A sertésállomány egy év alatt 6,2, a létszám 5,8%-át adó anyakocáké 5,8%-kal fogyott. Utóbbi az állomány további csökkenését vetítheti előre. A 2022-ben felvásárolt vágósertés mennyisége (vágómalac és süldő nélkül 416,1 ezer tonna) 8,0%-kal alulmúlta az egy évvel korábbit, átlagos tömegük 116 kilogramm volt, majdnem ugyanannyi, mint 2021-ben. A juhállomány 2022 végére újból 900 ezer alá csökkent, a decemberi létszám 1,7, a juhok mintegy nyolctizedét képviselő

anyajuhoké 3,8%-kal alulmúlta a 2021. évit. Vágójuhából az év folyamán mintegy 4,7 ezer tonnát vettek át, az előző évinél 30%-kal kevesebbet. A tyúkok száma egy év alatt 9,3%-kal, 29,1 millióra csökkent, a teljes létszám háromtizedét adó tojóké ennél kisebb mértékben, 3,7%-kal fogyott. 2022-ben vágótyúkból az egy évvel korábbinál 3,8%-kal kisebb mennyiséget (436,6 ezer tonnát), étkezési tyúktojásból 12%-kal többet (294 millió darabot) vásároltak fel.

4

Digitális világ

Internethálózat

→ A digitalizáció terjedésének fontos alapja az internethálózat fejlesztése, a fejlett technológiák alkalmazásának terjedése. 2022 végén a helyhez kötött internet-előfizetések száma 4,6, az ebből származó árbevétel 7,4%-kal nőtt. Az optikai hálózaton keresztül történő vezeték nélküli előfizetések részaránya 39%-ra bővült, egyre inkább háttérbe szorult az xDSL-kapcsolat. A mobilhálózat adatforgalma 33%-kal nőtt. A helyhez kötött internetre előfizetők több mint fele már 100–500 Mbit/s garantált letöltési sebességű csomagra szerződött.

Digitális gazdaság

→ 2021-ben a hazai cégek árbevételének 20%-a keletkezett elektronikus értékesítésből, ennek aránya a nagyvállalatok körében 27, a 10–249 foglalkoztatottal rendelkező vállalkozásoknál 11%-ot tett ki. A Covid19-járvány gyorsította a digitalizáció terjedését, 2022-ben a hazai vállalkozások 63%-a biztosított távoli hozzáférést a cég e-mail-rendszeréhez, és 29%-uk tartott online értekezletet. A digitális gazdaság alapját képező infokommunikációs szektorban 44 ezer vállalkozás működött 2021-ben, 4,2%-kal több, mint egy évvel korábban.

Digitális társadalom

→ A járvány a lakosság digitális eszköz-használatára is jelentős hatást gyakorolt. Töretlenül bővült a háztartások internetellátottsága, 2022-ben 91% volt, megközelítette az uniós átlagot. A 16–74 évesek 85%-a napi rendszerességgel internetezett. Az elektronikus ügyintézés és az e-kereskedelem is még népszerűbbé vált. A 16–74 évesek 69%-a töltött le űrlapot közhivatal, közintézmény honlapjáról vagy applikációból, ez 2 százalékponttal magasabb, mint az előző évi arány. 2022. január-márciusban a 16–74 évesek 61%-a rendelt, illetve vásárolt az interneten keresztül terméket vagy szolgáltatást, 2015-ben ez még csak 23% volt.

INTERNETHÁLÓZAT

A minél szélesebb internethálózat fontos alapja a digitalizáció terjedésének, fejlődésének. Hazánkban az 5G-hálózat lefedettsége is folyamatosan bővül, az ország egyre

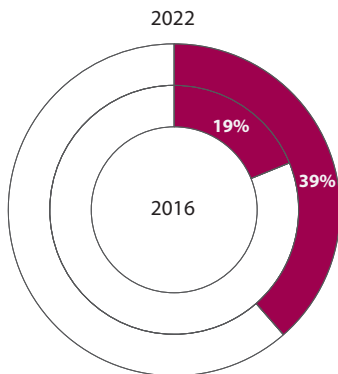
nagyobb részén érhető el a mobilszolgáltatóknál. A világháló használata a mindennapok szerves részévé vált.

Egyre többen fizetnek elő optikai hálózaton elérhető internetre

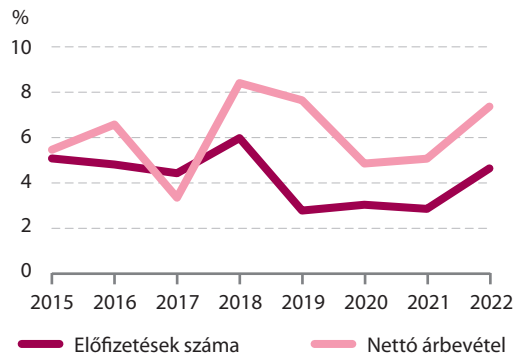
Helyhez kötött internetkapcsolatra 2022 végén több mint 3,5 millió előfizetést regisztráltak, 4,6%-kal többet az egy évvel korábbinál. Így ezer lakosra már 366 előfizetés jutott, a mutató értéke az előző években az uniós országok sorrendjének¹⁾ középső részébe tartozott. A legfejlettebb technológia, az **optikai hálózat részaránya 34-ről 39%-ra nőtt az előfizetéseken belül**, miközben a másik két jelentősebb kapcsolattípuson keresztüli szolgáltatásokra vonatkozó szerződések száma csökkent.

Az elavultabbnak számító xDSL-technológia már csak a helyhez kötött előfizetések 14%-át adja, a kábeltévé-hálózat részesedése pedig 43%-ra mérséklődött. Egyre elterjedtebb a mobilinternet is, 2022 végén az aktív SIM-kártyák több mint hattizede biztosított hang- és mobilinternet-szolgáltatást. 2022-ben az előző évihez képest gyorsabban (7,4%-kal) bővült a helyhez kötött internetre történő előfizetésekből származó árbevétel (169 milliárd forint), mint az előfizetések száma. Ennek eredményeként az egy előfi-

4.1. ábra Az optikai hálózat részesedése a helyhez kötött internet-előfizetésekből

4.2. ábra A helyhez kötött internet-előfizetések számának és nettó árbevételének változása (az előző évhez képest)

¹⁾ Forrás: International Telecommunication Union (Nemzetközi Távközlési Egyesület).

zetésre jutó átlagos árbevétel 2,6%-kal emelkedett. Ezt vélhetően a magasabb színvonalú szolgáltatást biztosító, így drágább csomagok terjedése okozta, mivel a telefon

és az internet azon kevés szolgáltatás közé tartozott, amelyek fogyasztói átlagára lényegében nem változott az év során.

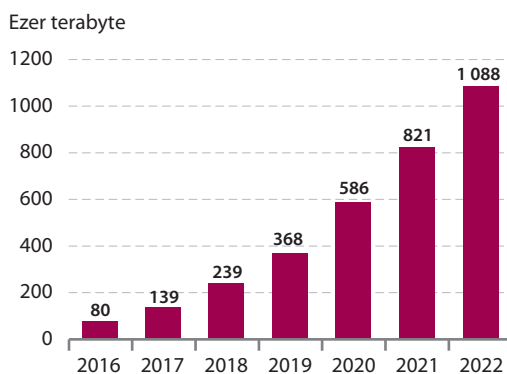
33%-kal nőtt a mobilhálózat adatforgalma

Az okostelefonok és a mobilinternet gyors terjedésével, az egyre kedvezőbb előfizetési csomagokkal, valamint a mobilszolgáltatók hálózatfejlesztéseivel összefüggésben az elmúlt években **dinamikusan nőtt a mobilhálózaton keresztül lebonyolított adatforgalom: 2022-ben megközelítette az 1,1 millió terabyte-ot, 33%-kal túlta felül az egy évvel korábbi.**

A helyhez kötött internet adatforgalma változatlanul többszöröse a mobiladat-forgalomnak, de a nagyságuk közötti különbség arányaiban évről évre csökken, mivel előbbi bővülése csekélyebb mértékű, 2022-ben már csak 1,5% volt. A 7,2 millió terabyte-os forgalom négyötöde letöltésből, ötöde feltöltésből származott. A hálózatfejlesztéseknek köszönhetően a felhasználók egyre maga-

sabb minőségű internetet vehetnek igénybe. A helyhez kötött internetre előfizetők több mint fele már 100–500 Mbit/s garantált letöltési sebességű csomagra szerződött.

4.3. ábra A mobiladat-forgalom alakulása

DIGITÁLIS GAZDASÁG

A digitális megoldások eredményes alkalmazása napjainkra a gazdasági versenyképesség alapfeltételévé vált. A járvány tovább növelte a digitalizáció jelentőségét, a válság leküzdésének és a vállalkezési teljesítmény növelésének szüksége fokozta a legkor-

szerűbb infokommunikációs technológiák sikeres integrálása iránti igényt. A végbe ment gazdasági változások kiindulási alpjául szolgáltak az EU 2030-ra meghirdetett digitális átalakulásának és az előttünk álló digitális évtizednek²⁾.

²⁾ A digitális évtizedhez vezető út: az Európai Bizottság által 2030-ra előirányzott, az EU gazdaságának és társadalmának digitális átalakítására vonatkozó célkitűzések elérésének eszköze.

Forrás: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-decision-establishing-2030-policy-programme-path-digital-decade>

A hazai vállalkozások árbevételének ötöde elektronikus kereskedelemről származott

Napjainkban az internetkapcsolat és a virtuális jelenlét elengedhetetlen a vállalkozások mindennapi működéséhez. **2022-ben a hazai vállalkozások 95%-a használt internetet**, és az interneteléréssel rendelkező vállalkozások 90%-a vett igénybe helyhez kötött széles sávú internetet, 84%-a mobilinternetet (uniós szinten 95, illetve 87%-a).

Saját honlappal a hazai vállalkozások 65%-a rendelkezett, ami jelentősen elmarad az uniós átlagtól, egyben a tagállamok rangsorában az egyik legkevesebb. 87%-uk nyújtott termékeivel és szolgáltatásaival kapcsolatos információt a weboldalon, és 29%-uk tette lehetővé, hogy a honlapján keresztül meg lehessen vásárolni, illetve le lehessen foglalni azokat.

A 2022-es felmérés szerint³⁾ a hazai vállalkozások 21%-ánál származott az árbevétel legalább 1%-a elektronikus értékesítésből, és az összes árbevétel 20%-a keletkezett elektronikus kereskedelem révén. Mindkét érték kevéssel meghaladta az uniós átlagot (20, illetve 18%). Az egy évvel korábbihoz képest a hazai e-kereskedelem kevésbé koncentrált: több vállalkozásnál volt az elektronikus értékesítés aránya legalább 1%, viszont az összes árbevétel kisebb része származott belőle. A visegrádi országok közül Csehországban és Szlovákiában az összes árbevétel hazánknál nagyobb hányada, 30, illetve 23%-a keletkezett elektronikus

kereskedelem révén, míg Lengyelországban a 17%-a.

Az e-kereskedelem szerepe hangsúlyosabb a nagyvállalatok körében. Esetükben az árbevétel 27%-a keletkezett elektronikus értékesítés révén, ezen belül döntően elektronikus adatszere⁴⁾ keresztül zajlott a forgalom. A 10–249 foglalkoztatottal rendelkező vállalkozásoknál az összes értékesítés 11%-a származott e-kereskedelemről, amelynek valamivel nagyobb részét (52%-át) a weboldalon keresztüli eladás tette ki. Bár az interneten történő értékesítés összességében kisebb súlyt képvisel a vállalkozások forgalmán belül, a lakosság egyre szélesebb rétege vásárol rendszeresen a világhálón, amit a kiskereskedelmi forgalmi adatok is alátámasztanak.

A digitális átalakulás 2030-ra kitűzött uniós céljait nyomon követő DESI-mutatónak⁵⁾ a digitális technológiák vállalati tevékenységekbe történő integráltságát mérő dimenziója alapján **hazánk vállalkozásainak digitális felkészültsége jelentősen elmarad az EU-átlagtól**, a 2022-es jelentés szerint a tagországok rangsorában a 25. helyen állt. Ezen belül rendkívül alacsony a hazai vállalkozások digitális intenzitása és a fejlett technológiák elterjedtsége. A mesterséges intelligenciára épülő technológiák valamelyikét például a hazai cégek 2,9%-a használta 2021-ben – ami alig több, mint az

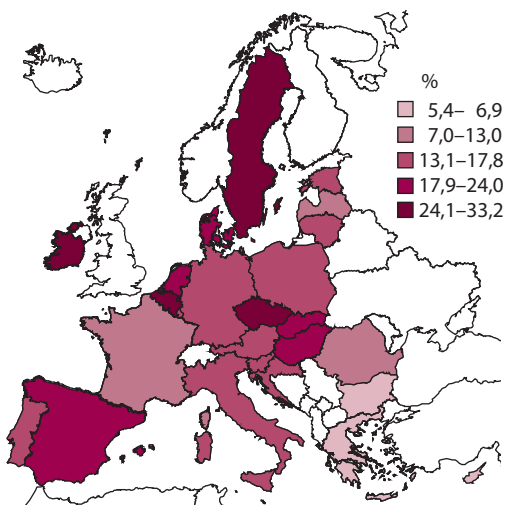
³⁾ Az adatok a 2022. évi felmérésből származnak, de 2021-re vonatkoznak.

⁴⁾ Elektronikus adatszere (EDI): üzleti dokumentumok, például megrendelések és számlák számítógépes továbbítására szolgáló szabványos csomag. A továbbítás zárt számítógépes hálózaton vagy interneten keresztül valósul meg. Az elektronikus adatszere célja a papírmunka csökkentése és a válaszidő rövidítése.

⁵⁾ Az Európai Bizottság 2014 óta teszi közzé évente a tagállamok digitális gazdaságának és társadalmának fejlettségét mérő mutatóról (DESI) szóló éves jelentéseket. A 2021-től használt mutatók négy fő terület köré csoportosulnak (digitális készségek, digitális infrastruktúrák, vállalkozások digitális transzformációja, illetve közszolgáltatások digitalizálása), ezeken alapul a digitális évtized célkitűzései felé történő előrehaladás nyomon követése.

Forrás: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>

4.4. ábra Az e-kereskedelem részesedése a vállalkozások árbevételéből az Európai Unió tagállamaiban, 2022*

* A legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások körében a pénzügyi szervezetek nélkül. Az adatok a 2022. évi felmérésből származnak, de 2021-re vonatkoznak. (Finnország 2021-es felméréséből származó adata: 22,0%.)

uniós átlag harmada –, és a jövőben is csak további 3,2%-uk tervezi ezek alkalmazását. Egyes nemzetgazdasági ágakban azonban ennél lényegesen elterjedtebb a mesterséges intelligencia igénybevétele, például az információ, kommunikáció területén a vállalkozások 21%-a, az energiaiparban pedig 13%-a használ vagy tervez használni erre épülő technológiát. A 2022–2030-as időszakra vonatkozó Nemzeti Digitalizáci-

ós Stratégia⁶⁾ célkitűzései szerint hazánk digitális gazdasági és társadalmi fejlettsége a legjobban teljesítő tíz ország között lesz 2030-ra, ami a terület kiemelt kezelését teszi szükségessé.

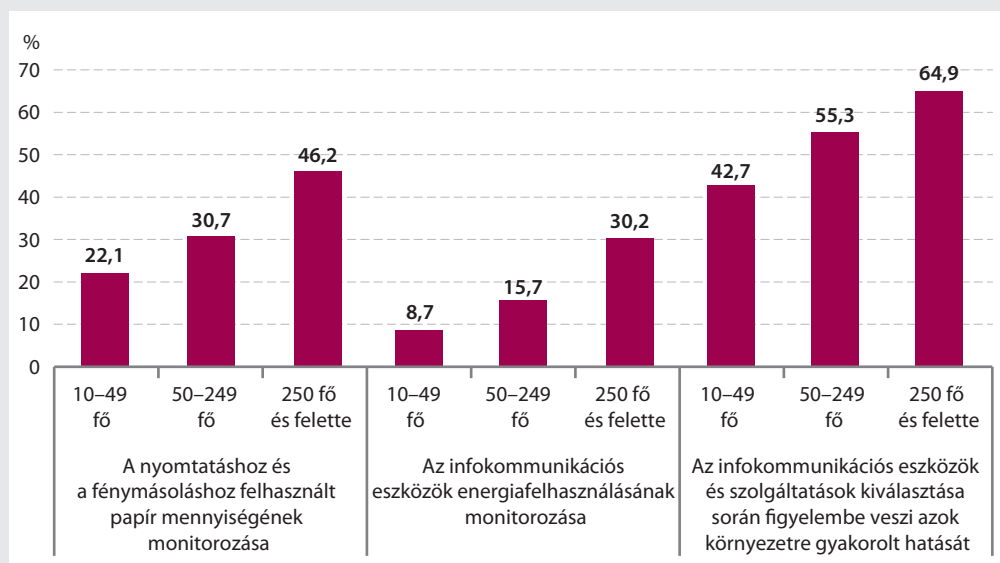
A Covid19-járvány hatással volt a vállalkozások infokommunikációs eszköz-használatára, gyorsította a digitalizáció terjedését. A pandémia időszaka alatt jobban elterjedt távmunka miatt a cégek számottevő részénél nőtt a távoli hozzáféréssel rendelkező alkalmazottak aránya és az online értekezletek száma. 2022-ben a hazai vállalkozások 63%-a biztosított távoli hozzáférést a cég e-mail-rendszeréhez, 49%-a dokumentumokhoz, 43%-a szoftverekhez, és 29%-uk tartott online értekezletet. Ugyanakkor a 250 fő és a feletti nagyvállalatok több mint 90%-a élt ezekkel a lehetőségekkel. Az unióban összességében a vállalkozások nagyobb része biztosította a távoli hozzáférést és tartott online értekezletet, a nagyvállalatok körében azonban a hazai értékek az uniós átlagok körül alakultak. 2021-ben a hazai vállalkozások 18%-a szervezett informatikai továbbképzést az alkalmazottak számára, míg az unióban a 22%-a. A nagyobb cégek az informatikai továbbképzésre is nagyobb súlyt fektetnek, a 250 fő és a feletti vállalkozásoknál hazánkban ezzel a gyakorlattal tízből hét cég élt, csakúgy, mint az unióban.

⁶⁾ Forrás: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/6/60/602/60242669c9f12756a2b104f8295b866a8bb8f684.pdf>

A HAZAI VÁLLALKOZÁSOK INFOKOMMUNIKÁCIÓS KÖRNYEZET-TUDATOSSÁGA A LEGALACSONYABB AZ UNIÓN BELÜL

A nyomtatáshoz felhasznált papír mennyiségének mérséklésével, vagy a környezetet kevésbé terhelő infokommunikációs eszközök alkalmazásával a vállalkozások is sokat tehetnek ökológiai lábnyomuk csökkentése érdekében. 2022 I. negyedévében a hazai cégek⁷⁾ 24%-a kísérté figyelemmel a nyomtatáshoz, fénymásoláshoz felhasznált papír mennyiségét, és 10%-uk az infokommunikációs eszközök energiafelhasználását. Az EU átlagában lényegesen több, a cégek 66, illetve 44%-a figyelt ezekre, a hazai vállalkozások mindkét szempontból a legkevésbé környezettudatos viselkedést mutatták az unión belül. Az infokommunikációs szolgáltatások és eszközök tekintetében Magyarországon a vállalkozások 45%-a vette figyelembe azok környezetre gyakorolt hatását a kiválasztás során, míg az unióban 58%-a. Általánosságban elmondható, hogy a cégméret növekedésével párhuzamosan a vállalkozások egyre nagyobb hányadánál szempont ez a tényező. Ezzel szemben a digitális intenzitás emelkedése nem feltétlenül von maga után ilyen pozitív változást, sőt a tagországokban jellemzően a nagyon magas digitális intenzitással rendelkező cégek környezettudatossága a legalacsonyabb.

4.5. ábra A magyarországi vállalkozások infokommunikációs környezettudatossága létszám-kategória szerint, 2022

⁷⁾ A legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások körében a pénzügyi szervezetek nélkül.

2,5%-kal nőtt az IKT-szektorban működő vállalkozások száma

Lemaradásunk ellenére az infokommunikációs szektor egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be a nemzetgazdaságban. Magában foglalja az elektronikai ipar jelentős részét, az információtechnológiai, híradástechnikai eszközök nagykereskedelmét, a szoftverkiadást, a távközlést, az információtechnológiai szolgáltatást, valamint az adatfeldolgozó, webhosting-, világportál-szolgáltatást.

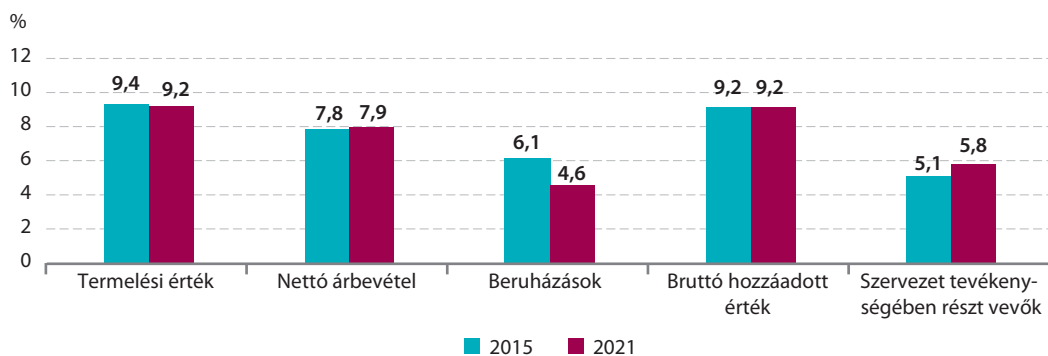
2021-ben az IKT-szektorban 44 ezer vállalkozás működött, 2,5%-kal több mint egy évvel korábban. Az előző évekhez képest visszafogottabban nőtt a terület vállalkozásainak száma. **E szervezetek tevékenységében a teljes nemzetgazdaság átlagos állományi létszámának 5,8%-a, 185 ezer fő vett részt.** Számuk egy év alatt a vállalkozások számánál jobban, 3,5%-kal nőtt, így kevesebb növekedett a szektorban működő vállalkozások létszám alapján vett átlagos mérete.

2021-ben az IKT-szektor részesedése a nemzetgazdaság vállalkozásai által előállított bruttó hozzáadott értékéből az előző

évinél kisebb, 9,2% volt. Az infokommunikációs területen történt beruházások értékének évek óta tartó növekedése 2019-ben visszaesett, majd 2020-tól – az alacsony bázisnak köszönhetően – ismét emelkedett. 2021-ben az IKT-szektor beruházásainak aránya az összes vállalkozásén belül 4,6%-ot tett ki.

Az IKT-szektor vállalkozásainak 2,0%-a működött külföldi irányítású leányvállalként 2021-ben. A csekély arány ellenére ez a 890 cég felelt a szektor hozzáadott értékének 68%-áért, a beruházások 72%-áért, és itt koncentrált a szektor tevékenységében részt vevők 47%-a. A külföldi irányítású leányvállalatok által létrehozott hozzáadott érték héttizedéért három terület: az információtechnológiai szolgáltatás, a vezeték nélküli távközlés és az elektronikai alkatrész, áramkörüi kártya gyártása felelt, míg a legnagyobb értékű beruházások az utóbbi két terület mellett az elektronikus fogyasztási cikk gyártásánál történtek 2021-ben.

4.6. ábra Az IKT-szektor részesedése a vállalkozások egyes gazdasági mutatóiból*

* A nem pénzügyi vállalatokat magában foglaló szektorra vetítve.

DIGITÁLIS TÁRSADALOM

A folyamatosan fejlődő információtechnológia a mindennapi szokásokra is hatással van, ami többek között az internethasználat gyakoriságában, módjában és céljában is

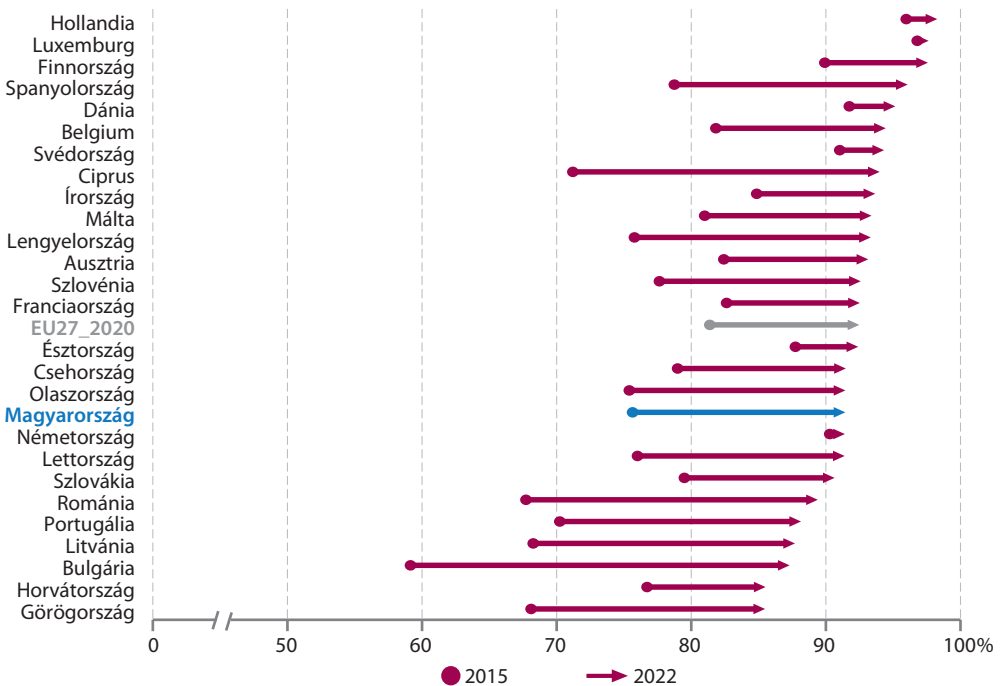
megmutatkozik. A Covid19-járvány jelentős hatást gyakorolt a társadalom digitális-eszköz-használatára is.

Tovább nőtt a háztartások internetellátottsága

Az internet-előfizetések száma **folyamatosan nő**, 2015-ben a hazai háztartások 76, 2022-ben már 91%-a rendelkezett internet-hozzáféréssel. Ez közelít az uniós (EU27_2020) átlaghoz, 2015-ben 6, 2022-

ben 1 százalékpontra csökkent a különbség. A visegrádi országok közül Szlovákiában és Csehországban a háztartások internetellátottsága hazánkéhoz hasonló, Lengyelországban viszont magasabb (93%) volt.

4.7. ábra Az internetkapcsolattal rendelkező háztartások aránya az összes háztartásból

Az internetkapcsolattal rendelkező háztartásokon belül a helyhez kötött széles-

sávúinternet-kapcsolattal, illetve a széles-sávúmobilnet-kapcsolattal rendelkező ház-

tartások aránya 2022-ben 90, illetve 77% volt. Utóbbi rendkívül gyorsan emelkedik, 2015-ben az internetkapcsolattal rendelkező háztartásoknak még csak 49%-a érte el

ilyen módon a világhálót. Ebben szerepet játszik az **okostelefon terjedése és a megfizethető mobilinternet-előfizetések elérhetősége**.

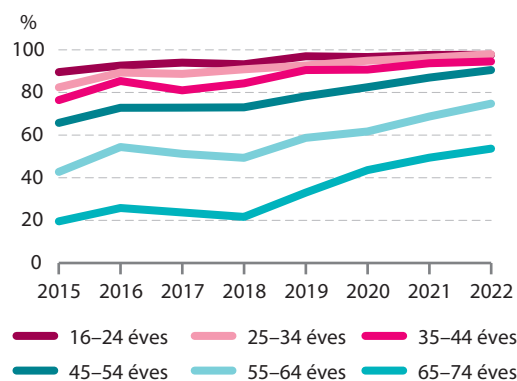
Számottevően emelkedett minden korcsoportban a naponta internetezők aránya

Az internetellátottság javulása és az okostelefonok használatának elterjedése miatt egyre többen és gyakrabban érik el a világhálót. 2022-ben a **16–74 éves népesség 90%-a már használta az internetet** élete során, 85%-a napi rendszerességgel böngészett, miközben 2015-ben utóbbiak aránya 63% volt. Az **internethasználat a fiatalok körében gyakoribb**, de az elmúlt években az idősebbek egyre nagyobb hányada netezik naponta. A korcsoportok szerinti magyar arány általában meghaladja az uniós átlagot, kivéve az idősebb korosztályoknál, ott az uniós átlag továbbra is magasabb.

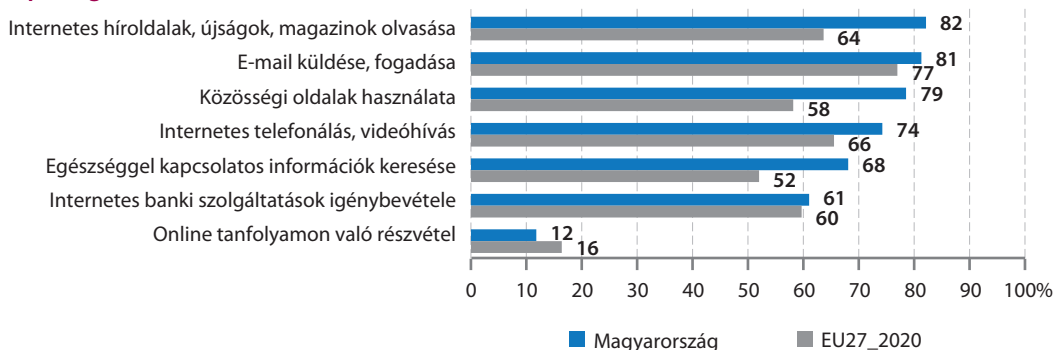
Az internet a kultúrafogyasztás egyik fontos csatornájává vált, emellett egyre aktívabban használjuk a világhálót kapcsolattartásra, tájékozódásra. **Leginkább híreket olvasunk, e-mailezünk, illetve a közösségi oldalakat böngésszük.** A járvány rávilágított arra, hogy az internetkapcsolatot lehet használni otthoni munkavégzéshez, valamint digitális oktatáshoz, tanuláshoz is.

gi oldalakat böngésszük. A járvány rávilágított arra, hogy az internetkapcsolatot lehet használni otthoni munkavégzéshez, valamint digitális oktatáshoz, tanuláshoz is.

4.8. ábra A napi rendszerességgel internetezők arányának alakulása korcsoportok szerint

4.9. ábra A magáncélú internethasználat során végzett tevékenységek arányai a 16–74 éves népesség körében, 2022

Egyre többen intézik ügyeiket elektronikusan, vásárolnak online

Az információtechnológia fejlődésével párhuzamosan a **közigazgatás is fokozatosan digitalizálódik**, a járvány miatt pedig még inkább előtérbe került a készpénzhasználatot és a személyes kontaktust kerülő online ügyintézés, így e két folyamat egymást erősítő hatásaként a lakosság jelentős része ve-

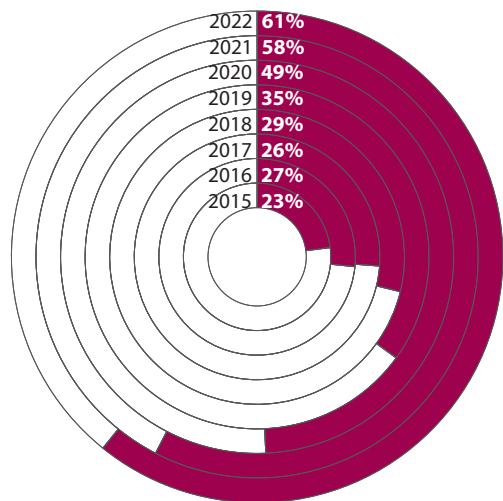
szi igénybe az e-közigazgatás szolgáltatásait. 2022-ben a 16–74 éves lakosság 73%-a használta a hatóságok, közhivatalok, közintézmények honlapjait vagy applikációit különböző tevékenységekre. A vizsgált népesség 69%-a töltött le űrlapot 2022-ben, ez 2 százalékponttal magasabb, mint az előző évi arány.

4.10. ábra E-közigazgatási portálok igénybevétele a 16–74 éves népesség körében az e-ügyintézés szintjei szerint, 2022

Az e-kereskedelem is egyre népszerűbb. 2020-ban a korábbi évekhez képest jelentősen, 66%-ra, 2021-ben 71%-ra, majd 2022-ben 74%-ra nőtt az interneten valaha vásárlók aránya Magyarországon. 2022. január–márciusban az uniós népesség 56%-a, a magyar lakosság 61%-a rendelt, illetve vásárolt terméket vagy szolgáltatást interneten keresztül, 2015-ben a hazai arány 23% volt. A csomagküldő és internetes kiskereskedelmi forgalom is dinamikusan emelkedett hazánkban, habár az még mindig viszonylag csekély súlyt képvisel a teljes kiskereskedelmi forgalomból. 2022. január–március között az online vásárlók 58%-a ruházati terméket, 30%-a kulturális vagy egyéb eseményre szóló jegyet, 20%-a elektronikai cikket, háztartási készü-

4.11. ábra Az online vásárló 16–74 évesek aránya adott év január–márciusában

léket, 19%-a gyógyszer, étrend-kiegészítőt, 18-18%-a kozmetikai, szépségápolási ter-

méket, gyerekjátékokat, illetve számítógépet, tabletet, mobiltelefont vásárolt.

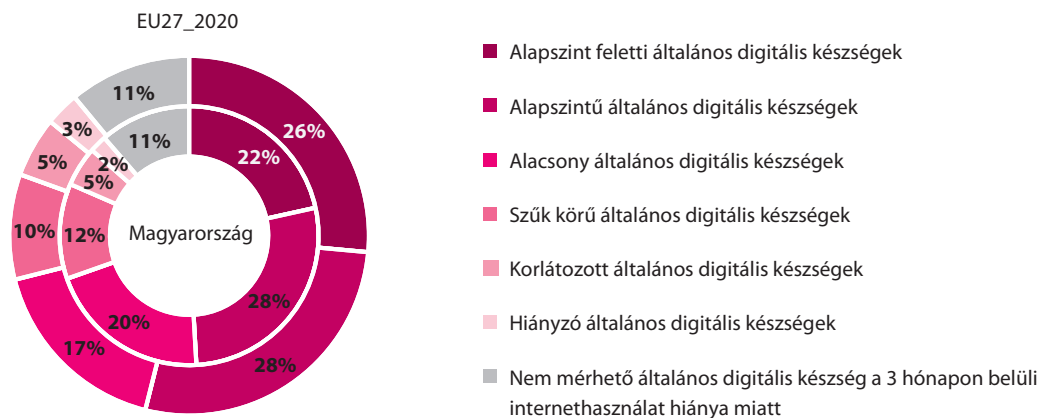
Minden ötödik magyar lakos rendelkezik alapszint feletti digitális készségekkel

Az IT-eszközök használatának módját és minőségét az egyéni készségek nagymértékben meghatározzák. A 2021. évi adatok szerint Magyarországon a 16–74 évesek **28%-a alapszintű, 22%-a alapszint feletti digitális készségekkel⁸⁾** rendelkezett. Az Európai Unióban a lakosság 27%-ának alapszintű, 26%-ának ennél magasabb digitális tudása volt.

Hazánkban az alapszint feletti digitális tudással rendelkezők aránya a fiatalok

körében magas (a 16–24 éveseknél 32%), az arány az életkor emelkedésével csökken (a 65–74 éveseknél 5% alatti). Az iskolai végzettség szerint is jelentős különbségek rajzolódnak ki a digitális tudás alapján: a legfeljebb alapfokú végzettségűek 8%-ának van alapszint feletti digitális készsége, míg a felsőfokú végzettségűeknél ez az arány 43%.

4.12. ábra A 16–74 éves lakosság megoszlása digitális ismeretszint szerint, 2021

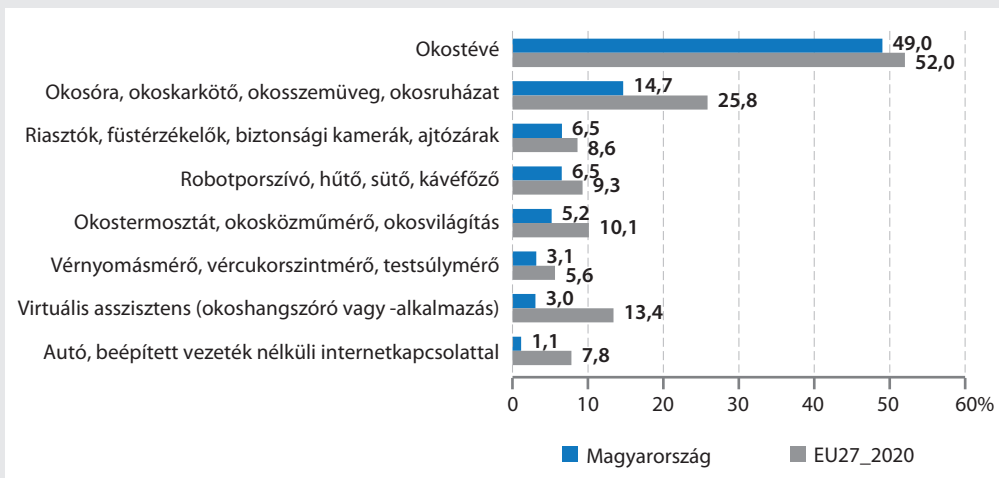

⁸⁾ A digitális készség felmérése öt részmutató segítségével történt: információkezelés, kommunikáció digitális környezetben, szoftverhasználat, biztonság, valamint problémamegoldás.

MENNYIRE ÉLÜNK „OKOSAN”?

A tárgyak internete (*Internet of Things*) olyan elektronikai eszközöket, járműveket, épületeket takar, amelyek képesek felismerni valamilyen lényegi információt, és kommunikálni azt egy internetalapú hálózaton. Azaz olyan, hálózatba kötött okoseszközök, amelyek a beépített érzékelők és szenzorok segítségével képesek adatokat gyűjteni, sőt az érzékelésen túl képesek szabályozni is a környezetüket, növelve ezzel a hatékonyságot és a gazdaságosságot. Rengeteg felhasználási területüket lehet megkülönböztetni. A magáncélú alkalmazásra fókuszálva elég csak arra gondolnunk, hogy például az okosórák és -karkötők használatával folyamatosan naprakész információkhoz jutunk, a virtuális asszisztensek megválaszolják a kérdéseinket és lejátszzák a kedvenc zenéinket, az okos energiamegoldások optimalizálják világítási és fűtési rendszereinket, csökkentve ezzel a fogyasztást és a költségeket. 2022-ben a 16–74 évesek 56%-ának volt valamilyen, internetkapcsolattal rendelkező eszköze, rendszere magáncélú felhasználásra.

4.13. ábra Internetkapcsolattal rendelkező eszközök és rendszerek magáncélú felhasználása a 16–74 évesek körében, 2022

Ugyanakkor ezen rendszerek széles körű elterjedésének vannak akadályozó tényezői. Az unióban és hazánkban is a megkérdezettek négytizede szerint egyszerűen nem szükséges az említett eszközök használata. Magyarországon a válaszadók 9,4%-a túl drágának tartja ezeket, 5,6%-a azt említette, hogy nem rendelkezik a rendszerek használatához szükséges készségekkel, 2,5%-a a személyes adatok védelme miatt fejezte ki aggodalmát, 4,8%-a pedig egyáltalán nem is hallotta, hogy ilyen megoldások léteznek.

5

Demográfiai helyzetkép

Népességszám, korszerkezet

- Magyarország népessége a 2022. október 1-jei népszámlálás időpontjában 9 millió 604 ezer fő volt. Az előző, 2011. évi népszámlálás óta a természetes népmozgalmi folyamatokból 464 ezer fős csökkenés adódott, amelyet többségében a környező országokból érkező, 131 ezer fős bevándorlási többlet jelentősen mérsékelte. A népesség korszerkezete tovább idősödött.

Természetes népmozgalmi események

- 2022-ben 88,4 ezer gyermek született, 5,0%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A teljes termékenységi arányszám az egy évvel korábbi 1,59-ről 1,52-re csökkent, azonban így is meghaladja a Covid19-járvány előtti, 2019. évi értéket (1,49).
- 2022-ben 135,7 ezer személy hunyt el. A halálozások száma 19,9 ezer fővel, 13%-kal csökkent a 2021. évi, magas bázishoz képest, viszont 4,7%-kal meghaladta a 2019. évit.
- A születések száma a halálozásokénál kisebb mértékben csökkent, az így kialakult 47,3 ezer fős természetes fogyás 24%-kal, 15,3 ezer fővel alacsonyabb volt az előző évinél.

Házasságkötések, válások

- 2022-ben 64,1 ezer pár állt anyakönyvvezető elé. Számuk az előző évinél 11%-kal kevesebb volt, azonban így is a 4. legtöbb az elmúlt 30 évet tekintve.
- A válások száma 3,3%-kal, mintegy 600-zal csökkent a 2021. évihez képest. Ezer fennálló házasságra 9,9 válás jutott, szemben az egy évvel korábbi 10,2-del.

Vándorlások

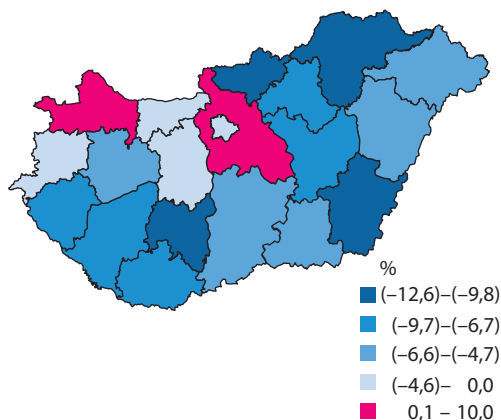
- 2022-ben az országon belül 287 ezren változtattak állandó és 298 ezren ideiglenes lakóhelyet, ami a teljes belföldi vándorlásban 24,1 ezer fős, 4,0%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. Ebben az állandó lakóhelyüket megváltoztatók számának visszaesése volt a meghatározó.
- A nemzetközi be-, illetve elvándorlások 36,3 ezer fős népességnövekedést eredményeztek, ami a 2021. évinél több mint 15 ezer fővel magasabb volt. Az év folyamán 26,5 ezer magyar állampolgár költözött külföldre, és 21,9 ezer Magyarországon született magyar állampolgár tért haza.

Tovább csökkent a népességszám a két legutóbbi népszámlálás között

Magyarország népességszáma az ország jelenlegi területére vonatkoztatva 1981-ben érte el történelmi maximumát (10 millió 713 ezer fő), azóta **az ország lakóinak száma** folyamatosan csökken. Ennek legfőbb oka, hogy mintegy négy évtizede a halálozások száma sorra meghaladja a születéseket. A **2022. október 1-jei népszámlálás időpontjában** az ország népessége **9 millió 604 ezer fő volt**, az előző, 2011. évi népszámláláshoz viszonyítva 3,4%-kal, 333 ezer fővel kevesebb. A természetes népmozgalmi folyamatokból – azaz a születések és a halálozások egyenlegéből – 464 ezer fős csökkenés adódott, ezt mérsékelte a 131 ezer fős, többségében a környező országokból érkező bevándorlási többlet.

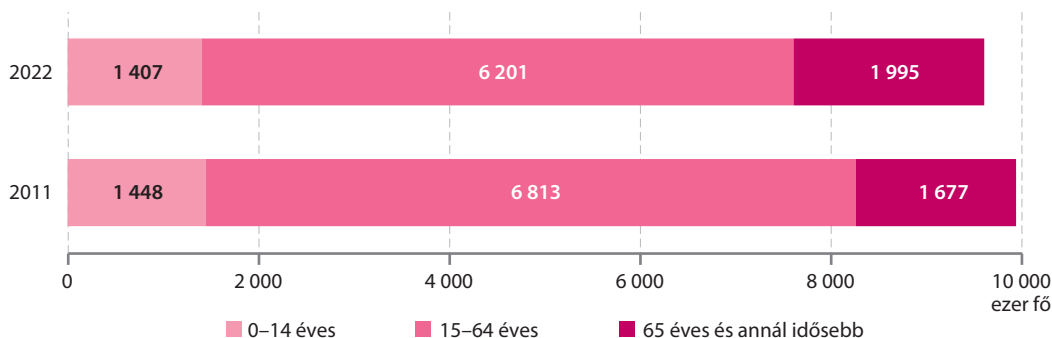
A 2011. évi népszámlálás óta Pest és Győr-Moson-Sopron vármegyében nőtt, a fővárosban, valamint a többi vármegyében csökkent a népességszám. A természetes fogyás Szabolcs-Szatmár-Bereg és Pest vármegyét érintette legkevésbé, míg a vándorlási folyamatok legnagyobb nyertesének Pest vármegye számított. Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye népességmegtartó ereje volt a leggyengébb.

5.1. ábra A népesség számának változása 2011. október 1. és 2022. szeptember 30. között vármegyénként

A népesség **korösszetételében tovább idősödött**. A 2011. évi népszámlálás óta a 0–14 éves gyermekkorúak csoportja kismértékben, a 15–64 éves aktív korúaké pedig számottevően csökkent, ezzel párhuzamosan a 65 éves és annál idősebb népesség száma 19%-kal nőtt. 2022. október 1-jén a népesség 21%-a idős-, 15%-a gyermekkorú volt.

5.2. ábra A népesség főbb korcsoportok szerinti összetétele a népszámlálások időpontjában*

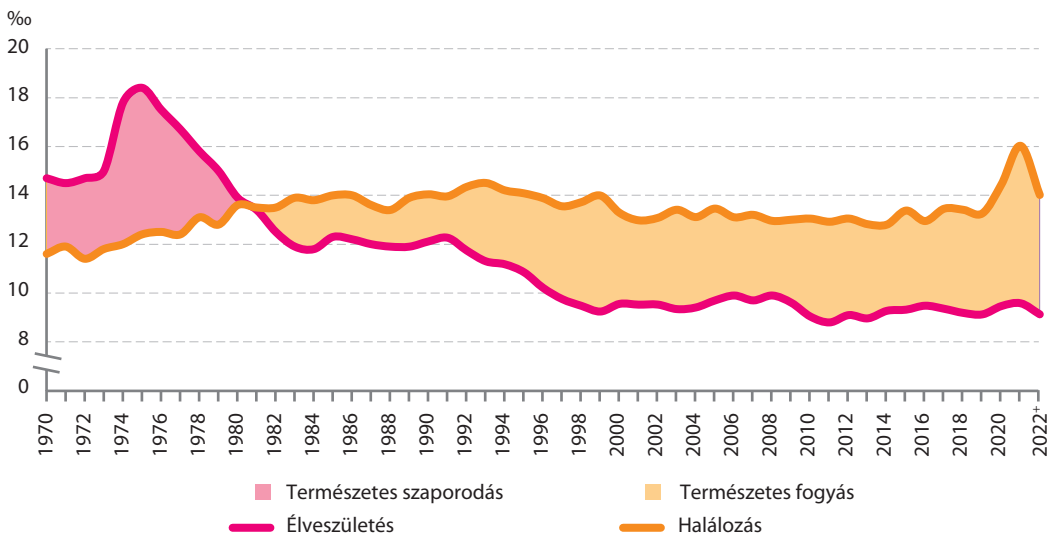
* Október 1-jén.

2022-ben a halálozások száma nagyobb mértékben csökkent, mint a születéseké

Magyarországon 1981 óta minden évben kevesebben születtek, mint ahányan meghaltak. 2022-ben hazánkban 88,4 ezer élveszületés és 135,7 ezer halálozás történt. 2021-hez képest a születések száma kisebb mértékben (5,0%) csökkent, mint a halálo-

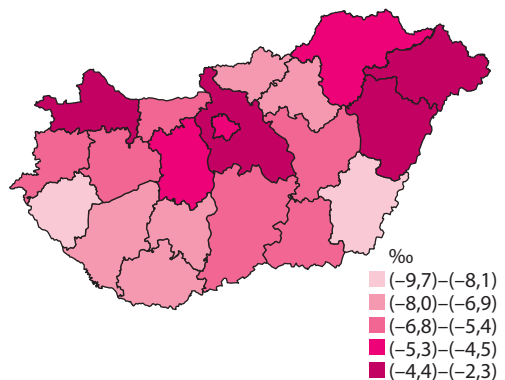
zásoké (13%), ennek következtében az így kialakult **47,3 ezer fős természetes fogyás 24%-kal, 15,3 ezer fővel kisebb volt** az előző évinél, az ezer lakosra vetített értéke pedig a 2021. évi 6,4 ezrelékről 4,9 ezrelékre mérséklődött.

5.3. ábra A természetes népmozgalmi folyamatok ezer lakosra jutó értéke

2022-ben az országban, azon belül **valamennyi vármegyében és a fővárosban is természetes népességfogyás volt jellemző**, minden vármegyében kisebb volt az egy évvel korábinál. Ezer lakosra számított értéke Békés (9,7 ezrelék) és Zala (8,1 ezrelék) vármegyében volt az átlagosnál jóval nagyobb, az idős népszerűszerkezettel összefüggő, átlagosnál magasabb halálozási ráták következtében. A legkisebb, 2,3 ezrelékes természetes fogyás Pest vármegyét jellemezte.

5.4. ábra Az ezer lakosra jutó természetes fogyás vármegyénként, 2022⁺

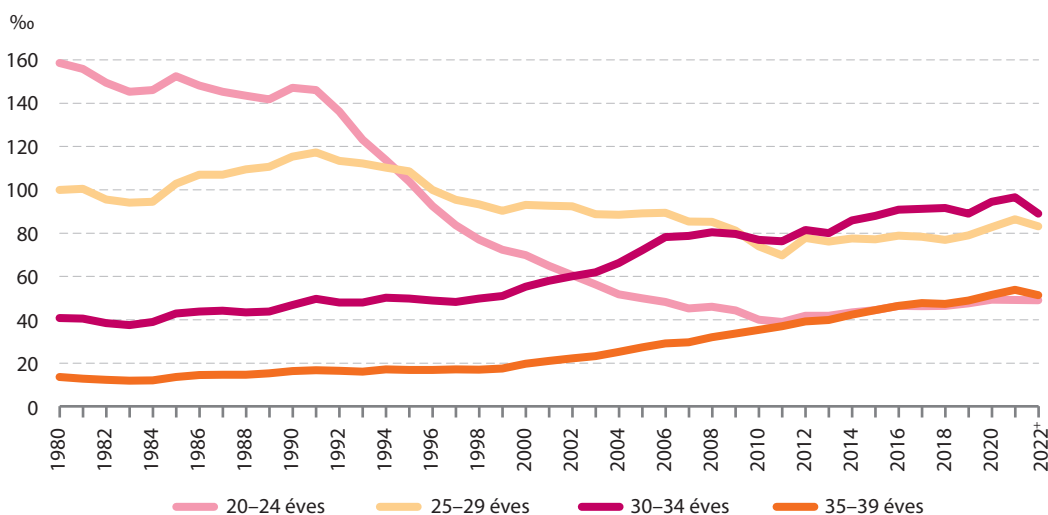

Továbbra is 1,5 fölött van a termékenység

Magyarországon az 1970-es évtized közepén évente 180–190 ezer gyermek született, ám az ezt követő évtizedekben számuk fokozatosan csökkent. Először 1998-ban esett 100 ezer alá, 2011-ben 88 ezer volt a születésszám, ami a mélypontot jelentette a hazai születési statisztika történetében. Azóta évente 89–93 ezer között ingadozik az újszülöttek száma. **2022-ben hazánkban 88,4 ezer gyermek jött világra**, 4,6 ezerrel, 5,0%-kal kevesebb, mint a viszonylag magas bázist jelentő 2021-ben.

A **szülőképes korú (15–49 éves) nők létszáma** az év folyamán összességében **13,4 ezer fővel csökkent**. **Ezer szülőképes korú nőre 40,9 élveszületés jutott** a 2021. évi 42,7-del szemben, azonban ez az érték az ezredforduló óta így is a hatodik legmagasabb. Míg az 1980–90-es években a 20–24 éves nőkre jutó születésszám volt a leggyakoribb, mára – az elmúlt 30 évben megváltozott családi mintázatokkal összefüggésben – a 30–34 évesek vették át a helyüket: 2022-ben is az utóbbi korcsoportban jutott a legtöbb, 89 újszülött ezer nőre.

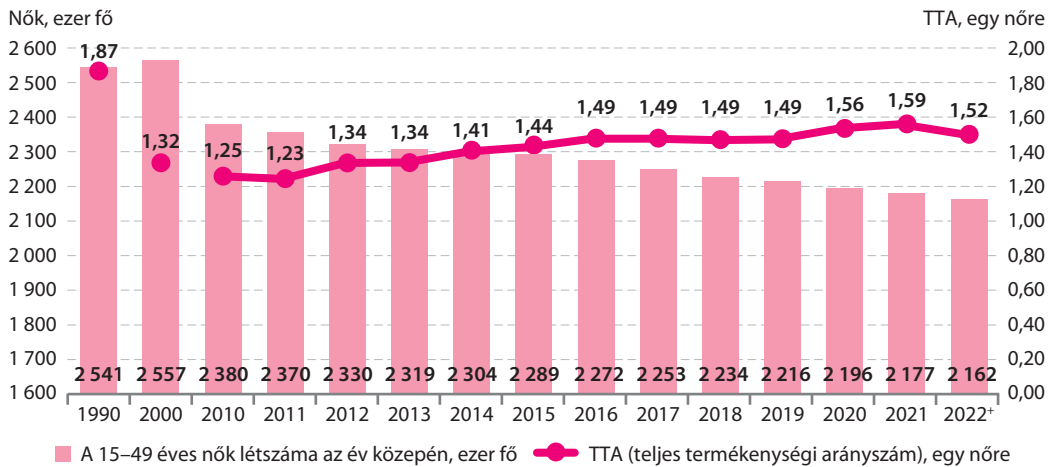
5.5. ábra **Ezer nőre jutó élveszületés a nők főbb korcsoportjai szerint**

Az előbbi folyamatok következtében a **teljes termékenységi arányszám** – amely azt fejezi ki, hogy hány gyermeke születne egy nőnek az élete folyamán akkor, ha az adott év termékenységi viszonyai hosszabb távon állandósulnának – már 1980-ban sem érte el a reprodukciós szintet jelentő 2,1-es értéket (a mutató értéke akkor 1,91 volt), és ez az évtizedek

során tovább romlott. 2011-ben mélypontra (1,23) süllyedt, majd lassan emelkedni kezdett, és 2016-tól négy éven át 1,49-on stagnált. 2021-ben elérte a 26 éves csúcspontot jelentő 1,59-ot, **ami 2022-re 1,52-ra csökkent**. Ennél magasabb teljes termékenységi arányszám a 2020–2021. éveket megelőzően utoljára 1995-ben fordult elő.

5.6. ábra A szülőképés korú nők száma és a teljes termékenységi arányszám

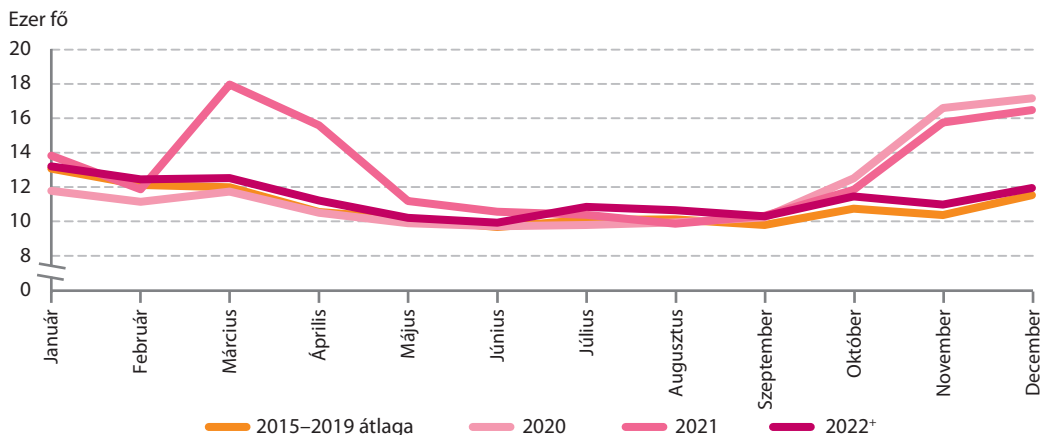
A halálozások száma alig haladta meg a Covid19-járvány előtti évek átlagát

Az 1993. évi, 150 ezer főt meghaladó halálozás évtizedek óta a legmagasabb volt Magyarországon. A következő évtől csökkenés vette kezdetét, majd az ezredfordulótól a Covid19-járvány kitöréséig évente 126–136 ezren haltak meg hazánkban. A pandémia által már érintett 2020-ban vi-

szont 141 ezren, 2021-ben pedig 156 ezren hunytak el, ami a II. világháború óta nem fordult elő.

A 2022. évi **135,7 ezer halálozásszám** 13%-kal, közel **20 ezerrel kevesebb volt a 2021. évinél**, kissé meghaladva a 2015–2019. évek átlagának értékét.

5.7. ábra Az elhunytak számának havi alakulása

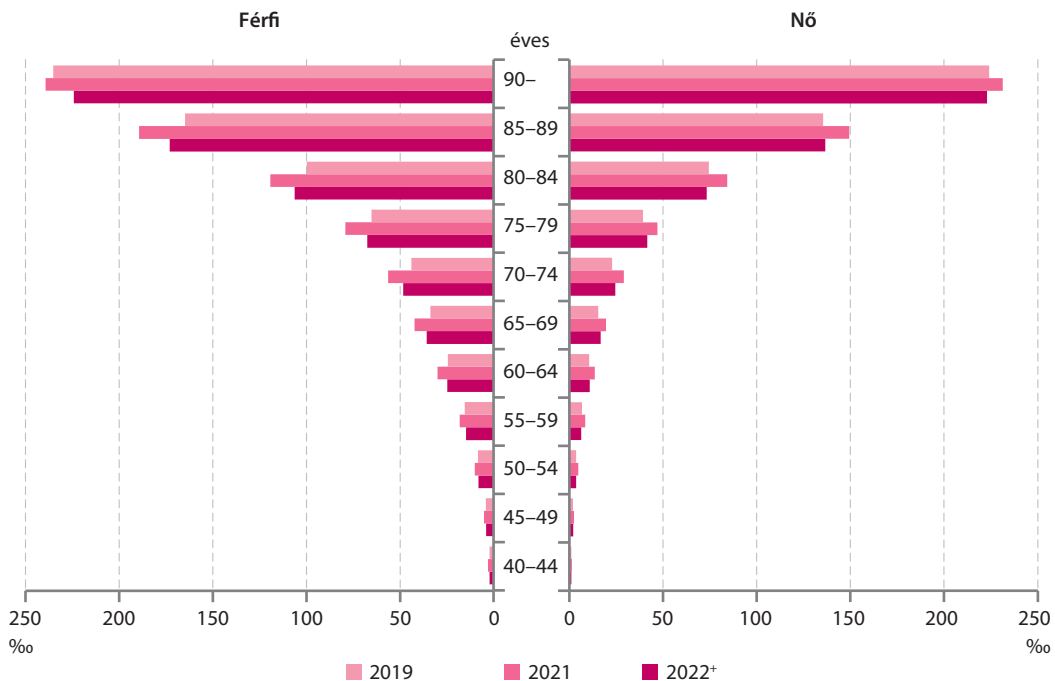

2021-hez viszonyítva az elhunyt férfiak száma 14, a nőké 12%-kal csökkent. **A férfiak mortalitása 14,3, a nőké 13,7 ezrelék volt, 2,3, illetve 1,8 ezrelékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál.** A halálozási arányszám ezrelékpontban mért csökkenése mindkét nemnél főleg az idősebbek körében vált kifejezetté. A 60 évesek és annál idősebbek korcsoportjaiban a megfelelő korúakra jutó halálozási ráta azonban még meghaladta a járvány előtti utolsó év, 2019 értékét.

A **csecsemőhalandóság** az összes halálozáson belül nem képvisel jelentős hányadot,

mégis kiemelkedő fontosságú mutató, hiszen egyrészt a várandósgondozás és az újszülöttellátás színvonalát kifejező, nemzetközileg számontartott mérőszám, másrészt kulcsszerepe van a születéskor várható átlagos élettartam alakulásában. 2022-ben 315 csecsemőt veszítettünk el egyéves kora előtt, 6-tal kevesebbet, mint az előző évben. Az egyéves kor alatt elhunyt csecsemők ezer élveszülöttre jutó száma az **egy évvel korábbinál** valamelyest **magasabb, 3,6 ezrelék volt.** A fiú-csecsemők halandósága (3,9 ezrelék) változatlan maradt, a leányoké 2,8 ezrelékről 3,3 ezrelékre emelkedett az egy évvel korábbihoz képest.

5.8. ábra **Ezer megfelelő korú férfira és nőre jutó halálozás korcsoportonként**

A magzati veszteséget a terhességmegszakítások, valamint a magzati halálozások adják, együttes számuk hosszabb ideje folyamatosan csökken. 2022-ben **36,0 ezer fős magzati veszteség következett be,**

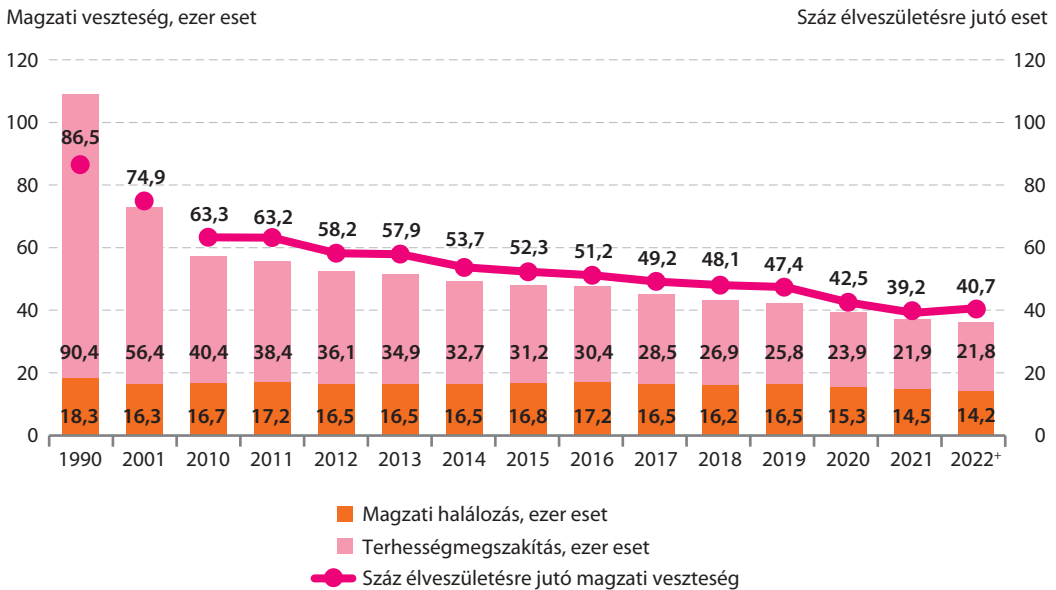
1,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Ezer szülőképes korú nőre a tavalyival közel egyezően 16,6 magzati veszteség jutott, száz élveszületésre pedig 40,7, utóbbi némileg magasabb, mint – az elmúlt közel

70 évet tekintve a legalacsonyabb értékkel bíró – 2021. évi arány. A magzati veszteségek mérséklődésére mind a terhességmegszakítások, mind a magzati halálozások csökkenése hatott.

A magzati veszteségek többsége **terhességmegszakítás**, amelyből 2022-ben **21,8 ezer történt**. A beavatkozások száma minimálisan, fél százalékkal tovább csökkent a 2021. évi, alacsony bázishoz képest. Ezer szülőképes korú nőre 10,0 művi vetélés jutott, ez megegyezett az előző évivel. A terhességmegszakítások életkor szerinti profilja összességében nem változott: 2022-ben is a 20–24 éves nők körében volt a leggyakoribb (ezer nő közül 21-nél) a beavatkozás. Száz élveszületésre 25 terhességmegszakítás jutott, harmada az elmúlt évtizedek legmagasabb, 1997. évi értékének.

2022-ben **14,2 ezer magzati halálozás következett be**, amibe a korai és a közepedős magzati halálozások (spontán vetélések), valamint a halvaszületések tartoznak. A ilyen jellegű veszteségek együttes száma 2,4%-kal, 345 esettel kisebb volt a 2021. évinél. A magzati halálozások az elmúlt évtizedekben kisebb hullámzást mutattak, de összességében egyértelmű csökkenést jeleznek: a 14,2 ezer magzati halálozás az ezen adatok számbavétele, azaz 1950 óta az eddigi legalacsonyabb esetszám, alulmúlva a tavalyi addigi rekordot is. 2022-ben száz élveszületésre 16,1 magzati halálozás jutott, szemben a 2021. évi 15,6-del. A magzati halálozások potenciális tartalékot jelentenek a születésszám emelkedéséhez, hiszen az esetek döntő többségében kívánt fogamzásokról van szó, ahol az anyák akaratuk ellenére veszítik el a magzatukat.

5.9. ábra **Magzati veszteségek**

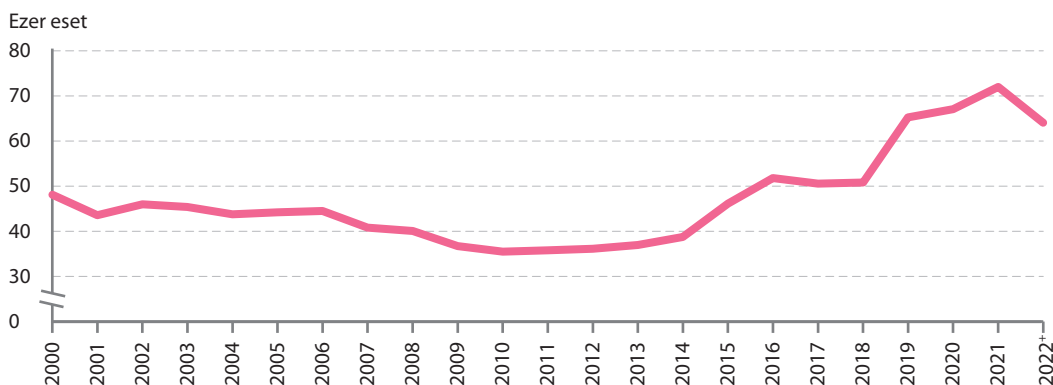
A csökkenés ellenére még mindig jelentős a házasságkötési kedv

Az 1980-as évektől az együttélési formák jelentős változáson mentek keresztül, a házasságkötésen alapuló párkapcsolatok helyett egyre népszerűbbé váltak az élettársi kapcsolatok. Míg 1980-ban a 15 éves és annál idősebb népesség 67%-a, addig **2023 januárjában 43%-a élt házasságban.**

Magyarországon az 1980-as évek elején évi 75–80 ezer házasságot kötöttek, majd a hosszú időn át tartó, szinte folyamatos csökkenés eredményeként a mélypontot jelentő 2010-ben már mindössze 35,5 ezer

pár kelt egybe. Ezután a házasságkötési kedv a 2017–2018. évi megtorpanástól eltekintve – részben a családpolitikai döntések eredményeként is – növekedett. 2020-ban – már a Covid19-járvány árnyékában – 67,1 ezer, 2021-ben pedig 72 ezer pár kötött házasságot. **2022-ben ez a lendület megtört, 11%-kal kevesebb, 64,1 ezer házasságkötés történt,** azonban a 2010. évi negatív rekord óta így is ez volt a negyedik legtöbb frigy, azt megelőzően 1990-ben állt ennél több pár anyakönyvvezető elé.

5.10. ábra **A házasságkötések száma**

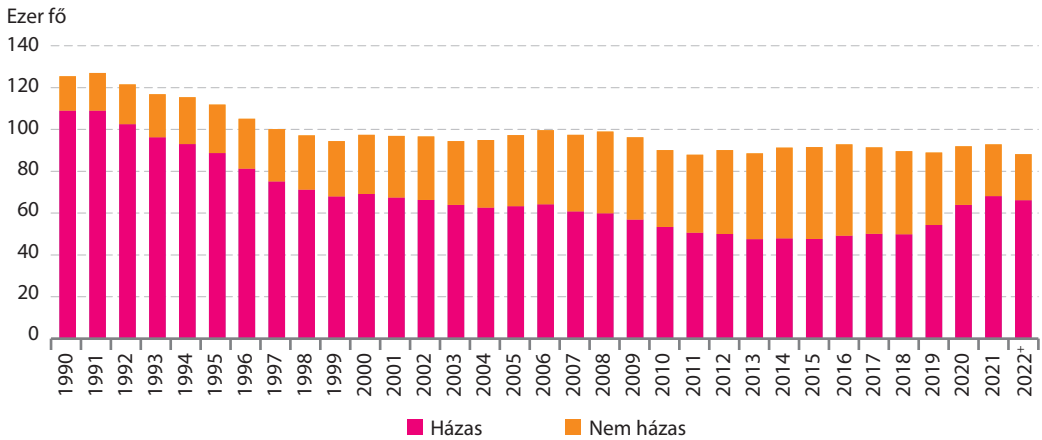
2022-ben ezer nem házas férfira 29,7, ezer nem házas nőre 24,8 házasodó jutott, mindkettő elmaradt az egy évvel korábbitól.

Az elmúlt évek dinamikus növekvő házasságkötésein belül jelentősen emelkedett azon házasságok aránya, ahol mindkét fél hivatalosan először kötött házasságot, és csökkent azoké, ahol mindkét fél újraházasuló volt. 2022-ben az esetek 72%-ában egyik fél sem volt még házas, vagyis nőtlen, hajadon volt a házasságot megelőzően,

ez az arány 2,8 százalékponttal alacsonyabb a 2021. évinél. A párok 18%-ánál az egyik fél, 9,7%-nál pedig mindkét fél élt már korábban házasságban.

Tovább emelkedett a házasságból született gyermekek aránya. 2022-ben – nemcsak az elsőszülötteket, hanem valamennyi újszülöttet figyelembe véve – **a gyermekek 75%-ának voltak házasok a szülei,** ezzel a házasságból született gyermekek aránya a 2021. évi, addigi negyedszázados rekordot is meghaladta.

5.11. ábra **Az élveszületések száma az anya családi állapota szerint**

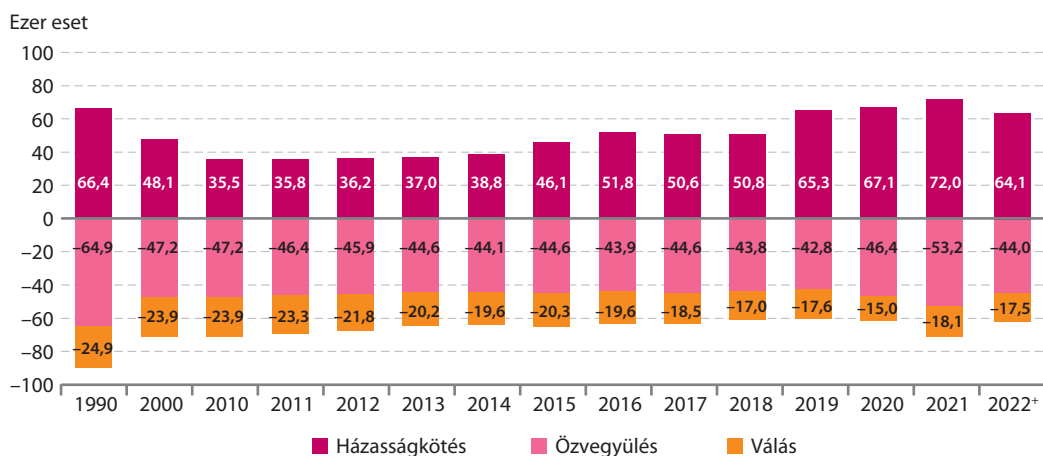
Negyedik éve több házasságot kötnek, mint amennyi megszűnik

A házasságok mérlege az újonnan létrejövő és a megszűnő házasságok számát veti egybe. Ha több a megkötött új házasság, mint amennyi megszűnik, akkor a mérleg pozitív, ellenkező esetben negatív. A házasságok válással, illetve a házastárs halálával szűnhetnek meg.

2010-ben még 35,6 ezerrel több házasság szűnt meg, mint amennyit kötöttek, majd ez a negatív egyenleg fokozatosan csökkent. A növekvő házasodási hajlandóság és a csökkenő válásszám eredményeként a házasságok mérlege 42 év után először 2019-ben vált pozitívvá, és azóta is az maradt. Ebben főleg a házasságkötések növekedésének volt meghatározó szerepe. 2022-ben az előző évinél kevesebb házasságkötéshez kevesebb özvegyülés társult, miközben csökkent a válások száma is, így 2,6 ezerrel **több házasságot kötöttek, mint amennyi megszűnt**. Ez a többlet jó-

val meghaladta az előző évi értéket (700). 2022-ben **száz házasságkötésre 96 megszűnt házasság jutott**, hárommal kevesebb, mint 2021-ben.

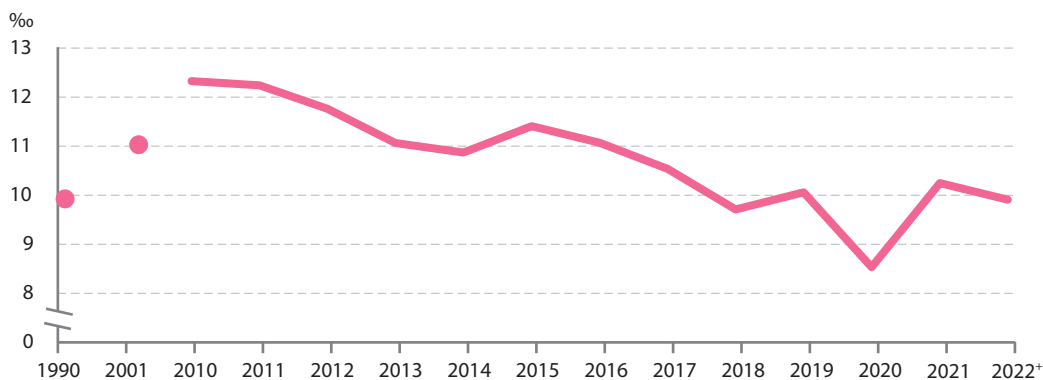
Az ezredforduló utáni első tíz évben évi 24–25 ezer, majd folyamatos csökkenés eredményeként 2014-ben, 50 év után először 20 ezernél kevesebb házasságot bontottak fel. 2015 és 2019 között évente 17–20 ezer, 2020-ban pedig ennél jóval kevesebb, 15 ezer válást mondtak ki. Ezt az alacsony esetszámot befolyásolta az a körülmény, hogy a Covid19-járvány miatt a bíróságok több hétig ítélkezési szünetre kényszerültek, illetve kevesebb személyes jelenléte igénylő ítélkezési rend lépett érvénybe. 2021-ben – részben a 2020-ról áthúzódó válások miatt – a bíróságok több, 18 ezer házasságot bontottak fel. **A 2022-ben kimondott válások száma (17,5 ezer) visszaesett a járvány előtti utolsó év, 2019 szintjére.**

5.12. ábra A házasságok mérlege

2022-ben ezer fennálló házasságra 9,9 ezer házasságkötésre 273 válás jutott, előbbi érték valamelyest alacsonyabb, utóbbi magasabb a 2021. évinél.

A halálozások száma az előző évi, magas bázishoz képest jelentősen csökkent, ennek

következtében 2022-ben az egy évvel korábbinál 17%-kal kevesebb, **44,0 ezer házasság szűnt meg a házastárs halála miatt**, ami a pandémia előtti évek átlagának felel meg.

5.13. ábra Ezer fennálló házasságra jutó válás

2009. július 1-jétől a családi állapot új kategóriával, a bejegyzett élettársi kapcsolattal bővült.¹⁾ Abban az évben 67 bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítettek, 2010-ben, az első teljes évben pedig 80-at. **A 2022-ben bejegyzett 151 kapcsolat**

11-gyel több az előző évinél, és **az eddigi legmagasabb esetszám**. Minden évben több férfit regisztráltak, mint nőket. 2022-ben 98 férfi és 53 női élettársi kapcsolatot jegyeztek be az anyakönyvvezetők.

¹⁾ 2009. július 1-jén lépett hatályba a bejegyzett élettársi kapcsolatokról szóló, 2009. évi XXIX. törvény, amely szabályozza az azonos nemű személyek közötti kapcsolat létesítését, megszűnését.

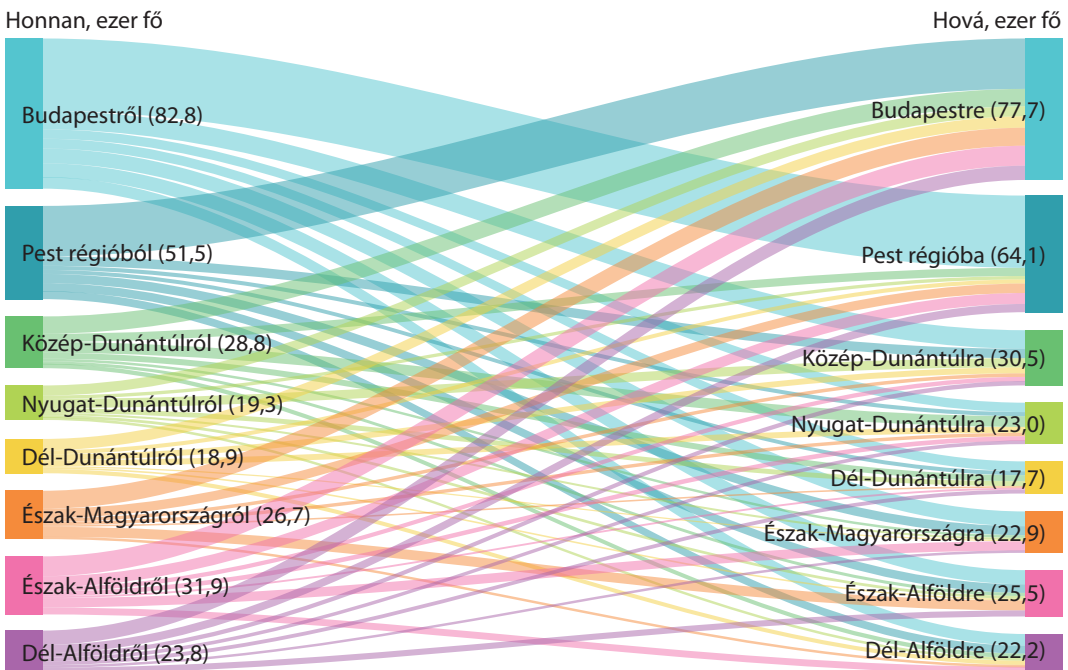
Visszarendeződtek a járvány következtében megváltozott belföldi vándorlási trendek

Országos szinten nem okoz népességváltást, az országon belüli térségek népességszámát viszont befolyásolja a belföldi vándormozgalom alakulása is. **2022-ben 287 ezren változtattak állandó és 298 ezren ideiglenes lakóhelyet**, ami a teljes belföldi vándorlásban 24 ezer fős, azaz 4,0%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. Ebben **az állandó vándorlások számának visszaesése volt a meghatározó**, mivel a 2021-ben tapasztalt

emelkedéssel ellentétben 20 ezerrel kevesebben választottak új állandó lakóhelyet.

A belföldi vándormozgalmat 2022-ben is alapvetően az intenzív szuburbanizációs folyamatok határozták meg. Ugyan a vándorlások száma visszaesett a kiugrónak tekinthető 2021-es évhez képest, de így is a Covid19-járványt megelőző, 2019-es év szintje felett maradt.

5.14. ábra A régiók közötti belföldi vándorlás, 2022⁺

A pandémiás időszakot megelőző mobilitási mintázatok visszaépülése Budapesten rajzolódott ki a legjobban. A fővárosból kiköltözők száma 2016 óta meghaladja a beköltözőkét, míg azonban a vándorlási veszteség 2019-ig néhány ezer fő volt, addig

ez a járvány első és második évében is többszörösére (16, illetve 12 ezer fő) emelkedett. 2020-ban a Budapestre ideiglenesen elvándorlók száma volt rendhagyó módon magas (48 ezer fő), 2021-ben pedig az állandó lakóhelyüket elhagyók száma emelkedett je-

lentősen (44 ezer főre). A főváros belföldi vándorlási egyenlege 2022-ben továbbra is negatív volt, de a **vándorlási veszteség az egy évvel korábbi 12 ezer főről 5,1 ezer főre mérséklődött**. 2022-ben az állandó lakóhelyüket elhagyók száma (38,9 ezer fő) a járvány előtti szint közelébe csökkent, miközben az ideiglenes vándorlások egyenlege 2019 után először ismét növelte (0,8 ezer fővel) a főváros népességszámát.

A **vidéki városokat 2022-ben is elvándorlás jellemezte**, ezeken a településeken együttesen 7,1 ezer fős vándorlási veszteség mutatkozott. Ezen belül az állandó vándorlások egyenlege 7,5 ezerrel csökkentette, miközben az ideiglenes vándorlások különbözete 0,4 ezerrel növelte a városlakók számát. Ilyen mértékű állandó vándorlási veszteségre 1995 óta nem volt példa.

Az elmúlt évekhez hasonlóan, Budapesttel és a többi várossal ellentétben a **belföldi vándorlások pozitív mérlege 2022-ben is növelte a községek népességszámát**, amiben a falusi csok hatása is szerepet játszhatott. A vándorlási többlet 12,1 ezer fő volt, ami a pandémiás időszakhoz viszonyítva csökkenést jelent, de így is jóval meghaladta a 2019-ben mért, 7,4 ezres szintet. Az állandó vándorlásoknak köszönhetően 13,3 ezer fővel nőtt a községben élők száma, ám az ideiglenes vándorlások egyenlege 2019-et követően ismét negatívvá vált (-1,2 ezer fő).

A korábbi évekhez hasonlóan 2022-ben is Pest, Győr-Moson-Sopron és Fejér vármegye vándorlási nyeresége volt kiemelkedő. Ezer lakosra számítva Pest vármegye tűnt ki 9,5 ezrelékes vándorlási nyereséggel, a sorrendben következő Győr-Moson-Sopronban a mutató értéke (5,5 ezrelék) ennél jóval kisebb volt.

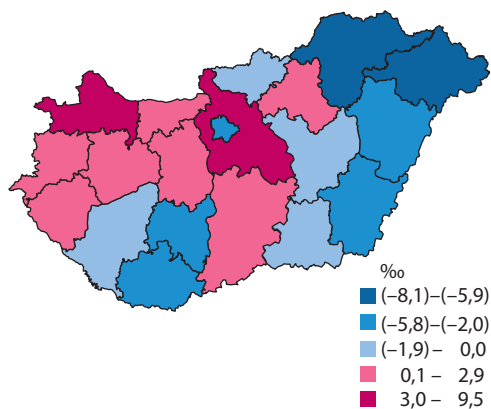
Pest vármegye vándorlási nyereségét elsődlegesen a Budapestre odavándor-

lók adták: 12 ezer fővel többen költöztek a fővárosból Pest vármegyébe, mint fordítva. Győr-Moson-Sopron vándorlási nyereségének legnagyobb része a Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom-Esztergom és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyével való összevetésből származott (együtt 1000 fő).

Fejér vármegye pozitív migrációs egyenlegét a Budapesttel és Pest vármegyével lezajlott népességcsere-folyamatok okozták, de mindkét vándorlási áramlat intenzitása csökkent 2021-hez képest. 550 fővel többen költöztek Fejér vármegyébe a fővárosból, mint fordítva, a Pest vármegyével való kapcsolatból pedig 500 fős többlet származott.

A Covid19-járvány első és második évében Veszprém és Somogy vármegye is a fővárosból kiköltözők kedvelt célterülete volt, ami jelentős vándorlási többletet jelentett mindkét vármegyének. 2022-re azonban Veszprém vármegye pozitív vándorlási egyenlege nagymértékben visszaesett (0,7 ezrelék), Somogyé pedig negatívvá vált (-0,2 ezrelék).

5.15. ábra **Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet vármegyénként, 2022⁺**

A legnagyobb népességvesztést Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye szenvedte el, vándorlási

veszteségük sorrendben 8,1, illetve 5,9 ezrelék volt. Mindkét vármegyéből leginkább Budapestre és Pest vármegyébe irányultak

az elvándorlások, de Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye vonatkozásában Hajdú-Bihar is meghatározó volt.

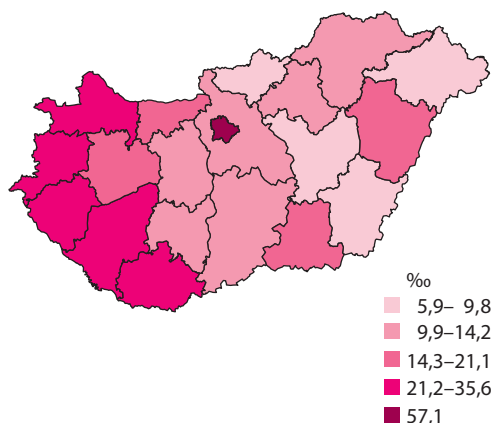
A nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege 36,3 ezer fővel mérsékelte a népességcsökkenést

A nemzetközi vándorlásból származó bevándorlási többlet ezer lakosra vetített értéke elsősorban a fővárosban és a nyugati országrészben csökkentette a népességfogyást.

2023. január 1-jén a jogszerűen és huzamosan **Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok száma 226 ezer fő volt**, az ország népességének 2,3%-a. Az itt élő külföldiek többsége, 64%-a Európából, ezen belül is a környező országokból, főképp Ukrajnából (16%), Németországból (10%), Szlovákiából (7,4%), valamint Romániából (7,3%) érkezett. További 29%-uk Ázsiából, elsősorban Kínából vagy Vietnámból, 4,0%-uk Afrikából, 3,4%-uk pedig az amerikai kontinensről származott.

A Magyarországon tartózkodó külföldiek 43%-a Budapesten, 37%-a vidéki városokban, 20%-a községekben élt. Népeségen belüli arányuk Budapesten kiugró volt (5,7%), de Győr-Moson-Sopron, Zala, Baranya, Somogy, Vas és Komárom-Esztergom vármegyében is meghaladta a 2%-ot, ugyanakkor Békés és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében mindössze 0,6-0,6%-ot tett ki. A hazánkban élő külföldiek között több volt a férfi (56%), mint a nő (44%), a korösszetételük pedig fiatalabb, mint a honos népességé. Mindkét nem esetében a 20–39 éves korosztály létszáma a meghatározó, akik összességében a külföldiek 47%-át képezték.

5.16. ábra **Az ezer lakosra jutó külföldi állampolgárok száma vármegyénként, 2023. január 1.+**

Bár a magyar állampolgárok kivándorlásának pontos mérése több tényező miatt is nehézségekbe ütközik, az adminisztratív nyilvántartásokból rendelkezésre álló adatok alapján látható, hogy a kivándorlók száma a tavalyi évhez hasonlóan ismét növekedett: **2022-ben 26,5 ezer magyar állampolgár költözött külföldre, közel ötezer fővel több az egy évvel korábbinál.** A kivándorló magyarok 44%-a Ausztriát, 25%-a Németországot, 5-5% Hollandiát és Svájcot, míg 4% az Egyesült Királyságot választotta új otthonának. Miközben a Németországba vándorlók száma enyhén, az Ausztriába vándorlóké jelentős mértékben, 3,7 ezer fővel növekedett a tavalyi évhez képest. Eköz-

ben az egyre jelentősebb célországokká váló Hollandia és Svájc a magyar kivándorlók számát tekintve megelőzte a korábban kiemelt jelentőségű Egyesült Királyságot, ahová – részben a Brexit következményeként – 2015 óta évről évre kevesebb magyar vándorol. Külföldre leginkább a fiatal korosztályokból költöznek: a kivándorló magyarok 40%-a 30 év alatti, 66%-a még nem érte el a 40 éves életkort. Ezek az arányok jelentősen eltérnek az itthoni lakónépesség kormegoszlásától (31 és 44%). A kivándorlók 57%-a férfi, túlnyomó része nőtlen, hajadon (63%) volt.

A visszavándorlók száma 2019-ben érte el eddigi maximumát, és azóta enyhén csökkenő tendenciát mutat. **2022-ben 21,9 ezer korábban kivándorolt, Magyarországon született magyar állampolgár**

tért vissza, ami közel 600 fős csökkenés a 2021-ben megfigyelthez képest. Mivel eközben a Magyarországot elhagyók száma növekedett, az utóbbi évekkel ellentétben 2022-ben a visszavándorlók száma alacsonyabb volt a kivándorlókénál.

A visszavándorló magyarok 42%-a Ausztriából, 27%-a Németországból, 12%-a az Egyesült Királyságból tért haza. A 2021-es adatokhoz viszonyítva az Ausztriából visszatérők aránya nagymértékben emelkedett, miközben a Németországból és az Egyesült Királyságból visszavándorlók aránya csökkent. A hazatérők 57%-a 40 évesnél fiatalabb, 27%-a 30 év alatti, 58%-uk férfi, jellemzően (51%) hajadonok vagy nőtlenek, de a kivándorló magyarokhoz viszonyítva körükben magasabb volt a házások aránya (35, illetve 25%).

6

Életkörülmények

A háztartások jövedelme

→ 2021-ben is nőtt a háztartások jövedelme. Az egy főre jutó havi bruttó jövedelem 202,4 ezer forint volt, nominálisan 8,5%-kal emelkedett 2020-hoz képest. A nettó jövedelem 160,0 ezer forint volt, az előző évhez viszonyítva nominálértéken 8,7%-kal, reálértéken pedig 3,4%-kal nőtt. Enyhén csökkent a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya, ez 2021-ben a népesség 19,3%-át érintette.

Keresetek

→ 2022-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete – a munkáltatók teljes körében¹⁾ –, 17,4%-os növekedés mellett, 500 000 forintot tett ki, az adó- és járulékkedvezmények, illetve -mentességek figyelembevételével becsülhető nettó átlagkereset összege pedig 344 800 forint volt, 18,1%-kal magasabb az előző évinél. A keresetek reálértéke 2,5%-kal nőtt. 2022-ben mind egyik nemzetgazdasági ágban nominálisan emelkedtek a nettó átlagkeresetek, 8,7–26,6% közötti mértékben. A bérek Budapesten és az összes vármegyében nőttek, míg a területi különbségek 2022-ben tovább mérséklődtek.

Szociális ellátás

→ Évek óta csökken azoknak a kisgyermeknek a száma, akik a lakóhelyükön nem jutnak hozzá a napközbeni ellátás semmilyen formájához. A járvány alatt a bentlakásos intézmények gondozottjainak száma csökkent, a nappali ellátás keretében gondozottak közül azonban csak az időseké lett kevesebb.

Egészségügy

→ A Covid19-járvány miatt az Európai Unióban és Magyarországon is csökkent a születéskor várható átlagos élettartam 2020–2021-ben. Csökkenő praxisszám mellett nőtt az alapellátás forgalma, elsősorban a járvány kapcsán elterjedt telemedicinális ellátás fokozódó igénybevétele miatt. A háziorvosi nyilvántartások a keringési betegségek kivételével a krónikus betegségek előfordulásának további emelkedését mutatták. A járóbeteg-ellátás, a gondozóintézetek, a szakápolás és a vérellátás teljesítménye ugyanakkor csökkent, akárcsak a fekvőbeteg-ellátás aktív osztályainak forgalma. Az egészségügyi kiadások nőttek a járvány alatt: egy főre jutó, vásárlóerőn számolt értékük uniós összehasonlításban az utolsó harmadban van.

¹⁾ A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

Közúti balesetek

→ 2022-ben – az előző évinél 6,4%-kal nagyobb gépjárműforgalom mellett – 3,5%-kal több, összesen 14 732 személysérüléssel közúti közlekedési baleset történt az utakon, de ez a szám a növekedés ellenére is 11%-kal elmaradt a járvány előtti, 2019. évitől. A halálos balesetek száma 1,3%-kal, a súlyos sérüléseké 7,5%-kal, a könnyű sérüléseké 2,0%-kal több volt, mint 2021-ben. A balesetek 8,1%-ánál mutattak ki alkoholos befolyásoltságot, számuk 2,5%-kal 1193-ra csökkent. Az autópályákon, autóutakon az előző évinél 14%-kal több, összesen 738 baleset történt.

Köznevelés, szakképzés, felsőoktatás

→ Magyarországon a 2022/2023-as tanévben az iskolarendszerű oktatásban – a köznevelés, a szakképzés és a felsőoktatás nappali és nem nappali képzéseiben együtt – az egy évvel korábbinál 0,1%-kal többen vettek részt. 2022-ben 323 ezer gyermek járt óvodába, 719 ezren tanultak általános iskolában, és 517 ezer tanuló részesült középfokú oktatásban. 2,6 ezer súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermek fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesítette tankötelezettségét. A felsőoktatásban 290 ezer fő tanult, 72%-uk nappali képzés keretében.

Kulturális fogyasztás, szabadidő

→ A költségvetés kulturális kiadásainak összege és GDP-hez viszonyított aránya 2021-ben elmaradt az egy évvel korábitól, ugyanis a Covid19-járvány miatti korlátozások 2021-ben is erősen érintették a kulturális intézmények forgalmát. A színház- és a mozilátogatások száma egyaránt 59%-kal esett vissza 2019-hez képest. 2022-ben 68%-kal több múzeumlátogatást regisztráltak, mint az előző évben, de ez még így is 17%-kal elmaradt a járvány előtti, 2019. évitől. 2022-ben 15 351 könyvet adtak ki, kicsivel többet, mint 2021-ben.

Szubjektív jóllét

→ Az étellel való elégedettség a 15 évnél idősebb népesség körében egy 0-tól 10-ig terjedő skálán mérve 2022-ben 6,9 pontos értékelést kapott. Ennél csak a személyes kapcsolatokkal való elégedettség mértéke volt magasabb, míg a szabadidejük mennyiségével már kevésbé elégedettek az emberek (6,5). A háztartás anyagi helyzetével való elégedettség 1 ponttal maradt el az általános elégedettségtől, míg az emberekbe vetett bizalom kapta a legalacsonyabb értéket (5,3). Az étellel való elégedettség szintje 2022-ben jelentősen magasabb volt, mint a Covid19-járvány által érintett 2021-es évben.

A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME

A lakosság jövedelmi helyzetét számos tényező befolyásolja a makrogazdasági környezettől kezdve a gazdaság teljesítményén át a munkaerőpiaci helyzetig. 2020-ban és 2021-ben a Covid19-járvány is éreztette hatását a reálgazdaság legtöbb szegmensében.

2020-ban a járvány miatti korlátozó intézkedések következtében csökkent a gazdaság teljesítménye, 2021-ben azonban 7,1%-kal nőtt. A háztartások jövedelme is növekedett, ennek mértéke viszont elmaradt az előző évektől.

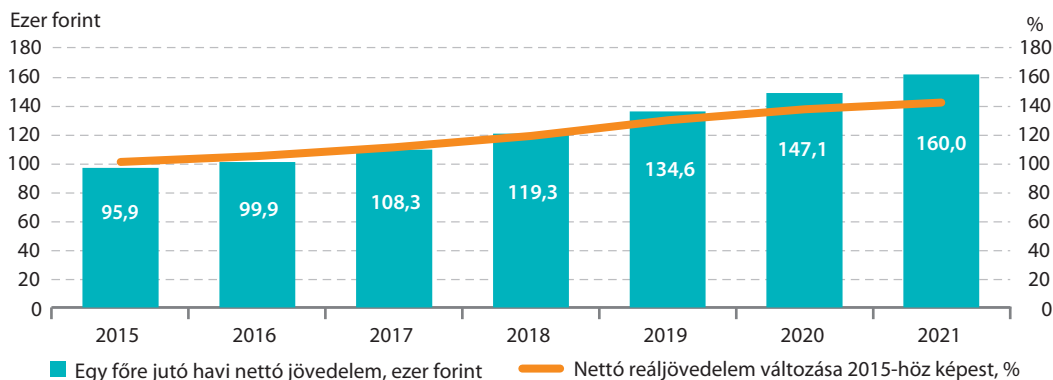
2021-ben is javult a háztartások jövedelmi helyzete

A háztartások jövedelme 2015 és 2021 között számottevően nőtt, amihez a gazdasági növekedés és többek között a munkanélküliségi ráta csökkenése, valamint a foglalkoztatás bővülése is jelentősen hozzájárult. 2021-ben a háztartások egy főre jutó havi bruttó jövedelme 202,4 ezer forint volt, az azt megelőző évinél 8,5, a 2015. évinél 69%-kal magasabb. Az egy főre jutó havi nettó jövedelem 160,0 ezer forintot tett ki, 8,7%-kal többet, mint 2020-ban, a 2015. évihez képest pedig 67%-kal emelkedett.

A nettó reáljövedelem 2021-ben az egy évvel korábbit 3,4, a 2015. évit 41%-kal haladta meg.

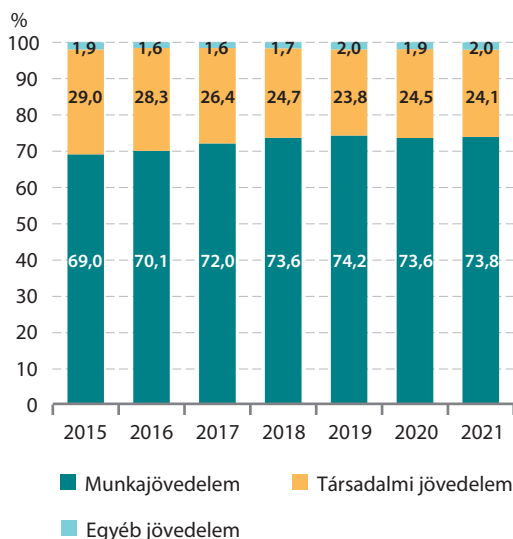
2021-ben a háztartások egy főre jutó kiadása havi 123,6 ezer forint volt, ami reálértéken 3,1%-os bővülést jelentett az előző évhez képest. A Covid19-járvány és a korlátozó intézkedések hatására a fogyasztás szerkezete megváltozott. Vendéglátásra és kultúrára kisebb, viszont az alapvető szükségletekre (55%) összességében nagyobb arányban költöttek a háztartások.

6.1. ábra A háztartások egy főre jutó havi nettó jövedelme és a nettó reáljövedelem változása 2015-höz képest

A háztartások jövedelemszerkezetében a munkajövedelmek aránya 2019-ig folyamatosan emelkedett, majd a Covid19-járvány miatti korlátozó intézkedések hatására növekvő munkanélküliség ezek arányának csökkenését okozta, 2021-ben közel 74% volt. Ezzel összhangban a társadalmi jövedelmek aránya valamelyest nőtt (24%), az egyéb jövedelmeké viszont továbbra is 2% körül stagnált.

6.2. ábra Az egy főre jutó havi bruttó jövedelmek megoszlása a jövedelmek típusa szerint

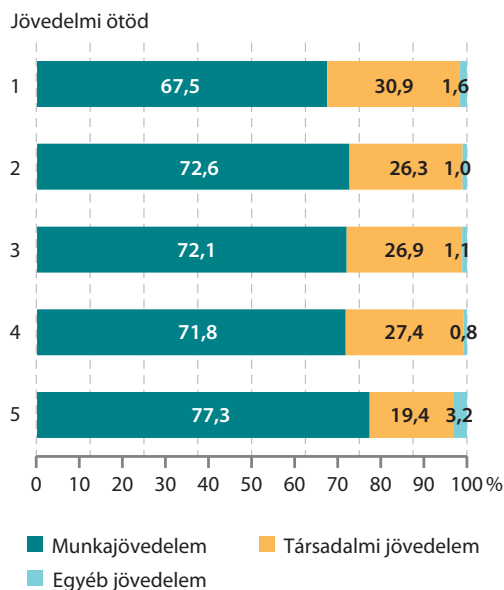

2021-ben az egy főre jutó havi bruttó munkajövedelem 149,4 ezer forint volt, 8,9%-kal meghaladta az egy évvel korábit. **Ennek legnagyobb része (88%-a) továbbra is munkaviszonyból származott**, a vállalkozásból származó jövedelmek aránya 11% volt. A munkaviszonyból származó jövedelem fejenként havi 132,1 ezer forint volt, a 2020. évinél 9,1%-kal magasabb. A vállalkozói

jövedelmek az előző évek hullámzását követően 2017 után újra emelkedni kezdtek, és 2021-ben egy főre havonta átlagosan 17,1 ezer forint jutott, a 2020. évinél 6,9%-kal több.

A társadalmi jövedelmek legnagyobb részét (78%-át) 2021-ben is a nyugdíjak, öregségi ellátások tették ki, amelyek fejenkénti összege – a teljes népességre vetítve – havonta átlagosan 38,2 ezer forint volt. A társadalmi jövedelmek másik nagy csoportját (16%-át) a családdal és a gyermekneveléssel összefüggő ellátások alkották, egy főre vetített havi átlagos összegük 7783 forint volt. A munkanélküli-ellátás a társadalmi jövedelmek 1,7, az egyéb szociális ellátások pedig a 4,1%-át tették ki. 2021-ben egy főre havonta 4089 forint egyéb jövedelem jutott, 14%-kal több, mint 2020-ban.

6.3. ábra A háztartások jövedelmének szerkezete jövedelmi ötödök szerint, 2021

A HÁZTARTÁSOK MEGTAKARÍTÁSAI²⁾

A háztartások jövedelmüket fogyasztásra költik vagy megtakarítják. 2013 óta volumenében nőtt a fogyasztás, arányaiban azonban nem, a magyar háztartások tehát a jövedelmüknek kisebb részét költötték többletfogyasztásra és jelentős részét (12%) megtakarították.³⁾ 2020-ban a háztartások vagyonának 68%-át az ingatlanvagyon tette ki, 20% volt a vállalkozások értéke, 8,9% pedig a pénzügyi eszközöké. Befektetéssel a háztartások 26%-a rendelkezett, adóssága pedig 31%-uknak volt.

A magyar háztartások vagyonának legjelentősebb eleme a lakóingatlan. 2020 végén a háztartások 86%-a saját tulajdonú ingatlanban élt, amelynek átlagos mérete 84 m² volt, átlagértéke pedig 24 millió forint.

A Magyar Nemzeti Bank adatai alapján 2022 utolsó negyedében a háztartások nettó pénzügyi vagyona a GDP 104%-át tette ki. A háztartások pénzügyi eszközei közül a tranzakciókból adódóan a legnagyobb mértékben a befektetési jegyek és a hazai állampapírok nőttek, emellett jelentős mértékben növekedtek a devizabetétek és a külföldi értékpapírok is, ugyanakkor a forintbetétek és az egyéb követelések nagymértékben csökkentek.

A Covid19-járvány miatti korlátozó intézkedések egyrészt munkanélküliséget idéztek elő, melynek hatására egyes háztartásoknak csökkentek a megtakarításai, másrészt viszont a járvány a fogyasztást is jelentősen visszafogta, ami másoknál kényszermegtakarításokat eredményezett. Válságok alatt egyébként is jellemző, hogy a háztartások elővigyázatosságból vészhelyzeti megtakarításokat hoznak létre.⁴⁾ Mivel a járvány alatt nem alakult ki nagyarányú munkanélküliség, feltételezhetően ez nem csökkentette jelentősen a magyar háztartások megtakarításainak mértékét. 2020-ban a háztartások átlagosan 3,4 millió forint értékű pénzügyi eszközzel rendelkeztek. A makrogazdasági mutatók alapján 2022 utolsó negyedében a magyar háztartások megtakarítási aránya 9,2% volt.⁵⁾

²⁾ Az adatok elsődleges forrása a *Miből élünk, 2020* adatfelvétel.

³⁾ Oblath Gábor – Palócz Éva (2020): Gazdasági növekedés, fogyasztás és megtakarítás Magyarországon az elmúlt évtizedben. In: *Társadalmi Ríport 2020* (szerk.: Kolosi Tamás, Szelényi Iván, Tóth István György), TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt., Budapest.

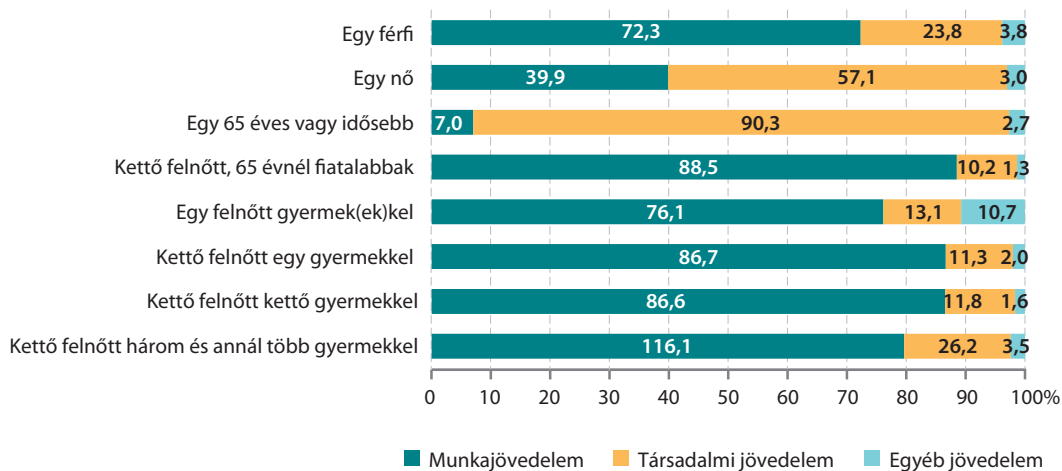
⁴⁾ Szustak, G. – Gradoń, W. – Szewczyk, Ł. (2021): Household financial situation during the COVID-19 pandemic with particular emphasis on savings — An evidence from Poland compared to other CEE states. *Risks*, 9(9), 166.

⁵⁾ Eurostat (2023): *Household saving rate* (Letöltés dátuma: 2023. január 31.)

A háztartások jövedelmét jövedelmi ötödök szerint nézve a legfelső jövedelmi ötöd-be tartozók 4,3-szer több bruttó, illetve nettó jövedelemmel rendelkeztek, mint a legalsóhoz tartozók. Részesedésük az össz-jövedelemből 36, míg az uniós átlag 38% (a legmagasabb Bulgáriában, 46%, a legalacsonyabb pedig Szlovéniában, 33%) volt. A legalacsonyabb jövedelműek részesedése hazánkban 8,8, az uniós átlag 7,9% volt. Az egyes kvintilisekben a jövedelem színvonala és szerkezete is jelentősen eltért. A munkajövedelmek aránya a legfelső kvintilisben volt a legmagasabb, a társadalmi jövedelmeké pedig a legalsóban. Az egyéb jövedelmek aránya a legfelső kvintilisben a legnagyobb, mivel ők rendelkeztek a legnagyobb arányban tőkejövedelmekkel.

Az egyszemélyes háztartásokon belül jelentősen eltért a férfi- és a női háztartások jövedelmi szerkezete. A férfiak esetében 72% volt a munkajövedelmek aránya, a nőknél viszont mindössze 40%, a társadalmi jövedelmek aránya ezzel szemben a férfiaknál 24, a nőknél pedig 57%. Ez egyrészt az eltérő korösszetételből adódik, az egyszemélyes női háztartásokban ugyanis nagyobb a 65 év felettek aránya, akik nyugellátásban részesülnek, másrészt a gyermeknevelés miatt a nők pár évig kiesnek a munkaerőpiacról. A gyermekes háztartásoknál minden kategóriában a munkajövedelem volt a legjelentősebb (az össz-jövedelem több mint háromnegyede). **A társadalmi jövedelem a három vagy annál több gyermeket nevelők esetében volt a legnagyobb arányú (18%),** amiben a családtámogatások is jelentős szerepet játszottak.

6.4. ábra **Különböző háztartástípusok jövedelmi szerkezete, 2021**

Továbbra is a fővárosban élők nettó jövedelme a legmagasabb

A jövedelem nagysága és a települések lélekszáma összefügg: minél nagyobb lélekszámú településen található a háztartások,

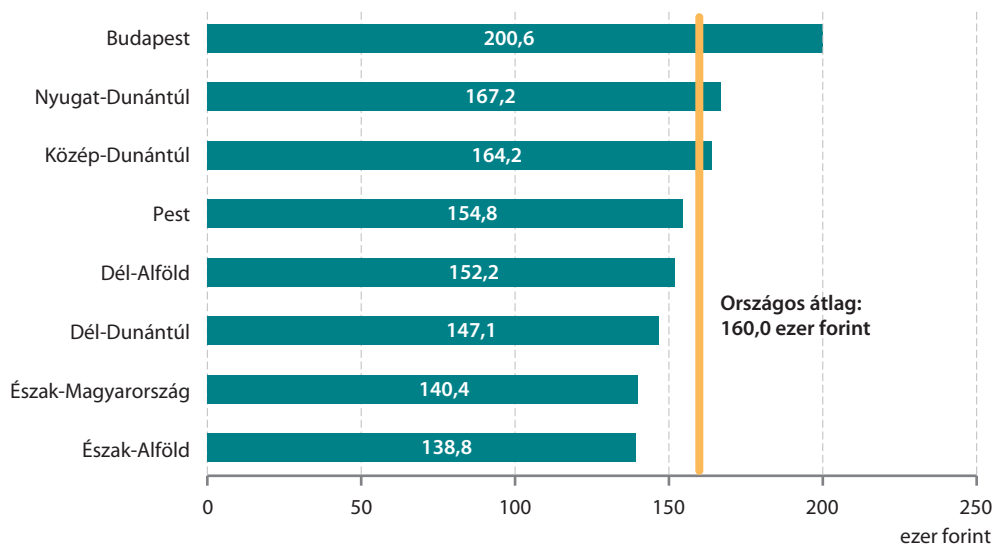
annál magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Az egy főre jutó havi nettó jövedelem 2021-ben is a fővárosban volt a legmagya-

sabb (200,6 ezer forint), a községekben pedig a legalacsonyabb (140,8 ezer forint). A háztartások jövedelmi színvonalát az egyes településtípusokon élők társadalmi, demográfiai jellemzői, a település infrastruktúrája és megközelíthetősége, valamint az eltérő munkaerőpiaci lehetőségek is jelentősen befolyásolják.

A háztartások jövedelmi helyzete regionális szinten is különbözik. Az országos átlagot is meghaladó, **legmagasabb egy főre jutó havi nettó jövedelemmel 2021-ben is**

a budapesti háztartások rendelkeztek, ami 1,4-szerese volt a legalacsonyabb egy főre jutó jövedelemmel jellemezhető észak-alföldinek. Az országos átlagot csak két régióban haladta meg a háztartások jövedelme, a Nyugat-Dunántúlon (167,2 ezer forint) 4,5 és a Közép-Dunántúlon (164,2 ezer forint) 2,6%-kal. A regionális jövedelmi különbségek mértéke 2010 óta változó, 2019 óta azonban csökkenő tendenciát mutat. 2021-ben a relatív szórás 15% volt.

6.5. ábra **Az egy főre jutó havi nettó jövedelem régiók szerint, 2021**

Az átlagos életszínvonal fenntartásához fejenként havi 190 ezer forintra lenne szükségünk

A jövedelemelvárással kapcsolatos adatok a háztartások szubjektív megítélésén alapulnak. A különböző megélhetési szintekhez szükségesnek tartott összeg szoros kapcsolatban áll a háztartások tényleges jövedelmi helyzetével. **Minél magasabb jövedelemmel rendelkezik egy háztartás, annál nagyobb jövedelmet társít az egyes meg-**

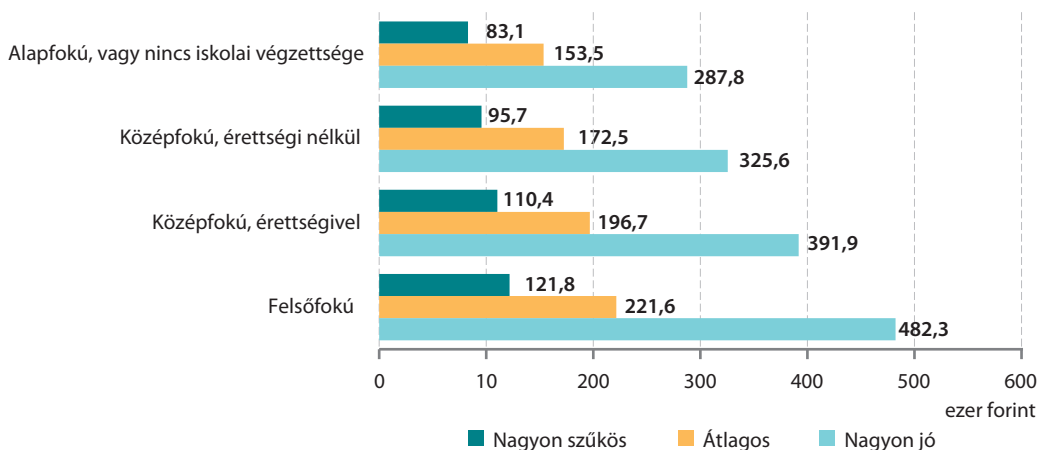
élhetési szintekhez. Az átlagos színvonalú megélhetéshez a háztartások 2021-ben az egy évvel korábbinál 28%-kal magasabb összeget, fejenként havonta 190,0 ezer forintot tartottak elegendőnek. A jövedelemelvárárs szintje a háztartásban nevelt gyermekek száma szerint is eltér, a gyermektelenek 212,7 ezer, a gyermekesek 130,7 ezer, azon

belül a három vagy annál több gyermeket nevelő családok 95,2 ezer forintot társítottak fejenként az átlagos megélhetési szinthez.

A megélhetéshez szükségesnek tartott összeg az iskolai végzettség növekedésével pár-

huzamosan emelkedik: míg a legalacsonyabb végzettségűek szerint az átlagos megélhetéshez 153,5 ezer, addig a felsőfokú végzettségűek szerint 221,6 ezer forint szükséges.

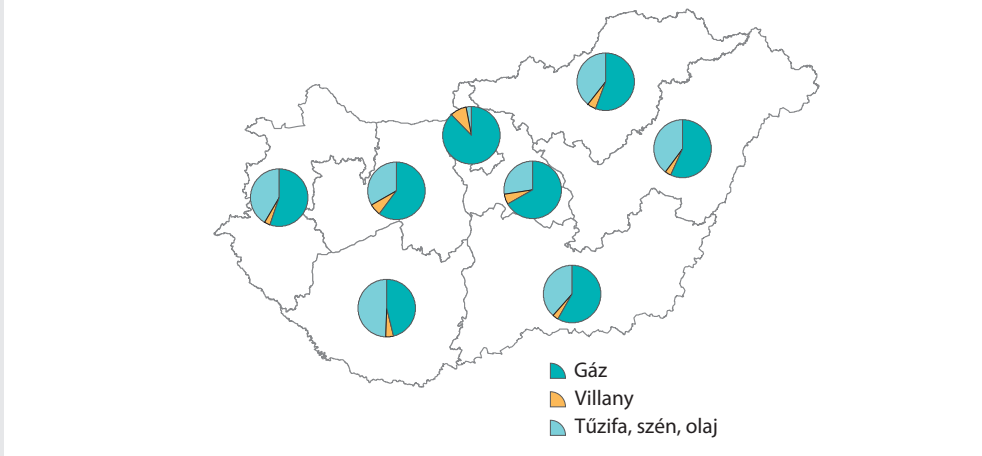
6.6. ábra A háztartások egy főre jutó jövedelemelvárása iskolai végzettség szerint, 2021

REGIONÁLIS SZINTEN NAGY KÜLÖNBSÉGEK MUTATKOZNAK A LAKÁSOK FŰTÉSÉBEN

Fűtésre 2021-ben a lakások 61%-ában gázt, 5%-ában villanyáramot és 33%-ában tűzifát vagy szénterméket használtak. Regionális szinten nagy az eltérés. Gázt legnagyobb arányban Pest régióban használtak (73%), legkisebb arányban pedig a Dél-Dunántúlon (43%). Ezzel szemben a tűzifával való fűtés Budapesten elenyésző mértékű (2,3%), a Dél-Dunántúlon viszont a lakások többségét (46%) ilyen módon fűtötték. A regionális különbségeket nagyban meghatározza az eltérő településszerkezet, a településtípusok közt ugyanis még nagyobb a különbség. Minél nagyobb az adott település, annál több lakásban használnak gázt, és annál kevesebb lakásban tűzifát (a községekben a lakások 65%-át tűzifával fűtötték). Az elsődleges fűtési mód szerint országos szinten a lakások 48%-át egy lakást fűtő központi fűtéssel, 29%-át egyedi, fix helyiségfűtéssel, 16%-át távfűtéssel, 6,3%-át pedig házközponti fűtéssel (egy épület több lakását fűtő kazánal) tartották melegen.

6.7. ábra A lakások megoszlása a fűtéshez használt energiahordozók alapján, régiók szerint, 2021, %*

*Egy háztartásban többféle fűtési mód is előfordulhat.

Minden ötödik ember öregségi nyugdíjas

A 65 éves és annál idősebbek száma és népességben belüli aránya folyamatosan nő: 2023. év eleji 2 milliós számuk 12 ezerrel volt több az előző évinél, és a népesség 21%-át jelentette. A férfiak 17, a nők 25%-a volt 65 éves vagy annál idősebb. Ugyanakkor az előző évinél 1,3%-kal kevesebben, a lakosság 25%-a kapott nyugdíjat vagy egyéb ellátást. Számuk és népességben belüli arányuk évről évre csökken. 2023 elején a 64 év felettiek 92%-a volt öregségi nyugdíjas, és 5%-uk kapott korbetöltött öregségi nyugdíjat, rokkantsági ellátást vagy egyéb ellátást, járadékot. Az elmúlt 12 évben az öregségi nyugdíjasok száma nem változott számottevően, ugyanakkor az életkoron alapuló (korhatár alattiaknak járó)⁶⁾ ellátásokban,

valamint a megváltozott munkaképességűek közül a rehabilitációs ellátásban részesülők száma a töredékére, a hozzátartozói ellátásban részesülőké pedig kevesebb mint a felére esett vissza. Az életkoron alapuló ellátásokból alig van új megállapítás, a rehabilitációs ellátások folyósítását 3 évben maximalizálták, míg az öregségi nyugdíjasok számának csökkenését az okozza, hogy egyre kevesebben vannak azok, akik saját jogon nem kapnak öregségi nyugdíjat.

2023 elején az összes ellátott 82%-a volt öregségi nyugdíjas, tizede megváltozott munkaképességű, 4,2%-a kapott hozzátartozói és 1,4%-a életkoron alapuló ellátást.

⁶⁾ Az életkoron alapuló ellátások (a korhatár alattiaknak járó ellátások) a 2012 előtt folyósított különféle korai öregségi nyugdíjakat váltották fel (előrehozott, korengedményes, korekedvezményes nyugdíj, polgármesterek nyugdíja, szolgálati nyugdíj stb.).

6.1. tábla A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők száma az ellátás típusa szerint, 2023. január

A fő ellátás típusa	Férfi	Nő	Összes	Változás 2022 januárjához képest, %	Az ellátás átlagos összege, forint/hó/fő
	ellátott száma, ezer fő				
Öregségi nyugdíjak	718,8	1 270,8	1 989,6	-0,4	208 168
Ebből:					
korbetöltött öregségi nyugdíj	718,8	1 117,6	1 836,3	0,0	206 361
nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj	-	153,3	153,3	-4,8	229 821
Életkoron alapuló (korhatár alatti) ellátások	30,8	2,4	33,2	-8,1	309 832
Megváltozott munkaképességű- eknek járó (rokkantsági és rehabilitációs) ellátások	111,0	142,8	253,7	-5,5	112 311
Ebből:					
korhatár alattiaknak járó rokkantsági ellátások	86,1	98,1	184,2	-6,2	110 438
Özvegyi és szülői nyugdíj	4,0	42,8	46,8	-10,8	100 559
Árvaellátás	28,3	28,3	56,6	1,5	67 840
Járadékok, pótlékok, egyéb járandóságok	28,8	24,9	53,7	-3,9	43 827
Ebből:					
baleseti járadék	4,1	0,6	4,7	-7,0	35 967
rokkantsági járadék	18,6	14,3	33,0	-0,5	53 977
Ellátások összesen	921,7	1 512,0	2 433,6	-1,3	190 606
Ebből: nyugellátások összesen	751,1	1 341,9	2 093,0	-0,6	201 970

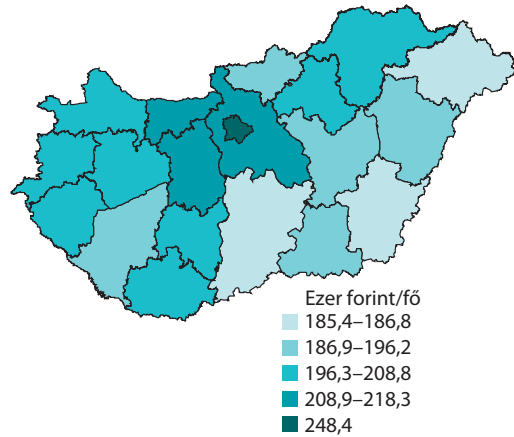
A 497 ezer 65 évnél fiatalabb ellátott legnagyobb része (37%) rokkantsági ellátást kapott, 31%-uk a „nők 40” program keretében vált öregségi nyugdíjassá, 71 ezren hozzátartozói, 33 ezren életkoron alapu-

ló, 12 ezren rehabilitációs ellátást kaptak. A legtöbb ellátásfajtánál a nők magasabb aránya jellemző, az összes ellátott 62, az özvegyi nyugdíjban részesülők 91%-a közéjük tartozott.

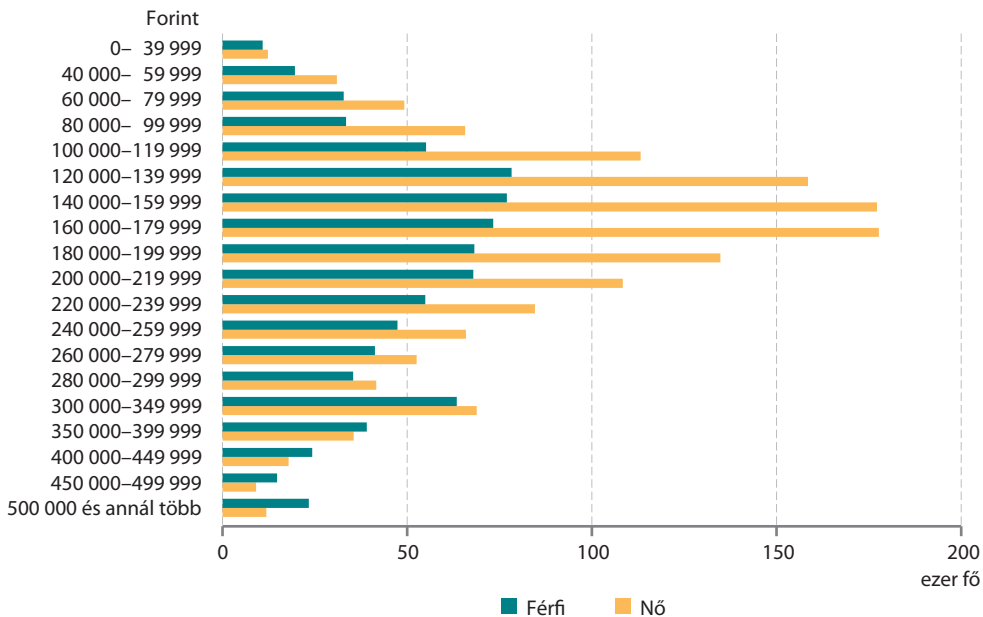
Az átlagos öregségi nyugdíj a fővárosban 63 ezer forinttal magasabb volt, mint Bács-Kiskunban

2023 elején az öregségi nyugdíjasok 41%-a 100 és 179 ezer forint közötti ellátásban, 52%-a pedig ennél nagyobb összegben részesült. 100 ezer forintnál kisebb ellátást 6%-uk kapott. A nagyon alacsony nyugdíjak jelentős része a külföldön szerzett jogosultságok melletti résznyugdíj volt. A budapesti öregségi nyugdíjasok átlagos nyugdíja (248 ezer forint) az országos átlagot 40, a legalacsonyabb, Bács-Kiskun vármegyei értéket 63 ezer forinttal haladta meg. Az országos átlagnál a fővárosi mellett csak a Fejér, a Pest, a Komárom-Esztergom és a Veszprém vármegyében lakók nyugdíja volt magasabb. A nők ellátása 32 ezer forinttal maradt el a férfiakétól.

6.8. ábra Az öregségi nyugdíj egy főre jutó átlagos összege vármegyénként, 2023. január

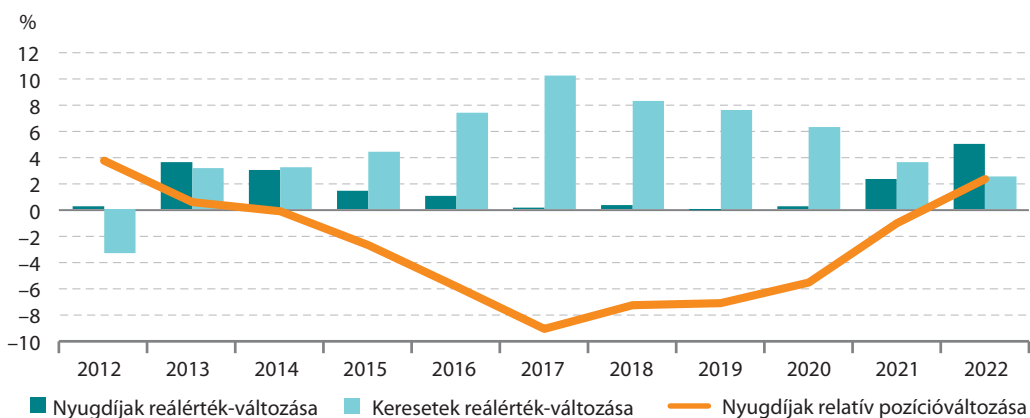
6.9. ábra A saját jogon járó nyugdíjban és ellátásban részesülők száma nemek és az ellátás összege szerint, 2023. január

2022-ben a nyugdíjak összességében 21%-kal emelkedtek. Januárban 5, júliusban 3,9, novemberben pedig 4,5%-os emelés történt, amihez a februárban kifizetett 13. havi nyugdíj további 6,1%-kal járult hozzá. Mivel a nyugdíjas fogyasztóiár-index 15,2%-os volt 2022-ben, a nyugdíjak reálértéke 5,0%-kal meghaladta az előző

évit. A reálnyugdíjak reálkeresetekhez viszonyított értéke – a nyugdíjak relatív pozíciója – 2014-től 2021-ig romlott, mivel a keresetek emelkedési üteme meghaladta a nyugdíjakét. 2022-ben azonban ez megfordult, a nyugdíjak vásárlóerejének növekedése 2,3%-kal meghaladta a keresetekét.

6.10. ábra A nyugdíjak és a keresetek értékének alakulása (előző év = 100%)

2020-ban a visegrádi országok közül a hazánkhoz hasonlóan nettó nyugdíjat jelentő Szlovákia átlagos nyugdíjellátásának vásárlóértéke 9,2%-kal alatta maradt a magyarénak,

Csehországé azonban 31%-kal meghaladta azt. Lengyelország bruttó nyugdíjellátása 52%-kal haladta meg a magyarországit.

A gyermekneveléssel kapcsolatos állami kiadások 55%-a alanyi juttatás

A legtöbb ellátottat érintő, gyerekneveléssel kapcsolatos támogatás, az alanyi jogon járó családi pótlék 1 millió 72 ezer családban, összesen több mint 1,7 millió gyermek után járt 2021-ben, míg gyermekgondozást segítő ellátást (gyest) 148 ezer, gyermekgondozási díjat (gyedet) pedig 113 ezer szülő kapott havonta átlagosan. Az utóbbit ezer

szülőképes korú nőből átlagosan 50-en vették igénybe. A családi pótlék egy családra jutó átlagos havi összege 23,8 ezer forint (az egy családra jutó 1,63-os gyermekszám mellett), miközben az egy ellátottra jutó gyes havi összege 31,3 ezer, az egy igénybe vevőre jutó gyed átlagos havi összege pedig 183 ezer forint volt. Az állam által az el-

látásokra kifizetett teljes összegnek az 52%-át teszik ki az alanyi jogon járó ellátások, és 48%-a jut azokhoz a kisgyermekes

családokhoz, amelyeknek a gyermekvállalást megelőzően volt munkaviszonyuk.

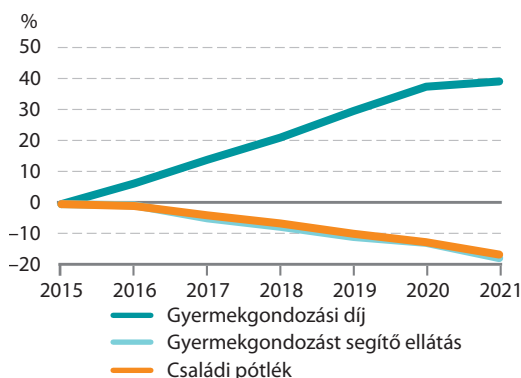
6.2. tábla A családtámogatásokban részesülők száma és az ellátásokra kifizetett összeg ellátási forma szerint

Ellátás	Ellátásban részesülők havi átlagos száma, ezer fő				Ellátások kiadásai folyó áron, milliárd forint			
	2015	2020	2021	változás 2015-höz képest, %	2015	2020	2021	változás 2015-höz képest, %
Biztosításhoz kötött								
Csecsemőgondozási díj ^{a)}	25,9	29,9	30,1	16,2	45,5	78,2	100,1	120,0
Gyermekgondozási díj	86,0	110,1	113,0	31,4	113,1	228,1	248,5	120,0
Biztosításhoz nem kötött								
Anyasági támogatás	7,4	8,5	8,1	9,5	5,8	6,8	6,4	10,3
Gyermekgondozást segítő ellátás ^{b)}	163,4	150,7	148,5	-9,1	62,5	57,0	55,7	-10,9
Gyermeknevelési támogatás	34,6	32,4	32,0	-7,5	11,9	11,0	10,8	-9,2
Családi pótlék (gyermek száma)	1796,7	1746,4	1749,4	-2,6	317,9	304,9	305,5	-3,9
Ebből: magasabb összegű családi pótlék (gyermek száma)	118,6	123,1	125,5	5,8	31,6	31,3	31,4	-0,6

^{a)} 2015 előtt terhességi-gyermekágyi segély.

^{b)} 2016. január 1-jét megelőzően gyermekgondozási segély.

6.11. ábra A gyermekneveléssel kapcsolatos támogatások reálértékének változása 2015-höz képest

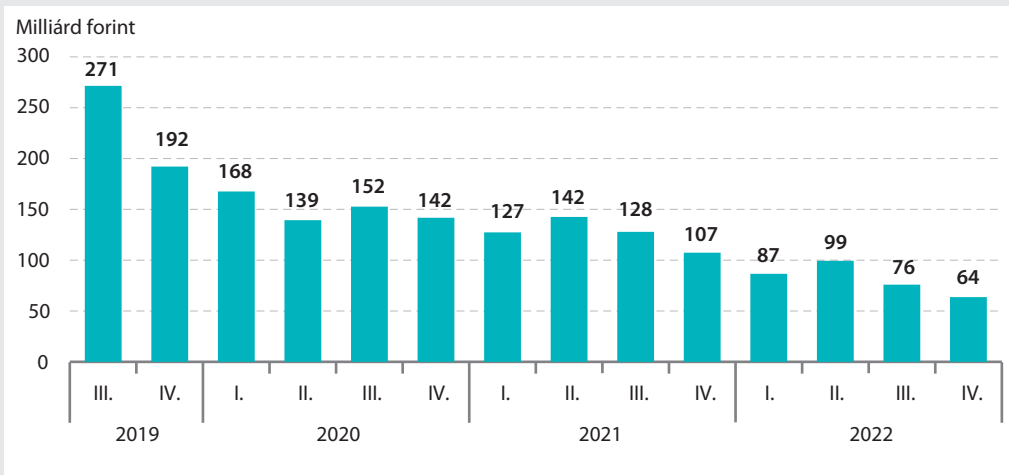
A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt rászorultsági alapon kapják a jogosultak. 2021-ben több mint 251 ezer gyermek kapott – az egyéb, természetbeni juttatások mellett – évente kétszer átlagosan 6500 forintot a nem megfelelő anyagi helyzete miatt.

A gyermekvállaláshoz kötött támogatásokat tartalmazó babaváró kölcsönből az MNB adatai szerint a bevezetésétől (2019. július) 2022 közepéig eltelt időszakban a családok összesen 1755 milliárd forintot vettek igénybe.

A BABAVÁRÓHITEL-ADÓSOK MINTEGY KÉTHARMADÁNAK MÁR KAMATMENTES A HITELE

Az MNB 2022 közepén végzett felmérése alapján a babaváró hitelt felvevők hattizedének nem volt még gyermeke, 26%-uk 1, 11%-uk 2 gyermeket nevelt. 64%-uknak a hitelfelvétel óta legalább 1 gyermeke született, ezzel a kamatmentesség biztosítottá vált, ami csökkenti a nemteljesítés kockázatát is. 15%-uk 3 gyermek vállalását tervezi, amivel a kölcsön vissza nem térítendő támogatássá alakul. A nagyösszegű (maximum 10 millió forint) hitelek bevezetésével a felvevők életkora a fiatalabb korosztályok felé tolódott, elsősorban a felvevő házaspár nő tagjára vonatkozó 41 éves korhatár kikötése miatt. A 40 év alattiak aránya a hitelt felvevők között az induláskori 45-ről 60%-ra emelkedett.

6.12. ábra A babaváró hitel negyedéves tranzakciói

Forrás: Magyar Nemzeti Bank.

Csökcent a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya⁷⁾

A szegénység meghatározására 2010 óta egy egységes szempontok alapján kidolgozott indikátorrendszert alkalmaznak az Európai Unió valamennyi tagállamában. Az AROPE-mutató,⁸⁾ a szegénység vagy

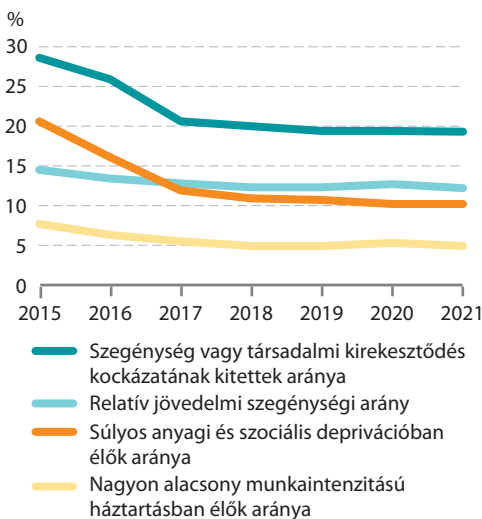
a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya több részindikátort tartalmaz. Ezek révén a relatív jövedelmi szegénységben, az anyagi és szociális deprivációban, valamint a munkaszegénységben élők szá-

⁷⁾ A nemzetközi adatok forrása az Eurostat.

⁸⁾ At Risk Of Poverty or social Exclusion (AROPÉ) – szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata.

máról, népességen belüli érintettségéről is képet alkothatunk. Azokat az egyéneket soroljuk a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek közé, akik a relatív jövedelmi szegénység, a súlyos anyagi és szociális depriváció, illetve a nagyon alacsony munkaintenzitás közül legalább egyben érintettek.

6.13. ábra A szegénység és a társadalmi kirekesztődés fő indikátorainak alakulása

2021-ben hazánkban 1 millió 844 ezer főt, a lakosság 19,3%-át érintette a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata, ami 20 ezer fős csökkenést jelentett az előző évhez képest. A teljes lakosságot nézve a relatív jövedelmi szegénységi arány 12,2, a súlyos anyagi depriváció aránya 10,2, a nagyon alacsony munkaintenzitása 4,9% volt. A szegénység annál mélyebb, minél több dimenziót érint. A teljes népességen belül az egyszerre egy dimenzióban érintettek aránya 13,1% (1 millió 249 ezer fő) volt, a két dimenzióban érintetteké 4,7% (449 ezer fő), a mindhárom dimenzióban

érintettek aránya pedig 1,5% (146 ezer fő). A három dimenzióban érintettek száma 27 ezer fővel nőtt az előző évhez képest, 2015 óta azonban 181 ezer fővel csökkent.

Hazánk mellett az uniós tagországok többségében is mérséklődött 2015 és 2021 között a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt népesség aránya. Ebben az időszakban a **második legnagyobb mértékű csökkenés Magyarországon következett be** (-11,2%), a legnagyobb pedig Bulgáriában (-11,6%).

A relatív jövedelmi szegénységi mutató viszonyítási pontja a szegénységi küszöb, amelyet a mediánjövedelem⁹⁾ alapján határozhatunk meg. Az Európai Unióban elfogadott módszertan szerint a szegénységi küszöb az adott országra vonatkozó mediánjövedelem 60%-ának megfelelő jövedelem, az ennél alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők számítanak szegénynek. A mutató tehát az egyén szegénységét a társadalom többi tagjához viszonyítva határozza meg.

Hazánkban 2021-ben az egyszemélyes háztartásokra vonatkozó szegénységi küszöbhez tartozó jövedelmi szint az előző évinél 8,1%-kal magasabb, havi 125,6 ezer forint volt. Ugyanez az összeg a két felnőttből és két gyermekből álló háztartások esetében havonta átlagosan 263,7 ezer forintot jelentett, ugyancsak 8,1%-kal többet, mint 2020-ban.

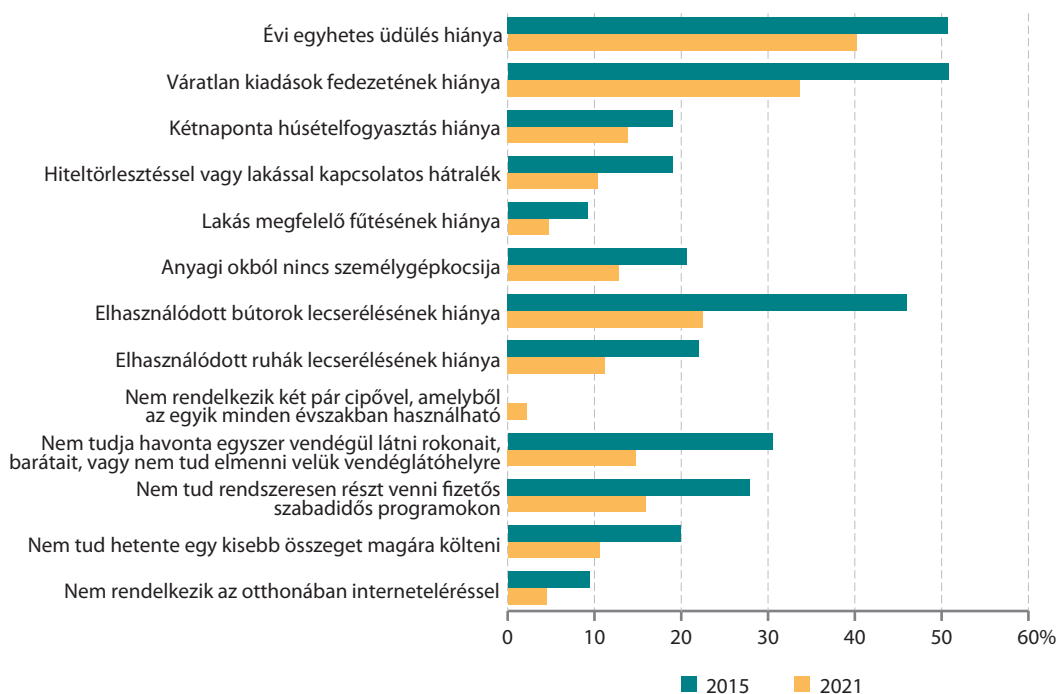
A jövedelmi szegények aránya 2015 és 2021 között 14,5%-ról 12,2%-ra csökkent, ezen belül a gyermekes és a gyermektelen háztartásokat eltérő tendencia jellemezte. A jövedelmi szegények aránya a gyermekes háztartások körében 2010 és 2013 között 18,8%-ról 20,7%-ra nőtt, ezt követően – részben a családi adókedvezmények hatására – többnyi-

⁹⁾ Ez azt a jövedelemszintet jelenti, amelytől ugyanannyi személynek alacsonyabb a jövedelme, mint ahánynak magasabb.

re csökkenő tendenciát követett, 2021-ben 9,4%-ot tett ki. Ugyanez az arány a gyermektelen háztartások esetében 2021-ben 14,7% volt, 3,4 százalékponttal magasabb a hat évvel korábbinál. **A gyermekes háztartások jövedelmi szegénységi aránya így már nemcsak a gyermektelen háztartásokénál, hanem az országos átlagnál (12,2%) is alacsonyabb**

volt. 2015-höz képest a legnagyobb mértékű javulás a három vagy annál több gyermeket nevelő háztartások körében következett be 2021-ben. Bár továbbra is az egyszülős háztartások szegénységi aránya az egyik legmagasabb (26,1%), hányaduk 2015-höz képest 11,4 százalékponttal csökkent.

6.14. ábra **Az anyagi és szociális depriváció egyes tételeiben érintettek aránya**

A súlyos anyagi és szociális depriváció azt mutatja meg, hogy a népesség hány százaléka nélkülöz egyes meghatározott javakat, illetve nem rendelkezik a vizsgált szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel legalább tizenháromból hét esetben. **2021-ben a szegénység mutatói közül leginkább a súlyos anyagi és szociális deprivációban élők aránya csökkent:** 2015-höz képest 10,4 százalékponttal kevesebb az érintettek aránya. 2015 óta közel a felére csökkent azoknak az

aránya, akik nem tudták megfelelően fűteni a lakásukat, ez 2021-ben a lakosság 4,7%-át érintette.

A munkaszegénység azt mutatja meg, hogy a háztartások munkaképes korú (18–64 éves) tagjai a lehetséges munkaidő mekkora részét töltik munkavégzéssel. E megközelítésmód értelmében a munkaszegénység azokat a személyeket érinti, akiknél az előbb említett munkával töltött idő aránya nem éri el a 20%-ot. **2021-ben a 0–64**

év közötti népesség 4,9%-a tartozott a nagyon alacsony munkaintenzitásúak közé. Ez az arány 2020-hoz képest 0,4, 2015-höz viszonyítva pedig 2,8 százalékponttal csökkent. A munkaszegénységben élők ará-

nya a 18 és 64 év közötti népesség körében 2021-ben 6,1%-ot tett ki, az egy évvel korábbihoz képest 0,9 százalékponttal nőtt, a 2015. évinél azonban 1,2 százalékponttal alacsonyabb volt.

KERESETEK

A bérkiáramlás üteme jóval magasabb volt az előző évinél

2022-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete – a munkáltatók teljes körénél¹⁰⁾ – 500 000 forintot tett ki, 17,4%-kal többet a 2021. évinél. Ugyanezen időszak alatt a kedvezmények nélküli nettó átlagbér összege szintén 17,4%-os növekedés mellett 332 500 forint volt. A bérkiáramlás üteme jóval (8,5 százalékponttal) magasabb volt, mint a megelőző évben, aminek hátterében leginkább a minimálbér és a garantált bérminimum emelése, a már előre ütemezett, valamint – az egyre növekvő infláció és a rezsiköltségek kompenzációját célzó – pótlólagos béremelések és jutalmak álltak.¹¹⁾

Az adó- és járulékkedvezmények, illetve -mentességek figyelembevételével becsülhető nettó átlagkereset összege 344 800 forint volt, 18,1%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A bruttó át-

lagkeresethez viszonyítva 0,7 százalékponttal gyorsabban nőttek a nettó bérek, amit döntő részben a 2022-ben bevezetett, 25 éven aluliak személyijövedelemadó-mentessége magyaráz. (Ennek mértéke legfeljebb a 2021. júliusi átlagkeresettel megegyező nagyságú.)

2022-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresetének mediánértéke¹²⁾ 388 900 forint volt, ami a bruttó átlagkereset 78%-át tette ki. A mediánkereset a bruttó átlagkeresetnél kisebb mértékben, 16,1%-kal nőtt egy év alatt.¹³⁾ A kedvezmények figyelembevételével számolt nettó mediánkereset összege 17,4%-kal, 259 500 forintra emelkedett.

2022-ben az erősen növekvő infláció mellett a keresetek változása a korábbi évekhez viszonyítva komplexebb képet tükröz, amibe beletartozik a béreknek a megszokott szezonális folyamatoktól

¹⁰⁾ A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

¹¹⁾ A magas kereseti indexben szerepet játszott még az alkalmazásban állók összetételének módosulása is: míg a – magasabb keresetű – teljes munkaidősök létszáma 72 ezer fővel nőtt, addig az – alacsony keresetű – közfoglalkoztatottaké 12 ezer fővel, 74 ezer főre visszaesett.

¹²⁾ Ez azt a bért jelenti, amelynél az alkalmazásban állók fele kevesebbet, fele pedig többet keres.

¹³⁾ A mediánkereset alakulásában főként az alacsonyabb keresetű ágakban, valamint a fizikai munkakörben dolgozók körében mért keresetnövekedés, a rendőri és katonai hivatásos állomány béremelése, továbbá a közfoglalkoztatottak számának erőteljes csökkenése játszott szerepet.

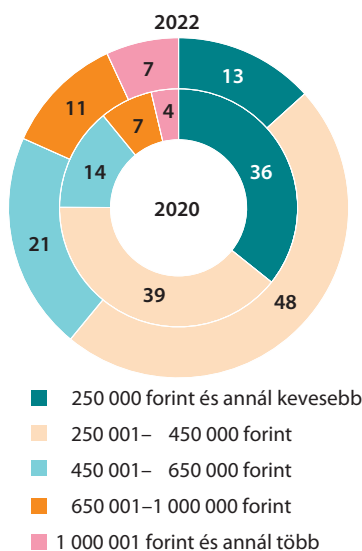
eltérő dinamikája is. **Az elmúlt évben az alábbi tényezők keresetalakító hatása volt a legmarkánsabb:**

- **egyes ágazati bérintézkedések:** bizonyos kormányzati döntések (pl. egyes előmeneteli rendszerekben előre ütemezett béremelések, amelyek érintették az orvosokat, az egészségügyi szakdolgozókat, a felsőoktatásban dolgozókat, a pedagógusokat, a bölcsődei, a szociális és kulturális területen foglalkoztatottakat, valamint a rendvédelmi és honvédelmi dolgozókat), továbbá a vállalkozások bérmegállapodásai és béremelései;
- **jogszabályi változások hatásai:** a minimálbér és a garantált bérminimum jelentős emelése, a 25 év alattiak személyijövedelemadó-mentessége, a közfoglalkoztatottak keresetének és a kapcsolódó bérösszegeknek a növelése;
- **piaci hatások:** az inflációt és a rezsiköltségek növekedését kompenzáló juttatások a vállalkozásoknál, béremelések és kiegészítő béremelések, juttatások a nagy állami cégeknél.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók közül a legtöbben az átlagosan bruttó 250 ezer és 450 ezer forint közötti havi összeget keresők kategóriájába tartoztak. Arányuk az elmúlt három évben 39%-ról 48%-ra nőtt, miközben (36%-ról 13%-ra) visszaesett a legalacsonyabb, 250 ezer forint alatti bruttó átlagkeresettel rendelkezőké. (Ezen belül az utolsó évben kiemelkedő, 18 százalékpontos csökkenés történt, főként a minimális bértételek emelkedésének hatására.) 2020 és 2022 között jelentősen nőtt azok aránya, akiknek a havi bruttó átlagkeresete meghaladta a 450 ezer forintot, ezen belül 4%-ról

7%-ra gyarapodott az 1 millió forint felett keresőké.

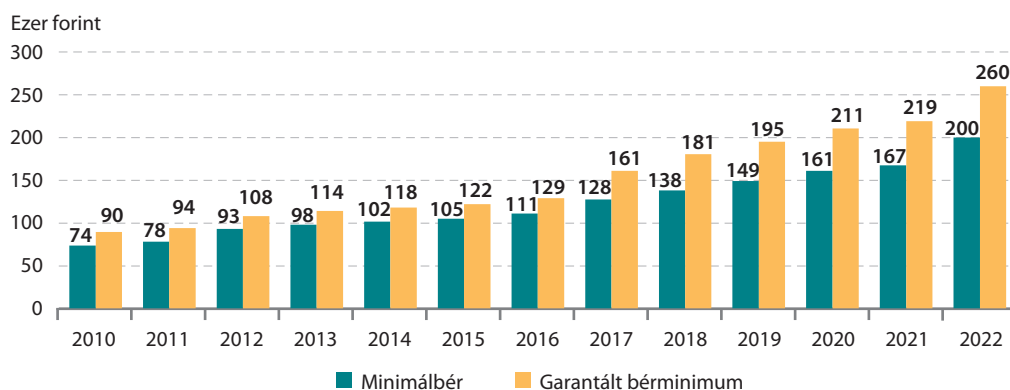
6.15. ábra **A teljes munkaidőben alkalmazásban állók megoszlása a bruttó kereset nagyság-kategóriái szerint, %***

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

A korábbi évekhez hasonlóan 2022-ben is folytatódott a minimálbér és a garantált bérminimum emelkedése, amelynek mértéke 19–19%-ot tett ki. 2022 elejétől a minimálbér bruttó összege 200 000, a legalább középfokú iskolai végzettséget, illetve középfokú szakképzettséget igénylő munkakörben foglalkoztatottak garantált bérminimuma 260 000 forintra emelkedett. 2010 óta a minimálbér bruttó összege 2,7-szeresére, a garantált bérminimumé 2,9-szeresére emelkedett. (2022-ben a minimálbér a bruttó átlagkereset 40%-át tette ki, a két kereset egymáshoz viszonyított aránya némileg csökkent az elmúlt években.)

6.16. ábra A minimálbér és a garantált bérminimum összege (az adott év elejétől)

MAGYARORSZÁGON NÖTT LEGINKÁBB A LEGKISEBB MUNKABÉR ÖSSZEGE

Magyarországon a minimálbér intézménye 1989 óta létezik, így hazánk annak a 21 uniós tagállamnak az egyike, ahol meg van határozva a legkisebb munkabér összege. Ezzel szemben Ausztriában, Cipruson, Dániában, Finnországban, Olaszországban és Svédországban nem állapítanak meg minimálbért.

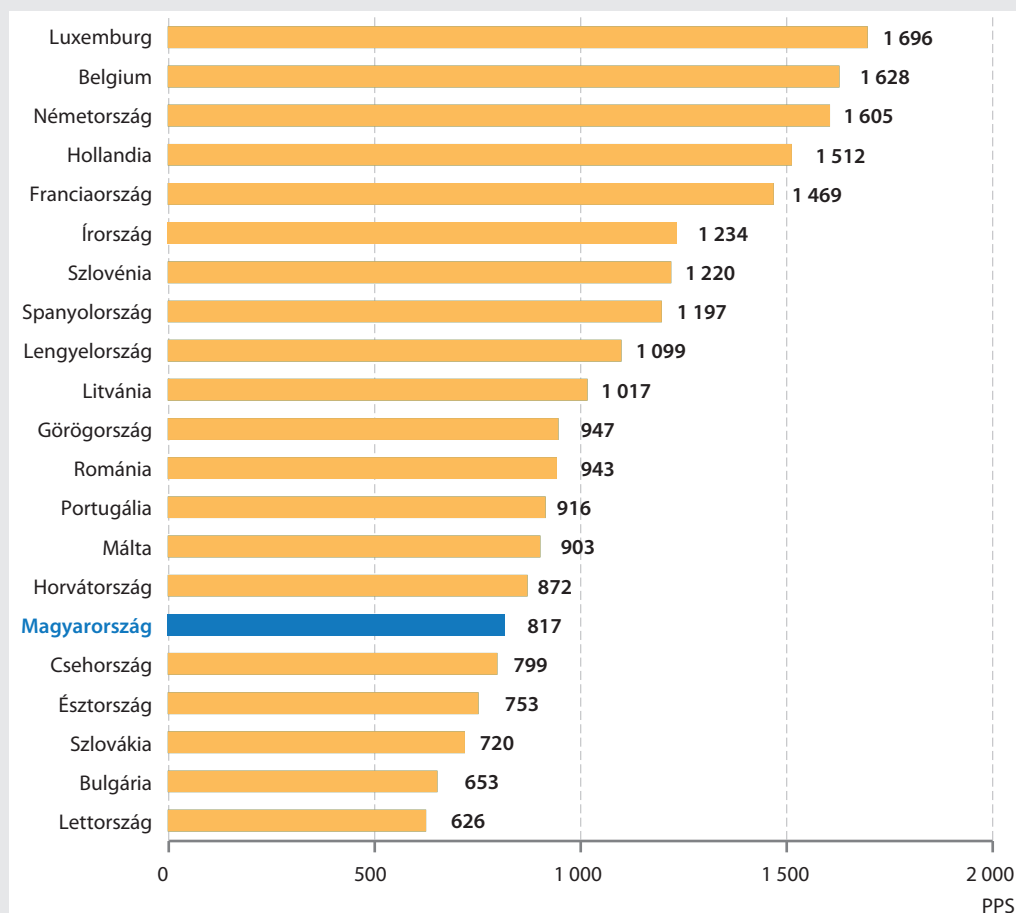
A 2022. júliusi adatok alapján¹⁴⁾ a minimálbér euróban meghatározott havi összege 363 (Bulgária) és 2313 (Luxemburg) euró között alakult. A 6,4-szeres nominális különbség 2,7-szeresére módosul, amennyiben vásárlóerő-egységben (PPS)¹⁵⁾ nézzük a kötelező legkisebb minimálbér két szélsőértékét (626 PPS – Lettország és 1696 PPS – Luxemburg). Hazánkban ez a mutató 817 PPS volt, ami a viseigrádi országok közül a cseh és a szlovák értéknél magasabb, ugyanakkor a lengyelnél alacsonyabb.

A 2021 júliusa és 2022 júliusa közötti időszakban – vásárlóerő-egységben nézve – Magyarországon növekedett legnagyobb mértékben, 19,5%-kal a minimálbér összege, míg a többi tagországban ez 0,0–13,7% között mozgott. Egy szélesebb időtávú összehasonlítás esetén – 2010 júliusához viszonyítva, alacsony kiindulási szintről – Románia, Litvánia, Bulgária és Lengyelország után hazánkban nőtt leginkább a minimálbér összege, 98%-kal, míg az említett többi tagállamban 103–262% közötti mértékű volt a növekedés.

¹⁴⁾ Forrás: Eurostat.

¹⁵⁾ A vásárlóerő-egység egy statisztikai célból képzett közös valuta, amelynek rendelkezése, hogy az árszínvonal különbségeit kiküszöbölve reális volumen-összehasonlítást tegyen lehetővé az országok között.

6.17. ábra A minimálbér havi összege vásárlóerő-paritáson az uniós tagországokban, 2022. július

A bérek közötti különbségekre döntően az alkalmazásban állók foglalkozása, az elvárt képzettség, valamint képesség szintje, a foglalkoztatás ágazata, a munkáltató mérete és bérfizetési képessége volt hatással. 2022-ben a bérhierarchia felső ötödébe tartozók bruttó átlagkeresete – 2021-hez hasonlóan – 5,4-szerese volt az alsó ötöd-

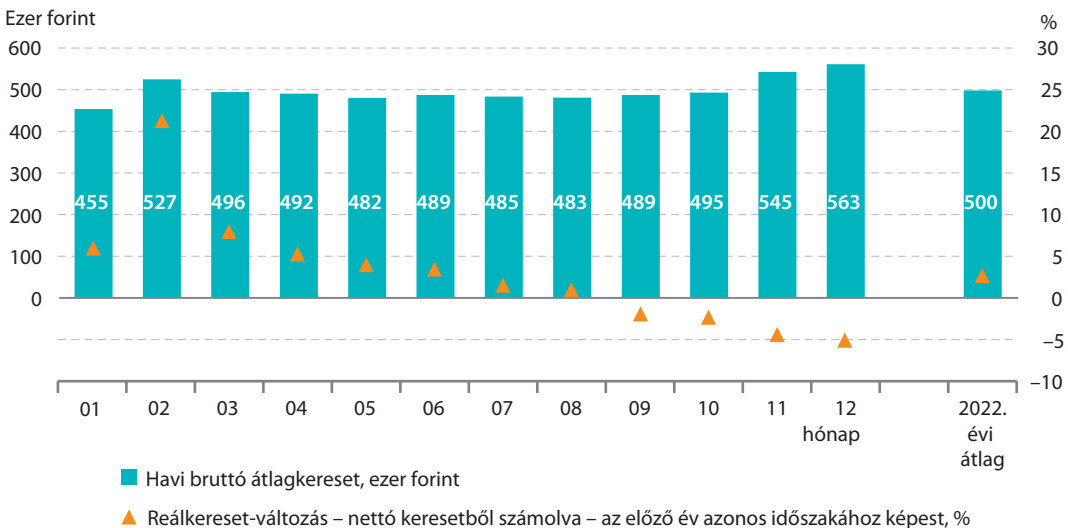
ben elhelyezkedőkének. A felső és az alsó ötöd bruttó átlagfizetése közötti eltérés 2018–2020 időszakában ettől alig különbözött, 5,2–5,3-szeres volt. 2022-ben a felső ötödbe tartozók fizetése kisebb mértékben nőtt, mint az alsó ötödbe tartozóké (17,9 és 19,0%).

A keresetek reálértéke csökkenő ütem mellett 2022-ben is bővült

A keresetek vásárlóereje az elmúlt években folyamatosan emelkedett, ez 2018 óta mindent egybevetve 21,6%-os növekedést jelentett. Ugyanakkor ezt a bővülési ütemet lassulás is jellemezte: míg 2020-ban a **reálkereset** 6,3, 2021-ben pedig 3,6, addig **2022-ben 2,5%-kal volt magasabb az egy évvel ko-**

rábbinál. A visszafogottabb növekedés annak ellenére következett be, hogy 2022-ben a bériáramlás üteme jóval meghaladta a 2021. évit, viszont az év folyamán rohamosan gyorsult az infláció. Ennek hatására az éven belül szeptembertől már csökkenésbe fordult a keresetek vásárlóereje.

6.18. ábra A havi bruttó átlagkereset alakulása és a reálkereset változása, 2022*

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

A versenyszféra bérdinamikája elmaradt a nemzetgazdaság átlagától

Az **elmúlt évben** – akárcsak 2021-ben – a költségvetés területén és a nonprofit szervezeteknél a nemzetgazdaság átlagát meghaladó mértékben nőtt az alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete, a versenyszféra bérdinamikája elmaradt attól. Ennek köszönhetően a korábban meglévő kereseti különbségek minimálisra csökken-

tek, és mindhárom szférában 500 ezer forint körüli volt a bruttó átlagkereset nagysága. A tendenciákat főként a minimálbér és a garantált bérminimum emelése, az előre ütemezett és a pótlólagos béremelések és jutalmak, valamint az előző évről áthúzódó hatások befolyásolták.

A versenyszférában a bérek 2022. évi alakulását a minimálbér és a garantált bérminimum emelése, a munkaerőért folyó verseny és a gyorsan növekvő infláció által generált béremelések és jutalmak, valamint a létszámösszetétel változása magyarázza. A munkáltatók teljes körében a vállalkozásoknál nominálisan 15,7%-kal nőttek a bruttó bérek, aminek üteme ugyan jóval meghaladta a korábbi éveket (8,2–11,6%), azonban figyelembe véve a magas inflációt, az itt dolgozók bérének vásárlóereje érdemben alig nőtt.

2022-ben a költségvetés területén a bruttó átlagkereset 21,1%-kal haladta meg az előző évit, amire főként az egyes előmeneteli rendszerekben előre ütemezett béremelések, a honvédelmi és a rendvédelmi hivatásos állomány hathavi illetményének megfelelő szolgálati juttatás (az ún. fegyverpénz) februári kifizetése, valamint a központi költségvetésben márciusban kiosztott magas jutalmak voltak hatással.

Az egyes előmeneteli rendszerekben végrehajtott béremelések érintették:

- az orvosokat (folytatódott a béremelés második üteme),
- az egészségügyi szakdolgozókat (21%-os béremelés),
- a pedagógusokat (szakmai bérpótlékuk 20%-ra nőtt),
- a bölcsődei, a szociális és kulturális dolgozókat (20%-os béremelés),

- a rendvédelmi és a honvédelmi dolgozókat (szeptemberi illetményemelés),
- a bírákat, ügyészeket (illetményemelés).

A nonprofit szektorban – 2021 után – 2022-ben is számottevő, 24,0%-os keresetnövekedés történt, amihez döntően hozzájárult, hogy 2021. augusztus elejétől számos oktatási intézmény fenntartója megváltozott, a költségvetési szektorból ide kerültek át, ennek következtében az év első felében még jelentős bázishatás érvényesült. (Mintegy 42 ezer teljes munkaidőben alkalmazásban állót érintettek az egyetemi átsorolások.) Ezenkívül szerepet játszott a szektorban dolgozók keresetalakulásában a szociális és kulturális alkalmazottak béremelése, továbbá a felsőoktatási keresetnövekedés.

Nemzetgazdasági szinten, a közfoglalkoztatás hatását kiszűrve, a havi bruttó átlagkereset 509 500 forint volt, ennek nettó összege 338 800 forintot ért el, mindkettő egyformán 16,9%-kal volt magasabb a 2021. évinél.

2022-ben – az elsődleges munkaerőpiacra történő áramlásuk miatt – tovább csökkent a közfoglalkoztatottak száma, egy év alatt 14%-kal, 74 ezer főre. Bruttó átlagkeresetük 100 000 forintot tett ki, ennek nettó összege 66 500 forint volt. A bruttó és a nettó közfoglalkoztatotti átlagkereset jelentősen, 18,9%-kal nőtt az előző évihez képest. Az elmúlt évben közfoglalkoztatás keretében dolgozók a minimálbér nettó értékének felét kapták kézhez.

6.3. tábla A havi átlagkereset alakulása, 2022*

Megnevezés	Összesen		Közfoglalkoztatás nélkül	
	forint	változás az előző évhez képest, %	forint	változás az előző évhez képest, %
Bruttó átlagkereset				
Versenyszféra	501 100	15,7	501 400	15,6
Költségvetés	496 500	21,1	537 900	20,1
Nonprofit szervezetek	499 300	24,0	515 200	23,0
Nemzetgazdaság összesen	500 000	17,4	509 500	16,9
Ebből: közfoglalkoztatottak	100 000	18,9	X	X
Nettó átlagkereset				
Versenyszféra	333 200	15,7	333 400	15,6
Költségvetés	330 200	21,1	357 700	20,1
Nonprofit szervezetek	332 000	24,0	342 600	23,0
Nemzetgazdaság összesen	332 500	17,4	338 800	16,9
Ebből: közfoglalkoztatottak	66 500	18,9	X	X

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

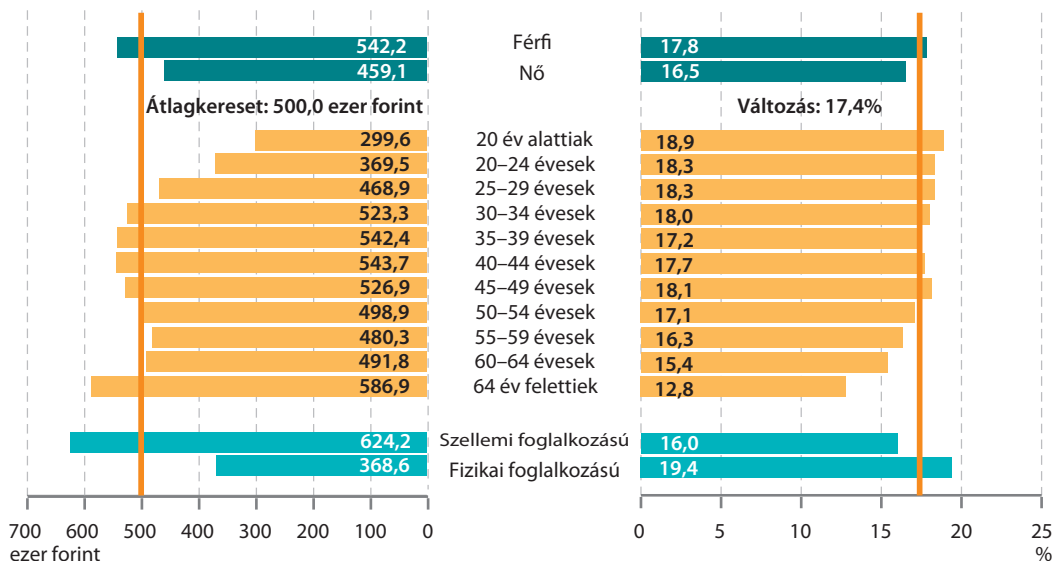
A személyijövedelemadó-mentességnek köszönhetően jelentősen nőtt a fiatalok bére

2022-ben – ellentétben a 2021. évi folyamatokkal – a fizikai foglalkozásúak bruttó átlagkeresetének növekedési üteme – főként a minimálbér és a garantált bérminimum jelentős emelése, valamint a honvédelmi és a rendvédelmi hivatásos állomány havi illetményének megfelelő szolgálati juttatás (az ún. fegyverpénz) februári kifizetése miatt – magasabb volt a szellemi foglalkozásúakénál. Így a két szféra közötti bérkülönbség csökkent, míg **a szellemi foglalkozásúak bruttó átlagkeresete (624 200 forint) 16,0%-kal, addig a fizikai foglalkozásúaké (368 600 forint) 19,4%-kal emelkedett az előző évihez viszonyítva.**

Az alkalmazásban állók demográfiai ismérvei – kor és nem szerint nézve – jelentős kereseti különbségeket mutattak.

2022-ben a két nem bére közötti rés a férfiak javára nőtt, leginkább annak köszönhetően, hogy a februárban kifizetett „fegyverpénz” nagyobb részt a férfi munkavállalókat érintette. Bruttó átlagkeresetük (542 200 forint) 18%-kal haladta meg a nőkéét. Az eltérésben hagyományosan a foglalkoztatási vagy a demográfiai jellemzők differenciái (pl. foglalkoztatás jellege, ledolgozott munkaidő, életkor, legmagasabb befejezett iskolai végzettség, munkatapasztalat hossza szerinti eltérés) játszottak szerepet. Életkor szerint nézve a 20 éven aluli fiatalok, illetve a 20–29 évesek körében nőtt leginkább a bruttó átlagkereset, 18,9 és 18,3%-kal. A többi korcsoportban a növekedés mértéke 12,8–18,1% között mozgott.

6.19. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete és annak változása az előző évhez képest néhány kiemelt csoportban, 2022*

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

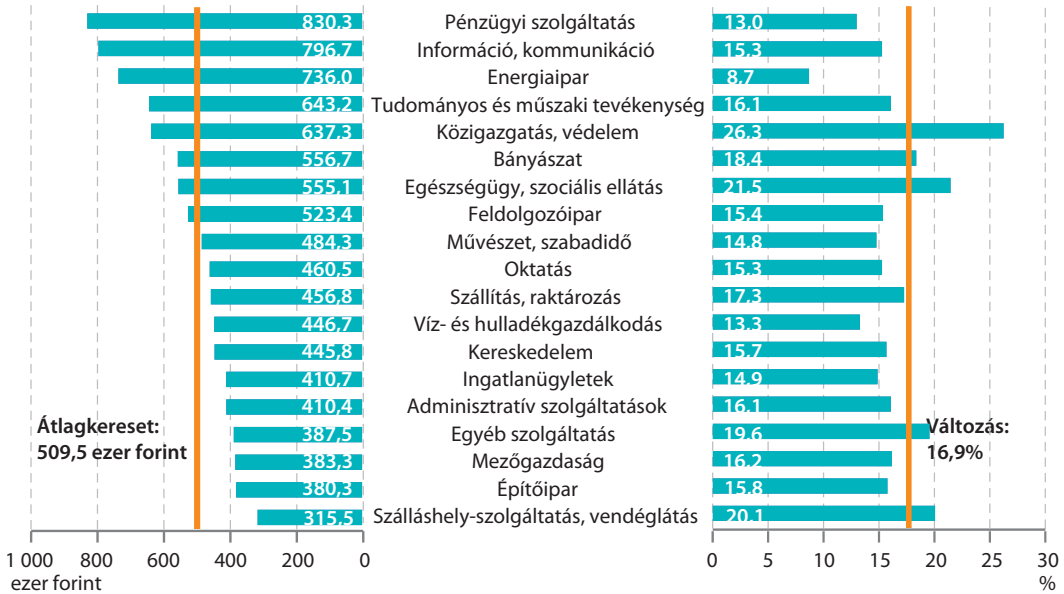
Az elmúlt évekhez hasonlóan, 2022-ben is kiemelkedett a nemzetgazdasági ágak közfoglalkoztatottak nélküli kereseti rangsorából a pénzügyi szolgáltatás, illetve az információ, kommunikáció területe, az itt dolgozók bruttó átlagkeresete az országos átlagot 63, illetve 56%-kal haladta meg. Ugyanakkor a legrosszabbul fizető nemzetgazdasági ágának – a bejelentett kereseti átlag szerint – a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás számított, ahol az átlagkereset 38%-kal elmaradt a nemzetgazdasági átlagtól.

2022-ben a nemzetgazdasági ágak mind-egyikében emelkedtek nominálisan a keresetek. A növekedés dinamikája az energiaipar területén volt messze a legalacsonyabb, nem érte el a 9%-ot. Ezzel szemben kiemelkedő, 22 és 26%-os béremelkedés jellemezte az egészségügy, szociális ellátás, valamint

a közigazgatás, védelem területét, összefüggésben az orvosi és szakdolgozói béremelésekkel, valamint a honvédelmi és a rendvédelmi hivatásos állomány hathavi illetményének megfelelő szolgálati juttatás (ún. fegyverpénz) februári kifizetésével. (Ezen belül is kiemelkedően, 50–60%-kal nőttek a bérek a honvédelem, a közbiztonság, a közrend és a tűzvédelem területén.) Emellett a – nagyon alacsony átlagbérrel rendelkező – szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás vagy az egyéb szolgáltatás¹⁶⁾ nemzetgazdasági ágban nőttek jelentősen (20%-kal) a keresetek, főként az év eleji minimálbér- és garantáltbérminimum-emelés, illetve előbbi területen a Covid19-járvány utáni szezonális konjunktúra miatt. (Előbbi esetében feltételezhető, hogy az átlagosnál nagyobb a bejelentett és a tényleges kereset közötti különbség.)

¹⁶⁾ Egyéb szolgáltatás: az érdekképviselet; a számítógép, személyi, háztartási cikk javítása; illetve az egyéb személyi szolgáltatás (pl. vegytisztítás, fodrászat, szépségápolás, tetmetkezés, vagy fizikai közérzetet javító szolgáltatás).

6.20. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók közfoglalkoztatottak nélküli havi bruttó átlagkeresete és annak változása az előző évhez képest nemzetgazdasági áganként, 2022*

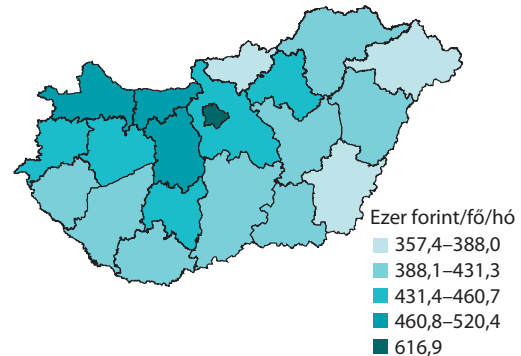

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

Változatlanul a fővárosban a legmagasabbak a bérek, viszont Nógrádban nőttek a legnagyobb mértékben

2022-ben – akárcsak az elmúlt években – Budapesten volt a legmagasabb a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete (616 900 forint). A fővárosban dolgozók átlagfizetése 73%-kal meghaladta a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében dolgozókéét, akik a legalacsonyabb bérrel (357 400 forint) rendelkeztek. Ez a különbség évek óta csökkenő tendenciájú (2020-ban még 79, 2021-ben pedig 76%-ot tett ki), a szélsőértékek alapján vett területi különbségek mérséklődnek. (Ennek alakulására a minimálbér összegének növekedése, a költségvetés területén előre ütemezett béremelések, továbbá a közfoglalkoztatottak számának mérséklődése hatott.)

6.21. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete vármegyénként, 2022*

* A munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint, valamint kedvezmények nélkül számítva, a munkáltatók teljes köre (az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek) vonatkozó adatok alapján.

A nemzetgazdasági átlagot jelentősen meghaladó szintű, 20% körüli béremelkedés jellemezte Békés, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyét, miköz-

ben Tolna vármegyében ez 14,4%-ot tett ki 2022-ben. (Előbbi vármegyékben magasabb a minimálbéren és a garantált bérminimumom alkalmazásban állók aránya.)

SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

Egyre több gyermek számára hozzáférhető lakóhelyén a bölcsőde

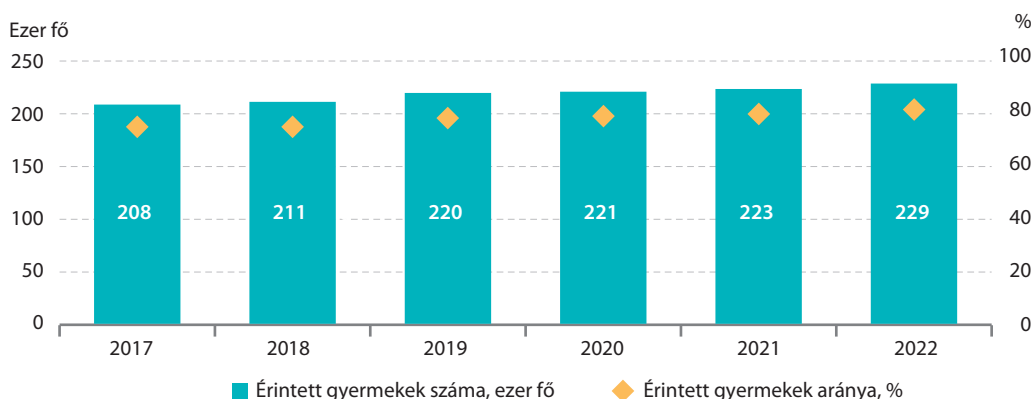
A kisgyermek napközbeni ellátásának szervezeti átalakulása (2017) óta az intézmények száma 35, a férőhelyek száma 19, a beíratott gyermekek száma pedig 15%-kal emelkedett 2022-ig. A beíratott gyermekek száma 2020-ban enyhén csökkent, amiben a járvány miatti bezárások is szerepet játszhattak. 2022-ben az előző évinél 4,8%-kal több férőhelyre 7,6%-kal több gyermeket íratott be. A bölcsődék 53%-a jórészt (92, illetve 87%-ban) önkormányzati fenntartású hagyományos vagy minibölcsőde, és a gyermekek 86%-a ilyen intézményekbe járt.

Évek óta csökken azoknak a gyermekeknek a száma, akik a lakóhelyükön nem jutnak hozzá a napközbeni ellátás semmilyen formájához. 2022-ben 2233 településen 52 ezer ilyen gyermek élt, ám minden járásban volt elérhető ellátás. A kapacitások

és az igények nem mindig találkoznak területileg, hiszen 3996 gyermek felvételét kellett elutasítani, ugyanakkor a működő férőhelyek száma 4650-nel több volt a beíratott gyermekekénél.

2022-ben a 43 499 bölcsődés csaknem kétharmada (63%) kapott ingyenes étkezést a hagyományos és a minibölcsődékben. A területi különbségek jelentősek voltak, a fővárosban csak a gyermekek 48, Békés vármegyében 87%-a volt jogosult. Jogosulttá az válik, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, tartósan beteg vagy fogyatékos, ahol a családban 3 vagy annál több gyermeket, vagy tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek, továbbá, ahol a nettó minimálbér 130%-át – 2022-ben 173 ezer forintot – nem éri el a családban az egy főre jutó nettó jövedelem.

6.22. ábra A napközbeni ellátáshoz a lakóhelyén hozzáférő 3 éven aluli gyermekek száma és aránya

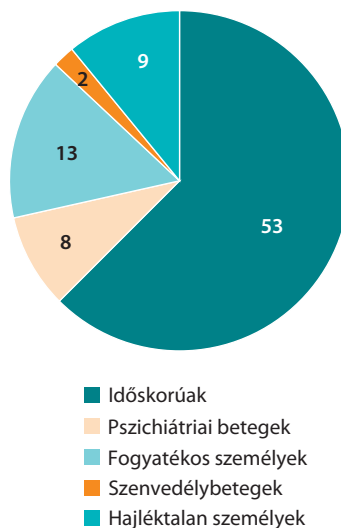

A nyugdíjas lakók száma csökkent legkevésbé a bentlakásos intézményekben 2019–2021 között

2021-ben 85,5 ezer gondozott élt tartós bentlakásos vagy átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézményben, 4,9%-kal kevesebb, mint a járványt megelőzően. A gondozottak 13%-a volt átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények lakója, utóbbiak nyolctizede hajléktalan volt, ők átmeneti szállást vagy éjjeli menedékhelyet vettek igénybe.

A hajléktalanokat kivéve a gondozottak zöme tartós bentlakásos intézményekben élt. A járvány első évében, 2020-ban egyaránt kevesebb volt az idősek, a pszichiátriai betegek, a fogyatékos személyek, a szenvedélybetegek és a hajléktalanok száma az intézményekben, 2021-ben azonban az időskorúaké és a hajléktalanoké emelkedett. 2019 és 2021 között a gondozottak 17%-át kitevő fogyatékos személyek száma csökkent a legnagyobb (-8,4%), és az időskorúaké a legkisebb (-2,5%) mértékben.

6.23. ábra A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmények ellátottjai, 2021, ezer fő

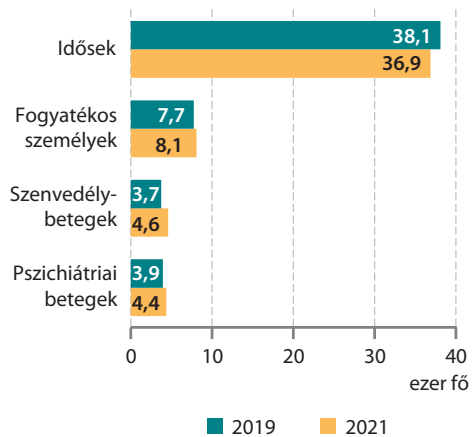
Újra emelkedett a nappali ellátásokat igénybe vevők száma

A rászorulókat nappali ellátások keretében is gondozzák. Ezek közül csak az időseket fogadók ellátottjainak a száma lett kevesebb a járvány két éve alatt. Legnagyobb mértékben a szenvedélybetegek nappali ellátásába járók száma nőtt 2019 és 2021 között (23%). Nappali ellátásukban 2021-ben két és félszer több beteget gondoztak, mint a számukra fenntartott bentlakásos intézményekben.

2019 és 2021 között az elsősorban hajléktalanok által látogatott nappali melegedők napi átlagforgalma tizedével csökkent. A népkonyhák napi átlagforgalma 2018-ban volt a legnagyobb (167 ezer fő), 2019-ben és 2020-ban a felére esett vissza, ám 2021-re már a 2018-as csúcstól 85%-án volt. 142 ezres forgalmukkal a kapacitásoknak csak a 72%-át használták ki. A fogyatékos személyeket és a pszichiátriai betegeket ellátó nap-

pali intézmények ellátottjainak száma évről évre emelkedik, és ebben a járvány sem okozott megtorpanást.

6.24. ábra A nappali ellátások keretében gondozottak száma, 2021

A védelembe vettek száma nőtt, az átmeneti gondozottaké ingadozott

A család- és gyermekjóléti szolgálatok felvilágosító, szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadó munkájuk mellett a veszélyeztetettséget érzékelő rendszer működtetői is. 2021-ben 664 településen, 708 szervezeti egységükben 3140 munkatárs dolgozott. Szolgáltatásaikat 2021-ben 175 ezer esetben együttműködési megállapodás alapján, 230 ezer esetben megállapodás nélkül vették igénybe.

Ha látókörükbe olyan gyermek kerül, akinek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődése akadályozott a családjában, akkor kerül

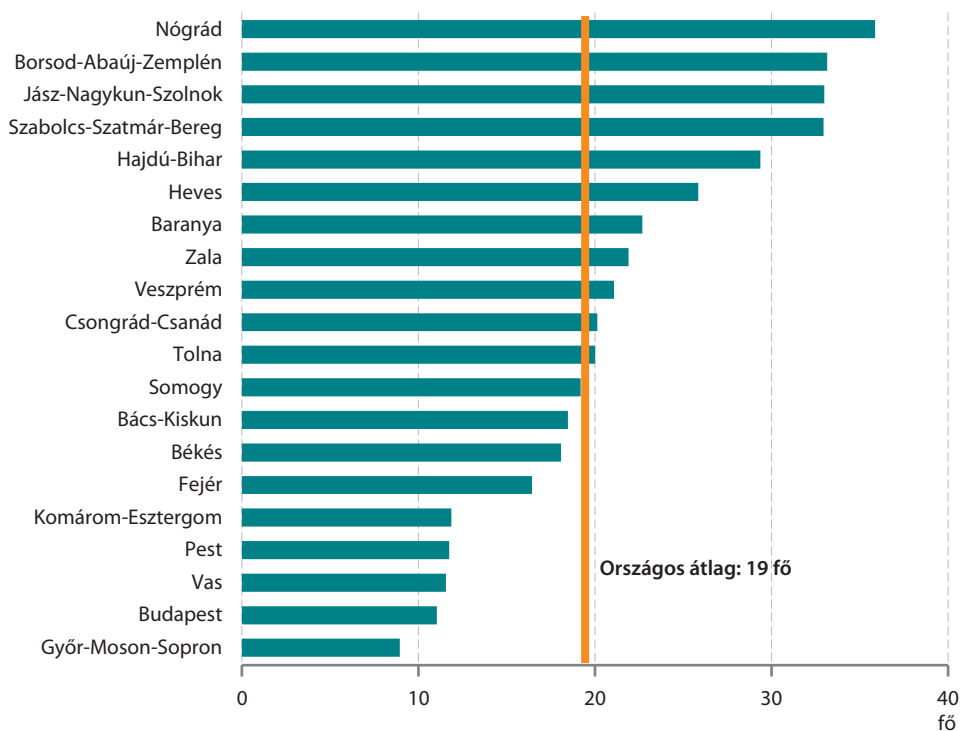
szóba gyámhatósági intézkedésként a védelembe vétel. Ekkor a gyermek még a családban maradhat, de a kijelölt családgondozó az általa készített nevelési terv alapján figyelemmel kíséri a gyermek életének alakulását. 2021-ben több mint 27 ezer védelembe vett gyermeket tartottak nyilván, számuk 2010 óta 13%-kal, 2000 óta a 2,3-szorosára nőtt.

Ha nem történik változás a gyermek életkörülményeiben, akkor az átmeneti gondozás a következő lépés, amelynek létrejöttében a családsegítő központok esetmenedzseri is részt vesznek, és a gyámhatóság védelembe

vételi eljárása rendelheti el. Átmeneti gondozást azonban a szülő is kérhet nehéz élethelyzet esetén. A gondozásba vettek száma évek óta alig változik: évente 7-8 ezer gyermek szorul átmeneti gondozásra, ám sok esetben a családok együttes elhelyezése is indokolt. Megvalósulhat helyettes szülőnél, gyermekek, illetve családok átmeneti otthonában. 2021-ben összesen 7363 gyermeket láttak el, az év végén 2673 gyermeket és 1479 szülőt gondoztak.

A Biztos Kezdet program prevencióss céllal karolja fel a hátrányos helyzetű térségekben élő családokat és gyermekeket, hogy korai, célzott fejlesztéssel mérsékelje az élethelyzet okozta hátrányokat. A 2013 óta működő Gyerekházak száma 58-ról 182-re nőtt 2021-re, foglalkoztatottjaik száma pedig 161-ről 382 főre emelkedett. 2021-ben 1900 családdal és 2110 gyermekkel foglalkoztak, 45-46%-kal többel, mint az induláskor.

6.25. ábra **Ezer 15 év alattira jutó védelembe vettek száma vármegyénként, 2021**

Emelkedett a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma

2021-ben 251 ezer gyermek kapott rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, ami jellemzően ingyenes vagy kedvezményes intézményi étkeztést és évente kétszer pénzbeli támogatást (6000, illetve 6500 forint) jelent. Ezeknek a gyermekeknek 70,5%-a olyan családban élt, ahol az egy főre jutó jövedelem nem haladta meg a 28,5 ezer forintot. A jogosult gyermekek száma 2010-ben volt a legmagasabb (599 ezer), azóta folyamatosan csökkent

2020-ig, majd 2021-ben újra emelkedett (3,5%). Közülük kerülnek ki a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűek.¹⁷⁾ 2021-ben 99 ezer hátrányos és 98 ezer halmozottan hátrányos helyzetű volt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők között. Előbbiek száma 2020-ban csökkent, majd 2021-ben a járvány előtti szintet is meghaladta. Utóbbiaké a 2021-es növekedés után sem érte el a 2019. évi szintet.

A GDP kisebb arányát fordították szociális védelemre

A szociális védelem társadalmi juttatásai 2021-ben 9614 milliárd forintot tettek ki, ami 920 milliárddal több az előző évinél, ám a GDP erőteljesebb növekedése miatt, ez az előző évinél a GDP alacsonyabb arányát, (17,4%) jelentette. A jövedelmi/vagyoni helyzethez kötött juttatások az előző évinél

(4,6%) kisebb arányt, 4,2%-ot képviseltek, ugyanakkor a természetbeni juttatások aránya (38,3%) enyhén nőtt. A juttatásokból a legnagyobb részt az öregséggel kapcsolatos (42,4%) és a betegséggel, egészséggondozással összefüggő juttatások (32,2%) képviselték.

EGÉSZSÉGÜGY

2020 után 2021-ben is csökkent a születéskor várható átlagos élettartam

2020-ban az uniós országok születéskor várható átlagos élettartama az előző évhez képest 0,9 évvel, 2021-ben pedig további

0,3 évvel csökkent, jórészt a Covid19-járvány következményeként.¹⁸⁾ Magyarországon a csökkenés 2020-ban 0,6, 2021-ben

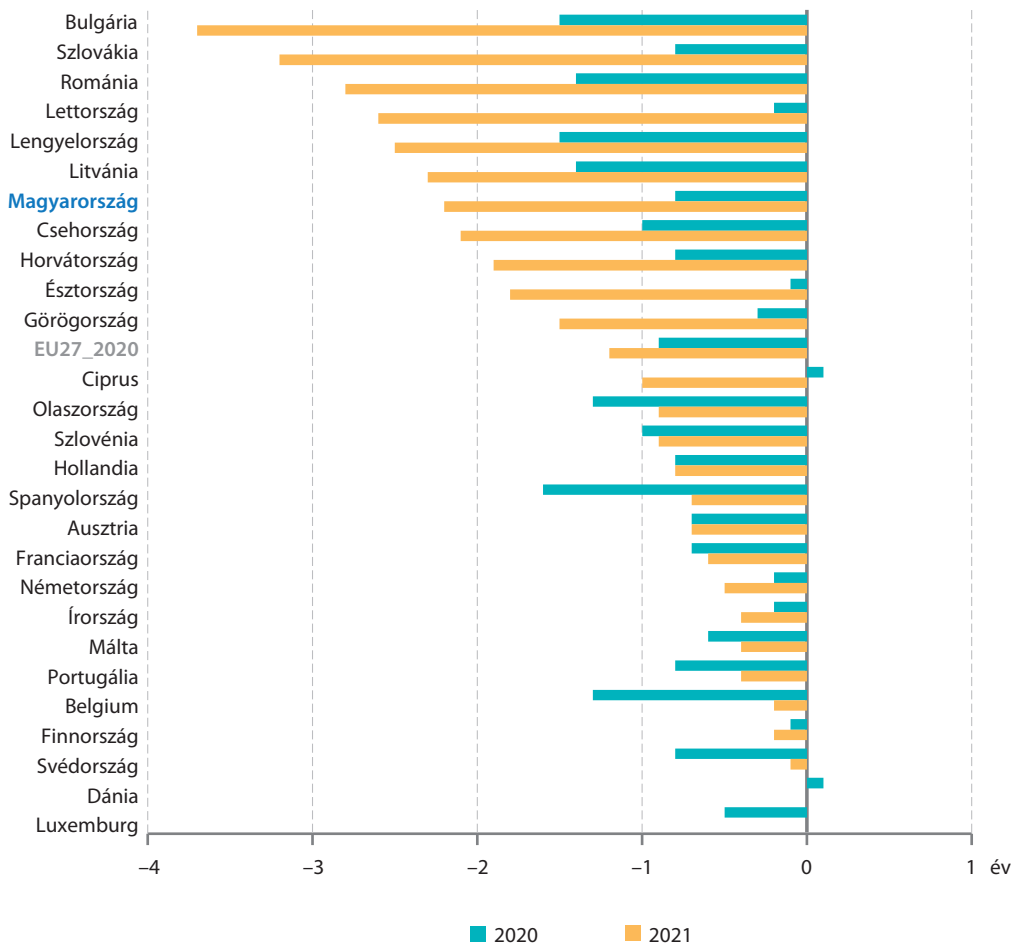
¹⁷⁾ Ha a szülő alacsony iskolai végzettsége, alacsony foglalkoztatottsága vagy az elégtelen lakókörnyezet közül egy tényező fennáll, akkor hátrányos, ha kettő, akkor halmozottan hátrányos helyzetről beszélünk.

¹⁸⁾ Magyarország esetében az uniós módszertan szerinti adatok eltérhetnek a hazai számításoktól.

1,4 év volt, összesen 2 évvel lett kevesebb, mint 2019-ben volt. A férfiak életkilátásai jobban csökkentek (2,2 év), mint a nőké (1,8 év), a 2021-ben született férfiak 70,7, a nők 77,5 éves élettartamra számíthatnak. A járvány okozta csökkenést vizsgálva a területi szórás jelentős volt. A férfiak esetében Tolna vármegyében volt a legnagyobb (2,8 év) a visszaesés, és Jász-Nagykun-Szol-

nokban a legkisebb (1,4 év). A nőknél Bács-Kiskun vármegyében 2,5 évvel, Tolnában azonban csak 1,0 évvel csökkent a várható élettartam. 2021-ben is a Budapesten születettek életkilátásai voltak a legkedvezőbbek mindkét nem esetében, és továbbra is jelentős a különbség a nyugati és az északkeleti országrész között.

6.26. ábra A születéskor várható élettartam változása 2019-hez képest az uniós országokban

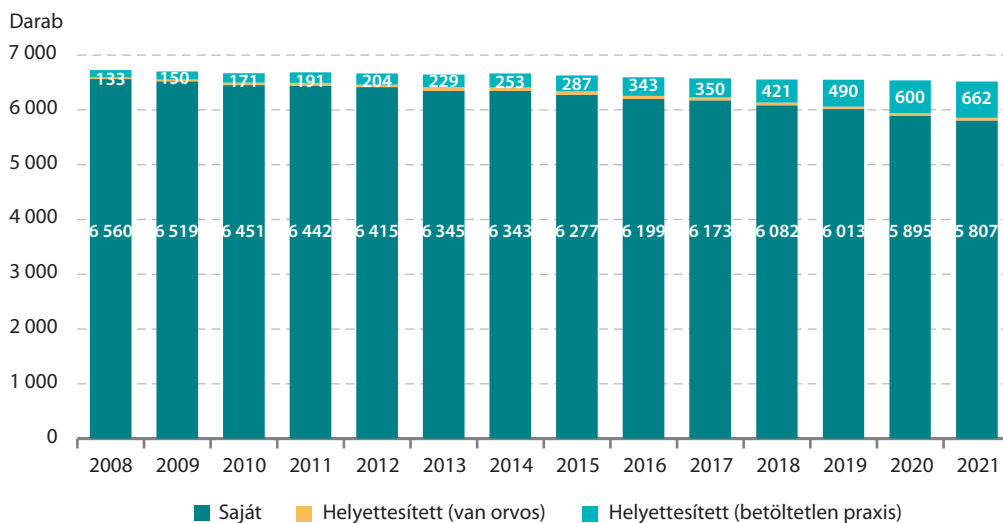

A Covid19-járvány kapcsán elterjedt telemedicinális ellátás növekvő igénybevétele hozzájárult a betegforgalom bővüléséhez az alapellátásban

2021-ben 6516 háziiorvosi és házi gyermekorvosi praxis működött az országban, melynek feladatait 5807 orvos látta el. A helyettesítésben ellátott praxisok 90%-a volt betöltetlen. Míg a háziiorvosok száma 3,4%-kal csökkent a Covid19-járvány kitörése óta, addig a betöltetlen praxisok száma közel harmadával több lett. A háziiorvosok és házi gyermekorvosok száma Nógrád vármegyében csökkent a legnagyobb mértékben (-8,2%), és Bács-Kiskun vármegye volt az egyetlen, ahol enyhén nőtt (2 fővel). Az orvosokra jutó

lakosok száma Baranya vármegyében a legkevesebb (1379 fő), míg Pest vármegyében 2 ezer fő fölötti. A háziiorvosok a rendelőkben kevesebb beteget láttak el a járvány két évében, mint előtte, a rendelőn kívüli ellátások sok éve tartó fogyatkozó trendje még határozottabbá vált. Ugyanakkor a járvány kapcsán elterjedt telemedicinális ellátással együtt a 2021. évi egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó betegforgalom 16%-kal több volt, mint 2019-ben.

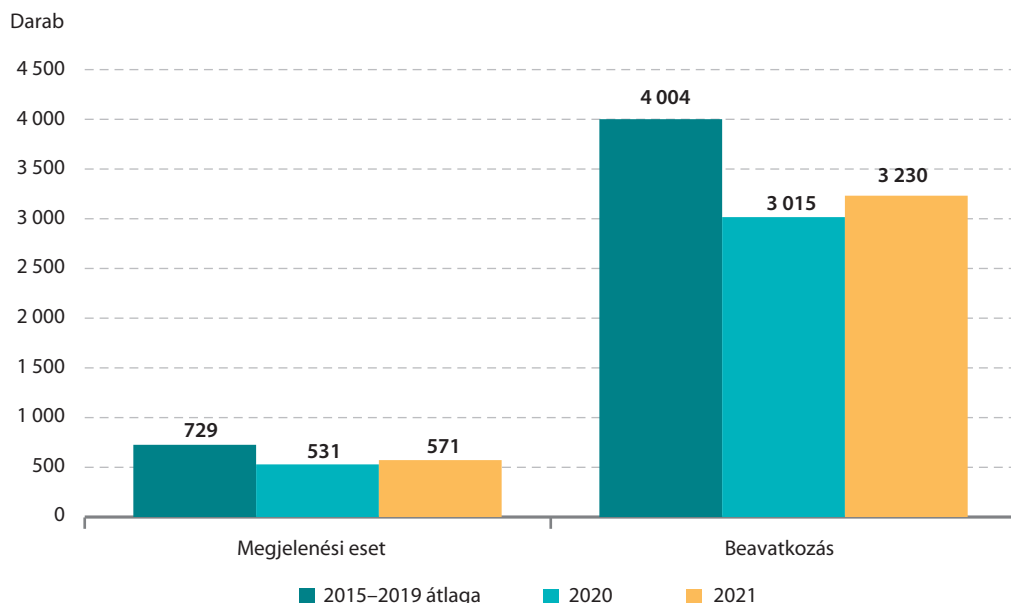
6.27. ábra Háziiorvosi és házi gyermekorvosi praxisok száma

2020-ban a háziiorvosok szakrendelésre irányításainak száma több mint negyedével csökkent, 2021-ben azonban számuk emelkedni kezdett.

A járóbeteg-ellátás forgalmában és az ott történt beavatkozások számában hasonló mértékű ingadozás figyelhető meg.

6.28. ábra Száz lakosra jutó megjelenési eset és beavatkozás a járóbeteg-ellátásban

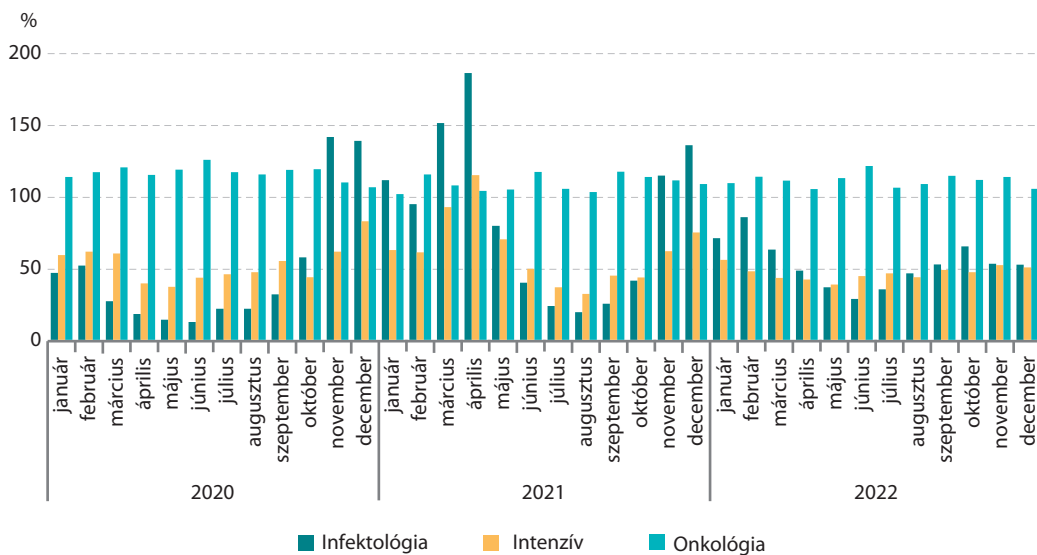

Az onkológiák ágykihasználása a járvány alatt is folyamatosan 100% feletti volt

A kórházak kapacitásait a pandémia által leginkább érintett időszakban (2020-ban és 2021-ben, valamint 2022 elején) elsősorban a Covid19-járvány kezelése kötötte le. Az aktív osztályok ágykihasználása a 2019. évi 64% után 2020-ban és 2021-ben is 52% volt, de a járvány hullámai során ebben hónapról hónapra jelentős változások mutatkoztak. Ugyanakkor az infektológiák és az intenzív osztályok ágykihasználása a járvány csúcsain bizonyos hónapokban 100% fölé emelkedett. Az onkológiák jellemzően

100% feletti ágykihasználása a járvány alatt sem esett vissza. 2020-ban az előző évhez képest 22, 2021-ben további 6,6%-kal kevesebb beteget bocsájtottak el. Más területeken viszont, különösen a reumatológián, az ágykihasználtság jelentős ingadozásokat mutatott a járvány hullámaival párhuzamosan (a hullámok csúcsán érte el a mélypontját). Ugyanakkor a kórházi halálozási százalék a 2019. évi 3,7% után 2020-ban 4,9 volt, 2021-ben pedig 6,1%-ra emelkedett.

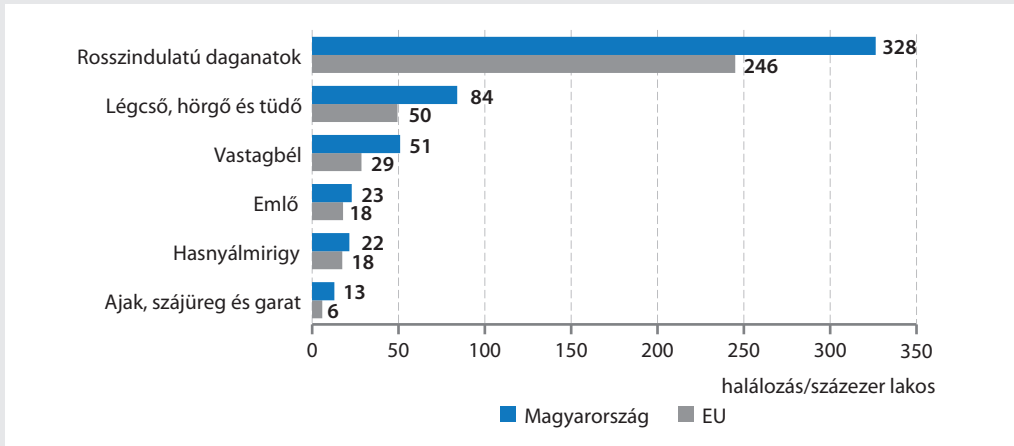
6.29. ábra Az intenzív osztályok és az infektológiák havi ágykihasználása

A TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEK FONTOS TÉNYEZŐI A DAGANATOS BETEGSÉGEKHEZ KÖTHETŐ MAGAS HALÁLOZÁSI ARÁNYNAK

Az európai rákellenes terv kiemelt kezdeményezése az Európai Rákegyenlőtlenségi Regiszter, amelynek országprofiljait az OECD az Európai Bizottsággal együttműködésben készíti el. A 2023 elején megjelent legutóbbi országprofil alapján hazánkban mind a rosszindulatú daganatok miatti fajlagos megbetegedések száma, mind a hozzájuk kapcsolható halálozás uniós átlag feletti. A százezer lakosra vetített standardizált incidencia 9,5, a mortalitás 33%-kal haladta meg az uniós átlagot. Kedvezőtlen helyzetünk elsősorban az életmód és az egészségtudatosság, a felderítés és a prevenció, valamint az egészségügy teljesítményének különbségeire vezethető vissza. Annak ellenére, hogy a magyar egészségügyi rendszerben a rákellátás valamennyi eleme közfinanszírozott, jelentős különbségek mutatkoznak a különböző társadalmi státuszúak között – különösen az iskolai végzettség kapcsán – a kockázati tényezők és a korai felismerés tekintetében.

6.30. ábra A százezer lakosra jutó halálozások száma, 2019

A magyar népe­­sé­­get az uniós átlagnál nagyobb mértékben fenyegeti a túlsúly, a dohányzás és az alkoholfogyasztás veszélye – ezek az életmódtényezők a rákos betegségek kialakulásánál is nagy jelentőséggel bírnak. Az alacsony és a magas iskolai végzettségűek érintettsége közötti különbség Magyarországon minden kockázati tényező esetében meghaladta az uniós átlagot.

Hazánkban ugyan léteznek lakossági szűrőprogramok az emlőrákra, méhnyakrákra és a vastagbélrákra is, ám a részvételi arányok jelentős különbségeket mutatnak iskolai végzettség, jövedelem és nem szerint is. Az emlőrák esetében 21, a méhnyakrák esetében 41 százalékponttal magasabb volt a szűrési részvételi arány a felsőfokú végzettségűek javára, míg a vastagbélrákszűréseken való részvételi arány (15%) az uniós átlag felénél is kevesebb volt. „Az egészség házhoz jön” kezdeményezés kétharmad részben hátrányos helyzetű térségekben kínál szűrési szolgáltatásokat az otthonok közelében.

Az új gyógyszerek engedélyezési ideje 3–6 hónap, a képalkotó eljárásokra a várakozási időt 14 napban maximalizálták, ám az új berendezések rendszerbe építése lassabb folyamat, és hiány van onkológiai szakemberekből. Ezer daganatos esetre 0,7 sugárterápiás berendezés jutott az uniós 1,2-es átlaggal szemben, és 547 orvos az uniós 691-gyel szemben. A rákellátás minőségének mérésére még nem vezettek be klinikai auditrendszert, ugyanakkor a Nemzeti Rákregiszter által generált ötéves túlélési rátára vonatkozó adatok fontosak a minőségi mutatók szűkös körében. A palliatív ellátásra szoruló betegeknek csak a harmada részesülhet ellátásban, és csak rövid ideig, a probléma a kevésbé fejlett régiókban súlyosabb.

A gondozóintézetek, a szakápolás és a vérellátás teljesítménye jelentősen visszaesett

A Covid19-járvány az egészségügy szinte minden területét érintette. A védőnők várandós anyáknál tett látogatásai 2020-ban számottevően (-40%) megritkultak, ám 2021-ben kissé emelkedett a számuk. A szakápolás keretében gondozott betegek száma 2019 és 2021 között 14, a teljesített vizitek száma 16%-kal lett kevesebb. A hospice-ellátásban részesült betegek száma 6,0, az ápolási napok száma 17%-kal volt kevesebb. A véradások száma 2020-ban 13%-kal csökkent az előző évhez képest, a következő évben azonban enyhe emelkedés (1,4%) következett be. A gondozóin-

tézetek közül a tüdőgondozók teljesítménye mérséklődött leginkább, a tüdőszűrések száma 2019 és 2020 között 30%-kal, 2021-ben további 13%-kal lett kevesebb, ennek következtében pedig a felkutatott tüdő-tbc-s betegek száma 2019 és 2021 között 64, a tüdődaganatosoké 35%-kal esett vissza. A bőr- és nemibeteg-gondozók forgalma 2020-ban jelentősen csökkent (-28%), majd emelkedni kezdett (5,5%). Legkisebb mértékben a pszichiátriák forgalma változott, a felnőttek esetében 2 év alatt 2,0%-kal, a gyermek- és ifjúsági ellátásban tizedével lett kisebb.

Tovább nőtt a rosszindulatú daganatok, a diabétesz és a magas vérnyomás előfordulása

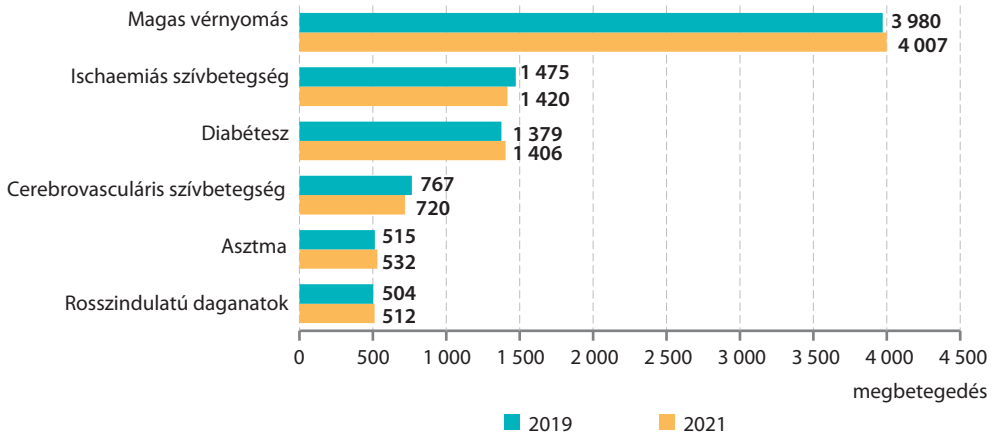
A házi orvosok betegnyilvántartásainak adatait kétevente vizsgálják. A 2021-es adatok azt mutatják, hogy az eddigi növekvő trendek visszafogottabbá, míg a csökkenők határozottabbá váltak. Ez összefügghet azzal, hogy a Covid19-járvány szempontjából veszélyeztetettebb csoportokban magasabb volt a halálozás, valamint azzal is, hogy a szűrések elmaradása és a járvány kezelése okozta kapacitásátcsoportosítás visszavetette egyes betegségek felderítését.

2021-ben Magyarországon a 19 éves és idősebb lakosság közel fele küzdött magasvérnyomás-betegséggel a házi orvosok nyilvántartásai szerint. Számuk 2019 és 2021 között több mint 9 ezerrel csökkent. A 2021-ben tapasztalható csökkenés a jár-

vánnyal függ össze, mivel a betegek egy része a Covid19-járvány miatt is kiemelten veszélyeztetett csoportba tartozott, így a halálozási arányuk vélhetően magasabb volt az átlagnál.

Az ischaemiás szívbetegségek és a diabétesz a 19 éves és idősebb lakosság 14%-át érintette. Előbbiek száma 2017 óta csökken, a diabéteszeseké azonban 2021-ben is emelkedett, bár ez kisebb mértékű volt az előző években tapasztaltnál. Cerebrovasculáris betegségekkel a 19 éves és idősebb lakosság 7,2%-át, asztmával 5,3%-át, rosszindulatú daganatokkal pedig 5,1%-át regisztrálták a házi orvosok 2021-ben. Utóbbiak számának növekedése 2019-hez képest 0,8% volt, holott az előző években nem volt 5% alatti.

6.31. ábra A 19 évesek és annál idősebbek tízezer megfelelő korú lakosra jutó leggyakoribb megbetegedései

Emelkedtek az egészségügyi kiadások

A 2020. évi előzetes adatok alapján, vásárlóerőn számolva az egy főre jutó egészségügyre fordított kiadás (1672 euró) hazánkban az uniós átlag 51%-át tette ki, ami 3 százalékponttal magasabb arány az előző évinél. Ez a hetedik legalacsonyabb szint volt az uniós országok között. Míg az unióban átlagosan a GDP 10,9%-át fordították 2020-ban az egészségügyre, Magyarországon a 7,3%-át. A V4-ek kö-

zül csak a csehországi arány volt magasabb (9,2%). 2021-ben a humánegészségügy folyó áron számított bruttó hozzáadott értéke 1,8 ezer milliárd forintot tett ki, a GDP 3,3%-át. Változatlan áron számítva ez az előző évinél 7,4%-kal több, a 2015. évinél azonban 15%-kal kevesebb volt. A kormányzat 64%-os részesedése az egészségügyi kiadásokból nagyobb volt az előző évinél (61%).

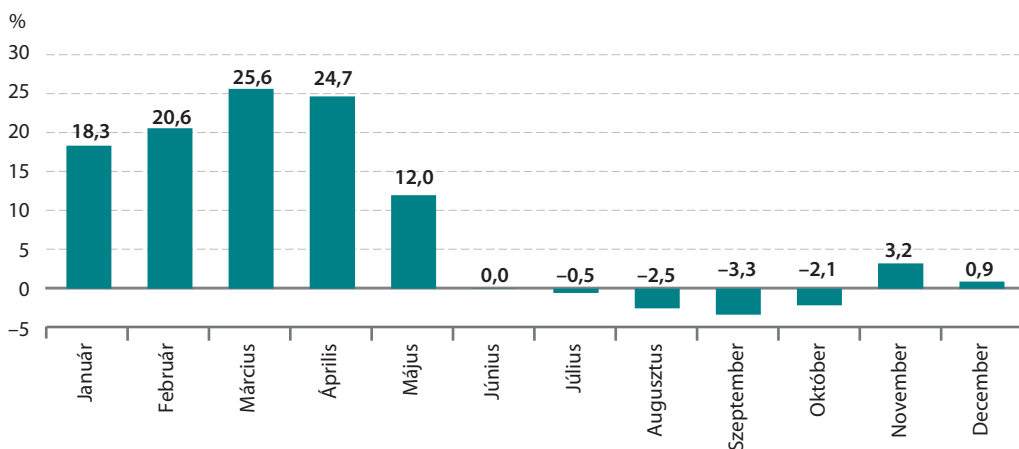
KÖZÚTI BALESETEK

3,5%-kal nőtt a közúti közlekedési balesetek száma

2020. március–június és 2020. november–2021. május között a járvány miatti korlátozó intézkedések hatására a közúti gépjármű-forgalom visszaesett. Emiatt 2022 első öt hónapjában a járműforgalom jelentősen meghaladta az előző évit, az év második felében azonban már voltak olyan hó-

napok, amikor kismértékben elmaradt attól. 2022-ben összességében a gépjárműforgalom 6,4%-kal nagyobb volt, mint 2021-ben, amelyhez a külföldi gépjárművek forgalmának a növekedése nagyobb mértékben járult hozzá.

6.32. ábra A gépjárműforgalom havi változása az előző év azonos időszakához képest, 2022*

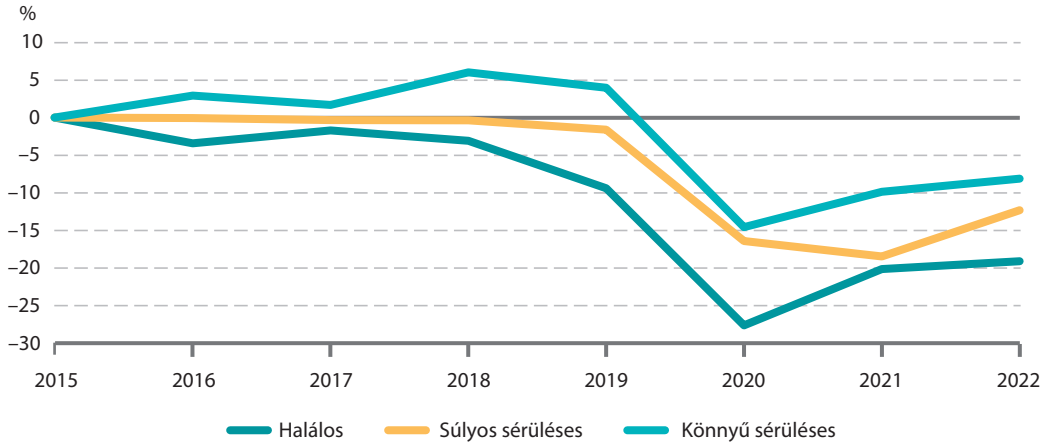

* A fontosabb mérőpontok adatai alapján.
Forrás: NÚSZ Zrt.

2020-ban a járműforgalom intenzitásának csökkenésével párhuzamosan a balesetek száma is jelentősen, 17%-kal visszaesett, 2021-ben pedig 14%-kal volt kevesebb, mint 2019-ben. 2022-ben összesen **14 732 személyes közúti közlekedési baleset történt, ami az elmúlt 33 évet figyelembe véve a harmadik legalacsonyabb érték**

a 2020-as és a 2021-es után. 2022-ben az előző évinél 3,5%-kal több, 2019-hez képest 11%-kal kevesebb baleset történt az utakon. A halálos balesetek száma (473) 1,3%-kal, a súlyos sérüléseseké (4306) 7,5%-kal, a könnyű sérüléseseké (9953) 2,0%-kal több volt, mint 2021-ben.

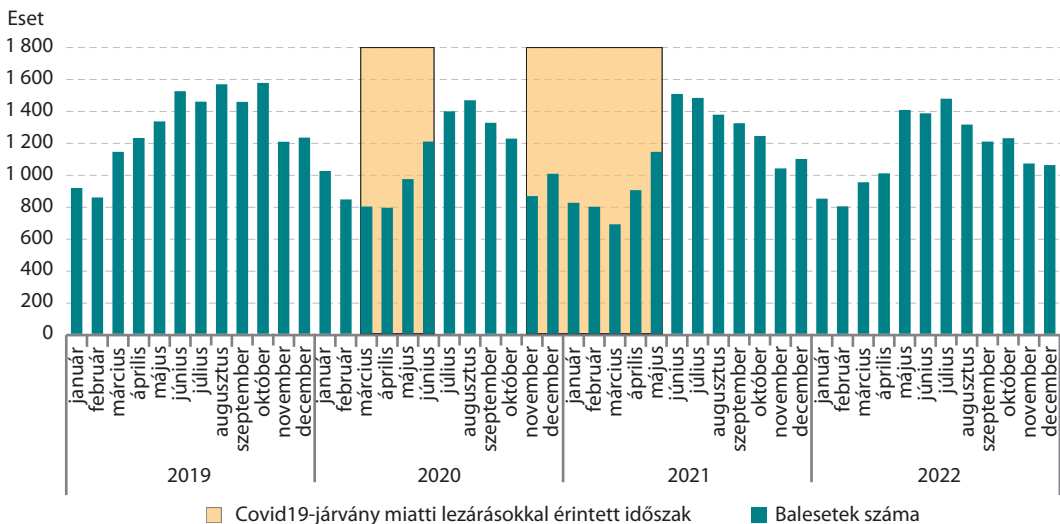
6.33. ábra A személy sérülések közötti közlekedési balesetek számának változása kimenetel szerint (2015-höz képest)

Az ittas állapotban okozott balesetek száma 2,5%-kal, 1193-ra csökkent, így összességében a balesetek 8,1%-ánál mutattak ki alkoholos befolyásoltságot. Az összes baleset 67%-át személygépkocsival okozták, a kerékpár és a motorkerékpár részesedése mindössze 9,0, illetve 3,7% volt. A baleset

tek túlnyomó része, **93%-a a járművezetők hibájából következett be**, jellemzően a sebesség nem megfelelő megválasztása (az összes baleset 29%-a) és az elsőbbség meg nem adása (26%) miatt. Az ilyen okból bekövetkezett balesetek negytedede a május–augusztusi időszakban történt 2022-ben.

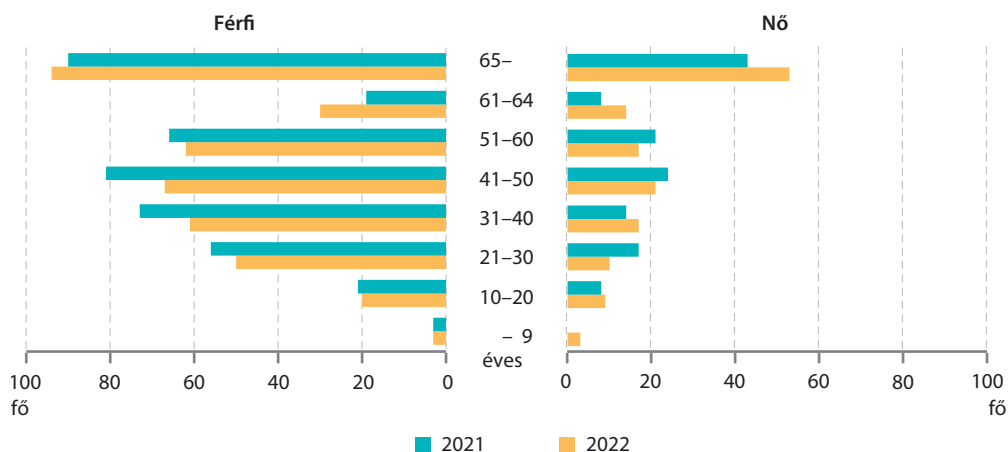
6.34. ábra A járművezetők hibájából bekövetkezett balesetek számának havi alakulása

A balesetek számának növekedésével párhuzamosan 2022-ben a balesetekben **megsérült vagy elhunyt személyek száma 4,8%-kal, 20 056 főre emelkedett.** A meg-

halt személyek száma (535 fő) 1,7%-kal kevesebb, a súlyos sérülteké (5035) 9,6%-kal, a könnyű sérüléseket szenvedőké (14 486) 3,4%-kal több volt az egy évvel korábbinál.

6.35. ábra A balesetekben elhunytak száma nemek és korcsoportok szerint

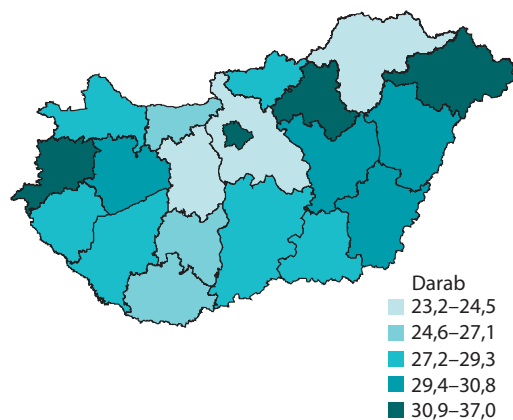

2022-ben az **autópályákon és az autóutakon az előző évinél 14%-kal több,** összesen 738 baleset történt, a legtöbb a jelentős tranzitforgalmat bonyolító M1-esen (146) és az M3-ason (131). Kilométer-arányosan a legtöbb baleset az M4-es autópályán és a fővárost körülvevő M0-ás autóúton következett be, ezeken az utakon egy kilométerre több mint egy baleset jutott. Míg a balesetek 5,0%-a autópályákon, autóutakon történt, addig a halálos kimenetelű balesetek esetén ez az arány 8,7% volt. Az összes (473) halálos baleset közül 34 autópályán és 7 autóúton következett be, összesen 14%-kal nőtt az autóutakon és az autópályákon történt halálos balesetek száma az előző évhez képest.

A balesetek száma a fővárosban és 13 vármegyében nőtt, 6 vármegyében csökkent 2021-hez viszonyítva. A legnagyobb mértékű emelkedés (15%) Zala vármegyében következett be, kiugró csökkenés

(-10%) Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyét jellemezte. 2022-ben a fővárosban volt a legtöbb (37,0), Pest vármegyében a legkevesebb (23,2) a tízezer bejegyzett gépjárműre vetített személysérüléssel járó közlekedési baleset.

6.36. ábra Tízezer bejegyzett gépjárműre jutó balesetek száma vármegyénként, 2022

KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS

Az oktatás szerepe meghatározó a tudás és a kultúra átadásában, az iskolai végzettség szintje pedig befolyásolja a munkaerőpiaci helyzetünket és ezáltal az életkörülménye-

inket, hatással van a gazdaság hosszú távú fenntartható fejlődésére, valamint a társadalmi integrációra is.

2,3 ezer fővel többen tanultak iskolarendszerű oktatásban

A 2022/2023-as tanévben az iskolarendszerű oktatásban – a köznevelésben, a szakképzésben és a felsőoktatásban együtt, a fejlesztő nevelés-oktatást is figyelembe véve – 1 millió 852 ezren, **az egy évvel korábbinál 0,1%-kal (2,3 ezer fővel) többen**, de **a 2010/2011. évinél 13%-kal** (271 ezer fővel) **kevesebben vettek részt**. A leginkább érintett korcsoport, a 3–22 évesek létszáma csökkenő tendenciájú, 2023. január 1-jén a számuk (1 millió 932 ezer) 9,9%-kal volt kevesebb, mint 2011-ben.

Az iskolások számának visszaesése a középfokú oktatást érintette leginkább, amit a felsőoktatás korábbi expanziójának lecsengése is követett: 2010 óta a középfokon tanulók létszáma 22, a felsőoktatási intézmények hallgatói létszáma 20%-kal csökkent, ebbe vélhetően az is beleszámít, hogy többen mentek külföldre tanulni.

Az általános iskolát nappali rendszerű oktatás keretében sikeresen befejezők száma 2022-ben 94 ezer volt, ami a 2021. évitől 5,2, a 2010. évitől 12%-kal maradt el. Az előző évvel közel azonos számú, 68 ezer diák tett sikeres érettségi vizsgát a május–júniusi vizsgaidőszakban, kilenctizedük nappali oktatásban.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként azok, akik 2021. augusztus 31-éig sikeres záróvizsgát tettek, mentesültek az oklevél kiadásának előfeltételül előírt nyelvvizsga-kötelezettség alól, ennek köszönhetően 2020-ban és 2021-ben (de elsősorban 2020-ban) az előző éveknél többen szereztek diplomát hazánkban, majd 2022-ben – különösen a nem nappali képzésben – visszaesett a kiadott oklevelek száma.

Nőtt az óvodás gyermekek száma

Az óvoda a köznevelés részét képezi, jelentősége nem merül ki a gyermekek felügyeletében, ugyanis alapvető fontosságú a hátrányos helyzetű családok gyermekeinek

szocializációja szempontjából, felkészíti őket az általános iskolai életre, továbbá a bölcsődei ellátáshoz hasonlóan **segíti a nők munkaerőpiacra történő visszatérését**,

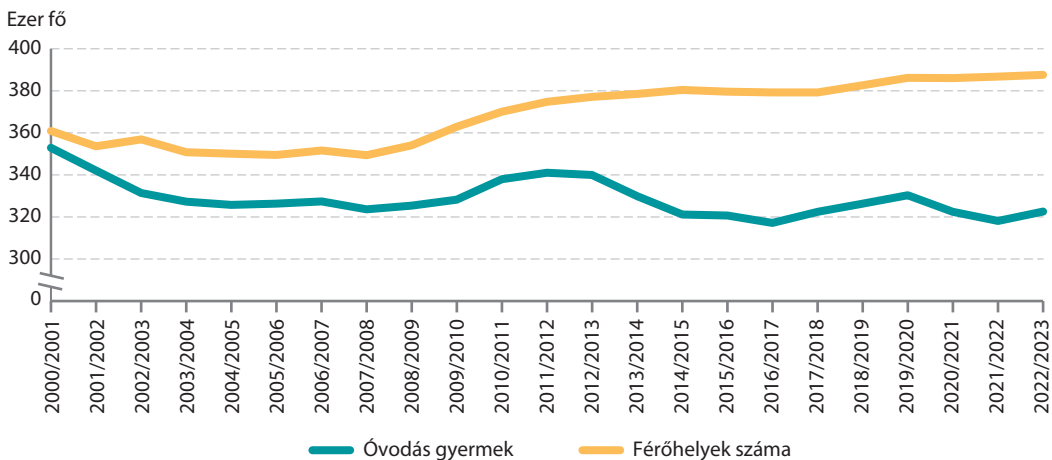
így közvetve a gyermekvállalást is. 2015 szeptemberétől kezdődően hazánkban ötéves helyett hároméves kortól kötelező óvodába járni.

Az óvodai feladatellátási helyek száma a 2013/2014-es nevelési évtől kezdve – a 2020/2021-es nevelési év kivételével – emelkedett. A 2022/2023-as nevelési évben összesen 4599 feladatellátási helyen fogadták a gyermekeket, 10-zel többen, mint egy évvel korábban. **A férőhelyek száma (2022-ben 388 ezer) az ezredfordulótól meghaladta az óvodás gyermekek számát,** bár a gyermekek elhelyezése – a területi egyenlőtlenségek következtében – nem mindenhol volt megoldható a férőhelyszám túllépése nélkül. 2022-ben az

óvodás gyermekek száma (323 ezer) az egy évvel korábbinál 1,4%-kal több, de a 2010. évinél 4,5%-kal kevesebb volt. 2022-ben száz férőhelyre átlagosan 83 óvodás gyermek jutott.

A 2022/2023-as nevelési évben – az előző két évhez hasonlóan – az óvodákban 31 ezer pedagógus dolgozott, 1,0%-kal több, mint 2010-ben. Az egy pedagógusra jutó gyermeklétszám az előző évi 10,4-et kismértékben meghaladva 10,5 főre emelkedett (de az óvodások számának hosszabb időtávon mutatkozó csökkenése miatt elmaradt a 2010. évi 11,1-től). Az óvodai csoportok átlagos létszáma 21,5 fő volt, 1,7-del kevesebb a 2010. évinél.

6.37. ábra **Az óvodás gyermekek és az óvodai férőhelyek számának alakulása**

A korai gyermekkori oktatásban való részvétel tekintetében Magyarország 2020. évi 97%-os aránya felülmúlta az uniós (EU27_2020) átlagot (95%). Ez az arány 98%-os vagy afeletti volt Franciaországban, Írországban, Cipruson, Belgiumban,

Luxemburgban, valamint Dániában. A mutató értéke Bulgáriában és Romániában (egyaránt 82%), illetve Horvátországban és Szlovákiában (egyaránt 83%) volt a legalacsonyabb.

Tovább csökkent az általános iskolai tanulók száma

Az általános iskolákban tanulók számát alapvetően az érintett gyermekkorosztály létszáma határozza meg. A 2022/2023-as tanévben az általános iskolai nappali rendszerű oktatásban részt vevők száma (715 ezer fő) **az előző évihez képest 0,7%-kal, a 2010/2011-eshez mérten 5,5%-kal csökkent.** A beiratkozott tanulókat – az előző tanévinél kevesebb – 3573 iskolai feladatellátási helyen fogadták. A 2022/2023-as tanévben az első évfolyamos tanulók 94 ezer fős létszáma az egy évvel korábbinál lényegesen, 7,5%-kal alacsonyabb volt. A napközis és egész napos

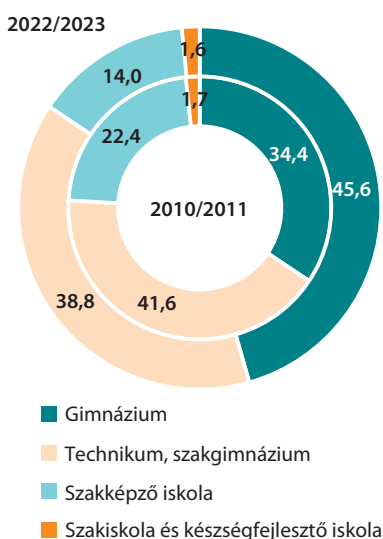
iskolai oktatásban részesülő tanulók aránya 56%-ot ért el.

A pedagógusok száma az ezredfordulótól 2012-ig lényegében folyamatosan, 90 ezer-ről 72 ezerre esett vissza, azóta változóan alakult. 2022-ben – az egy évvel korábbinál 1,1%-kal kevesebben – a 2010. évvel közel azonos számban, 74 ezren dolgoztak pedagógusként. A 2010-es években a tanulók száma gyorsabban csökkent, mint a pedagógusoké, így az egy pedagógusra jutó diákok száma a 2010. évi 10,3-ról 2022-re 9,7-re mérséklődött.

A szakképzést folytató intézmények súlya csökkent a középfokú oktatásban

A hosszabb képzési idő azt eredményezte, hogy az ezredforduló utáni első évtizedben a középfokú oktatásban tanulók száma az érintett gyermeklétszám csökkenése ellenére is kismértékben emelkedett, majd a 2010-es évtized elejétől mérséklődött. 2021-ben megtört a csökkenő tendencia, a 2020/2021-es tanévinél 6,5%-kal többen, 432 ezren tanultak középfokú nappali oktatásban. A 2022/2023-as tanévi 0,9%-os mérséklődéssel 428 ezerre esett a számuk, ami így 26%-kal kevesebb a 2010. évinél. Az előző tanévhez képest **a gimnáziumokban** (kismértékben, 0,4%-kal) 195 ezerre **nőtt a létszám**, a technikumi, szakgimnáziumi tanulóké az egy évvel korábbihoz hasonlóan 166 ezer volt, míg **a szakképző iskolák, valamint a szakiskolák és a készségfejlesztő iskolák diákjaié számottevően** (7,3, illetve 5,4%-kal) **csökkent.**

6.38. ábra A középfokú nappali oktatásban részt vevő tanulók megoszlása a feladatellátási hely típusa szerint, %

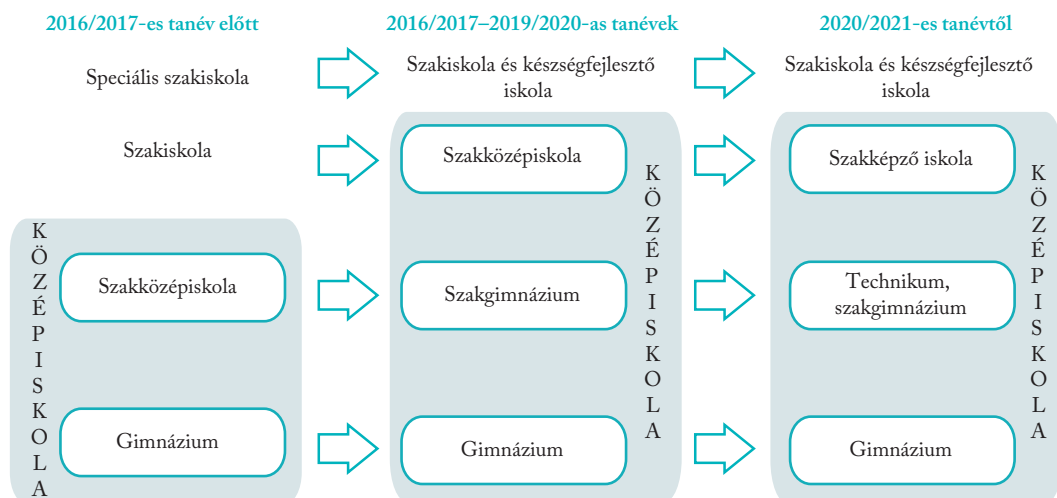

A tanulólétszám csökkenése részben abból adódott, hogy a 2021/2022-es tanév végén az előző évinél 5,2%-kal kevesebb volt az általános iskolai tanulmányaikat sikeresen befejezők száma.

A 2022/2023-as tanévben az egy osztályra jutó tanulók létszáma a nappali oktatásban a gimnáziumokban volt a legnagyobb, 28,6, a szakiskolákban és a készségfejlesztő iskolákban pedig a legkevesebb, 8,2.

A technikumokban, szakgimnáziumokban átlagosan 22,7 tanuló jutott egy osztályra. Az egy pedagógusra jutó tanulók számát tekintve három iskolatípus között kis különbségek voltak: a szakképző iskolákban 11,3, a gimnáziumokban 10,4, a technikumokban, szakgimnáziumokban 9,8 tanuló jutott egy pedagógusra, míg a szakiskolákban és készségfejlesztő iskolákban átlagosan mindössze 4,5 fő.

6.39. ábra A középfokú intézmények megnevezéseinek változása

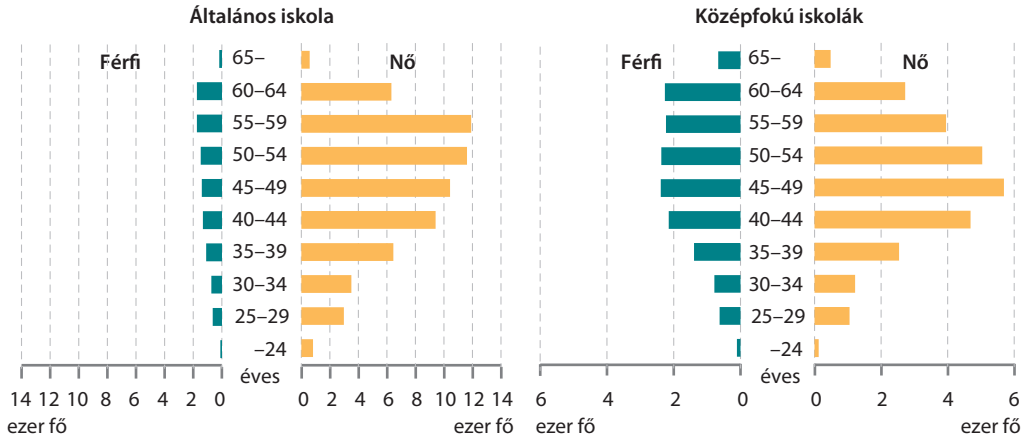

A pedagógusok csaknem fele 50 éves vagy annál idősebb

Az általános iskolákban és a középfokú intézményekben a 2021/2022-es tanévben összesen 117 ezer pedagógus dolgozott, és az előző évhez hasonlóan 47%-uk a 49 év feletti korosztályba tartozott. **Az 50 éves vagy annál idősebb korosztály aránya**

a szakképző iskolai feladatellátási helyeken, valamint a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai pedagógusok esetén volt a legmagasabb (egyaránt 51%), és **a technikumokban, szakgimnáziumokban a legalacsonyabb (45%).**

6.40. ábra Az általános iskolák és a középfokú iskolák pedagógusai nemek és korcsoportok szerint, 2021/2022-es tanév

Stagnál a felsőoktatásba jelentkezők száma

A felsőoktatásban az 1990-es évek elején kezdődő expanzió 2004-ben lelassult, majd az évtized második felétől csökkent a hallgatói létszám (a nem nappali képzésben már 2005-től, a nappali képzésben 2009-től). A 2010-es évek második felében lassult a csökkenés üteme, majd két tanévben (2019/2020 és 2021/2022) a kismértékű emelkedés után **ismét csökkent a hallgatók száma.**

Az utóbbi mintegy másfél évtizedben emelkedett a nappali képzésre járók részaránya. 2022-ben a 290 ezer felsőoktatási hallgató 72%-a nappali képzés keretében tanult, ez 4,9 százalékponttal több, mint 2010-ben.

Felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben 251 ezer hallgató vett részt 2022-ben, az előző évinél 1,1%-kal, a 2010. évinél 21%-kal kevesebb. 2022-ben az említett képzési szinteken tanuló hallgatók 76%-a nappali képzés keretében

folytatta tanulmányait, ami 7,2 százalékponttal meghaladta a 2010. évit. Közülük – az előző tanévhez hasonlóan – 64% államilag finanszírozott oktatásban részesült, arányuk az utóbbi években jellemzően csökkent, 2010 óta 9,3 százalékponttal.

A felsőoktatásban nappali képzés keretében a 2022/2023-as tanévben felsőfokú alapképzésre 50 ezer fő jelentkezett, 78%-uk nyert felvételt. A felvettek aránya – a jelentkezők számának 2,5%-os emelkedése mellett, kismértékben – 0,2 százalékponttal nőtt a 2021/2022-es tanévhez képest. Mester- (és osztatlan) képzésre 22 ezren jelentkeztek (5,2%-kal kevesebben az egy évvel korábbinál), a felvettek aránya az előző tanévhez hasonlóan 67% volt. **Összesen 53 ezer főt vettek fel nappali felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésekre,** az összes első helyen jelentkezőn belüli arányuk változatlanul 74%-ot tett ki.

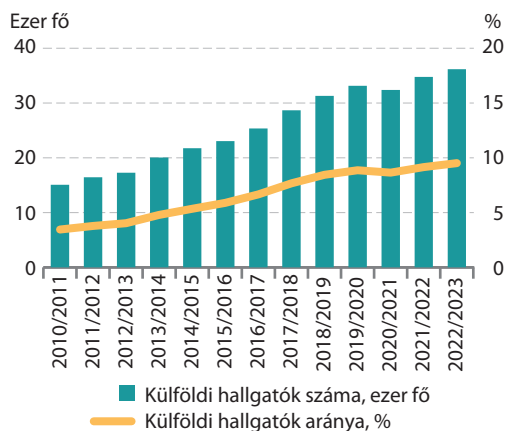
A legtöbb külföldi hallgató továbbra is Németországból és Kínából érkezett

2010 és 2019 között valamennyi évben nőtt a nappali felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésre járó hallgatók között a külföldiek száma és aránya. A kedvező tendenciát 2020-ban megtörte a járvány, így 2019-hez képest a létszám 2,2%-kal mérséklődött, majd a 2021-es (7,3%-os) és a 2022-es (4,1%-os) bővüléssel újabb és újabb rekordra emelkedett a számuk. Összességében **2010 és 2022 között a külföldi hallgatók létszáma 15 ezerről 36 ezerre, aránya 6,9%-ról 19,0%-ra bővült.** A 2022. évi adatok szerint – az előző öt tanévhez hasonlóan – a legtöbben Németországból és Kínából érkeztek (3274-en, illetve 2330-an). Viszonylag sokan, országonként 1000 fő feletti létszámban jöttek további nyolc országból (Irán, Románia, Szerbia, Szlovákia, Franciaország, Pakisztán, Nigéria, India) is. Az uniós tagállamokból érkezett a külföldi tanulók 27%-a (összesen 9788 fő).

Magyarországon az uniós finanszírozású Erasmus+-program mellett – részben gazdaságpolitikai célok szolgálatában – a 2013-ban indított Stipendium Hungaricum program támogatja a felsőoktatás nemzetközivé válását. A külföldi hallgatók jelenléte az egyetem, az annak székhelyéül szolgáló város, valamint tágabb értelemben a célország számára gazdasági hasznot hozhat. Ez közvetlen módon a tandíjokban és a megélhetés során elköltött össze-

gekben, közvetetten a társadalompolitikai haszonban realizálódhat. A keleti és a déli nyitás jegyében megnőtt az ázsiai és az afrikai küldő országok jelentősége. A nagyobb (2022-ben 500 fő feletti) hallgatói létszámú afrikai országok közül Egyiptom, az ázsiaiaknál (a növekedés ütemének csökkenő sorrendjében) Pakisztán, Szíria, India, Jordánia és Mongólia mutatta a legdinamikusabb bővülést. Esetükben 2015 és 2022 között a nappali felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók száma 4,1–9,9-szeresére emelkedett.

6.41. ábra A külföldi hallgatók számának és arányának alakulása a felsőfokú nappali képzésben*

* A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevők száma. A 2016/2017-es tanévig az egyetemi, főiskolai hallgatókkal együtt.

6.4. tábla Főbb küldő országok a felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben tanuló külföldi állampolgárságú hallgatók száma alapján (nappali képzés)

Küldő ország	2015/2016-os tanév		2022/2023-as tanév	
	fő	rangsorszám	fő	rangsorszám
Németország	3 040	1.	3 274	1.
Kína	1 113	4.	2 330	2.
Irán	1 094	5.	1 887	3.
Románia	1 029	8.	1 672	4.
Szerbia	1 251	3.	1 409	5.
Szlovákia	1 492	2.	1 186	6.
Franciaország	579	12.	1 056	7.
Pakisztán	106	38.	1 046	8.
Nigéria	1 064	6.	1 038	9.
India	134	35.	1 001	10.

A gazdasági és a műszaki képzések a legnépszerűbbek

A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók képzési terület szerinti megoszlása alapján továbbra is **a gazdasági és irányítási képzések a legkedveltebbek**, amelyek keretében 2022-ben 45 ezren tanultak. A műszaki, illetve az egészségügy, szociális gondoskodás képzési területen egyaránt 33 ezren tanultak. Népszerűségben elmaradt tőlük a tanárképzés, oktatástudomány, valamint a társadalomtudomány, ezeken a képzési területeken 27 ezer, illetve 25 ezer hallgató folytatta tanulmányait. 2010 és 2022 között **az informatikai szakok hallgatószáma jelentősen**, a mezőgazdaságé és a művészeteké kismértékben **bővült**. A többi tudományterület hallgatói létszáma csökkent, ezen belül a szolgáltatásoké és a természettudományoké esett vissza a legjelentősebben. Előbbi hallgatólétszáma negyzedére esett, míg utóbbi szakjain 2022-ben alig feleannyi hallgató tanult, mint egy évtizeddel korábban.

2010-től 2018-ig a doktoranduszok száma hullámzóan alakult (7,2 ezer és 7,7 ezer között mozgott). A következő négy tanévben – összefüggésben a képzési idő 3 évről 4 évre való emelésével – egyre csökkenő ütemben (24, 7,8 és 3,7, majd 0,6%-kal) emelkedett. A 2022/2023-as tanévben a közel 11 ezer doktori (PhD, DLA) hallgató kilenczede nappali képzésen vett részt.

A felsőoktatási (korábban felsőfokú) szakképzésben részt vevők száma 2011-ig nőtt, 2012 és 2014 között viszont jelentősen csökkent (a tanulók száma a felére esett vissza). Számuk – különösen a nappali képzésben részt vevőké – azóta változóan alakult. 2022-ben 12 ezer fő járt felsőoktatási szakképzésre, hattizedük nappali képzés keretében. A nappali képzésre járók létszáma 2,3%-kal csökkent, az összes idejára hallgatóé lényegében nem változott (mindössze 0,2%-kal emelkedett) az előző évihez képest.

6.5. tábla A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók képzési területek szerint

Képzési terület	2010/2011-es tanév		2022/2023-as tanév	
	arány, %	rangsorszám	arány, %	rangsorszám
Gazdaság és irányítás	23,5	1.	17,9	1.
Műszaki tudományok	16,8	2.	13,2	2.
Egészségügy, szociális gondoskodás	9,7	3.	13,2	3.
Társadalomtudományok	9,6	4.	10,6	4.
Tanárképzés, oktatástudomány	6,7	7.	9,9	5.
Informatika	3,0	10.	8,7	6.
Jog	4,9	8.	5,3	7.
Humán tudományok	7,6	6.	5,3	8.
Szolgáltatás	9,3	5.	4,8	9.
Mezőgazdaság	2,5	11.	3,3	10.
Művészetek	2,2	12.	2,9	11.
Természettudományok	4,0	9.	2,5	12.
Nem besorolható	0,2		2,5	
Összesen	100,0		100,0	

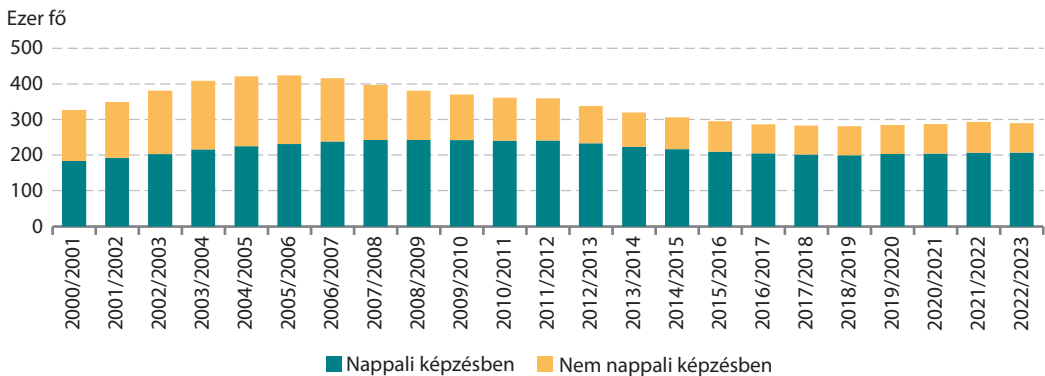
A felsőoktatásban a hallgatók háromtizede nem nappali képzésben tanult

Míg a felnőttoktatás szerepe a köznevelésben az elmúlt évtizedekben – már az 1980-as évektől – csökkent, addig a felsőoktatásban a nem nappali képzések szerepe a 2000-es évek első évtizedének közepéig nőtt. Az alapfokú oktatásban a felnőttoktatás marginális részarányú, a 2022/2023-as tanévben a 719 ezerből mindössze 4,0 ezer fő (ez előző évihez képest 3,7%-kal több) tanult ebben a formában. Ezzel szemben középfokon a nem nappali rendszerű oktatásban részt vevők aránya 1990-től 2015-ig 11–15% között ingadozott, azt követően – a 2020. és 2021. évi 15–16%-ra történő átmeneti mérséklődés mellett – 17–18%-ra emelkedett. A középfokú intézmények közül a

szakképző iskolákban a legmagasabb a felnőttoktatásban részt vevők hányada (30%).

A felsőoktatásban a nem nappali képzésre járó hallgatók aránya a 2003/2004-es tanévre 47%-ra emelkedett, utána visszaesett az 1990-es évek elején mért szintre (30% alá). A 2022/2023-as tanévben arányuk 28% volt, ami 83 ezer felsőoktatásban tanuló hallgatót jelentett. A felsőoktatáson belül a nem nappali képzésben részt vevők hányada **a szakmai specializálódásra, elmélyülésre szolgáló szakirányú továbbképzések terén volt a legmagasabb**, ott (a képzési kínálatnak megfelelően) a 16 ezer hallgató mindössze 1,1%-a tanult nappali képzésen.

6.42. ábra A felsőoktatásban tanulók létszáma

A korai iskolaelhagyók aránya az Észak-Magyarország régióban a legmagasabb

Az oktatásból, képzésből való lemorzsolódást mutatja az ún. korai iskolaelhagyók aránya, vagyis a 18–24 évesek közül azoké, akik legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkeznek, és a továbbiakban (a kikérdezést megelőző négy hét folyamán) nem vettek részt semmiféle (se iskolarendszerű, se iskolarendszeren kívüli) oktatásban, képzésben, így jelentős hátránnyal jelennek meg a munkaerőpiacon. Az Európai Unió célkitűzése az, hogy 2030-ra a korai iskolaelhagyók aránya uniós szinten 9%-ra csökkenjen. Ez az arány Magyarországon 2021-ben 12,0% volt, a 9,7%-os uniós átlagnál magasabb, az uniós tagállamai között pedig az ötödik legnagyobb. A mutató értéke 2015-höz képest 0,4 százalékponttal emelkedett, miközben az uniós átlag 1,3 százalékponttal csökkent. **A leszakadók aránya hazánkban a férfiaknál (12,3%) – az uniós tagországok többségéhez hasonlóan – magasabb volt, mint a nők esetében (11,6%).**

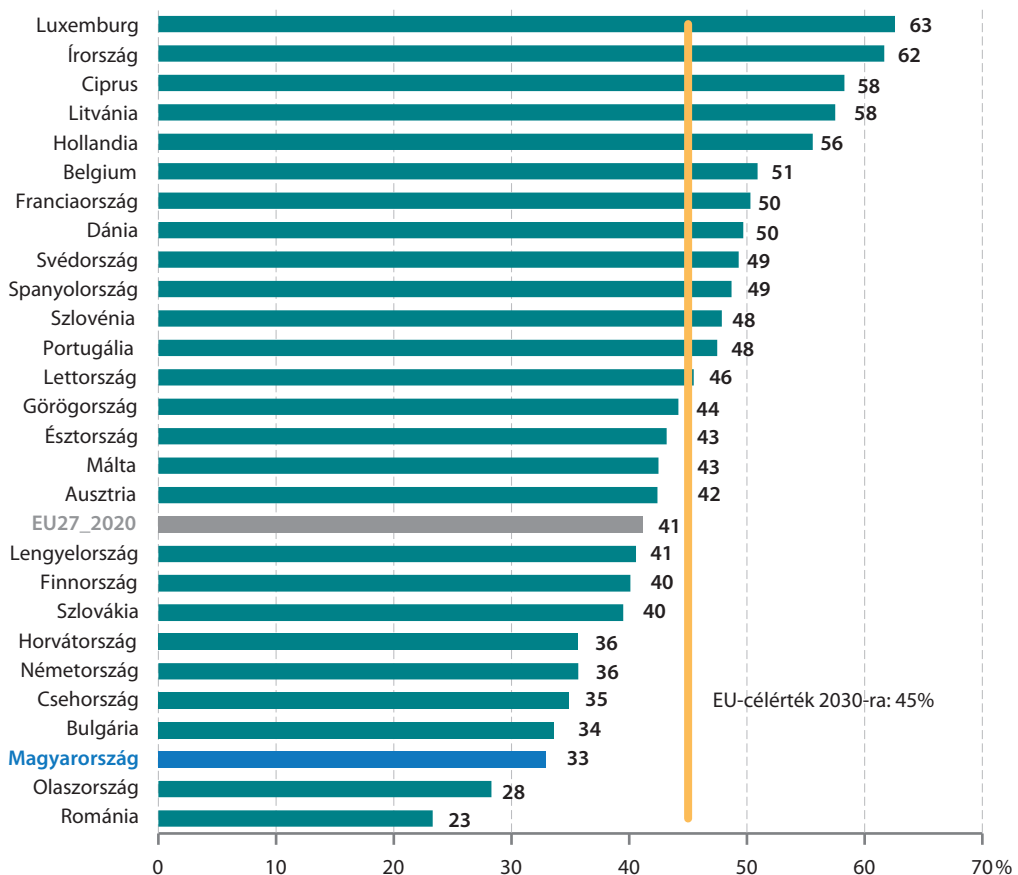
A hazai régiók szintjén 2015 óta ellentétes tendenciák mutatkoztak. A főváros és a Nyugat-Dunántúl mutatója javult (2021-re 7% körüli értékre csökkent), ezáltal az uniós legkedvezőbb helyzetű térségei közé sorolhatók. Dél-Alföld, Közép-Dunántúl és Pest régió az átlagos helyzetű uniós térségek közé tartoztak. Ugyanakkor **Észak-Magyarországon (2021-ben 22,3%), Észak-Alföldön (16,9), továbbá Dél-Dunántúlon (13,2%) a hazai és az uniós átlagnál lényegesen kedvezőtlenebb a korai iskolaelhagyók aránya.** Utóbbi értéke lényegében nem változott, Észak-Alföldé kisebb mértékben, Észak-Magyarországé jelentősebben emelkedett a 2015. évihez viszonyítva. Észak-Magyarországon a korai iskolaelhagyók aránya a második legmagasabb volt 2015 és 2021 között az összes régiót figyelembe véve. (A legnagyobb érték is Észak-Magyarországhoz kötődik 2018-ból.)

A diplomások aránya elmarad az uniós átlagtól

Az Európai Unió versenyképességének fokozását, a tudásalapú gazdaság és társadalom létrehozását kiemelten szolgálja a közösség egyik célkitűzése, hogy 2030-ra a 25–34 éves korosztályban legalább 45%-ra emelkedjen a felsőfokú végzettségűek aránya. 2021-ben a fenti célértéket már 13 tagállam teljesítette, köztük négy, az unióhoz 2004-ben vagy az után csatlakozó ország (Ciprus, Litvánia, Szlovénia és Lettország). Az élen Luxemburg és Írország áll, ahol a 25–34 évesek 63, illet-

ve 62%-a diplomás, míg a lista végén szereplő Romániában mindössze a lakosság 23%-a. **Hazánk elmaradása az uniós átlagtól 2010 óta növekedett.** Az unió egészében 2010-ről 2021-re 9,0 százalékponttal (32-ről 41%-ra) nőtt a felsőfokú végzettségűek aránya, míg hazánkban csupán 6,8 százalékponttal. Magyarországon 26-ról 33%-ra emelkedett a diplomások aránya, ami a V4-országok közt a legkedvezőtlenebb érték, uniós szinten is csak Olaszország és Románia aránya alacsonyabb.

6.43. ábra A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25–34 éves népesség körében, az uniós tagországokban, 2021

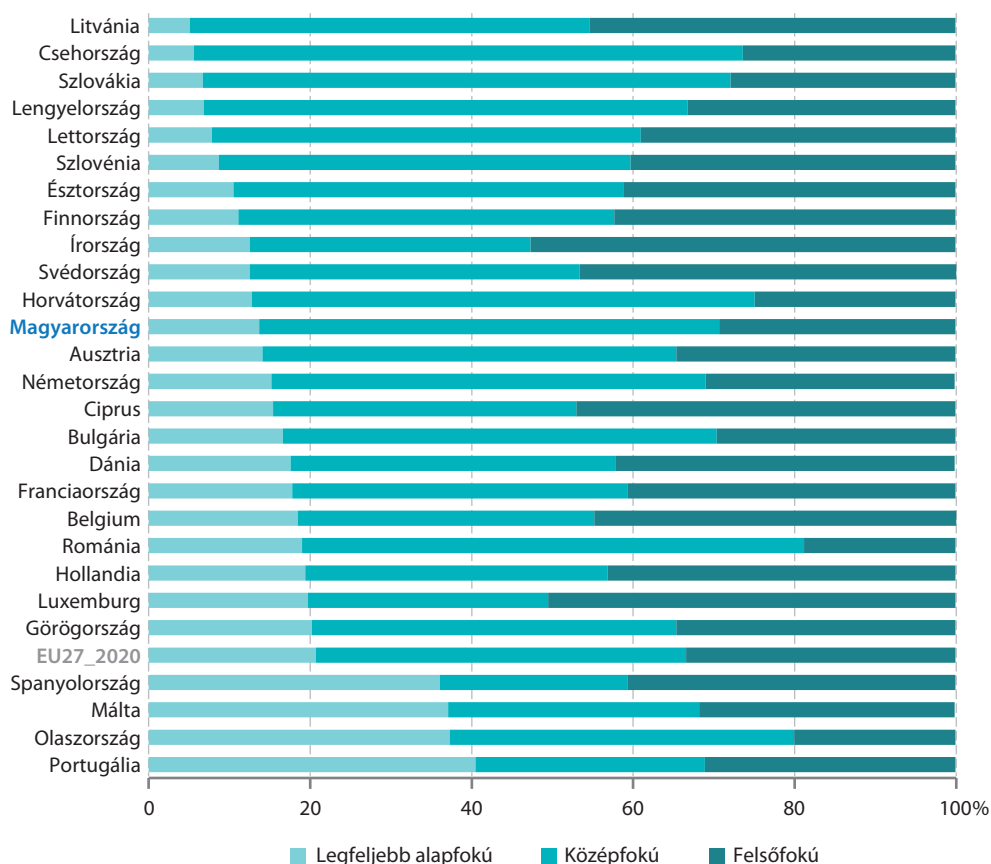

A népesség iskolai végzettsége tekintetében kettősség figyelhető meg

A 25–64 éves népesség iskolai végzettségét tekintve Magyarországot uniós összehasonlításban kettősség jellemzi. Kedvező, hogy a legfeljebb alapfokú végzettségűek aránya 2021-ben 7,0 százalékponttal az uniós átlag alatt volt, kedvezőtlen viszont, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 4,1 százalékponttal elmaradt attól. **A többi visegrádi országhoz** (Csehország, Lengyelország, Szlovákia) **viszonyítva** azonban

Magyarországon a legmagasabb (14%) az alacsony végzettségűek aránya, és a leg-alacsonyabb a középfokú végzettségűeké (57%). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők részesedése nálunk 29%, Lengyelországban ennél 3,9 százalékponttal nagyobb, Csehországban és Szlovákiában a magyarországinál valamelyest (2,9, illetve 1,4 százalékponttal) kisebb volt.

6.44. ábra A 25–64 éves népesség megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint az uniós tagországokban, 2021

Nöttek a költségvetés oktatási kiadásai

A költségvetési intézmények oktatási kiadásai 2021-ben 1,9 ezer milliárd forintot tettek ki, ez az összeg folyó áron 6,7%-kal meghaladta az előző évit. A GDP-hez viszonyított 3,5%-os aránya az ezredforduló utáni időszak legalacsonyabb értéke volt. A kiadások közel felét alap- és középfokú, ötödét felsőfokú oktatásra, 16%-át óvodai nevelésre fordították. Az egyéb oktatásra, illetve az oktatással összefüggő egyéb kiadásokra felhasznált összegek részesedése 2,6 és 13% volt.

2021-ben a költségvetés oktatási kiadásainak GDP-hez viszonyított aránya az Európai Unión belül Svédországban, Belgiumban, Dániában és Észtországban volt a legmagasabb, Írországban és Romániában a legalacsonyabb. A visegrádi országok közül Csehországot az uniós átlagnál kissé magasabb, Lengyelországot és Magyarországot azzal közel megegyező, Szlovákiát alacsonyabb érték jellemezte.

KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ

2020 folyamán a járvány miatti korlátozások hatására megváltoztak a kulturális, szórakozási lehetőségeink. A megváltozott körülményekhez alkalmazkodva több kulturális program, koncert, előadás az online térben vált elérhetővé. A kulturális intézmények zárva tartása 2021 májusáig folytatódott, a múzeumokat, színházakat, mozikat ekkor nyitották meg újra a közönség számára.

A költségvetés kulturális kiadásai 2021-ben 541,2 milliárd forintot tettek ki, a GDP 1,0%-át. Ezeknek a kiadásoknak az összege folyó áron 19%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól, a GDP-hez viszonyított arányuk az előző évinél (1,4%) kevesebb volt.

A múzeumlátogatások száma jelentősen nőtt 2021-hez képest

2022-ben 687 muzeális intézmény várta a látogatókat, 11-gyel kevesebb, mint az előző évben. A járvány miatti korlátozások erősen érintették a múzeumok forgalmát, amelyek összességében 2020-ban 21, 2021-ben 20%-kal kevesebb kiállítást rendeztek 2019-hez képest, a látogatók száma pedig 2020-ban 62, 2021-ben

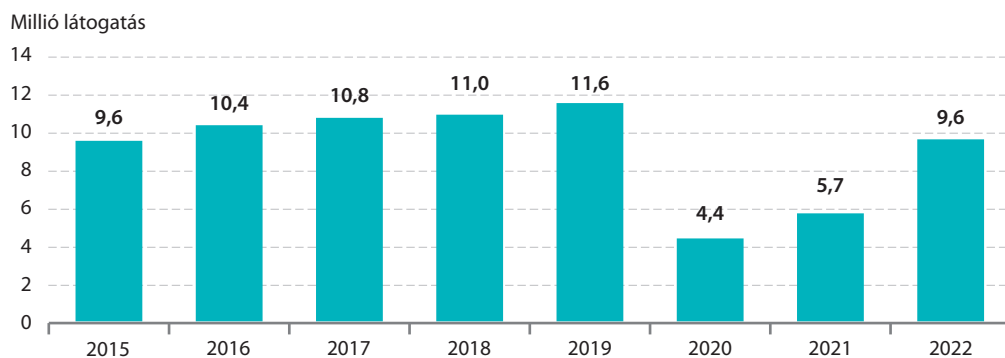
50%-kal esett vissza. 2022-ben 68%-kal több múzeumi látogatást regisztráltak, mint az előző évben, de ez még így is 17%-kal elmaradt a járvány előtti, 2019. évitől.

2015-től évről évre növekedett az egy kiállításra jutó látogatások száma, de ez a folyamat 2020-ban megtört, mivel akkor

a látogatószám erőteljesebben esett vissza, mint a kiállítások száma. 2021-ben és 2022-ben azonban ismét nőtt a fajlagos mutató, 2022-ben egy kiállításra átlagosan 2668,

míg az előző évben több mint 1800 látogató jutott. A 2022. évi 9,6 millió látogató négytizedét fővárosi intézményekben regisztrálták.

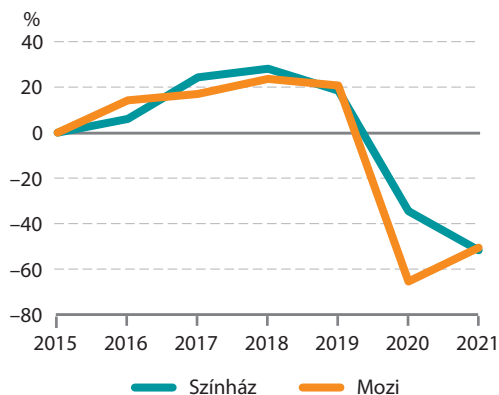
6.45. ábra A múzeumlátogatók száma

2021-ben a színház- és mozilátogatók száma jelentősen visszaesett 2019-hez képest

A járványt megelőzően, 2009 és 2019 között a színházak száma jelentősen nőtt, alapvetően az előadó-művészeti törvény nyomán megváltozott működési, nyilvántartási és finanszírozási rendszernek köszönhetően, ami emelkedő előadásszámmal párosult. 2020-ban a járvány miatti bezárások következtében a színházi előadások és látogatók száma jelentősen visszaesett az előző évhez képest, 2021-ben pedig még tovább mérséklődött. Ekkor 17 ezer színházi előadást tartottak, 54%-kal kevesebbet, mint 2019-ben, míg **a színházlátogatók száma (3,3 millió) 59%-kal csökkent.**

6.46. ábra A színházak és a mozik látogatószámának változása (2015-höz képest)

A mozik forgalma is jelentősen visszaesett, ugyanis 2021-ben az országban található 397 moziteremben összesen 284 ezer mozielőadást tartottak, 43%-kal kevesebbet, mint a járvány előtt, 2019-ben. **A mozilátogatások száma 59%-kal, 6,2 millióra esett vissza**, ennek felét Budapesten regisztrálták. A színházakkal ellentétben 2020-hoz viszonyítva az előadások és a látogatások száma is emelkedett, utóbbi jelentősebben, 43%-kal.

A közművelődési intézményként számba vett szervezetek köre 2021-ben 2019-hez

képest 2,9%-kal, 5803-ra csökkent, az ezekben tartott rendezvények, előadások közül a közösségi rendezvények (41 ezer) és a művészeti események (28 ezer) száma volt a legmagasabb, előbbi 33, utóbbi 51%-kal csökkent a 2019. évihez viszonyítva. A legnagyobb mértékben (57%-kal) ugyanakkor az ismeretterjesztő rendezvények száma esett vissza, 2021-ben 19 ezer ilyen jellegű rendezvényt tartottak. 2020-hoz képest a legtöbb rendezvénytípust emelkedés jellemezte, a legnagyobb mértékben (57%-kal) a közösségi rendezvények száma nőtt.

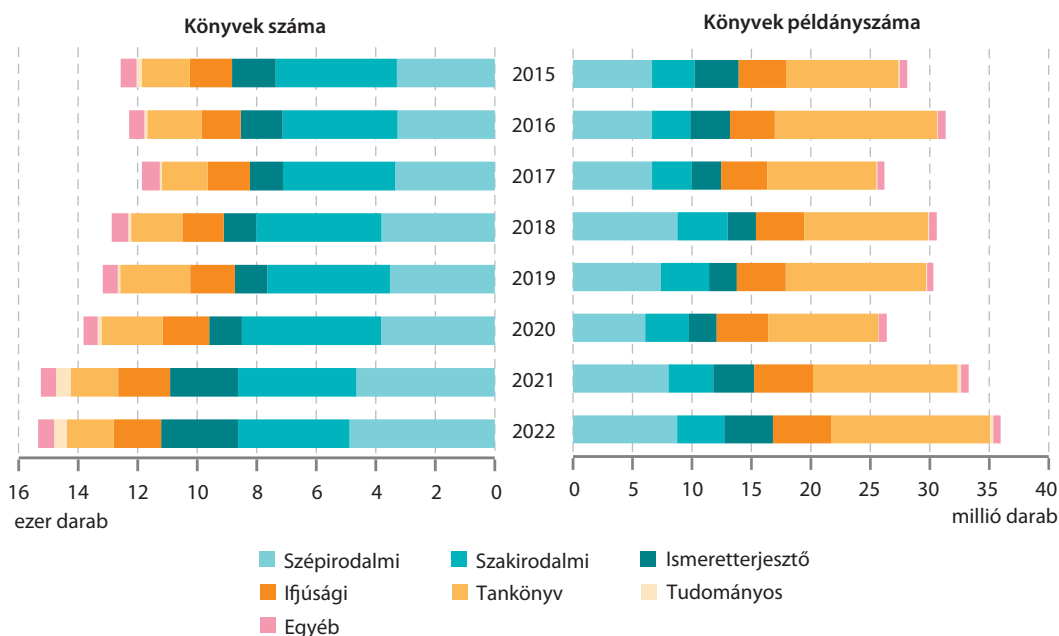
Növekedett a darabszám és a példányszám a könyvpiacon

A kiadott könyvek (címek) száma 2015 és 2017 között csökkent, 2018 óta viszont évről évre emelkedett. **2022-ben** – az utánnomásokkal együtt – **15 351 címet jelentettek meg**, kicsivel többet, mint 2021-ben. Ezek 32%-a szépirodalmi, 24%-a szakirodalmi jellegű volt. Az előbbi kategóriába tartozó 4890 könyv héttizede regény, illetve elbeszélés volt. 2022 során a kiadott szépirodalmi művek fele magyar, ötöde amerikai szerző tollából származott.

A könyvek példányszáma már az 1990-es évektől kezdődően erőteljesen visszaesett, majd kisebb-nagyobb ingadozások mellett azóta is inkább csökkenő tendencia jellemző. Ugyanakkor 2021 után 2022-ben is **a több kiadott könyv az előző évinél magasabb** – az utánnomásokkal együtt számolva összességében 35,9 milliós – **példányszámban jelent meg**. Ezek 37%-a tankönyv, 24%-a szépirodalmi jellegű mű volt.

Az 1990-es évek elején – főként a munkahelyi könyvtárak megszűnésével – a könyvtárak száma mintegy harmadával csökkent. A folyamat az ezredfordulóra megállt, ezt követően a számuk stagnált. Napjainkban szinte minden településen található települési könyvtári szolgáltatóhely. Az ezekhez tartozó könyvállomány mennyisége a korábbi éveket jellemző visszaesést követően 2020 után 2021-ben is nőtt, ráadásul 2021-ben a beiratkozott olvasók száma is emelkedett az utóbbi időben megfigyelt csökkenő tendenciával szemben. A járványhelyzet miatti zárva tartás következtében a kölcsönzött könyvtári egységek száma is jóval (43%-kal) kevesebb volt, mint 2019-ben, de kismértékben meghaladta a 2020. évit. **A kölcsönzési aktivitás az ezredforduló óta lényegesen csökkent**, amiben az e-könyvek növekvő népszerűsége, valamint a megváltozott könyvtárhasználati szokások is szerepet játszhatnak.

6.47. ábra A kiadott könyvek száma és példányszáma jelleg szerint

6.6. tábla A könyvtárak főbb mutatószámai, 2021

Típus	Könyvtár száma, darab	Könyv-állomány, ezer egység	Beiratkozott olvasó, ezer fő	Kölcsönzött könyvtári egység, ezer darab
Nemzeti és országos szakkönyvtárak	12	16 749	30	155
Települési könyvtárak	3 335	45 013	1 054	11 198
Egyéb szak- és munkahelyi könyvtárak	438	38 998	365	713
Iskolai könyvtárak	3 174	56 774	..	6 170

Csökken a kulturális foglalkoztatottak létszáma 2021-ben

Az Európai Unió kidolgozott egy módszertant, amely a kulturális foglalkoztatás mérésére szolgál a gazdasági ágazat (TEÁOR) és a foglalkozás jellegének (FEOR) figyelembevételével. Azokat a fog-

lalkoztatottakat sorolják ide, akik az alábbi három kritérium valamelyikébe tartoznak:

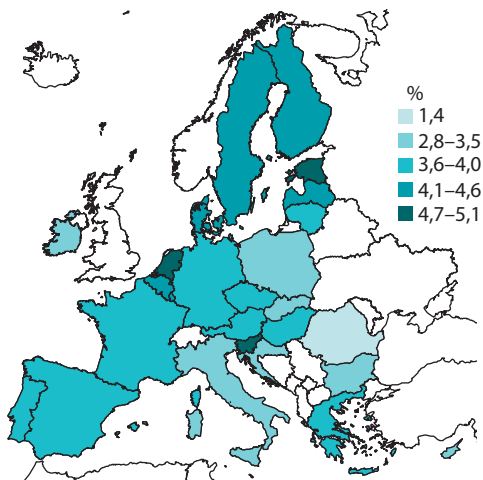
- kulturális foglalkozásúak és a kulturális szektorban dolgoznak (pl. napilapnál dolgozó újságíró),

- kulturális foglalkozásúak, de nem a kulturális szektorban dolgoznak (pl. a járműiparban dolgozó tervező),
- nem kulturális foglalkozásúak, de a kulturális szektorban dolgoznak (pl. könyvelő egy könyvkiadónál).

E módszertan szerint 2021-ben Magyarországon 166 ezren tartoztak a kulturális foglalkoztatottak közé, 4,8%-kal kevesebben, mint az előző évben. Az unióban viszont összességében 3,2%-kal, 7,4 millió főre nőtt a létszámuk. Hazánkban az ilyen foglalkoztatottak 55%-a nő volt, míg az unióban összességében a férfiak aránya 51% volt. A kulturális foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottból Magyarországon 3,6%-ot tett ki, ami épphogy az uniós átlag (3,7%) alatt maradt. Ez az arány Szlovénia és Málta mellett az északi uniós tagországokban és a Benelux-állomokban

volt a legmagasabb, 4,0% feletti, míg Romániában messze a legalacsonyabb (1,4%).

6.48. ábra A kulturális foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottból az Európai Unió tagállamaiban, 2021

EGYRE KEVESEBBEN SPORTOLNAK

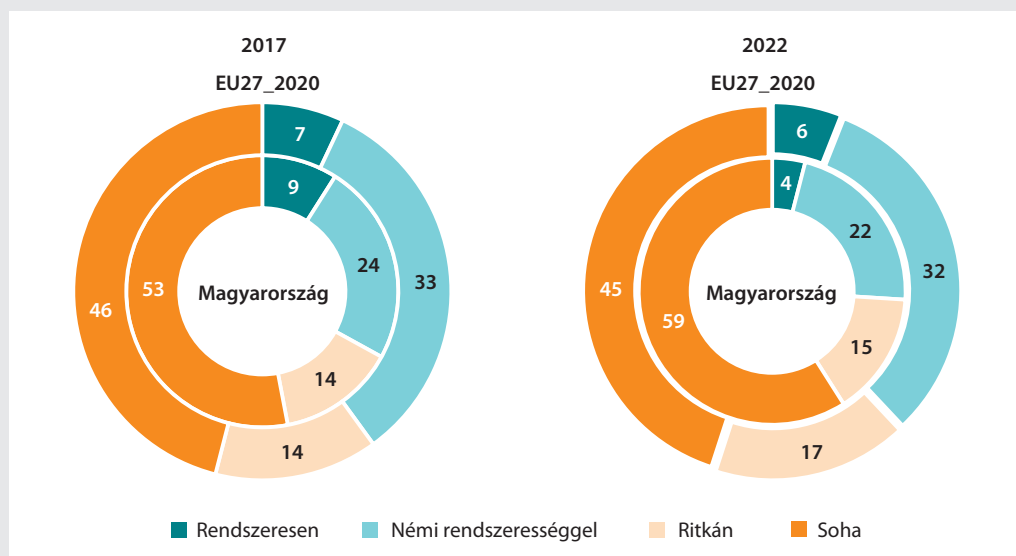
Az Európai Bizottság 2022 tavaszán végzett, a tagállamokban élők sportolási szokásait, fizikai aktivitásának jellemzőit feltérképező felméréséből¹⁹⁾ kiderült, hogy az unióban a megkérdezettek 45%-a, míg Magyarországon 59%-a soha nem sportol.

A 2017-es felméréshez képest az uniós arány 1 százalékponttal csökkent, míg a magyar 6 százalékponttal emelkedett, vagyis a magyar lakosságon belül egyre nagyobb azok aránya, akik egyáltalán nem sportolnak. Magyarországon a férfiak 53, a nők 65%-a nem sportol. Korcsoportok szerint is vannak különbségek, a 15–24 évesek 25%-a, a 25–39 évesek 42%-a, a 40–54 évesek 57%-a, az 54 évesnél idősebbek 81%-a nem sportol. A magyar arányszámok minden korcsoport esetében meghaladják az uniósat, a különbség az idősebb korcsoportok felé haladva jelentősen nő, a fiataloknál 6, míg a legidősebbeknél 20 százalékpont volt. Hazánkban a házasságban élők 62%-a, az egyedülállók 33%-a sohasem végez testmozgást.

¹⁹⁾ Forrás: Sport and Physical Activity. Special Eurobarometer 525. European Commission, 2022. szeptember.

Azt is vizsgálták, hogy melyek azok az okok, amelyek megakadályozzák a rendszeres sportolást. A válaszadók közül az unióban és Magyarországon is messze a legtöbben, megközelítőleg 10-ből 4-en – és főként a középkorúak – az időhiányt említették. A motiváció, az érdeklődés hiánya volt a második legnépszerűbb akadályozó tényező az EU-ban és hazánkban is. Ezt a válaszlehetőséget főleg az idősebb korcsoportokba tartozók jelölték meg, csakúgy, mint a harmadik leggyakoribb választ, a betegséget vagy a rokkantságot mint akadályt.

6.49. ábra A válaszadók megoszlása a sportolás gyakorisága szerint, %

SZUBJEKTÍV JÓLLÉT

A szubjektív jóllét mutatói egy 0-tól 10-ig terjedő skálán azt mérik, hogy a népesség mennyire elégedett a kapcsolataival, az éle-

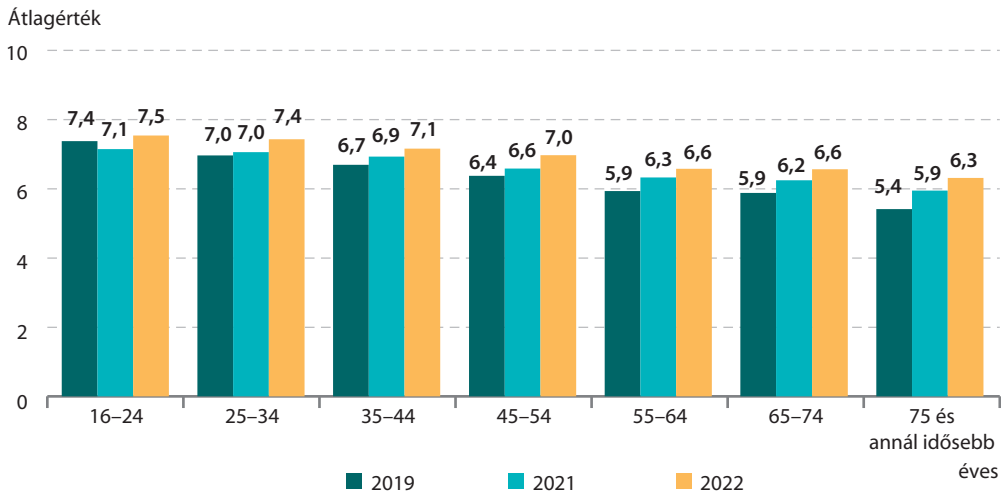
tének főbb aspektusaival és általánosságban a saját életminőségével.

Nőtt az élettel való elégedettség mértéke

A 16 éves és annál idősebb lakosság **általános, élettel való elégedettsége²⁰⁾ 2022-ben 6,9 pont volt, ami 0,4 pontos emelkedést jelent 2021-hez képest**, ami- ben a Covid19-járvány enyhülése is szere-

pet játszhatott. A férfiak (6,9 pont) továbbra is valamivel elégedettebbek, mint a nők (6,8 pont), és mindkét nem esetében javult az elégedettség mértéke.

6.50. ábra Az élettel való elégedettség korcsoportok szerint

Az elégedettség növekedése az összes korcsoportban megfigyelhető. Leginkább a fiatalok elégedettek, legkevésbé pedig a 74 év feletti korosztály. Az életkor előre-

haladtával folyamatosan csökken az elégedettség.

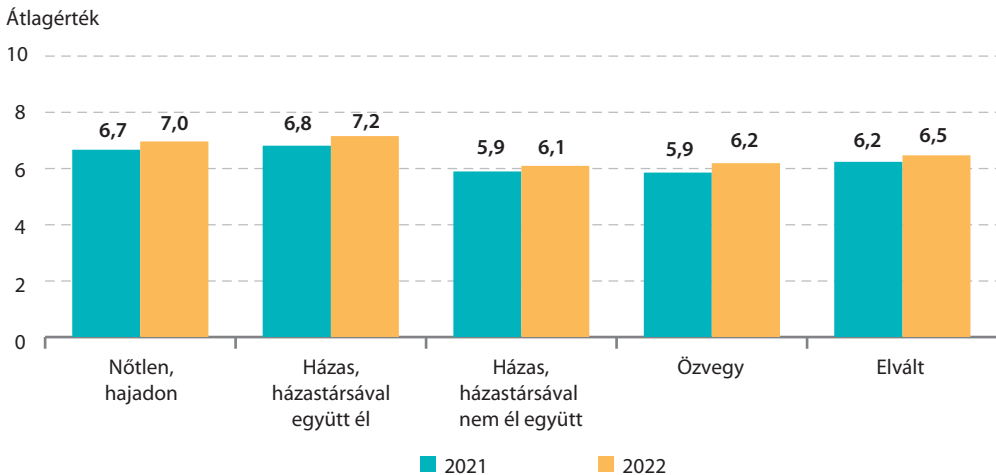
A családi állapot is jelentős hatást gyakorol az általános boldogságerzetre. **Az éle-**

²⁰⁾ Az ezzel kapcsolatos kérdés így hangzott: „Összességében mennyire elégedett Ön az életével mostanában egy 0-tól 10-ig terjedő skálán, ahol a 0 azt jelenti, hogy egyáltalán nem, a 10 pedig azt, hogy teljes mértékben?”

tükkel a házastársukkal együtt élő házások (7,2) elégedettek a leginkább – náluk alig kevésbé a nőtlenek, hajadonok (7,0) –, a legkevésbé pedig az özvegyek (6,2) és a há-

zastársukkal együtt nem élők (6,1). Mind-egyik kategóriában javult az elégedettség, legnagyobb mértékben a házastársukkal együtt élők elégedettsége növekedett.

6.51. ábra Az étellel való elégedettség családi állapot alapján

Az iskolai végzettség szintjének emelkedésével párhuzamosan az elégedettség is nő. **A legelégedettebbek a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (7,4), a legkevésbé elégedettek a legalacsonyabb végzettségűek (6,2).** Az iskolai végzettség minden szintjén javult az elégedett-

ség, legnagyobb mértékben az alapfokú végzettségűek boldogságérzete nőtt. Az előző évekhez hasonlóan jelentős területi különbség nem mutatkozott, a legelégedettebbek a Közép-Dunántúlon (7,2) a legkevésbé pedig Észak-Magyarországon (6,5) voltak az emberek.

A boldogság megélése gyakoribb, mint a magányosság érzete

Az étellel való elégedettséget befolyásolja a magány és a boldogság megéléseinek gyakorisága²¹⁾ is. 2022-ben a boldogság megélése sokkal gyakoribb volt, mint a magányosság

érzete. **Az emberek 55%-a sohasem volt magányos, boldogságot pedig 1,6%-uk nem élt át egyszer sem a hónap során. Ezzel szemben 1,9%-uk volt állandóan ma-**

²¹⁾ Az adott érzellemmel kapcsolatban arra kérdezték rá, hogy milyen gyakran élte meg az előző négy hét során, a válaszkategóriák pedig a „mindig”, a „többször”, az „időnként”, a „ritkán” és a „soha” voltak.

gányos, 12%-uk pedig folyamatosan boldog. 2020 elejéhez viszonyítva nem történt jelentős változás az előbbi érzelmek terén

(a járvány ideje alatt nem készült felmérés erről). 2015-höz képest a folyamatosan boldogok aránya 4,4 százalékponttal nőtt.

A Budapesten élők a legelégedettebbek az anyagi helyzetükkel

A háztartás anyagi helyzetével való általános elégedettség²²⁾ 2022-ben enyhén, 5,9 pontra **emelkedett** 2021-hez (5,6) képest. A férfiak (6,1) elégedettebbek az anyagi helyzetükkel, mint a nők (5,9). Az iskolázottság szerinti adatokat nézve a végzettséggel párhuzamosan a jövedelmi helyzettel való elégedettség is nő. A legelégedettebbek a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (6,9), legkevésbé a legfeljebb alapfokú végzettségűek (4,8).

2022-ben az alsó két jövedelmi ötödbe tartozók elégedettsége nőtt a leginkább. A jövedelemmel való elégedettség minden korcsoportban növekedett. Regionális szinten a fővárosban és a Közép-Dunántúlon a legelégedettebbek az emberek, Észak-Magyarországon pedig a legkevésbé. A településtípusok között is különbség figyelhető meg: minél nagyobb méretű az adott település, annál elégedettebbek az ott élők az anyagi helyzetükkel.

Enyhén csökkent a szabadidővel és a személyes kapcsolatokkal való elégedettség mértéke

2020 elejéhez képest 0,1 ponttal mérséklődött a szabadidővel (6,5) és a személyes kapcsolatokkal (7,6) való elégedettség mértéke. **Az enyhe csökkenés ellenére azonban az emberek továbbra is a személyes kapcsolataikkal a legelégedettebbek**, emellett 95%-uk rendelkezett olyan rokonnal, baráttal vagy ismerőssel, akitől szükség esetén segítséget tud kérni. A szabadidő

megítélését tekintve nincs különbség a férfiak és a nők között, viszont a személyes kapcsolataikkal a nők elégedettebbek (7,7), mint a férfiak (7,5). Az egyes jövedelmi ötödökbe tartozók esetében a magasabb jövedelműek a szabadidejükkel és a személyes kapcsolataikkal is elégedettebbek voltak, mint az alacsony jövedelműek.

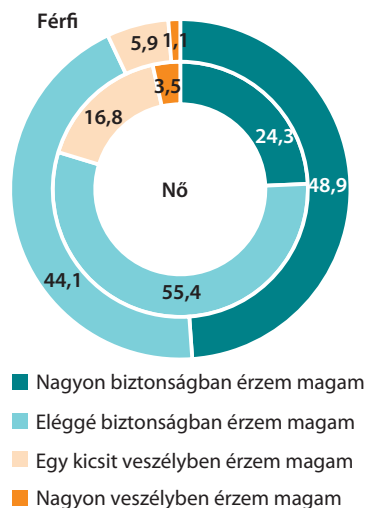
²²⁾ Az étellel való elégedettséghez hasonlóan a háztartás anyagi helyzetének megítélését is egy 0-tól 10-ig terjedő skálán vizsgáltuk (0 = egyáltalán nem elégedett, 10 = kifejezetten elégedett).

Nőtt az emberekbe vetett bizalom

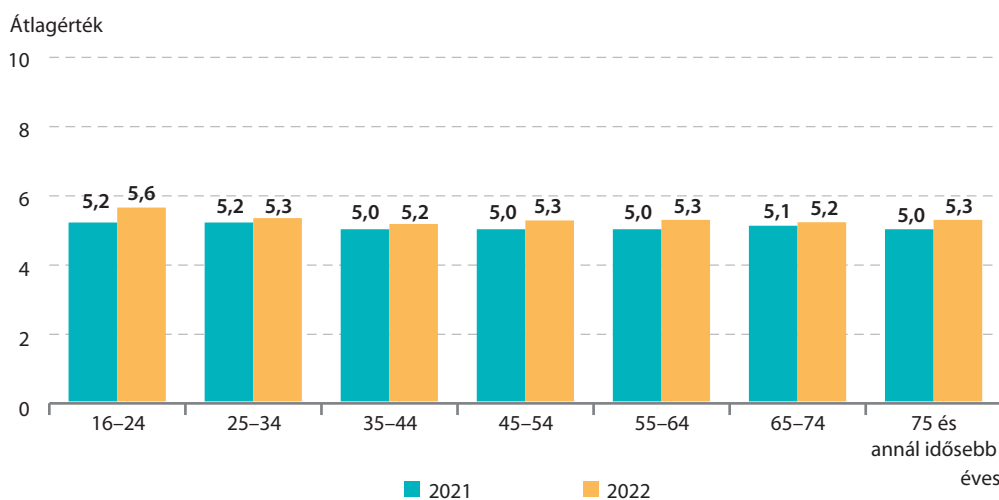
Az emberekbe vetett általános bizalom²³⁾ nőtt az előző évekhez képest, utoljára 2013-ban volt ilyen magas (5,3). A nemek között ezen a téren nem volt különbség, az iskolai végzettség tekintetében pedig az előző évek tendenciái érvényesültek: a magasabb végzettségűek jobban bíznak az emberekben. Az alacsonyabb jövedelmi kategóriákba esőknél kisebb, a magasabb jövedelmi kategóriákba tartozóknál pedig nagyobb volt az emberekbe vetett bizalom.

A legfiatalabb korosztály bízik meg leginkább (5,6) az emberekben. A járvány miatti korlátozások alatt az ő bizalmi szintjük esett vissza a legnagyobb mértékben, a járvány enyhülésével azonban az övék nőtt a leginkább. Az emelkedés ugyan kisebb mértékben, de az összes korosztálynál megfigyelhető.

6.52. ábra Biztonságérzet nemek szerint, 2022, %

6.53. ábra Az emberekbe vetett bizalom korcsoportok szerint

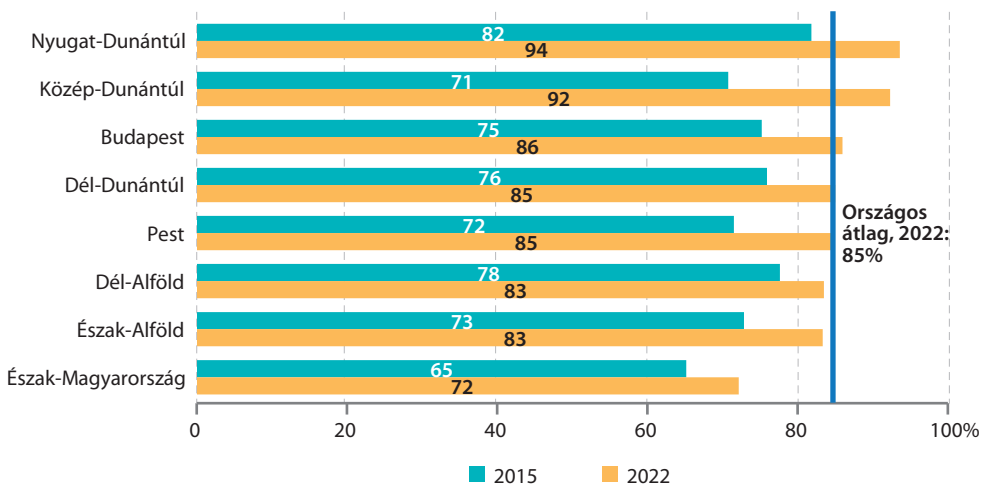
²³⁾ A megkérdezetteknek a következő kérdésre kellett válaszolniuk egy 0-tól 10-ig terjedő skálán: „Elmondható-e Ön szerint, hogy a legtöbb emberben meg lehet bízni?”

A nyugati országrészben élők érzik leginkább biztonságban magukat a közterületeken

2015 és 2022 között 74%-ról 85%-ra nőtt azoknak az aránya, akik nagyon vagy eléggé biztonságban érezték magukat sötétedés után a közterületeken. **A férfiak (93%) inkább biztonságban érzik magukat, mint**

a nők (80%). Régiós szinten jelentős a különbség: a nyugat- és közép-dunántúliak biztonságérzete (94–92%) jóval nagyobb az észak-magyarországiakénál (72%).

6.54. ábra A közterületen magukat biztonságban érzők aránya régióként

7

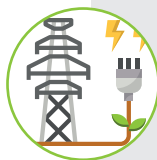
Környezet és energiagazdálkodás

Környezet

- Az üvegházhatású gázok kibocsátott mennyisége 2020-ban csökkent, de 2021-ben és 2022 I–III. negyedében újra nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Ugyanakkor az egységnyi bruttó hozzáadott érték termelésével járó üvegházhatásúgáz-kibocsátás kisebb lett.
- A biogazdálkodásba bevont területek nagysága közel 300 ezer hektár, a termelők száma több mint 5100 volt 2021-ben, hasonlóan az előző évihez. Az ökológiai gazdálkodásban tartott főbb haszonállatok állománya nőtt.
- A 2020/2021-es tenyészeti évben újonnan telepített több mint 7200 hektárnyi erdő nagysága többszöröse volt a korábbi évek értékének.
- A népességszám csökkenése ellenére a háztartások ivóvízfogyasztása növekszik. A közüzemi szennyvízgyűjtő hálózatba bekapcsolt lakások aránya folyamatosan emelkedik, 2021 során 31-gyel bővült a szolgáltatással ellátott települések száma.

Energiagazdálkodás

- A hazai gazdaság szereplői 2022-ben az előző évinél 6,8%-kal kevesebb energiát használtak el.
- 2022-ben 2,0%-kal csökkent a villamosenergia-termelésünk, amelynek 45%-át a paksi atomerőmű adta, 24%-át a földgáz elégetése, további 21%-át a megújuló energiaforrások hasznosítása biztosította.
- 2021-ben egységnyi – folyó áron számított – GDP termeléséhez az uniós átlagnál 76%-kal több energiát kellett felhasználni. Ezt megelőzően, 2010 és 2020 között a mutató értéke 71 és 84% között ingadozott.
- Az alapenergia-hordozókból előállított energia megoszlása alapján a fosszilis források (földgáz, kőolaj, szén) súlya a 2017. évi 33-ról 2022-re 29%-ra csökkent.
- Magyarország energiaimport-függősége 2021-ben – az előző évi visszaesésnél kisebb mértékben – ismét csökkent. A kedvező folyamatok ellenére uniós összehasonlításban hazánk továbbra is a közepesen energiaimport-függő országok közé tartozik.

KÖRNYEZET

A klímaváltozás az időjárási szélsőségek gyakoribbá válásához, ezzel együtt gazdasági és társadalmi károkhoz vezet. Bolygónkon a mérések kezdete óta 2022 annak ellenére volt¹⁾ az egyik legmelegebb év, hogy a La Niña nevű ciklikus természeti jelenség hűtőhatást gyakorolt a globális átlaghőmérsékletre. Magyarországon 2018-at és 2019-et követően 2022-t a harmadik legmelegebb évként²⁾ regisztrálták 11,83 °C-os éves középhőmérséklettel.

A hóhullámok növelik az emberi szervezet igénybevételét és az egészségügyi kockázato-

kat, továbbá a fokozott hűtési igény miatt az energiafogyasztást is. 2022-ben a legmagasabb szintű, harmadfokú hőségriasztást összesen 21 nyári napra rendelték el. Emellett hosszabb időre aszály alakult ki, április kivételével a szokásosnál (gyakran jóval) kevesebb csapadék hullott januártól júliusig, valamint októberben. Ez elsősorban a mezőgazdaságot sújtotta, de hatással volt az élelmiszerek fogyasztói árának alakulására, valamint növelte az erdőtüzek veszélyét is. A csapadék egyenlőtlen területi és időbeli eloszlása miatt vilámárvizek is kialakultak.

MEGNÖTT A JELENTŐSEBB ERDŐTÜZEK SZÁMA³⁾

Az erdőtüzek többsége az emberek felelőtlen magatartásából (gondatlan tűzgyújtás, égetés, eldobált cigarettacsikkek stb.), esetenként szándékos gyújtogatásból keletkezik, a tűz terjedését pedig erősíti a kiszáradt növényzet. Az Európai Erdőtűz-információs Rendszer műholdas érzékeléssel és földi szenzorokkal gyűjt információt az erdőtüzekről. Ennek adatai alapján hazánkban 2022-ben a nagyobb, legalább 30 hektár kiterjedésűre becsült erdőtüzek száma (44) és a lángoló terület nagysága (mintegy 7300 hektár) nagyobb volt, mint az előző tíz évben összesen. A két legjelentősebb erdőtűz Tiszafüred, illetve a Pest vármegyei Táborfalva térségében pusztított.

Továbbra sem csökken tartósan az üvegházhatású gázok kibocsátása

A felgyorsult klímaváltozás oka az **üvegházhatású gázok** (elsősorban a szén-dioxid) egyre nagyobb mennyiségének jelenléte a légkörben. Ezek kibocsátása Magyarországon az 1990-es évek közepe óta nagyságrendileg ha-

sonló szinten mozog, csak kismértékben ingadozik. Az Eurostat számítása⁴⁾ alapján a Covid19-járvány okozta gazdasági visszaesés után 2021-ben újra nőtt a kibocsátás, majd 2022. I–III. negyedévben szintén magasabb

¹⁾ Forrás: Meteorológiai Világszervezet.

²⁾ Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat.

³⁾ Forrás: Európai Erdőtűz-információs Rendszer.

⁴⁾ Az adatok nem tartalmazzák a biomasszából származó szén-dioxid kibocsátását.

volt az előző év azonos időszakánál, és megközelítette a 2015–2019 azonos időszaki átlagot.

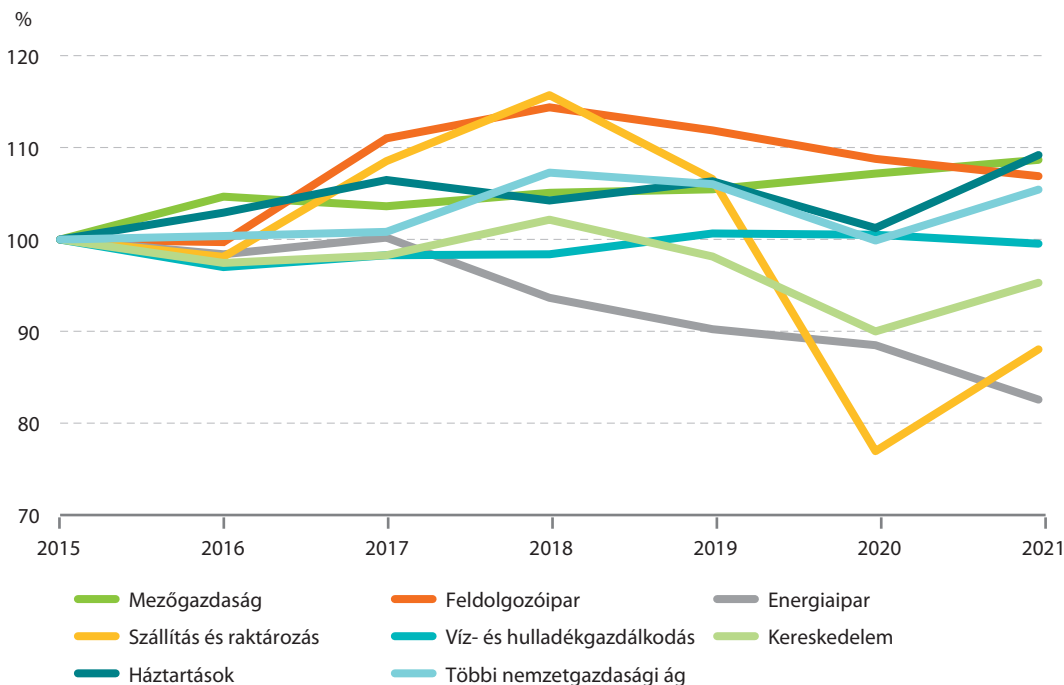
Tendenciájában nézve a kibocsátások többsége a gazdasági ágakból származik, kisebbik része a háztartásokból. Utóbbiak főleg a hűtéssel, a fűtéssel és a gépkocsihasználattal terhelik a környezetet. A gazdasági területekről származó üvegházhatású gázok egyik legfőbb forrása az energiaipar, amelynek szennyezése az Eurostat adatai alapján 17%-kal visszaesett 2015 és 2021 között, elsősorban a fosszilis tüzelőanyagok csökkenő, illetve a megújuló és a nukleáris energia növekvő részesedésével összefüggésben. A mezőgazdaság kibocsátása szinte folyamatosan, a feldolgozóiparé 2018-ig emelkedett az időszak során. 2021-ben a mezőgaz-

daságból származó üvegházhatású gázok mennyisége 8,7%-kal, a feldolgozóiparból származóké 6,9%-kal haladta meg a 2015. évit.

A gazdaság teljesítményével összefüggésben e gázok mennyisége az ezredforduló óta abban a három esztendőben (2009-ben, 2012-ben és 2020-ban) mérséklődött leginkább, amelyekben a nemzetgazdaság bruttó hozzáadott értéke csökkent.

2021-ben a gazdasági ágak üvegházhatásúgáz-kibocsátása 2,7%-kal volt alacsonyabb, mint 2015-ben, de ennél lényegesen nagyobb mértékben, **19%-kal csökkent az egységnyi bruttó hozzáadott érték termelésével⁵⁾ járó szennyezés**, vagyis a termelés ebből a szempontból környezetkímélőbbé vált. A három legtöbb üvegházhatású gázt kibocsátó ág kö-

7.1. ábra A nemzetgazdasági ágak és a háztartások által kibocsátott üvegházhatású gázok mennyisége (2015 = 100,0%)

⁵⁾ 2010. évi összehasonlító áron, euróban számolva.

zül a mezőgazdaságban romlott, a feldolgozóiparban alig változott a hatékonyság, de ezt ellensúlyozta az energiaipar, a bányászat, az építőipar és a kevésbé szennyező szolgáltató ágak többségének (számos területen kiemelkedően) javuló értéke.

Magyarországon a gazdasági ágak és a háztartások esetében az üvegházhatású gázok népességszámra vetített kibocsátása 2015 és 2021 között 5,1–5,5, illetve 1,6–1,7 tonna/fő között mozgott. Uniós viszonylatban ezek az értékek alacsonynak számítanak, a tagországok rangsorában általában a legkedvezőbb harmadba tartoztak – annak ellenére is, hogy hazánkban az uniós átlagnál magasabb az ipar gazdasági súlya. Ebben az ágban a legjelentősebb ugyanis az egységnyi hozzáadott érték termeléssel járó szennyezés. Azon tagállamok között, amelyekben Magyarorszáéhoz hasonló (Ausztria, Bulgária, Finnország, Németország Litvánia, Románia), vagy még jelentősebb (Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia) az ipar részesedése, 2021-ben egyikben sem volt kedvezőbb a mutató értéke. A hazai háztartások által kibocsátott üvegházhatású gázok lakosságarányos mennyisége az uniós rangsor második felébe tartozott a vizsgált években.

2015 és 2020 között az egyéb **légszennyező anyagok kibocsátása szinte folyamatos csökkenést mutatott**. A savasodást okozó gázok – melyek károsítják a talajt, az erdőt és a vízkészletet – levegőbe került mennyisége SO_2 -egyenértékben 243 ezer tonna volt 2020-ban (12%-kal kevesebb, mint 2015-ben). Ezek közé tartoznak a bizonyos időjárási körülmények esetén szmogot okozó

nitrogén-oxidok (NO_x) és a kén-oxidok (SO_x), valamint a természetes vizek fokozott algásodásáért felelős ammónia. Utóbbi forrása főleg a mezőgazdaság, kibocsátott mennyisége nagyságrendileg változatlan 2015 óta. Az ózonelőanyag-szennyezés NMVOC⁶⁾-egyenértékben számítva 302 ezer tonna volt 2020-ban (21%-kal kevesebb, mint 2015-ben). Ezek az anyagok hozzájárulnak a talaj közeli ózon kialakulásához, és komoly egészségügyi problémákat (pl. légzési nehézségeket) okozhatnak, továbbá károsítják az ökoszisztémát és a terményeket. A talaj közeli ózon feldúsulásáért az illékony szerves vegyületek, a metán (CH_4), a szén-monoxid (CO) és a nitrogén-oxidok a felelősek. Az illékony szerves vegyületek forrása túlnyomórészt a vegetáció, illetve a feldolgozóipar és a mezőgazdaság, míg a metáné a hulladékkezelés és a szarvasmarha-állomány. A szén-monoxid elsősorban a háztartási tüzelésből, szállításból kerül a levegőbe.

A 10 és 2,5 mikrométernél kisebb átmérőjű szilárdanyagok (PM_{10} és $\text{PM}_{2,5}$) kibocsátása szintén csökkenő tendenciát mutat, 2020-ban előbbiből 57, utóbbiból 36 ezer tonna került a levegőbe (a 2015. évinél 23, illetve 29%-kal kevesebb). A szálló por légzési problémákat, szív- és tüdőbetegségeket okozhat, a legnagyobb kibocsátók – javarészt a fűtés/hűtés által – a háztartások, amelyek a nagyobb méretű (PM_{10}) szálló por emissziójának 55, a kisebb méretűeknek ($\text{PM}_{2,5}$) 83%-át adták. A nemzetgazdasági ágak közül jellemzően a mezőgazdaság és az építőipar bocsátja ki a legtöbb 10 mikrométernél kisebb szilárdanyagot.

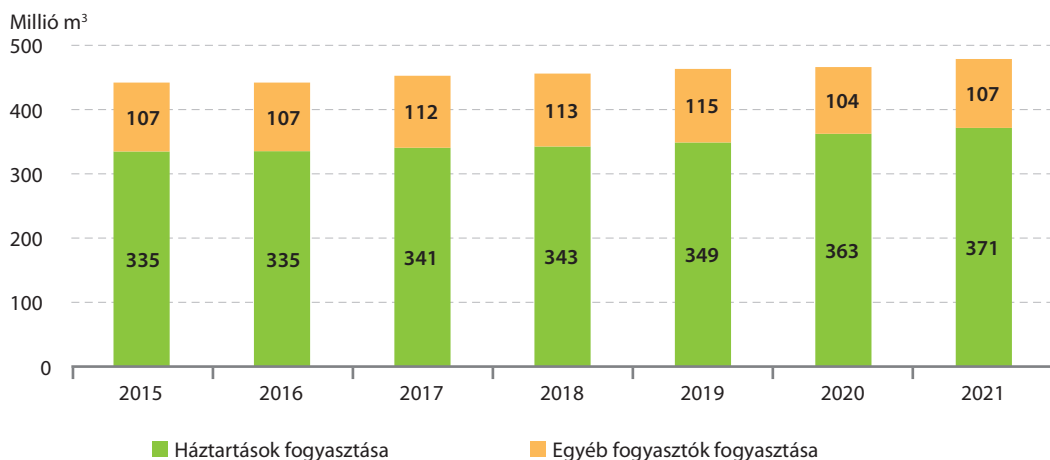
⁶⁾ Non methane volatile organic compound (nem metán illékony szerves vegyületek).

A háztartások vízfogyasztása 2015 óta folyamatosan nő

2021-re már az ország mindegyik települését és a lakások 96%-át bekötötték a közüzemi ivóvízellátásba. A népességfogyás ellenére a háztartások vízfogyasztása 2015 óta folyamatosan nő, 2021-ben 371 millió m³ volt, a 2015. évinél tizedével több. Az egy lakosra jutó éves közüzemi lakossági vízfogyasztás értéke ezalatt 34,0-ról 38,2 m³-re nőtt, miközben a vízdíjak korlátozására tett beavatkozás („rezsicsökkentés”) nem ösztönözte a

takarékoskodást. Az ország különböző térségeit lényegesen eltérő fogyasztási értékek jellemzik, ez a lakossági szokások mellett összefüggésben áll az eltérő költségű víztermelési technológiákkal is. A Balatonnál, a fővárosban és agglomerációjában, valamint az ország északnyugati és dél-alföldi részén található nagyobb számban olyan települések, ahol az átlagnál több vizet használtak fel a háztartások tagjai.

7.2. ábra A háztartások és egyéb fogyasztók részére szolgáltatott vízmennyiség

A vízfogyasztás növekedését a Covid19-járvány erősítette a higiénia- és a több otthon töltött idő miatt, 2020-ban ugyanis az előző évhez viszonyított változás jelentősebb volt, mint a korábbi esztendőben. A nem háztartások részére szolgáltatott vízmennyisége 104 és 115 millió m³ között ingadozott 2015 és 2021 között, de a járvány előtti évekig tendenciájában a vízhasználói csoportok fogyasztása is bővült.

A szárazság következtében 2022 nyarán több (főleg Budapesttől északabbra fekvő) településen olyan mértékű vízhiány alakult ki, hogy ideiglenesen vízkorlátozást kellett bevezetni, és a lakosság ellátását tartálykoszin szállított vízzel biztosították.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ⁷⁾ adatai alapján eredményesek voltak a települések ivóvízminőségének javítását szolgáló programok, 2021-re az arzén-, bór- vagy fluoridkifogásoltsággal érintett települések

⁷⁾ Forrás: Magyarország ivóvízminősége, 2021. c. jelentés.

száma minimálisra (10-re) csökkent, ezek az Alföld déli részén találhatók. Az ammónium előfordulása az ivóvízben (elsősorban az Alföld és a Dunántúl egyes középső és déli részein) geológiai eredetű, nem emberi tevékenységből származik. Jellemzően a nagy ammóniumkoncentrációjú nyersvizekből keletkezik nitrit, amely évről évre egyre kevesebb település ivóvizének minőségét rontja. A szennyvíz eredetű szennyezést jelző *E. coli* baktérium elterjedése viszont minden évben egyre több problémát okoz az üzemeltetőknek, mert az elöregedett és leromlott állapotú csőhálózatban, valamint a hálózatban hosszabb ideig tartózkodó vízben könnyen elszaporodhat. Nehézfém-szennyezés a víz-bázisokon jellemzően nincs.

A közüzemi szennyvízgyűjtő hálózat egyre több helyen érhető el, 2021 során 31-gyel bővült a szolgáltatással ellátott te-

lepülések száma (többségében a Dunántúlon). Az év végére a települések több mint kétharmadáról, a lakásállomány 84%-ából lehetett közcsatornán elvezetni a szennyvizet. 2015-höz képest további 150 településen, 302 ezer lakást kötöttek a hálózatra. A másodlagos közműöllő (a közműves vízellátásba és csatornahálózatba bekötött lakások arányának különbsége) tovább záródott, 2015-ben 16, 2021-ben már csak 12 százalékpont volt.

A közüzemi csatornákon összegyűjtött szennyvíz 2,1%-át vezették el tisztítatlanul a befogadókba 2021-ben, ennek több mint kilenc-tizede a fővárosból származott. A tisztítótelepeken kezelt mennyiség túlnyomó része nemcsak biológiai (II. fokozatú) tisztításon, hanem a nitrogén és a foszfor eltávolítását szolgáló III. tisztítási fokozaton is átesett.

Több mint 5100 termelő folytatott ökológiai gazdálkodást

Az ökológiai gazdálkodás uniós jogszabályok által meghatározott termelési módszer, célja a környezettudatos, fenntartható növénytermesztés és állattenyésztés elősegítése. E gazdálkodási formát 2022-től megújult támogatási rendszer és cselekvési terv⁸⁾ segíti, utóbbi a 2027-ig tartó időszak kiemelt feladatának tekinti, hogy rendszerszinten összehangolják az ökológiai gazdálkodást támogató eszközöket, az oktatást és a kutatás-fejlesztést, az ökológiai művelés speciális gépesítettségi igényének kielégítését, valamint, hogy további ösztönző eszközökkel növeljék a belföldi kínálatot és keresletet a biogazdálkodással előállított termékekre.

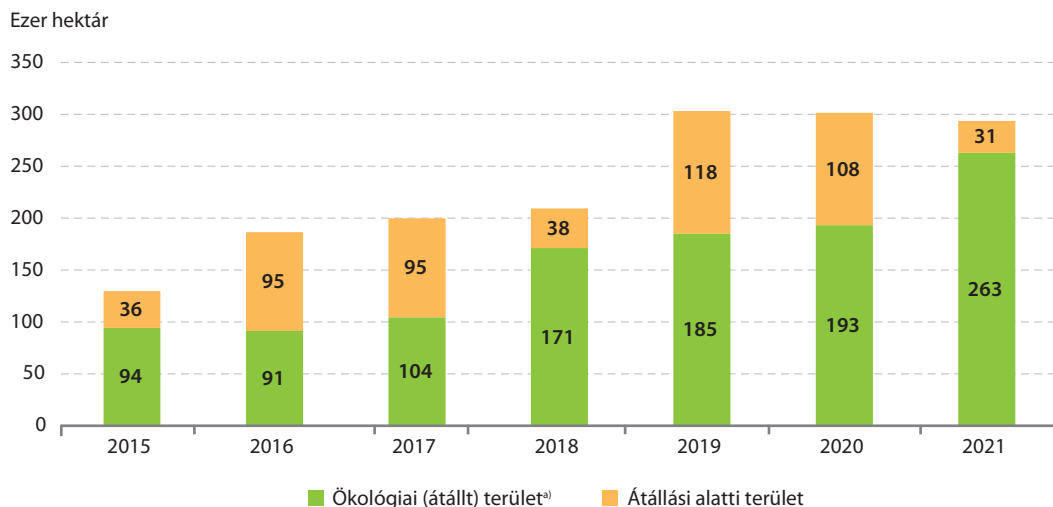
Az előző két támogatási program ciklusának kezdetét jelentő években, 2016-ban és 2019-ben jelentősen nőtt e mezőgazdasági tevékenység vonzereje, és 2021-re már **több mint 5100 termelő 294 ezer hektáron foglalkozott ökológiai gazdálkodással.**⁹⁾ A termelők száma lényegében megegyezett az előző évivel, az érintett terület kiterjedése némileg (2,6%-kal) csökkent.

Hazánkban nőtt a legnagyobb mértékben 2015 és 2020 között a biogazdálkodásba bevont terület aránya az unióban, ennek ellenére a mutató értéke (6,0%) 2020-ban elmaradt az uniós átlagtól (9,1%).

⁸⁾ Forrás: Nemzeti Cselekvési Terv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért.

⁹⁾ Forrás: Nemzeti Cselekvési Terv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért.

7.3. ábra Az ökológiai gazdálkodásba bevont területek nagysága

^{a)} Ökológiai területnek az nevezhető, ami már átasett néhány éves átállási perióduson.

2021-ben Magyarországon a biogazdálkodásba bevont mezőgazdasági terület hat-tizede rét, legelő volt, a szántóföldi növények (főleg gabonafélék és zöldségek) 31, az ültetvények (szőlő, gyümölcs, egyéb évelők) 4,7%-ot foglaltak el. Ökológiai gazdálkodásban mindegyik főbb haszonállatból többet tartottak 2021-ben, mint egy évvel korábban. Az ökológiai állattenyésztés súlya változatlanul alacsony, a teljes állományon belül a szarvasmarháké a legmagasabb érték (3,1%).

Az ökológiai gazdálkodásból származó mezőgazdasági termékek feldolgozásával közel 500 vállalkozás foglalkozott 2021-ben, számuk 2015-höz és 2020-hoz képest is csökkent. A legtöbb, közel 200 vállalkozás

zöldségek és gyümölcsök feldolgozását végezte, az organikus eredetű italok és borok készítésével pedig közel 60 vállalkozás foglalkozott.

7.1. tábla Ökológiai gazdálkodás keretein belül tartott állatállomány

(ezer darab)

Állat	2010	2020	2021
Szarvasmarhafélék	32,4	26,1	27,8
Sertés	5,4	3,5	4,4
Juh	9,5	8,5	9,2
Kecske	1,7	0,6	0,7
Baromfi	111,5	95,3	125,4

Új lendületet vett az erdőtelepítés

A 2020/2021-es tenyészeti évben több mint 7200 hektáron telepítettek erdőt az ország területén, ez az érték többszöröse az előző esztendőkre jellemzőknek, és a legmagasabb 2007/2008 óta.¹⁰⁾ A korábbi évekhez hasonlóan Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében telepítették a legtöbb erdőt, illetve végeztek legnagyobb területen fásítást, a kitermelt fa mennyisége is itt az egyik legjelentősebb. Emellett 21 ezer hektáron történt erdőfelújítás az országban, 2010 és 2021 között 274 ezer hektárnyi erdőterület újult meg. 2021 végén hazánk területének kicsit több mint ötödét foglalta el erdőgazdálkodási célú terület, az erdőterület 1 millió 948 ezer hektár volt, 26 ezer hektárral nagyobb, mint 2010-ben.

Az ország erdeinek faállománya a sajátos klimatikus, domborzati, talajtani és vízrajzi adottságok következtében rendkívül változatos. 2021-ben a faállománnyal borított erdőterület kilenczetedét lomblevelű, egytizedét tűlevelű fafajok alkották. A lomblevelűek területe jellemzően növekszik, a tűlevelűeké visszaszorul: 2010 és 2021 között előbbieké 48 ezer hektárral több, utóbbiaké 34 ezer hektárral kevesebb lett. 2021-ben a nem őshonos akác uralta az erdőterület közel negyedét. Az őshonos fajok közül a tölgy, a cser, a bükk és a gyertyán együttesen az összes erdőterület 44%-át tette ki. (Az általuk elfoglalt terület csaknem felét

tölgyes borította.) A tűlevelűek közül az erdeifenyő a legelterjedtebb.

Az erdők egészségi állapotának árthatnak a külső természeti tényezők (aszály, fagy, jég, szél), az élővilág, valamint az emberi beavatkozások közvetett károsító hatásai (például a téli etetéssel, nem őshonos fajok be telepítésével mesterségesen magasan tartott vadlétszám). 2016 óta az erdők legfeljebb harmada tünetmentes a levélvesztés alapján, 2021-ben 23%-uk kapott ilyen minősítést.¹¹⁾ A gyengén vagy közepesen károsodott erdők együttes aránya (67%) magasabb volt, mint 2010-től kezdve bármelyik évben. A fák 8,8%-a erősen károsodottnak, 1,8%-a elhaltak számított.

Az erdőgazdálkodási célú területek többsége (56%-a) gazdasági rendeltetésű, de tendenciájában lassan csökken az arányuk, míg a védelmi rendeltetésűeké (37%) emelkedik. 2021-ben 7,5 millió m³ fát termeltek ki Magyarországon, ez a mennyiség hasonló volt a 2010–2019 időszak átlagához (2020-ban a járványhullámok idején leálló munkálatok miatt átmenetileg csökkent a termelés). A fakitermelési arány 58% volt 2021-ben, vagyis az évi folyónövedék jelentősen felülmúlta a kivágott fa mennyiségét. A kitermelt faanyag meghatározó részét az akác adta, majd a nemesnyár, a fenyő következett, egyenként 1 millió m³ fölötti mennyiséggel.

¹⁰⁾ Forrás: Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály.

¹¹⁾ Forrás: Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály, Erdészeti Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE).

A szarvasok állománya tovább nőtt, a vaddisznóké tovább csökkent

A nagyvadak közül 2022 tavaszára a dámszarvas állománya 41%-kal nőtt 2010-hez képest, a gímszarvasé 32, az őzé 3,4%-kal. Ezzel szemben 45%-kal kevesebb vaddisznó élt az országban, amelynek populációját az afrikai sertéspestis is gyéríti 2018 óta, jöllehet, 2022-ben jóval kevesebb (közel 700) elhullott vagy kilőtt állatnál mutatták ki a betegséget,¹²⁾ mint az előző években, amikor több ezer ilyen példányt találtak. Az apróvadak életfeltételei romlottak. A mezei nyulak és a fácánok becsült száma 7,6, illetve 24%-kal elmaradt a 2010. évitől. A hazai vadállomány vadászható fajait a vadgazdálkodás mennyiségileg és minőségileg is szabályozza. A 2021/2022-es vadászati évben gím- és dámszarvasból, vaddisznóból, mezei nyulból és fácánból többet

lőttek ki a megelőző öt év átlagánál, őzből kevesebbet.

7.2. tábla **Vadgazdálkodás**

(ezer darab)

Állat	Vadállomány			Kilőtt vadak száma, 2021/2022-es vadászati év
	2010	2021	2022	
Gímszarvas	93	118	122	76
Dámszarvas	30	40	42	19
Őz	367	374	379	112
Vaddisznó	107	65	59	161
Mezei nyúl	539	484	498	97
Fácán	762	614	582	430

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár.

Nő az elkülönítetten gyűjtött hulladék aránya

A települési hulladék mennyisége 2015-től 2019-ig évi 3,7–3,8 millió tonna között mozgott, majd 2020-ban 3,9, 2021-ben pedig 4,0 millió tonna fölé emelkedett. Az elkülönítetten gyűjtött hulladék összes mennyiségén belüli aránya ugyanakkor folyamatosan nő, 2021-ben elérte a 38%-ot. A települési hulladék kezelését 2017-ig ked-

vező tendencia jellemezte, a lerakott mennyiség részaránya folyamatosan csökkent, azóta viszont ismét magasabb a legkevésbé környezetbarát módszer aránya. 2021-ben a kezelt hulladékmennyiség több mint felét ártalmatlanították így. Az anyagában hasznosított hulladék aránya 35, az energetikailag hasznosítotté 12% volt.

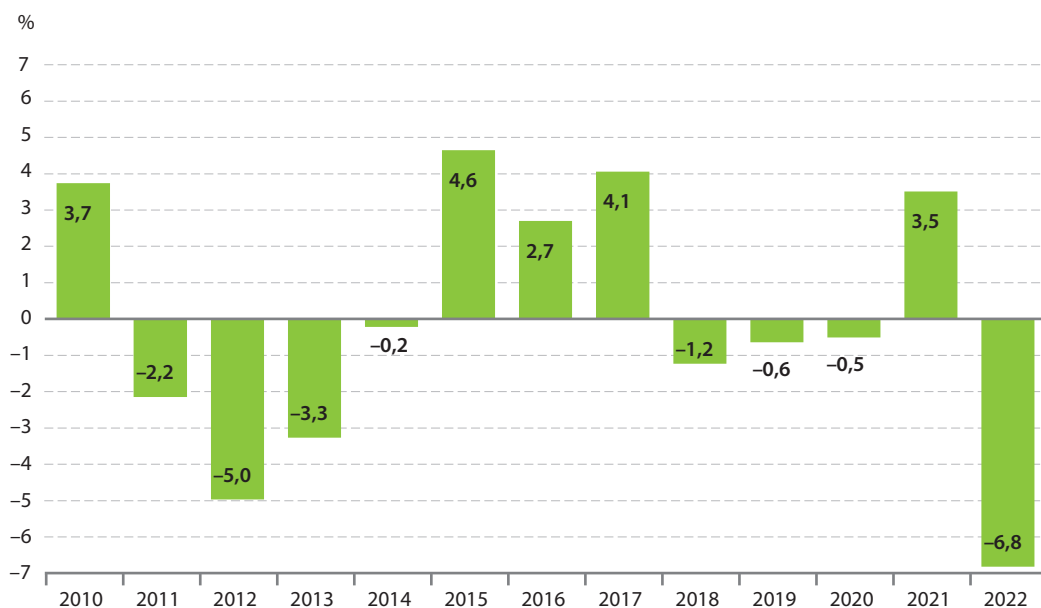
¹²⁾ Forrás: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.

ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az ország energiafelhasználása 2010 után hullámzóan alakult: a 2011 és 2013 közötti visszaesés után 2014-ben lényegében stagnált, ezt követően három éven

át változó mértékben emelkedett, majd **2018 és 2022 között egy év (2021) kivételével mérséklődött.**

7.4. ábra Magyarország teljes energiafelhasználásának változása az előző évhez képest

2020-ban a Covid19-járvány folytán kialakult helyzet (például a kisebb járműforgalom és a tavaszi üzemleállások) miatt energiafelhasználásunk áprilistól augusztusig öt egymást követő hónapban csökkent az előző év azonos hónapjához képest. A legnagyobb mértékű (11%-os) visszaesés áprilisban volt, amikor sok üzemben – köztük a magyar ipar meghatározó gyáraiban – átmenetileg teljesen leállították a termelést.

2021-ben a járványhelyzet már kevésbé fogta vissza a gazdasági teljesítményt, mindössze három hónap (január, szeptember, november) energiafogyasztása maradt

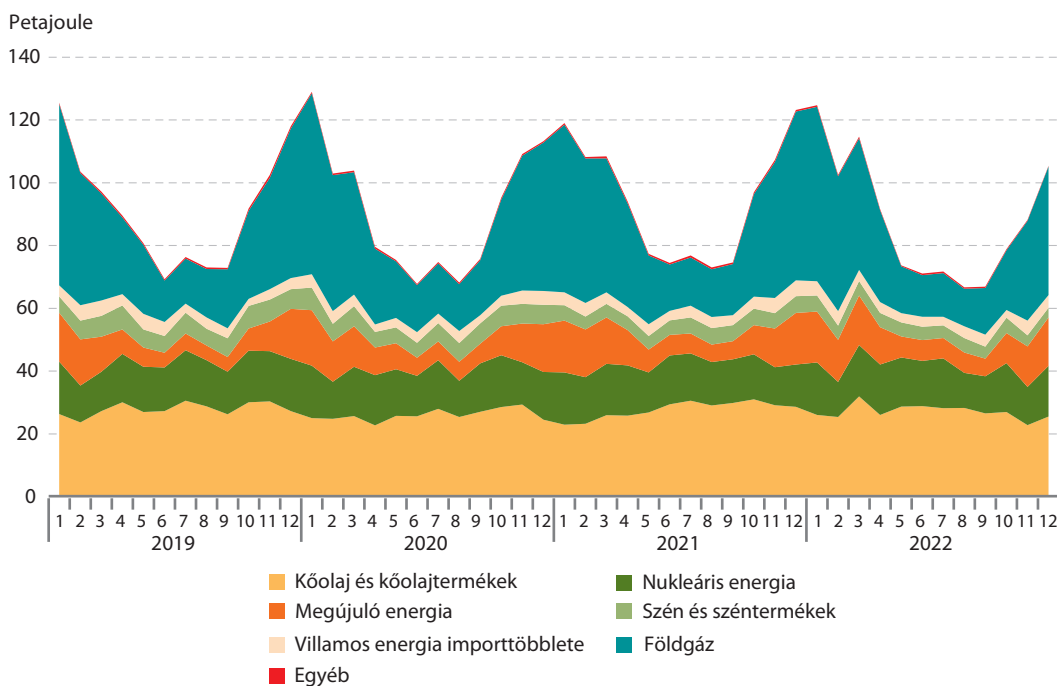
el az egy évvel korábbtól. A 2020-as lezárások okozta gazdasági mélypont után egy évvel, áprilisban bővült leginkább (18%-kal) energiafelhasználásunk. A hazai gazdaság szereplői 2021-ben az előző évinél 3,5%-kal több, összesen 1133 petajoule (PJ) energiát használtak fel.

2022-ben a (világ)gazdasági folyamatok, az energiahordozók árának alakulása, a rezsisökkentés átalakítása, valamint az egyes hónapok időjárásának függvényében energiafelhasználásunk változatosan alakult. Januárban és márciusban – részben az egy évvel korábbinál hidegebb időjárás követ-

keztében – nőtt, a többi hónapban csökkent az energiaigény. A primerenergia-felhasználás októberben és novemberben egyaránt majdnem ötödével esett vissza, ami az utóbbi öt év legjelentősebb csökkenése. Ennek következtében összességében a **2021. évinél 6,8%-kal kevesebb, 1056 PJ energiát hasz-**

náltunk el, ami a 2010-es évtized közepe óta a legalacsonyabb fogyasztást jelenti.¹³⁾ Ebben a szokásosnál enyhébb ősz és december mellett a földgáz- és a villamosenergia-árakra vonatkozó hatósági árszabályozás módosítása miatti tudatosabb fogyasztás is szerepet játszott.

7.5. ábra A nemzetgazdaság primerenergia-felhasználása energiahordozók szerint havonta

A gazdasági teljesítmény változását figyelembe véve a 2021. évi 3,4% után 2022-ben 11%-kal csökkent az egységnyi GDP előállításához szükséges energia mennyisége. 2021-ben az energiafelhasználás növekedése elmaradt a gazdasági bővülés ütemétől, 2022-ben pedig energiafelhasználásunk visszaesése ellenére nőtt a gazdaság teljesítménye.

2021-ben **egységnyi – folyó áron számított – GDP termeléséhez az uniós átlagnál**

76%-kal **több** – bruttó, belföldi fogyasztásra rendelkezésre álló – **energiát kellett felhasználni**. Ezt megelőzően, 2010 és 2020 között a mutató értéke 71 és 84% között ingadozott. Mindössze öt országban (Bulgária, Málta, Észtország, Csehország, Lengyelország) volt a hazánknál kedvezőlembb a mutató értéke, ezeken kívül Ciprus kivételével az összes többi, 2004-ben vagy azután csatlakozott tagállam is elmaradt energiahatékonyság terén a közösségi átlag-

¹³⁾ Primer belföldi felhasználás (a végső felhasználás energiamennyisége az átalakítási és a hálózati veszteséggel, valamint az energiaszektor saját fogyasztásával együtt).

tól. A nemzetközi összehasonlításoknál azonban tekintettel kell lenni arra, hogy az energiaintenzitás csak korlátozottan alkalmas az energiafelhasználás hatékonyságának mé-

résére, hiszen nagymértékben befolyásolják a földrajzi adottságok, a gazdaság szerkezete, fejlettsége és a felhasznált energiaforrások összetétele is.

Kevesebb villamos áramot termeltünk

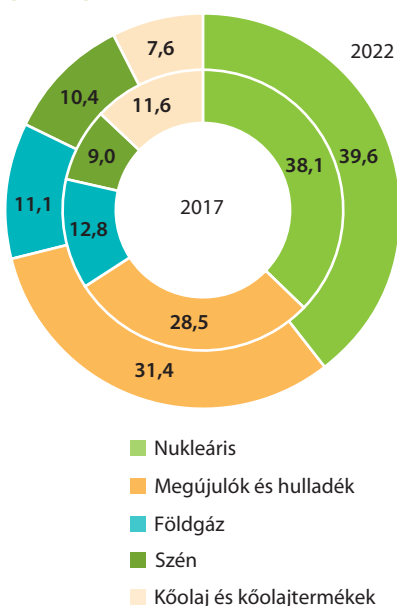
A hazai termelésből származó energia mennyisége 2017 óta folyamatosan csökken. 2022-ben az alapenergia-hordozókból a megelőző évinél 0,9%-kal kevesebb, 437 PJ energiát állítottunk elő. Energiatermelésünk négytizedét nukleáris energia biztosította, az atomerőműben létrehozott villamos és hőenergia mennyisége energiaértékben kifejezve az előző évi (0,5%-os) mérséklődés után további 1,1%-kal csökkent.

A termelés mintegy háromtizedét adó fosszilis energiahordozók közül a kőolaj kitermelése – hőegyenértékben kifejezve – 1,4%-kal csökkent, a szén (a 2021-es, mindenkori mélypont után) 2,1%-kal nőtt, a földgáz lényegében nem változott az előző évhez viszonyítva. **A megújuló energiaforrásokból és hulladékokból 1,4%-kal kevesebb energia keletkezett,** részesedésük a termelésben 31%-ra csökkent.

Magyarország villamosenergia-termelése 2015 és 2021 között – a 2018. évi mérséklődés kivételével – emelkedett, a 2021-ben előállított 36 milliárd kWh villamos energia 2010 óta a legtöbb volt. **2022-ben a termelés öt hónap kivételével és az év egészében is elmaradt a 2021. évitől,** összességében 2,0%-kal, 35 milliárd kWh-ra csökkent.

Áramtermelésünk 45%-át a paksi atomerőmű biztosította, további 24%-át földgázból, 8,6%-át szénből állítottuk elő. Az atomerőművi termeléssel és a szén elégetésével nyert áram mennyisége egyaránt 1–2% körüli mértékben csökkent. Villamosenergia-

7.6. ábra Alapenergia-hordozókból előállított energia megoszlása, %

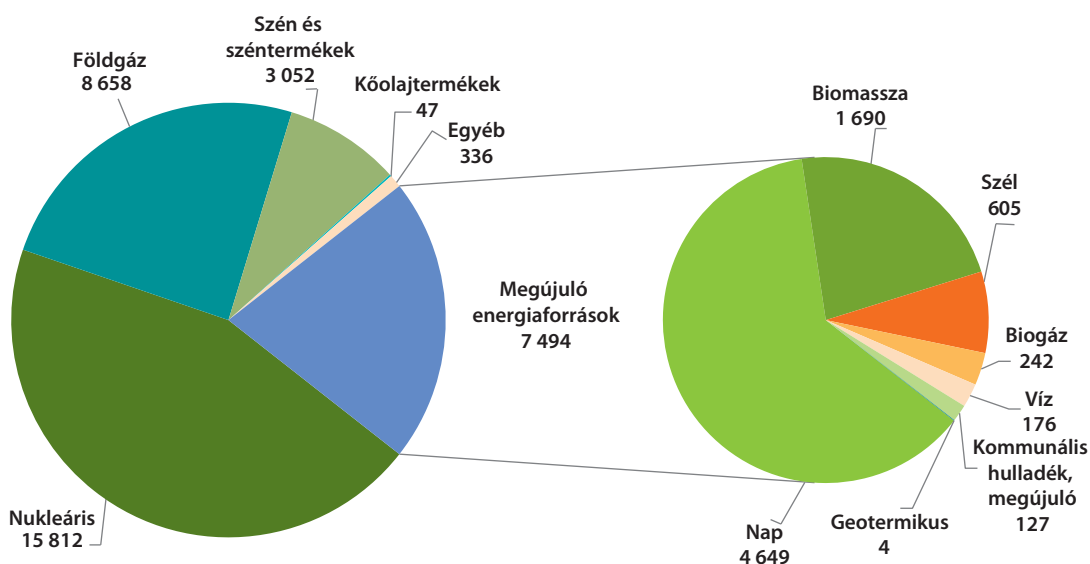
termelésünk csökkenése elsősorban a földgáz felhasználásának visszaszorulásával magyarázható, az így előállított villamos energia mennyisége február és március kivételével valamennyi hónapban elmaradt az egy évvel korábbitól. Az éves szinten mintegy 8%-os csökkenéshez döntő módon járult hozzá az október–decemberi időszak, amely hónapokban mintegy ötödével esett vissza a termelés.

Hazánk megújuló alapú villamosenergia-termelése 2013 óta folyamatosan bővül, 2022-ben rekordszintre, 7,5 milliárd kWh-ra emelkedett, ezzel áramtermelésünk ötödét

biztosította. A zöldáramtermelés elsődleges forrása a napenergia hasznosítása volt. A napelemekkel előállított áram mennyisége nőtt a legdinamikusabban, 2010-ben még mindössze 850 ezer kWh volt, 2019-ben először haladta meg az 1 milliárd kWh-t, majd 2022-re 4,6 milliárd kWh-ra emelkedett. A többi megújuló energiaforrás hasznosítása csökkent, a biomassza és a szél kivételével 10% feletti mértékben esett vissza 2022-ben.

A hazai áramtermelés nem tudja kielégíteni a belföldi szükségletet, ezért a behozatal jelentősége egyre inkább nőtt a villamosenergia-mérlegben. A nettó import 1991 és 2012 között végig 10 milliárd kWh alatt maradt, azóta 12–14 milliárd kWh között változott. 2022-ben villamosenergia-importunk – az áramexport behozatalnál jelentősebb növekedése miatt – a 2021. évi 13 milliárd kWh-nál kisebb mértékben, 12 milliárd kWh-val haladta meg az exportot.

7.7. ábra A villamosenergia-termelés adatai, 2022, millió kWh

Energiainport-függőségünk csökkent

A 2019. évi, kiugróan magas értékek¹⁴⁾ után a következő három évben jelentősen visszaesett az energiahordozók PJ-ban kifejezett külkereskedelmi forgalma. 2022-ben hazánk energiainportja (891 PJ) 8,8, az export (212 PJ) 2,5%-kal múlta felül az egy évvel ko-

rábit, de a 2019-esnek alig háromnegyede, illetve fele volt. Az import kilenctizedét kitevő fosszilis energiahordozók közül a szén és széntermékek, valamint a kőolaj és kőolajtermékek behozatala 30, illetve 3,1%-kal kevesebb lett, miközben a földgázé 31%-kal

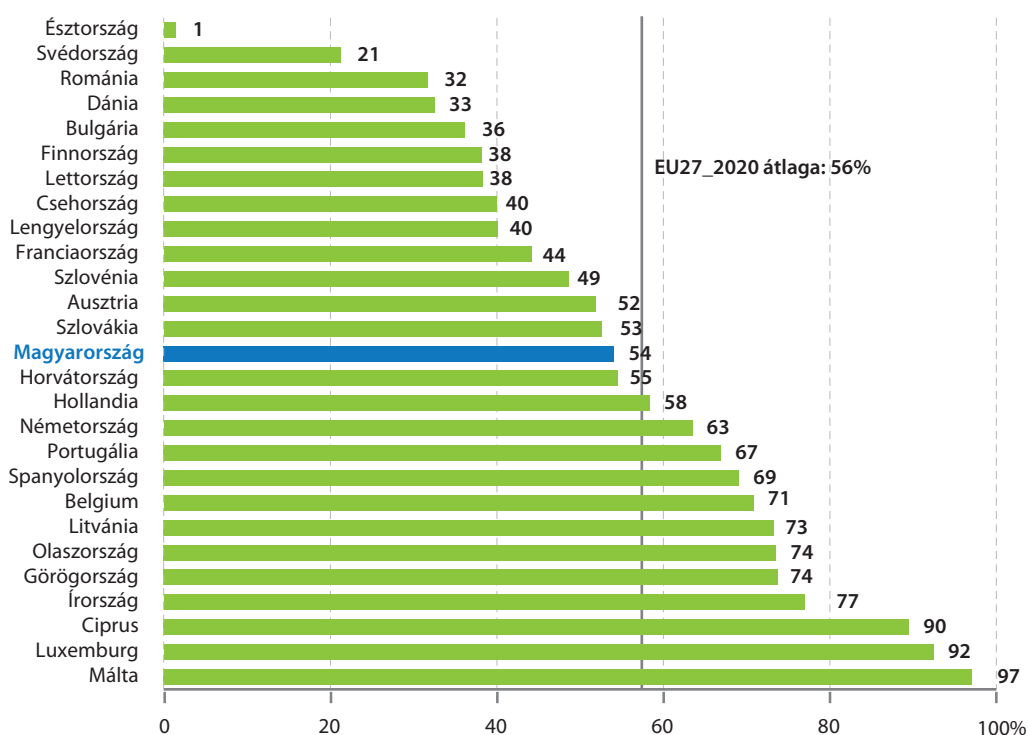
¹⁴⁾ A behozatal 2019. évi emelkedésekor az importtöbblet egy része készletezésre került. Akkor a földgáz készletbővülése (109 PJ) az éves átlagos szükségletünk háromtizedének felelt meg, és a következő két évben felhasználtuk.

bővült. A szén és széntermékek, valamint a kőolaj és kőolajtermékek kivitele elmaradt az egy évvel korábitól, miközben a földgázexport jelentősen nőtt.

Magyarország energiaimport-függősége¹⁵⁾ a 2010-es években 50 és 70% között mozgott, a legalacsonyabb arányt a 2011 és 2013 közötti időszakban (mindhárom évben 50%), a legmagasabbat (70%) 2019-ben érte el. Az energiaimport-függőség évenkénti ingadozása többek között a tárolókapacitások

változásával és a készletezés ütemezésével is összefüggésben áll. A felhalmozás és a felhasználás időzítését az energiahordozók világpiacon árá, a beszerzési lehetőségek és az időjárási körülmények alakulása is befolyásolja. **2021-ben hazánk energiafüggősége (54%) az uniós átlagnál (56%) kissé kedvezőbb volt.** A visegrádi országok közül Szlovákia energiaimport-függősége hazánkéhoz hasonló, Csehországé és Lengyelországé számottevően alacsonyabb volt.

7.8. ábra **Az uniós tagországok energiaimport-függősége, 2021**

¹⁵⁾ Az energiaimport-függőség százalékosan kifejezett mutatója azt ismerteti, hogy egy ország milyen mértékben szorul importenergiára a hazai energiaigények teljesítése érdekében. A jelzőszámot a nettó import (összes import és összes export különbsége) és a készletváltozással korrigált bruttó belföldi primerenergia-felhasználás hányadosaként határozzuk meg.

A háztartások, a közlekedés és az ipar energiaigénye egyaránt bővült

2021-ben az erőművek saját energiafelhasználása, valamint az átalakítási és a hálózati veszteség figyelembevételével 892 PJ energia állt a gazdaság és a háztartások rendelkezésére. A Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal adatai szerint **Magyarországon a végső (közvetlen) energia legnagyobb felhasználója a lakosság.** Fogyasztásuk a hazai energiaigény 34%-át adta 2020 után 2021-ben is.¹⁶⁾ **A lakosság évenkénti energiafogyasztása** elsősorban a téli időjárás függvényében változik. A háztartások energiafelhasználása a 2010-es évtized első felében folyamatosan csökkent, 2015-től három éven át évente mérséklődő ütemben nőtt, majd két év csökkenés után **2020-ban és 2021-ben egyaránt nőtt.** 2021-ben a lakosság 268 PJ energiát fogyasztott el, az egy évvel korábbinál 7,3%-kal többet. A háztartások a rendelkezésükre álló energia 73%-át fűtésre, illetve hűtésre, 12%-át használati meleg víz előállítására, 10%-át világításra és elektromos készülékek használatára, a fennmaradó 4,8%-át főzésre fordították.

A motorizáció fejlődése és a szállítási teljesítmény fokozódása következtében **a közlekedés** a második legnagyobb energiafogyasztóvá vált. A szektor **energiaigénye 2021-ben** (204 PJ) **az előző évi 12%-os visszaesés után** 9,8%-kal **bővült**, így a rendelkezésre álló energia 26%-át használta fel (szemben az előző évi 25%-kal). A közlekedésben igénybe vett energia döntő hányada (97%-a) a közúti áru- és személyszállítás szükségletét fedezte, amelynek energiafogyasztása

2021-ben az egy évvel korábbinál jelentősen, 11%-kal több volt. A jóval kisebb arányt, alig 2,7%-ot képviselő vasút energiafogyasztása kissé (0,6%-kal) emelkedett. Az energiaipart nem, de az építőipart magában foglaló ipar az energia 25%-át (198 PJ) használta fel. 2020-ban az ipar és a közlekedés energiafelhasználáson belüli aránya lényegében meg egyezett, míg 2015–2019 között és 2021-ben utóbbi aránya 1,1–3,3, illetve 0,7 százalékponttal magasabb volt. 2021-ben **az ipar teljes energiafelhasználása – az előző évi mérséklődés után – 7,1%-kal bővült** 2020-hoz képest. Ipari energiafogyasztásunk 26%-a a vegyipar és gyógyszergyártás együttes tevékenységéhez kötődött (miközben az ágazat felhasználása 4,7%-kal bővült). Ezenkívül jelentős még az élelmiszer- és az építőanyagipar, valamint a gépgyártás energiaszükséglete is, ezek az ágazatok rendre 15, 12, illetve 11%-kal részesedtek a szektor fogyasztásából. Mindhárom ipari alág energiafelhasználása nőtt, legnagyobb mértékben (13%-kal) a gépgyártásé. A járműgyártás, a papír- és nyomdaipar, az építőipar, illetve a fajlagosan nagy energiaigényű vas- és acélgégyártás külön-külön az ipari végső felhasználásra rendelkezésre álló energia 4–7%-át fogyasztotta el. 2021-ben a kereskedelem és a közszolgáltatások együtt 11, a mezőgazdaság 3,5%-kal részesedett az energiafogyasztásból, előbbi felhasználása 3,8%-kal nőtt, utóbbié 5,3%-kal mérséklődött 2020-hoz viszonyítva.

Az energiahordozók nem energetikai felhasználása¹⁷⁾ az előző évinél 8,3%-kal többet, 104 PJ-t tett ki.

¹⁶⁾ Az energiahordozók nem energetikai célú felhasználása nélkül számított arány.

¹⁷⁾ Ide tartozik például a kőolaj lepárlásával nyert bitumen és kenőolaj, továbbá a földgáz műtrágya- és műanyaggyártási alapanyagként való felhasználása.

Nőtt a megújuló energiaforrások felhasználási aránya

A környezetbarát energiahordozók növekvő felhasználása révén csökken a fosszilis energiahordozóktól való függés, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátása. Az Európai Unió Európa 2020 stratégiája éghajlatváltozás és fenntartható energiazdálkodás célkitűzésének keretében a megújuló energiaforrások energiafelhasználáson belüli arányát közösségi szinten 2020-ra legalább 20%-ra kellett emelni. Az uniós stratégiában a közösség egészére megfogalmazott elvárás sikerült teljesíteni, 22,0%-ra emelkedett a megújulók hasznosítási aránya. 2021-ben megtört az évtizedek óta tartó kedvező tendencia, 21,8%-ra mérséklődött a megújulók hasznosítása, valamint így 15 helyett már csak 13 tagállamban volt 20% feletti az arány.

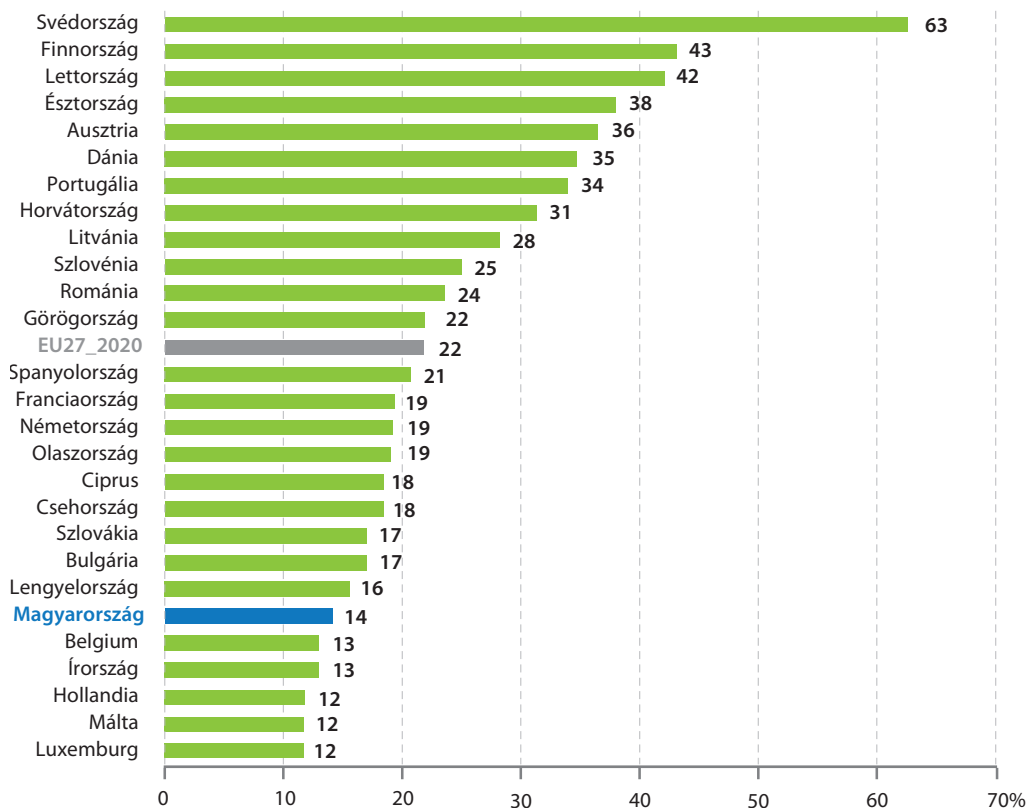
A jelenleg hatályos megújulóenergia-irányelv új, kötelező érvényű, legalább 32%-os megújulóenergia-célt határozott meg az EU számára 2030-ra, amely követelménynek hét tagállam (Svédország, Finnország, Lettország, Észtország, Ausztria, Dánia és Portugália) már 2021-ben megfelelt.

Magyarországon a megújuló forrásokból származó energia fogyasztáson belüli aránya 2013-ban 16,2%-ra nőtt, ezt követően 2018-ban 12,5%-ra mérséklődött, majd azóta ismét bővült. A zöldenergia időszakos visszaszorulásában szerepet játszott a kőolaj és kőolajtermékek iránti igény növekedése.

2021-ben hazánkban a megújuló energia energiafelhasználáson belüli, 14,1%-os részesedése az uniós átlagnál 7,7 százalékponttal alacsonyabb volt.

A tagállamok közül – ehhez az igen kedvező természeti adottságokkal rendelkező – Svédországban a legmagasabb a megújuló energia részesedése, ahol a teljes felhasználás 63%-a származott ilyen forrásból. Svédországot Finnország és Lettország követte 43, illetve 42%-os aránnyal. A visegrádi országcsoporthoz többi tagja a magyarországinál nagyobb (Lengyelország 16, Szlovákia 17, Csehország 18%-os) arányban fedezte energiaszükségletét újratermelő forrásokból. Megújuló energiaforrásaink döntő többsége biológiai, azon belül is alapvetően növényi eredetű, amelyből elsősorban hő- és villamos energiát, másodsorban bioüzemanyagokat állítunk elő. Hazánkban 2021-ben a fűtés és a hűtés során felhasznált energia 18, a villamosenergia-fogyasztás 14, a közlekedés szükségleteinek 6,2%-át megújuló források biztosították. Előbbi kettő aránya nagyobb, utóbbié kisebb mértékben elmaradt az uniós átlagtól (23, 38 és 9,1%). A V4-országok mutatóihoz képest is kedvezőtlenül alakult a helyzetünk, kivéve a szállítás zöldenergia-felhasználásának arányát, amely magasabb volt, mint Lengyelországban.

7.9. ábra A megújuló energiaforrások részesedése a teljes energiafelhasználásból az uniós tagországokban, 2021

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. Makrogazdasági környezet

VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK	16
1.1. ábra: A világgazdaság teljesítményének változása.....	16
1.2. ábra: A GDP volumenváltozása	17
1.3. ábra: A GDP volumenváltozása az uniós tagországokban, 2022	18
A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE	19
1.4. ábra: A GDP volumenváltozása	19
1.5. ábra: A szomszédos és a visegrádi tagállamok gazdasági fejlettsége	20
1.6. ábra: A bruttó hozzáadott érték volumenváltozása a nemzetgazdasági ágakban, ágcsoportokban, 2022	21
1.7. ábra: A reálkereset változása és a háztartások hazai fogyasztási kiadásának volumenváltozása termékcsoportok szerint negyedévente.....	24
1.8. ábra: A nemzetgazdasági beruházás volumenváltozásához való hozzájárulás gazdálkodási forma szerint	25
1.9. ábra: A jegybanki alapkamat alakulása	26
1.10. ábra: A nemzetgazdasági beruházás volumenváltozásához való hozzájárulás a legjelentősebb nemzetgazdasági ágak szerint	28
1.11. ábra: A beruházások egy lakosra jutó értéke az országos százalékában vármegyénként, 2021	30
1.12. ábra: A szellemi tulajdont képező termékek beruházási értékének aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül néhány uniós tagországban és az EU-ban	30
1.13. ábra: A szellemi tulajdont képező termékek beruházási értékének aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül nemzetgazdasági áganként	31
1.14. ábra: Az árak havi változása	32
1.15. ábra: A harmonizált fogyasztóiár-index változása az uniós tagországokban, 2022.....	33
1.16. ábra: A fogyasztói árak változása kiadási főcsoportonként, 2022	33
1.17. ábra: Az árak havi változása	34
1.18. ábra: A 10 legnagyobb mértékben dráguló élelmiszer éves árváltozása	36
1.19. ábra: Az árak havi változása a kenyértermékpályán	36
1.20. ábra: Az árak havi változása a baromfi-hús-termékpályán	37
1.21. ábra: A termelői árak változása az építőipar egészében és néhány épitményalcsoportban 2010-hez képest	39
1.22. ábra: A szolgáltatási kibocsátási árak változása néhány szolgáltatási területen	40
1.23. ábra: A szolgáltatási kibocsátási árak változása.....	40
KÜLKERESKEDELEM	41
1.24. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege és a forgalom volumenváltozása.....	41
1.25. ábra: Az egyenleg alakulása a főbb országcsoportok szerint.....	45

1.26. ábra: Éves átlagos devizaárfolyamok alakulása	49
1.27. ábra: A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom többlete és a forgalom értékváltozása	50
1.28. ábra: A külkereskedelmi forgalom értéke	53
A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA	54
1.29. ábra: Az év folyamán újonnan alakult vállalkozások aránya az összesből, december 31.	54
1.30. ábra: A megszűnt egyéni vállalkozások száma adózási forma szerint.....	55
1.31. ábra: Felszámolási eljárás alá került gazdasági szervezetek száma	56
1.32. ábra: A valódi új vállalkozások túlélési aránya	57
1.33. ábra: A gyorsan növekvő vállalkozások nemzetgazdasági áganként, 2021	57
1.34. ábra: A kkv-k részesedése a vállalkozások főbb mutatóiból	59
1.35. ábra: A kkv-k fő tevékenység szerinti részesedése a foglalkoztatottak számából, 2021	60
1.36. ábra: A kkv-k fő tevékenység szerinti részesedése a bruttó hozzáadott értékéből, 2021	60
1.37. ábra: A kkv-k fő tevékenység szerinti részesedése a beruházásokból, 2021	61
1.38. ábra: A startupalapítók számának megoszlása korcsoport szerint, 2021.....	61
1.39. ábra: A külföldi irányítású vállalkozások részesedése az összes vállalkozás főbb gazdasági mutatóiból	62
1.40. ábra: A külföldi irányítású leányvállalatok részesedése az adott gazdasági ág vállalkozásainak hozzáadott értékéből.....	62
TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA	63
1.41. ábra: K+F-ráfordítások a bruttó hazai termék (GDP) százalékában	64
1.42. ábra: A kutatás-fejlesztési ráfordítások pénzügyi források szerint.....	65
1.43. ábra: A K+F-ráfordítások forrásai és felhasználása, 2021	66
1.44. ábra: A kutatás-fejlesztést végző vállalkozások főbb mutatóinak megoszlása a vállalkozás fő tevékenysége szerint, 2021	67
1.45. ábra: A kutatás-fejlesztést végző vállalkozások főbb mutatóinak a megoszlása tulajdonforma és létszám-kategória szerint, 2021	68
1.46. ábra: Innovációs tevékenységet végző vállalkozások aránya az összes vállalkozásból létszám-kategóriánként	69
1.47. ábra: Az EU tagállamok innovációs teljesítményének alakulása	70
KORMÁNYZATI SZEKTOR	71
1.48. ábra: A kormányzati szektor egyenlege	71
1.49. ábra: A kormányzati szektor adóssága.....	72
2. Munkaerőpiaci helyzet	
2.1. ábra: A 15–64 éves foglalkoztatottak számának alakulása	75
2.2. ábra: A foglalkoztatottak számának változása a munkaerőpiac egyes szegmenseiben	76
2.3. ábra: A 15–64 éves foglalkoztatottak száma és változása 2022-ben 2021-hez képest, nemzetgazdasági szektorok szerint.....	78

2.4. ábra: A távmunkában vagy home office keretében dolgozók arányának alakulása	79
2.5. ábra: A foglalkoztatási arány az Európai Unióban, 2022.....	80
2.6. ábra: A nyilvántartott álláskeresők és a munkanélküliek számának alakulása	81
2.7. ábra: Az ifjúsági munkanélküliségi mutatók alakulása.....	82
2.8. ábra: A munkanélküliségi ráta az uniós országokban, 2022. IV. negyedév	84
2.9. ábra: A foglalkoztatási arány vármegyénként, 2022.....	85
2.10. ábra: A munkanélküliségi ráta vármegyénként, 2022.....	85
2.11. ábra: A potenciális munkaerő-tartalék negyedévenkénti alakulása.....	86

3. Ágazati körkép

3.1. ábra: Néhány gazdasági terület szerepe a GDP 4,6%-os volumennövekedésében, 2022	92
--	----

IPAR..... 93

3.2. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenváltozása az előző évhez képest.....	93
3.3. ábra: Az ipari termelés volumenváltozása az Európai Unió tagállamaiban az előző évhez képest, 2022.....	94
3.4. ábra: Az ipari termelési érték megoszlása ágazatcsoportok szerint, 2022.....	95
3.5. ábra: Az élelmiszerárak emelkedése és az élelmiszeripari termelés és értékesítés volumenváltozása havonta az előző év azonos időszakához képest, 2022.....	97
3.6. ábra: A termelés volumenváltozása a feldolgozóipar legnagyobb súlyú alágaiban 2015-höz képest	97
3.7. ábra: A termelés volumenváltozása a feldolgozóipari alágakban az előző évhez képest, 2022.....	98
3.8. ábra: Az ipari termelés megoszlása és volumenváltozása az előző évhez képest vármegyénként, 2022.....	99

SZÁLLÍTÁS, KÖZLEKEDÉS..... 100

3.9. ábra: Az áruszállítási teljesítmény alakulása.....	101
3.10. ábra: A helyközi személyszállítás teljesítményének alakulása.....	102
3.11. ábra: A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik számának alakulása	104

INGATLANPIAC..... 105

3.12. ábra: A használatba vett lakások száma	105
3.13. ábra: Tízezer lakosra jutó lakásépítés.....	105
3.14. ábra: A vállalkozások és a természetes személyek lakásépítése.....	106
3.15. ábra: Az eladott lakások száma.....	107
3.16. ábra: A lakások tiszta árváltozása negyedévenként.....	108
3.17. ábra: A lakáscélú hitelállomány alakulása.....	109
3.18. ábra: A családi otthonteremtési kedvezmény összege.....	110

KISKERESKEDELEM	110
3.19. ábra: A kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumenváltozása és a reálkeresetek változása havonta.....	112
3.20. ábra: A kiskereskedelmi forgalom naptárhatással kiigazított volumenindexe és trendje havonta.....	112
3.21. ábra: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozásához való hozzájárulás.....	113
3.22. ábra: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozása	113
3.23. ábra: A kiskereskedelmi üzletek tízezer lakosra jutó száma és az üzletszám változása vármegyénként az előző évhez képest, 2022. június 30.	115
3.24. ábra: Hazai kibocsátású kártyákkal bel- és külföldön lebonyolított vásárlási tranzakciók negyedévente.....	116
TURIZMUS, VENDÉGLÁTÁS	117
3.25. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek alakulása szálláshelytípusonként július 31.	121
3.26. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak havi alakulása.....	122
3.27. ábra: A legjelentősebb küldő országok a vendégéjszakákban kifejezett vendégforgalom alapján, 2022.....	123
3.28. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek főbb jellemzői szállástípus szerint, 2022	124
3.29. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek férőhely-kihasználtságának alakulása a nyári hónapokban szálláshelytípusonként	125
3.30. ábra: Egy vendégéjszakára, illetve egy szoba egy működési napjára (REVPAR) jutó bruttó szállásdíj, valamint egy szoba átlagára	126
3.31. ábra: A vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumenváltozása havonta.....	126
INFOKOMMUNIKÁCIÓ	127
3.32. ábra: A távközlési tevékenységből származó nettó árbevétel, 2022.....	127
3.33. ábra: A mobiltelefon-előfizetések száma az előfizetés típusa szerint	128
ÉPÍTŐIPAR	130
3.34. ábra: Az építőipari termelés volumenváltozása építményfőcsoportonként	131
3.35. ábra: Az építőipar tárgyévben kötött szerződéseinek volumenváltozása építményfőcsoportonként	131
3.36. ábra: Az építőipar év végi rendelésállományának volumenváltozása építményfőcsoportonként	132
3.37. ábra: Az építőipari termelés volumenváltozása az EU-ban és a visegrádi országokban	133
MEZŐGAZDASÁG	133
3.38. ábra: A mezőgazdasági kibocsátás volumenváltozása.....	134
3.39. ábra: A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árváltozása az előző évihez képest a mezőgazdasági számlák rendszere alapján, 2022.....	135
3.40. ábra: Az „A” mutató változása a jelentősebb mezőgazdasági termelő uniós tagállamokban és a visegrádi országok körében, 2022	136

4. Digitális világ

INTERNETHÁLÓZAT	143
4.1. ábra: Az optikai hálózat részesedése a helyhez kötött internet-előfizetésekből.....	143
4.2. ábra: A helyhez kötött internet-előfizetések számának és nettó árbevételének változása	143
4.3. ábra: A mobiladat-forgalom alakulása	144
DIGITÁLIS GAZDASÁG	144
4.4. ábra: Az e-kereskedelem részesedése a vállalkozások árbevételéből az EU27_2020 tagállamaiban, 2022.....	146
4.5. ábra: A magyarországi vállalkozások infokommunikációs környezettudatossága létszám-kategória szerint, 2022.....	147
4.6. ábra: Az IKT-szektor részesedése a vállalkozások egyes gazdasági mutatóiból.....	148
DIGITÁLIS TÁRSADALOM	149
4.7. ábra: Az internetkapcsolattal rendelkező háztartások aránya az összes háztartásból	149
4.8. ábra: A napi rendszerességgel internetező arányának alakulása korcsoportok szerint.....	150
4.9. ábra: A magáncélú internethasználat során végzett tevékenységek arányai a 16–74 éves népesség körében, 2022	150
4.10. ábra: E-közigazgatási portálok igénybevétele a 16–74 éves népesség körében az e-ügyintézés szintjei szerint, 2022	151
4.11. ábra: Az online vásárló 16–74 évesek aránya adott év január–márciusában.....	151
4.12. ábra: A 16–74 éves lakosság megoszlása digitális ismeretszint szerint, 2021	152
4.13. ábra: Internetkapcsolattal rendelkező eszközök és rendszerek magáncélú felhasználása a 16–74 évesek körében, 2022	153

5. Demográfiai helyzetkép

5.1. ábra: A népesség számának változása 2011. október 1. és 2022. szeptember 30. között vármegyénként.....	157
5.2. ábra: A népesség főbb korcsoportok szerinti összetétele a népszámlálások időpontjában.....	157
5.3. ábra: A természetes népmozgalmi folyamatok ezer lakosra jutó értéke	158
5.4. ábra: Az ezer lakosra jutó természetes fogyás vármegyénként, 2022	158
5.5. ábra: Ezer nőre jutó élveszületés a nők főbb korcsoportjai szerint.....	159
5.6. ábra: A szülőképes korú nők száma és a teljes termékenységi arányszám	160
5.7. ábra: Az elhunytak számának havi alakulása	160
5.8. ábra: Ezer megfelelő korú férfira és nőre jutó halálozás korcsoportonként	161
5.9. ábra: Magzati veszteségek.....	162
5.10. ábra: A házasságkötések száma	163
5.11. ábra: Az élveszületések száma az anya családi állapota szerint.....	164
5.12. ábra: A házasságok mérlege	165

5.13. ábra: Ezer fennálló házasságra jutó válás	165
5.14. ábra: A régiók közötti belföldi vándorlás, 2022	166
5.15. ábra: Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet vármegyénként, 2022.....	167
5.16. ábra: Az ezer lakosra jutó külföldi állampolgárok száma vármegyénként, 2023. január 1.	168

6. Életkörülmények

A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME

6.1. ábra: A háztartások egy főre jutó havi nettó jövedelme és a nettó reáljövedelem változása 2015-höz képest	174
6.2. ábra: Az egy főre jutó havi bruttó jövedelmek megoszlása a jövedelmek típusa szerint	175
6.3. ábra: A háztartások jövedelmének szerkezete jövedelmi ötödök szerint, 2021	175
6.4. ábra: Különböző háztartástípusok jövedelmi szerkezete, 2021	177
6.5. ábra: Az egy főre jutó havi nettó jövedelem régiók szerint, 2021	178
6.6. ábra: A háztartások egy főre jutó jövedelemvárása iskolai végzettség szerint, 2021	179
6.7. ábra: A lakások megoszlása a fűtéshez használt energiahordozók alapján, régiók szerint, 2021	180
6.8. ábra: Az öregségi nyugdíj egy főre jutó átlagos összege vármegyénként, 2023. január.....	182
6.9. ábra: A saját jogon járó nyugdíjban és ellátásban részesülők száma nemek és az ellátás összege szerint, 2023. január.....	182
6.10. ábra: A nyugdíjak és a keresetek értékének alakulása	183
6.11. ábra: A gyermekneveléssel kapcsolatos támogatások reálértékének változása 2015-höz képest.....	184
6.12. ábra: A babaváró hitel negyedéves tranzakciói	185
6.13. ábra: A szegénység és a társadalmi kirekesztődés fő indikátorainak alakulása.....	186
6.14. ábra: Az anyagi és szociális depriváció egyes tételeiben érintettek aránya	187

KERESETEK

6.15. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók megoszlása a bruttó kereset nagyságkategóriái szerint.....	189
6.16. ábra: A minimálbér és a garantált bérminimum összege	190
6.17. ábra: A minimálbér havi összege vásárlóerő-paritáson az uniós tagországokban, 2022. július	191
6.18. ábra: A havi bruttó átlagkereset alakulása és a reálkereset változása, 2022	192
6.19. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete és annak változása az előző évhez képest néhány kiemelt csoportban, 2022	195
6.20. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók közfoglalkoztatottak nélküli havi bruttó átlagkeresete és annak változása az előző évhez képest nemzetgazdasági áganként, 2022....	196
6.21. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete vármegyénként, 2022	196

SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	197
6.22. ábra: A napközbeni ellátáshoz a lakóhelyen hozzáférő 3 éven aluli gyermekek száma és aránya	198
6.23. ábra: A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmények ellátottjai, 2021	198
6.24. ábra: A nappali ellátások keretében gondozottak száma, 2021	199
6.25. ábra: Ezer 15 év alattira jutó védelembe vettek száma vármegyénként, 2021	200
EGÉSZSÉGÜGY	201
6.26. ábra: A születéskor várható élettartam változása 2019-hez képest az uniós országokban.....	202
6.27. ábra: Háziorvosi és házi gyermekorvosi praxisok száma.....	203
6.28. ábra: Száz lakosra jutó megjelenési eset és beavatkozás a járóbeteg-ellátásban.....	204
6.29. ábra: Az intenzív osztályok és infektológiák havi ágykihasználása	205
6.30. ábra: A százezer lakosra jutó halálozások száma, 2019.....	206
6.31. ábra: A 19 évesek és annál idősebbek tízezer megfelelő korú lakosra jutó leggyakoribb megbetegedései	208
KÖZÚTI BALESETEK	209
6.32. ábra: A gépjárműforgalom havi változása az előző év azonos időszakához képest, 2022 ...	209
6.33. ábra: A személy sérüléssel közúti közlekedési balesetek számának változása kimenetel szerint	210
6.34. ábra: A járművezetők hibájából bekövetkezett balesetek számának havi alakulása.....	210
6.35. ábra: A balesetekben elhunytak száma nemek és korcsoportok szerint.....	211
6.36. ábra: Tízezer bejegyzett gépjárműre jutó balesetek száma vármegyénként, 2022	211
KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS	212
6.37. ábra: Az óvodás gyermekek és az óvodai férőhelyek számának alakulása.....	213
6.38. ábra: A középfokú nappali oktatásban részt vevő tanulók megoszlása a feladatellátási hely típusa szerint.....	214
6.39. ábra: A középfokú intézmények megnevezéseinek változása	215
6.40. ábra: Az általános iskolák és a középfokú iskolák pedagógusai nemek és korcsoportok szerint, 2021/2022-es tanév	216
6.41. ábra: A külföldi hallgatók számának és arányának alakulása a felsőfokú nappali képzésben	217
6.42. ábra: A felsőoktatásban tanulók létszáma.....	220
6.43. ábra: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25–34 éves népesség körében, az uniós tagországokban, 2021	221
6.44. ábra: A 25–64 éves népesség megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint az uniós tagországokban, 2021	222

KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ	223
6.45. ábra: A múzeumlátogatások száma	224
6.46. ábra: A színházak és a mozik látogatásszámának változása	224
6.47. ábra: A kiadott könyvek száma és példányszáma jelleg szerint	226
6.48. ábra: A kulturális foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottból az Európai Unió tagállamaiban, 2021	227
6.49. ábra: A válaszadók megoszlása a sportolás gyakorisága szerint.....	228

SZUBJEKTÍV JÓLLÉT	229
6.50. ábra: Az étellel való elégedettség korcsoportok szerint	229
6.51. ábra: Az étellel való elégedettség családi állapot alapján.....	230
6.52. ábra: Biztonságérzet nemek szerint, 2022	232
6.53. ábra: Az emberekbe vetett bizalom korcsoportok szerint	232
6.54. ábra: A közterületen magukat biztonságban érzők aránya régióként	233

7. Környezet és energiagazdálkodás

KÖRNYEZET	237
7.1. ábra: A nemzetgazdasági ágak és a háztartások által kibocsátott üvegházhatású gázok mennyisége	238
7.2. ábra: A háztartások és egyéb fogyasztók részére szolgáltatott vízmennyiség	240
7.3. ábra: Az ökológiai gazdálkodásba bevont területek nagysága.....	242

ENERGIAGAZDÁLKODÁS	245
7.4. ábra: Magyarország teljes energiafelhasználásának változása az előző évhez képest	245
7.5. ábra: A nemzetgazdaság primerenergia-felhasználása energiahordozók szerint havonta	246
7.6. ábra: Alapenergia-hordozókból előállított energia megoszlása.....	247
7.7. ábra: A villamosenergia-termelés adatai, 2022	248
7.8. ábra: Az uniós tagországok energiainport-függősége, 2021	249
7.9. ábra: A megújuló energiaforrások részesedése a teljes energiafelhasználásból az uniós tagországokban, 2021	252

TÁBLÁK JEGYZÉKE

1. Makrogazdasági környezet

A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE	19
1.1. tábla: A 10 legnagyobb beruházó nemzetgazdasági ág beruházási teljesítménye, 2022.....	29
KÜLKERESKEDELEM	41
1.2. tábla: A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2022	42
1.3. tábla: A külkereskedelmi termékforgalom alakulása árufőcsoportok szerint, 2022.....	43
1.4. tábla: A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2022	46
1.5. tábla: Magyarország legfontosabb partnerországai a termék-külkereskedelemben, 2022	48
1.6. tábla: A külkereskedelmi árszint alakulásának fontosabb mutatói	49
1.7. tábla: A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása szolgáltatáscsoportonként, 2022.....	51
1.8. tábla: A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása országcsoportok szerint, 2022.....	52
1.9. tábla: Magyarország legfontosabb partnerországai a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalomban, 2022	53
A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA	54
1.10. tábla: A regisztrált vállalkozások száma és változása, 2022. december 31.	55

2. Munkaerőpiaci helyzetkép

2.1. tábla: A 15–64 évesek foglalkoztatási aránya, 2022.....	77
2.2. tábla: A 15–64 évesek munkanélküliségi rátája, 2022	83

3. Ágazati körkép

KISKERESKEDELEM	110
3.1. tábla: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása, 2022	114
MEZŐGAZDASÁG	133
3.2. tábla: A főbb szántóföldi növények terméseredménye, 2022	137
3.3. tábla: Állatállomány, december 1.	138

6. Életkörülmények

A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME	174
6.1. tábla: A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők száma az ellátás típusa szerint, 2023. január	181
6.2. tábla: A családtámogatásokban részesülők száma és az ellátásokra kifizetett összeg ellátási forma szerint.....	184
KERESETEK	188
6.3 tábla: A havi átlagkereset alakulása, 2022.....	194
KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS	212
6.4. tábla: Főbb küldő országok a felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben tanuló külföldi állampolgárságú hallgatók száma alapján (nappali képzés).....	218
6.5. tábla: A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók képzési területek szerint	219
KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ	223
6.6. tábla: A könyvtárak főbb mutatószámai, 2021	226

7. Környezet és energiagazdálkodás

KÖRNYEZET	237
7.1. tábla: Ökológiai gazdálkodás keretein belül tartott állatállomány	242
7.2. tábla: Vadgazdálkodás	244